י״ז באב תשמ״ז, 12.8.1987 מיספר 2606 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע״מ)

העולם הזה

אוקונור נגד שפטל

בנו של דמיאניוק נגד אוקונור

מילחמת ההשמצות

אבטיח בלי גרעינים
נחל עוז
אבטיח
עם כל הלב
א
אבטיחי נחל עוז,
ללא גרעינים
מתוקים וטעימים במיוחד,
קליפתם דקה מן הרגיל.
משווק ע"י תנובה
דרסף

מיכתבים

האשליות של ז'בוטינסקי

על דיאגנוזות ופרוגנוזות שלא עמדו במיבחן („ז'בוטינסקי", העולם הזה 29.7.87).

כמחנכת, בעלת רקע בפסיכולוגיה, וכמתעניינת בביוגרפיה של זאב ז'בוטינסקי, עליי לערער על כמה הנחות של אורי אבנרי. הוא קבע כי „גם גדול אויביו של ז'בוטינסקי לא יטען שהוא רמאי" וכי אין להציג את ז'בוטינסקי כ„פרקליט רמאי. המנסח חוזה של אחיזת־עיניים".

אך ז'בוטינסקי חי בעולם של אשליות, שהתבססו על ראייה פשטנית של המציאות הפוליטית של תקופתו. כפי שצויין בכתבה, ובצדק, מרבית הדיאגנוזות והפרוגנוזות של ז'בוטינסקי לא עמדו במיבחן. אם כי ייתכן שהראייה הפשטנית עזרה לז'בוטינסקי לשווק את רעיונותיו להמוני מעריציו במיזרח־אירופה, בקבלו חיזוק לדיעותיו מקול מצהלות ההמונים. אבל בעייתו היתה כיצד לשלב ריעות אלה ולתרגמן לציוויים, לאור האכזריות של המציאות הריאלית.

ייתכן גם והליבראליזם של ז'בוטינסקי אכן החל באמונה תמימה, כמשהו שהוא נוח לשיווק. ברם, כשנדרשו הכרעות מעשיות, בתחום מדיניות מעשית של חסידיו בארץ, למשל בנושא ההבלגה (מדיניות אי־ההגבה של אירגון ההגנה לתקיפות ערבים בשנים 1936־1939) הוא שימש כסות להשקפה בלתי־ליבראלית. מעשי חסידיו, שנעשו באישורו, היוו ניגוד מוחלט לרעיונותיו.

עדנה שטדלר, רעננה

● ● ●

אליפז לעזרת פרס

על העיתוי בבחירת שם־עט („המיכתב שהקפיץ את פרס", העולם הזה 5.8.87).

זה שהחבר חיים שר־אבי עשה מעשה אשר לא ייעשה, בפוגעו בשימעון פרס שלנו (כאילו זילזל בו דויד בן־גוריון) זה מובן לכל בר־דעת. אבל זה שהחבר שר־אבי בחר בשם־עט אליפז התימני, זאת היתה דווקא בחירה לעניין, בבחינת „ניבא ולא ידע מה שניבא".

אחד הפסוקים בהם הוכיח אליפז את רעו איוב ממש מתאר את התנהגותו של החבר שר־אבי.

וכך אמר אליפז התימני (איוב. פרק כ"ב): „הלא רעתך רבה, ואין קץ לעוונותיך, כי תחבול אחיך חינם!"

שאול הגלילי, כפר־סבא

● ● ●

גם מנתח וגם מנצח

על מעמדם של יוצאי בולגריה בארץ („האיש שאכל את עצמו", העולם הזה 5.8.87).

מניין נטל עורך העולם הזה את הרעיון כי אהרון בכר המנוח, שהיה בנם של יוצאי בולגריה, חש כי הבולגרים בארץ נחשבים לנחותים?

מי נחשב לנחות — מנתח־הלב מס' 1 של ישראל, הפרופסור מוריס לוי, שהוא יוצא בולגריה? שר־הבריאות לשעבר ואחד מאצילי הפוליטיקה הישראלית, ויקטור שם־טוב, שהוא יוצא בולגריה? המנצח האהוב, זיקו גראציאני, שהוא יוצא בולגריה? אשתו של ראש־הממשלה, שולמית שמיר, שהיא יוצאת בוגלריה?

שבתאי לוי, יוצא בולגריה. באר־שבע

● ● ●

החלטה הילכתית

על ההיתר לקבורה בקומות („להיקבר לגובה", העולם הזה 27.11.85).

ביום כ"ג בתמוז תשמ"ז (20.7.87) החליטה מועצת הרבנות הראשית פה אחד לאשר מבחינה הילכתית את ההצעות שהוגשו על־ידינו לקבורה בקומות.

ברצוננו להודות להעולם הזה על תרומתו ועזרתו לקידום הנושא.

אורי פונגר, אדריכל. ירושלים
טוביה שיגב, אדריכל. תל אביב

● ● ●

קל"ב. שמ"פ. חג"ם

על פישרם של ראשי־תיבות משנות ה־40 („שייקה", העולם הזה 5.8.87).

אנחנו כבר כל כך התרגלנו למבול ראשי־התיבות הצבאיים. המציפים את חיינו. מקל"ב (קרוב לבית, זכות שירות השמורה לסוגים מסויימים של מתגייסים) עד שמ"פ (שירות מילואים פעיל), עד שאנחנו שוכחים שאלה לא נולדו רק עם הקמת צה"ל ורבים מהם בעלי ותק העולה על 39 שנות קיום צה"ל.

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקידמי:

ברוגז במלון

כוכבי מישפט דמיאניוק מתגוררים כולם במלון אחד בירושלים, אוכלים ארוחת־בוקר באותו המקום, אך אינם מדברים זה עם זה. הפרקליט אוקונור רוצה להיות עיתונאי, וג'ון דמיאניוק ג'וניור מבטיח שהוא עוד יטפל במי שהיה סניגור אביו.

6

כתבת השער האחורי:

תנו לו מין!

אסיר־העולם הרצל אביטל (בתצלום) הצית את עצמו בכלא. אורית ארביב, חברתו למאסר ולחיים, הנלחמת למען יאפשרו לה להתייחד עם אבי־בנה, החליטה לחשוף את אחת המצוקות הקשות של האסירים: מחסור במין. „תנו להם חיי־מין!" היא קוראת אל שילטונות בתי הסוהר. „העולם הזה" מנתח את משמעות הפסיקה בדבר הזכות להתייחדות של האסירים עם נשותיהם.

34

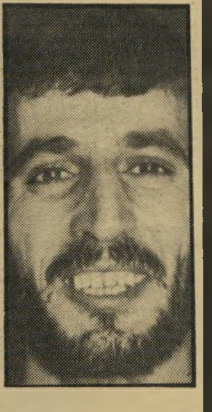

ביבי מזנק

חסידיו מכינים אותו לעמדת המנהיגות הבכירה בליכוד. בינתיים הוא משמיע הצהרות נוסח אוליבר נורת' האמריקאי, ותומכיו עורכים לו מסע יחסי ציבור אדיר, שטרם נודע כדוגמתו. בנימין („ביבי") נתניהו בעמדת זינוק.

8

רחל המרחלת מדווחת:

קובה קרייזמן וזהבה כספי, מיכאל פירון ואלי כספי — פלונטר ליד החופה של ריבי ● אלי אוחנה טרם ראה את האף החדש של רונית בן־בסט ● תמי בן־עמי לקחה מקובי זר את השעון שנתנה לו. הכל בגלל טבעת ● שלום קיטל חזר הביתה. ליעל ולבן ● מה חדש אצל רוזי מראש? ● איך הפסידה אריאלה רובינוביץ טיסה לחו"ל ● מיכל בקר — מי נדלק עליה ונסע עד לחולון?

32

שוק על ירדן

מינהג חדש בא למדינה: המכפלת עולה, וחושפת את הירך. במועצת חכמי התורה בוודאי לא יאהבו זאת — אבל הרי גם השוק החשופה זיעזעה אותם עד עימקי נישמתם. אבל בקרב הזה תבוסתם צפויה מראש.

22

עניין של זבל

אזרח תמים בנה גדר בחצר שלו, ליד הזבל. אחר־כך הוא גילה שהכיבוש הבריטי בתל־אביב עדיין נמשך, שראש עיריית הרצליה זקוק לפלוגה של שיעים מזויינים, ושבממלכת ירדן אין מנכ"ל בשם אריה דרעי. הגדר הטובה.

19

ליווייתן באמבטיה

מה שקרה לפיל, באגרה על חנות החרסינה, קרה לאמריקאים. חיל־הים הגדול בעולם פרץ לתוך האמבטיה של המיפרץ הפרסי והסתבך בביזיונות חמורים. בסירטי־הגבורה של רונלד רגן, זה היה צריך להתרחש אחרת. אבל החיים אינם סרט.

5

רגע לפני הירידה

פזי דויטש נוסע לארצות־הברית. עוד יורד. מה בפיו בטרם ימריא? „השתחררתי מצה"ל אחרי שלוש שנים כחייל קרבי... הדבר היחידי שקיבלתי מהמדינה זה צו מילואים... אם הכל כאן חיקוי, למה לא ללכת ישר למקור?"

36

מאסר סיפרותי

מה באמת קרה בין הד"ר יולי נודלמן, עיתונאי ורופא שעלה מרוסיה („אצלנו, בסיביר, מילה זו מילה!") לבין יוסי קריים, העורך הסיפרותי יליד אלכסנדריה („השוטרים לא אוהבים בוהמה")? מדוע הסתיים הסיכסוך הכספי בפקודת־מאסר, ו־איך נשרטה אוזנו של שוטר?

39

לצד פישמן

אליעזר פישמן, בן זוגו של יוסי ריגר, רוכש נכסים מהבנקים, תמורת אשראי שהוא מקבל מהם ● מנכ"ל איגוד הבנקים צופה פיחות של 10 אחוז ● מנחם גולן ויורם גלובוס מתחככים בחבורת הנוכ'לים שכמעט רוששה את האפיפיור.

24

הנוכל שבא מחיל הצנחנים

כל עלילותיו של „פטל", גיבור מאושר מן הצנחנים, שסיבך את המושבים במיליוני דולארים והסתבך במעשי רמאות, בהצתה, בגניבת יהלומים ובגביה אלימה, בעזרתם של צנחנים אחרים.

40

פייצל, בנו של אגדה

פייצל אל־חוסייני, בנו של גיבור לאומי פלסטיני שהיה לאגדה, מספר על מעצרו האחרון, מעצר מינהלי שבמהלכו הוא אסף עדויות מהנחקרים על שיטות חקירה, ועל הטבעתה של ספינה על־ידי סטי"ל ישראלי. על השורשים של מישפחתו, על דעתו על הישראלים, על התנגדות בלתי־אלימה ועל הרעיון להתמודד בבחירות לעיריית ירושלים — כל זה בראיון מיוחד להעולם הזה.

16

אוקראיני כבן אדם

משהו מוזר קרה במישפטו של ג'ון איוואן דמיאניוק. שלא כמו במיקרה של אדולף אייכמן, אין הצופים רואים בו מיפלצת אל־אנושית, בתוך תא זכוכית אטום. יש לו קול, אישיות, חוש־הומור עממי וגירסת אליבי. גם אם הוא משקר, ברור שלשקרים יכולים להיות הסברים שאינם דווקא הוכחה שהוא אשם.

7

המשורר כאדם חולה

המשורר יצחק שלו, שלקה באירוע מוחי, מספר כיצד השתנו חייו ואיך איבד עניין בפוליטיקה. מאיר שלו, הבן: „אבא הרבה יותר חשוב ממני. אני מפורסם בזכות הטלוויזיה, אבל שם יכול להופיע כל נאר. לא כל אחד יכול לכתוב שירים!"

28

שערוריית לוד

טרם נשמע כדבר הזה: שלושה שבועות לפני פתיחת הליגה הלאומית בכדורגל, בקבוצת הפועל לוד טרם החלו האימונים. המאמן לא נפגש עם השחקנים, חוזים לא נחתמו, וההנהלה מתחמקת מתשלום חובות לכדורגלנים.

42

המדורים הקבועים:

מיכתבים – קל"ב. שמ"פ. חג"ם	3
איגרת העורך – צימצום הליגות	4
תשקיף – טעות בשרון	10
במדינה – חמממם!	6
הנדון – הטוטו הלאומי	7
אנשים – עונשו של פרס	12
מה הם אומרים – יעקב חודורוב. שמואל אבידור הכהן ומאשה לובלסקי	14
יומן אישי – לא מרגל!	15
ראיון השבוע – עם פייצל חוסייני	16
זה וגם זה – הגמד גיע־גיע	21
אופנה – מכפלת קיצית	22
אתה והשקל – חפצדי לאמריקה	24
הורוסקופ – אריה בלי שיניים	25
דף חדש – הסופרים מקנאים בגנרלים	26
תשבץ – חרש רע	30
עצם העניין – אינטלקטואל	31
רחל מרחלת – על כל העולם	32
שידור – איפה המנהל	36
תמרורים	37
חור ברשת – שלזינגר הזריז	42

קורא מורה
• בלי משוא פנים •

„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דואר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־מישנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שנון ♦ רכזת מערכת: ענת סרגוסטי ♦ עורך כיתוב: גיורא נוימן ♦ מחלקת המודעות: כרמית טל ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ המו"ל: „העולם הזה" בע"מ ♦ הדפסה: „הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב ♦ הפצה: גד בע"מ, תל־אביב.

קורא יקר,

אנחנו נוהגים לקצר מיכתבים ארוכים, המתפרסמים במדור מיכתבים. אולם מדי פעם מגיע אלינו מיכתב ארוך שחבל לקצרו — בייחוד אם יש בו תלונה על מה שהתפרסם אצלנו. ההגינות מחייבת במיקרה כזה לפרסמו במלואו.

מיכתב כזה הגיע אלינו השבוע מידי חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד המיקצועי של ההסתדרות. אין הוא נוגע לענייני המאבק המיקצועי, אלא דווקא לספורט.

במדורה חור ברשת תיארה רונית אנטלר לפני שבועיים (העולם הזה 29.7.87) את המאבק על התאחדות הכדורגל, הנטוש בין הברפלד ובין שאול סווירי, היו"ר הנוכחי. על כך הגיב הברפלד במיכתב ממצה.

הנה הוא כלשונו, כבקשתו:

אין אני נוהג להגיב על כתבות, אך במיקרה זה מצאתי צורך להגיב.

כמי שמאמין ביושרך ובחוש־הצדק המנחה אותך, וכמי שבמשך שנים ידע להעריך פועלך,

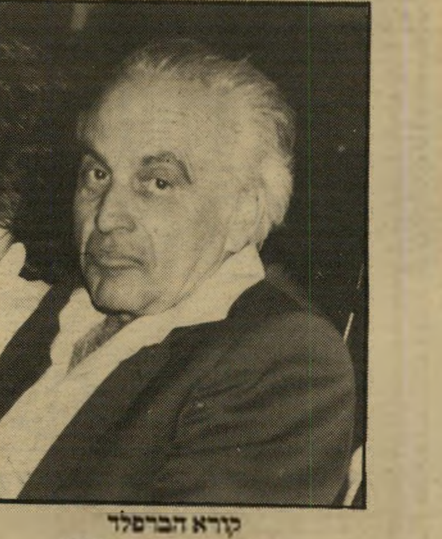

קורא הברפלד
„הבזיון של שוק פרוע נעלם!"

גם אם אין דיעותינו זהות, אני מקווה שלתגובתי יינתן המקום בעיתונך, והיא תפורסם כלשונה.

● צימצום הליגות — ההחלטה התקבלה בקדנציה הקודמת, כאשר הוחלט על מועד הביצוע, ואכן ביצוע חלקי נעשה. המשך הביצוע, בהתאם להחלטה, נעצר עקב איומי מכבי ובית"ר.

● מאמן זר היה בתקופת הקדנציות שבהן כיהנתי — ג'ק מנסל, ולאחריו נקבע יוסף מרימוביץ.

● כל מיתקני־הספורט, שהוזכרו בכתבה, תוכננו, פותחו והושקעו בהם כספים בקדנציות שבהן כיהנתי. זו היתה התקופה שבה הושקעו כספים במיתקנים, יותר מאשר תקופה אחרת. כדאי לבדוק מתי נפתחו המיגרשים המצויינים בכתבתכם, ומתי התחילו לפעול בהם.

● נבחרת אנגליה היתה בארץ, בסיכום ובהסכם שנעשה בתקופתי. נבחרת בסדר־גודל כזה — ההסכמים עימה נחתמים שנים מראש.

● נבחרת ברזיל וארגנטינה הובאו על־ידי הנהלות העיתונים ידיעות אחרונות וחדשות, הסדרים שאופשרו לראשונה בתקופת הקדנציה הקודמת.

● מערכת־הקשרים עם הרמן נויברגר פותחה בתקופתי, ואף סוכם עקרונית על בואו ארצה למישחק נבחרות גרמניה־ישראל. המועד נקבע בקדנציה זו.

● המאבק על קבלתנו לאירופה נערך בתקופת ארבע שנות כהונתי כיו"ר, בעזרתם של חברי־ההנהלה כולם, בעזרת אישים ומנהיגים רבים בארץ ובעולם, ובעזרתו של הרמן נויברגר.

● ההחלטה העקרונית לקבלת הנערים והנוער התקבלה בקדנציה הקודמת. ההחלטה הפורמלית — לפני כשנתיים.

● מערכת היחסים עם אנגליה היתה תמיד טובה. לצערי, התקרבותו של מיליציפ, שהיה אורח בארץ (ויש חשיבות רבה לכך), לא תרמה לשיבוץ ישראל באירופה למישחקים הקדם־אולימפיים, החלטה שלמיליציפ יש עליה השפעה רבה.

● במיסגרת הכישלונות של התקופה שבה כיהנתי כיו"ר, נשכח שנעשה מהפך במערכת־היחסים שבין האגודות, השחקנים וההתאחדות. היום יש סדר רב יותר מאשר בעבר, וההסדרים שנעשו יביאו תוך תקופה קצרה יותר לסדר טוב עוד יותר.

● נשכח שלראשונה הקמנו את המיסגרות של ניבחרות־הנערים האזוריות וניבחרת־נערים ארצית, ואת התוצאות של עבודה רבת־שנים קוצרים היום, ונקווה שגם בעתיד.

● נשכח שליגות־הנוער העיליות צומצמו לליגה אחת לאומית לנוער, ששיפרה לאין־ערוך את רמתם של השחקנים.

● נשכח שנעשה סדר באירגון המישחקים. כל המישחקים מתחילים בשעה קבועה, ללא איחור, וכל המחזורים משודרים כסידרם.

● נשכח שיש סדר בהעברות שחקנים ובהסכמים שבין השחקנים והאגודות, והבזיון של שוק פרוע נעלם. כן נעלמו לחלוטין „מישחקי" ההסגרים הבינלאומיים והפנימיים.

● נשכח שלראשונה אופשרו מישחקים בימי־שישי, בהתאם לצורכי האגודות והחלטותיהן.

● נשכח שנפתחו מישחקי גביע־הטוטו, שה־קהל עדיין לא מגיע אליהם, אך עצם קיומם נותן לקבוצות מיסגרת־מישחקים נוספת, ולספורט ה־ישראלי מחזורי־טוטו נוספים.

● נשכח שמישחקי־הגביע מתחילתם נערכים בשיטה שונה, וקביעת המישחקים נעשית פומבית, ולא נקבעת כפי שנקבעה בעבר.

● נשכח שההתאחדות מעודדת — ומצליחה חלקית — לקיים מישחקים כפולים, המביאים קהל והכנסות לאגודות.

● לנבחרת היו כישלונות בעבר, ולצערי גם בתקופתי. הדבר בוודאי תלוי בגורמים רבים. מבלי לגרוע מאחריות אישית, אני מאוד מקווה שבעתיד תהיינה הצלחות רבות לנבחרת ישראל.

יכולתי להוסיף עוד, אך אסתפק בזה.

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

לכן חבל ששייקה אופיר לא פירש, שכאשר נשלח, לפרנסתו, להיות מדריך חג"ם, הוא נשלח לתפקיד ביטחוני, להיות מדריך במיסגרת החי־נוך הגופני המורחב (חג"ם), מיסגרת־הסוואה לג־דודי־הנוער של אירגון ההגנה.

יעקב קפלן, תל־אביב

● ● ●

יומנו של אבא אבן

על סיפרו הנודע ביותר של תופיק אל־חכים („יומן אישי", העולם הזה 5.8.87).

לא רבים יודעים עובדה מעניינית על הספר

רונאי בין בר־שביט ופרדו
חברים לבימה ולהנאה

הנודע ביותר, מבין 130 הספרים והמחזות אותם כתב, של תופיק אל־חכים, יומנו של תובע כפרי.

ספר זה תורגם לאנגלית זמן קצר בלבד אחר שראה אור בשפת המקור הערבית. והמתרגם היה קצין־מודיעין צעיר בצבא הבריטי במצריים, אחד אובריי איבן.

הקצין הזה לא נשאר הרבה זמן בצבא הבריטי וכיום הוא משמש כיו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. רק שבינתיים הוא עיברת את שמו לאבא אבן.

יונה שקדי, ירושלים

● ● ●

המזל של עמוס עוז

על עיצוב אופנה בהשראה סיפרותית („ספרות בדיונית", העולם הזה 5.8.87).

המעצבות הצעירות, בוגרות מיכללת שנקר, הן חמודות וחביבות אחת־אחת. מה ש — לדעתי, לפחות — אי־אפשר להגיד על הדגמים שהן עיצבו בהשראה של דמויות ילידות־רוחם של סופרים מסויימים, ממארק טוויין ועד ולאדימיר נאבוקוב.

ובסך הכל גם היה להן מזל שעמוס עוז לא היה שם. הוא היה, אולי, שם את כל הדגמים שלהן בקופסה שחורה.

מאירה פלדמן, רמת־גן

● ● ●

בחברה טובה

על שותפים לכוסית („אני שותה, אבל אני לא שתיין!", העולם הזה 5.8.87).

בתצלום שליווה את המונולוג של אברהם רונאי הוא באמת מופיע כמו בסיסמה שלו („תמיד יש לי כוס בידי!") רק שחבל שהעולם הזה שכח לציין כי רונאי גם נמצא תמיד בחברה טובה.

בתצלום המסויים ההוא, למשל, הוא שתה (וכנראה גם אכל) בחברתם של חבריו לבימה, שלמה בר־שביט וטובה פרדו.

חנן שריון, רמת־השרון

● את החברים לבימה ולהנאה ראה בתצלום.

● ● ●

מרכז מידע לעניין

על אישיותו של דובר בנושא יהודי ברית־המועצות („רוסיה הקטנה בישראל", העולם הזה 29.4.87).

שרה ליבוביץ ריאיינה סובייטולוג ועולה ממוסקבה, הד"ר מיכאל אגורסקי, ובכתבתה היא מצטטת את דבריו של ד"ר אגורסקי, אשר פגעו קשה במעשיו, בהתנהגותו ובתכונותיו של יורי שטרן, בתור אדם פרטי ובתור דובר המרכז למידע, מחקר והסברה בענייני יהודי ברית־המועצות.

אין שום שמץ של אמת בדבריו של ד"ר אגורסקי כאשר הוא טוען כי יורי שטרן, „כאחד המנהיגים של קבוצה קטנה של עולי ברית־המועצות אנשי רוח" —

„לא הסתגל(ו) לחיי הארץ"; „אפילו בעברית... (אינו)... שולט"; מקבל „מימון מאסיבי מגורמים מסויימים בחוץ־לארץ"; יוצר „את הרושם שכל העולים מברית־המועצות הם ימנים־קיצוניים"; מקבל „מיליוני דולארים בכל שנה"; מתכוון „שהישראלים יתנגדו לעליה מברית־המועצות ולחידוש הקשרים עם ברית־המועצות".

האמת היא כי יורי שטרן —

עלה ארצה לפני יותר משש שנים, ונקלט היטב בחיי הארץ ובעמה; מדבר ומתפקד בשפה העברית באופן שוטף; יודע, בתוקף תפקידו כדובר, כי תקציב המרכז למידע מורכב מתרומות צנועות, המגיעות כל שנה לאלפי דולארים בלבד (הוא היה מעוניין ללמוד על גורם כלשהו של מימון מאסיבי של מיליוני דולארים); שמח וגא להודיע כי אין למרכז למידע שום כיוון או צבע פוליטיים, וכי לחבריו של המרכז השקפות פוליטיות שונות, רחבות ומגוונות שאינן רלבנטיות למטרות המרכז; עובד יום־יום, ובצורה רצינית, לעניין את הציבור הישראלי במאבקם של יהודי ברית־המועצות לקיים חיים יהודיים משמעותיים בברית־המועצות ולקבל אשרות לעלות ארצה; בעד חידוש הקשרים בין ישראל לברית־המועצות, בתנאי (שחידוש הק־שרים) יוצמד לשיפור מצבם של יהודי ברית־המועצות ובפתיחת שערים שם לעליה.

נעמי גפן, עורכת־דין, גילה

במדינה

העם

חממממממם!

הרצל שנא את האקלים של ארץ־ישראל. האם הוא צדק?

בנימין זאב הרצל, עיתונאי וינאי ממוצא הונגרי, לא אהב את הארץ שהוא קרא לה פלשתינה.

באחד ממיכתביו, אחרי שביקר בפעם הראשונה בארץ, חיווה את דעתו שזו אינה מתאימה לחיי יהודים. לנגד עיניו עמדו, כמובן, היהודים שהכיר — יהודי־אירופה.

את ביקורו בארץ קיצר באופן פיתאומי. לדבריו, עשה זאת מפני שהגיעו אליו שמועות כאילו עומדים התורכים לרצחו נפש. סיבה סבירה יותר: מזג־האוויר העיק עליו.

הרצל עצמו חלם על מדינת־היהודים שתקום בארגנטינה הקרירה. רק בקושי שוכנע, כמעט בעל כורחו, להעדיף את ארץ־ישראל. בסיפרו שעשה היסטוריה, מדינת היהודים, עדיין לא הכריע סופית. הפרק הנדון נושא את הכותרת „פלשתינה או ארגנטינה?"

כל זה היה מובן יותר השבוע. העם היהודי בארץ־ישראל סבל. גל־החום, שהיכה בציבור בדיוק כאשר התחיל להתאושש אחרי גל־החום הראשון, הפיל את רוחו, אם לא את גופו.

מיצוות ג'נטלמנים. מאז ומעולם ליגלגו הישראלים על הבריטים, המדברים על מזג־האוויר בפוגשם איש ברעהו. זה נחשב כשיגעון אנגלי נחמד, מיצוות ג'נטלמנים מלומדה.

השבוע הבינו הישראלים לנפש הבריטים. הם לא הפכו לג'נטלמנים, אבל מזג־האוויר הפך נושא עיקרי, וכמעט בלעדי, בשיחות.

רבים הפסיקו לעבוד בכלל, או שהעמידו פני עובדים. כמעט כל תהליכי החיים הואטו. הליכה ממושכת ברחוב הפכה מאמץ בלתי־נסבל.

היה מכשיר אחד בארץ, שהיה בכוחו להפריך את דברי הרצל: מזגן־האוויר. הוא לא היה קיים בימיו של חוזה המדינה.

המזגן הציל השבוע ישראלים רבים מייאוש. הוא איפשר עבודה במישרדים ובמיפעלים. בלעדיו לא יכלו להתקיים השבוע מישפטים והצגות־תיאטרון. אם לא היו בארץ הרבה יותר תאונות־דרכים, הרי זה תודות למזגנים, המותקנים כיום בהרבה אוטובוסים, מוניות ומכוניות פרטיות.

מה עושים? על רקע זה מוזר הפיגור במיזוג הארץ. עדיין יש דירות רבות ללא־מיזוג, שהחיים בהן היו השבוע כגיהינום. עדיין יש מכוניות רבות, שאין בהן מיזוג־אוויר. עדיין יש מקומות־עבודה בלתי־ממוזגים.

נדמה כי 100 וכמה שנים אחרי העליה הראשונה, וקרוב ל־40 שנה אחרי הקמת המדינה, עדיין לא התאימה המנטליות הישראלית את עצמה למציאות האקלימית בארץ. כפי שהתלוצץ מארק טוויין, ההומוריסט האמריקאי: „הכל מדברים על מזג־האוויר, אך איש אינו עושה דבר בעניין זה!"

השבוע זה היה נכון גם בישראל — ארץ שגם מארק טוויין לא התלהב ממנה, כאשר ביקר בה.

הממשלה

מילחמת הכלבים

לאנשים האחראיים משני הצדדים כואב הלב. לאידיאולוגים קל יותר. ואילו הלוליינים מגלגלים באוויר כדורים ציבעוניים.

קרב בין שני מטוסים באוויר נקרא באנגלית „מילחמת־כלבים". כך אפשר גם לכנות את הקרב על מטוס הלביא.

כמו שני כלבים, שאינם יכולים להרפות זה מזה, נאבקים חסידי המטוס ומתנגדיו, ושום סוף אינו נראה באופק. מבחינה מעשית, עומדים זה מול זה

(המשך בעמוד 6)

אל תוך המלכודת

לכאורה, זהו רעיון מטורף.

לקחת את חיל־הים האדיר ביותר בעולם, שנבנה למטרה אחרת לגמרי, ולהכניס אותו לבקבוק קטן הקרוי „המיפרץ הפרסי" — הרי זה מטורף.

לעשות זאת בלי שום תוכנית פוליטית־אסטרטגית, ללא מטרה מוגדרת — הרי זה מטורף עוד יותר.

זה מה שקרה עכשיו.

כבר בשלב הראשון של המיבצע סבל חיל־הים האמריקאי מכישלונות מבישים, כמעט מגוחכים. הסתבר שאין לו הגנה יעילה מפני הנשק הימי הפרימיטיבי ביותר — המוקשים. מתכנני הצי שכחו לבנות את הכלים הפשוטים ביותר — שולות מוקשים. גם את האמצעים שישנם שכחו להביא למיפרץ בעוד מועד, ואבדו שבועות יקרים עד שהובאו.

עוד לפני כן נפגעה אוניית־מילחמה אמריקאית מטיל עיראקי, בגלל חוסר־מיומנות משווע של הצוות. איש מן האחראים לא הובא לדין צבאי.

זוהי רק ההתחלה. האנשים היותר מסורבחים בוושינגטון מצפים לבזיונות הרבה יותר גדולים בעיקבות מיבצע, שאיש אינו יודע כיצד בדיוק גלשו לתוכו.

● לוויתן בחנות חרסינה

יש **הסבורים** שזה הכל פרי תיכנונם של כמה מוחות ערביים ו/או סובייטיים מתוחכמים.

הפרובוקציה הראשונה באה מצד כוויית.

כוויית היא בעלת־ברית של עיראק. הנפט שלה עובר דרך המיפרץ. איראן מאיימת על הנפט.

בצר לה פנתה כוויית אל ברית־המועצות, וזו סיפקה את התשובה. היא היתה מוכנה להוביל תחת דיגלה את הנפט הכוויתי.

מול אתגר זה, לא יכלו אנשי־המאצ'ו בוושינגטון לשבת בחיבוק־ידיים. הם הציעו לספק דגלים אמריקאיים למיכליות של כוויית, ולהפקיד עליהן שמירה של חיל־הים האמריקאי.

זה היה תסריט מן הסרטים — סרטים המתארים את פאר האימפריה במאה ה־19. אוניות־התותחים מופיעות, הדגל מתנופף בעליזות ברוח, התותחים יורים, והאיש הלבן נוחל ניצחון נוסף על הפראים השחורים/החומים/הצהובים.

אלא שהמאה ה־19 חלפה לה, והמציאות של ימינו מורכבת יותר. והחיים אינם סרט, גם כשהנשיא הוא שחקן מהסרטים.

יתכן שהכל נעשה כדי להוכיח שהנשיא הפגוע הוא עדיין פעיל ויעיל, ודווקא לגבי איראן. סיבה טיפשית למעשה טיפשי.

כמו הפיל האגדתי בחנות־החרסינה, כך התפרץ הלווייתן האמריקאי לתוך זירה ימית עדינה ביותר. נראה כי התוצאות יהיו בהכרח עגומות — תהיה ההתפתחות כאשר תהיה.

● התערבות לצד אחד

כדי **לעמוד על** האפשרויות יש לנתח את הרקע.

מילחמת איראן־עיראק הגיעה ביבשה לידי קיפאון. אין זה תיקו גמור, כי לאיראן יש בזירת־המילחמה יתרון ברור. אלא שיתרון זה אינו מספיק כדי להגשים את החלום האיראני ולהגיע לידי הכרעה צבאית.

שונה המצב בזירה הכלכלית. לעיראק היכולת לפגוע באינטרסים האיראניים, בייחוד על־ידי פגיעה בנפט האיראני. כשעיראק פוגעת במיתקני־הנפט ובאוניות המובילות את הנפט האיראני, היא גוזלת מאיראן את המשאבים הכספיים הדרושים לרכישת נשק.

זוהי, על כן, התמונה הבסיסית של המילחמה: לאיראן יש יתרון ביבשה, לעיראק יש יתרון בים.

לתוך המציאות הזאת, נכנס הלווייתן האמריקאי.

אם הוא ימלא את משימתו, הוא יאבטח את הנפט של כוויית, בעלת־הברית של עיראק. ואילו עיראק יכולה להמשיך לפגוע בנפט האיראני.

כלומר: זוהי התערבות ישירה של ארצות־הברית לטובת עיראק נגד איראן.

אם האיראנים יחליטו לשתוק ולא להגיב, הרי עשויים הסיכויים לנטות לרעתם. היתרון העיראקי יגבר, איראן לא תוכל להצטייד בנשק שהיא זקוקה לו, במוקדם או במאוחר תצטרך איראן לעשות את אשר אינה רוצה לעשות: להסכים לשביתת־נשק ולהסדר, כפי שרוצה עיראק.

השאלה היא: מה יתרחש אם האיראנים לא יישבו בחיבוק־ידיים?

● מטורפים, לא טיפשים

על **מנהיגי איראן**, הקנאים הדתיים, נאמר לא אחת: „הם מטורפים, אבל הם לא טיפשים!"

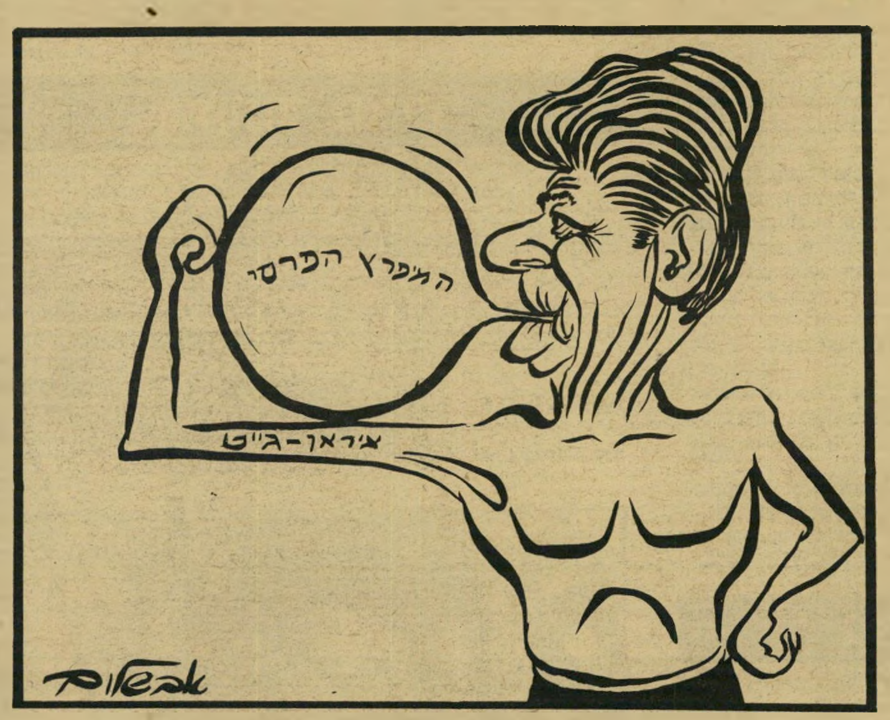

לעשות שרירים

ואכן, הם מסוגלים לכלכל את מעשיהם בתיחכום מפתיע ובחשבון קר.

כך הם נוהגים גם הפעם. הם לא תקפו את חיל־הים האמריקאי מייד. הם מסתפקים בפגיעות קטנות, בלתי־מזוהות (כמו המוקש האלמוני שפגע במיכלית הכוויתית). מעבר לזה הם מתאפקים. התאפקות זו מזכה אותם באהדה רבה אצל בעלות־הברית של ארצות־הברית באירופה, הרואות את כל ההרפתקה בעין רעה. מבין כולן, רק צרפת תומכת בארצות־הברית. כל האחרות, וביניהן בריטניה של תאצ'ר הפרו־אמריקאית, מתנגדות למיבצע.

אחרי תקופת־התאפקות, יכולה איראן להגיב במכה ימית אחת — שיגור טיל או פעולת הקומנדו הימי.

מה אז?

לאמריקאים יש תוכנית מגוונת של תגובות. בין השאר: הפצצת ערי איראן, חיסול טילים איראניים, פגיעה במיתקנים צבאיים איראניים.

פעולה כזאת לא תביס את איראן. מדינה כמו איראן אי־אפשר כלל להביס. כי הקנאות הדתית של העם מחסנת אותה מפני כל פגיעה. אין ערך לחיי־אדם בעולם הזה.

צפויה התגובה ההפוכה: מהלומת הכופרים האימפריאליסטיים, שליחי השטן הגדול, תחשל את איראן ותלכד אותה סביב ההנהגה.

את איראן יציף גל חדש של שינאה לארצות־הברית. תחת למשוך את איראן לצידה, כפי שניסתה לעשות בעיסקת־הנשק האיראנית, תדחוף וושינגטון את איראן לזרועות הסובייטים.

לסובייטים יש שגרירות בטהראן, והם פעילים שם מאוד. השבוע נודע כי סגן־שר־החוץ הסובייטי מנהל משא־ומתן לבניית מסילת־רכבת, שתוביל מברית־המועצות עד למיפרץ. התקפה אמריקאית על איראן תחזק השפעה זו.

במיקרה הטוב ביותר, תיזום ברית־המועצות פעולת־תיווך בין איראן ועיראק, ותזכה ביתרון פוליטי גדול באיזור אסטראטגי חשוב זה. במיקרה הרע ביותר עלולה ארצות־הברית למצוא את עצמה לפתע בעימות גלובלי עם ברית־המועצות.

יש הסבורים כי כוויית, בשותפות עם עיראק וסעודיה, תיכננה את כל המהלך הזה מראש כדי להכניס את ארצות־הברית למצב זה. התיקווה הערבית היא שכאשר תרגיש ארצות־הברית שנכנסה למלכודת, היא תפעיל את כל כוחה כדי להיחלץ ממנה, על־ידי כך שתשים קץ למילחמת עיראק־איראן — בתנאים הנוחים לעיראק.

● קרני הדילמה

הצד **השלילי ביותר** של המיבצע מבחינה אמריקאית הוא שאין לארצות־הברית כל שליטה על ההתפתחות. וושינגטון עשתה דבר שלא ייעשה: היא הפכה את עצמה לבת־ערובה של החלטות הזולת.

וושינגטון היא בת־ערובה של עיראק, כי עיראק יכולה בכל עת להביא למשבר. די בכך שמטוסים עיראקיים יפציצו עכשיו אוניה הנושאת נפט איראני, או מיתקני־נפט איראניים, כדי שאיראן תגיב בהתקפה על חיל־הים האמריקאי. ארצות־הברית תצטרך להגיב, ותיכנס לעימות שלא רצתה בו כלל.

וושינגטון היא גם בת־ערובה של איראן, כי איראן יכולה עכשיו להכתיב את המהלכים — אם על־ידי תגובה, אם דווקא על־ידי אי־תגובה.

גנראל אמריקאי חשוב אמר לפני מאה שנה כי מטרת האסטראטגיה היא „להושיב את האוייב על הקרניים של דילמה". משמע: ליצור מצב שבו כל מעשה של האוייב יפעל לרעתו. במיפרץ הפרסי עשתה זאת ארצות־הברית לעצמה. היא הושיבה את עצמה על שתי קרניים דוקרניות, וכל תוצאה תהיה לרעתה.

בלשון אמריקאית, זה NO-WIN SITUATION — מצב שבו אין כל סיכוי לנצח.

כוכבי משפט דמיאניוק נמצאים כולם ביחד במלון המהודר במיזרח־ירושלים, מתעלמים זה מזה ומדברים עם דפנה ברק

הכוכבים מדברים (אבל לא זה עם זה)

יום ראשון, גינת המלון „אמריקן־קולוני":

תפאורה עתיקה, ריח נושן באוויר, כאילו הזמן עמד מלכת. אחד הכוכבים הראשיים, ג'ון דמיאניוק — נער בתחילת שנות ה־20 שלו, שהכינוי „ג'וני־בוי" פשוט מתלבש־מתבקש עליו — מסתובב הלוך ושוב, כשפניו מועדות למטרה כלשהי. לג'וני — מכנסונים קצרצרים בצבע כחול, חוטם מחוטב — יש מין זוהר הוליוודי.

איירין, אחותו השברירית, כבר אינה סובבת בין האבנים הירושלמיות הקרירות של המלון. היא שבה לביתה בארצות־הברית. „התינוק הרגיש לא טוב," מפיץ ג'וני אבק־כוכבים.

ורה, אימו, עדיין מתאכסנת במלון.

בסט הזה יש סטאר נוסף — סופר־סטאר! זהו מרק אוקונור, הפרקליט המפוטר. מאז שהוטלה פיצצת־הפיטורין, חיים הכל, זה לצידו של זה, במלון המשרה שלווה שכזאת.

הם חולפים זה על פניו של זה ללא אומר, ללא התייחסות. מיצבורי השינאה ההדדית מקבלים תחמושת יומיומית בעת ארוחת־הבוקר בגינה, או ארוחת־הערב בחדר־האוכל.

ג'וני: „הוא (אוקונור), לא איכפת לו מאבי. אבי בכלל לא קיים עבורו, אחרת הוא לא היה מתנהג כפי שהוא מתנהג. לכן גם הוא איננו קיים בשבילנו!"

לא מדברים, אבל מתעניינים — מאוד מתעניינים — זה בזה. כל מי שמדבר עם אחד הצדדים המככבים בעלילה הזאת עשוי לזכות במירב תשומת־הלב והפינוקים אצל הצד השני. בעגה המיקצועית מכנים זאת „ריגול תעשייתי".

עיתונאים, למשל, הם מרגלים לגמרי לא־רעים בפוטנציה. ויש שמועות על משא־ומתן עם צד אחד או יותר. לא ברור מי מפיץ בדיוק את השמועות — גובה המחירים, מהות העיסקה, הנפשות הפועלות. לא ברור גם אם השמועות הן דווקא למורת־רוחו של הצד המדובר. אולי — באמת אולי — הן דווקא מסיבות לו קורת־רוח. ויש שמועות שונות ומשונות על הידידות שנרקמה בין יורם שפטל לבין ג'וני־בוי. יש גם שמועות על הצלחותיו של אוקונור בקרב המין הנשי.

„ערפל קרב", „השקט שלפני הסערה" — אלה הביטויים העולים בראשו של מי שמסייר באתר־ההתרחשות, עטור כדי־החרס וצמחי־הגרניום הציבעוניים, של המלון „אמריקן־קולוני". גיבורים ראשיים מאיימים בהטלת פצצות!

במחשבה שניה או שלישית או רביעית, אם יש בידך פצצה וכוונתך להטילה, האם תשב מול ספר־הטלפונים ותטלפן לכל מי שעלול להימצא בטווח ההרסני שלה?

קאט!

אוקונור מדבר

מאז פוטר מתפקידו — משליחותו, ליתר־דיוק, כפי שהתייחס אליה — התעטף מרק אוקונור בשתיקה והפיץ סביבו מיסתורין לכל עבר.

המיסתוריות התכוונה — והצליחה! — למקד סביבו את העניין הציבורי. ולזרות מבוכה במחנה־האוייב, המחנה שהוא שימש לו דובר ראשי עד לפני זמן קצר.

ביום הראשון, אחרי השבוע שבו העיד דמיאניוק מעל דוכן־העדים (ראה הנדון) הוא מסכם: „מה קרה לעדותו? עדותו של דמיאניוק בארצות־הברית היתה מושלמת: הוא לא שיקר, לא חיפה, לא התבלבל! כך הכנתי אותו. מעולם לא הכנתי מישהו לשקר.

„אופי העדות תלוי הרבה במי שמכיר אותה.

„לדמיאניוק היתה בעת עדותו אישיות חצויה: מצד אחד רצה לספר את האמת, רק האמת וכל האמת. מצד שני — הוא הוכן לשקר.

„מדוע לשקר, אם האמת היא שהוא אינו איוואן האיום? או, זאת השאלה! שאלה טובה מאוד!

פרקליט מפוטר אוקונור
„הוא לא צריך לשקר!"

„נכון, זה לא מסתדר עם ההיגיון. אולי הוא מסתיר משהו אחר מהתקופה הזאת. אולי חבויות איי־שם באותה התקופה פצצות נוספות.

„ישבתי מאוד מוטרד במשך עדותו של דמיאניוק. ראיתי על הדוכן אדם שונה לחלוטין מזה שהיכרתי.

„שאלת־השאלות היא מדוע, בעת הקריטית ביותר עבור לקוחו במישפט — עדותו — נוסע לו יורם שפטל הישראלי לאנגליה, ומותיר בישראל את ג'ון גיל דובר־האנגלית, שאינו מתמצא בחוק הישראלי? האי? יש למישהו תשובה לזה, מדוע ננטש לקוח?"

אוקונור משוחח איתי בין ישיבות דחופות והנחתות בלתי־צפויות, אך תמיד תמיד „מאוד חשובות". האיש רציני ביותר: „אני אוהב את ישראל. אנשים לא מאמינים שבגלל זה אני נשאר בארץ. ובכן, זה לא למכירה. את זה אני לא מוכר.

„אני חושב שהרבה אנשים בכל־זאת אוהדים אותי, ומבינים שאני נשאר כאן בגלל האנשים, האווירה. זה שיש לי כאן חברים שאני יכול לטלפן אליהם ב־3 לפנות בוקר, והם יזנקו ממיטתם לעזור לי — נסי לעשות זאת בארצות־הברית!

„איני נשאר כאן רק עד שהמישפט ייגמר, מה פיתאום! אני מאוד אוהב את ירושלים. המקום הזה חשוב לי. אשאר כאן שנה־שנתיים, ואחר־כך אחשוב על עליה וכל זה.

„הצד השני מפיץ שיש לי בעיות־מס בארצות־הברית? אני ממש שמח שאני מעסיק אותם כל־כך. מוטב שיתעסקו בהצלת ג'ון דמיאניוק!

„אני מנסה במשך ארבעה־חמישה שבועות (מאז פיטוריו) לנחות על כפות רגליי, כמו חתול.

„שפטל וג'וני עושים לי טובה גדולה. במה? בכך שהם מלכלכים עליי.

„אולי טעיתי בכך שלא פיתחתי מערכת־יחסים הדוקה יותר עם המישפחה. עם ג'וני? ובכן, אני לא בייבי־סיטר! לא היה לי זמן לכך, בעת שייצגתי את אביו.

„אשתי מגיעה ארצה בימים הקרובים. היא מביאה עימה פצצה, סקופים!"

ג'וני־בוי מדבר

ג'וני־בוי יושב לצידי על מדרגות־האבן של מלון „אמריקן־קולוני". הוא ממוקד כולו לעבר פתח המלון. תנועותיו די מתוחות.

אני מחכה למרק אוקונור. ג'וני — לא. הסרקזם שלו, בכל הנוגע לאוקונור, יושב עליו היטב: „אז עכשיו הוא רוצה להיות עיתונאי? כך סיפרו לי. מה קרה לרצונו העז להיות עורך־דין?

„הוא צריך כסף? מה פיתאום? יש לו 600 אלף דולר! אני יודע! זה הסכום שאנחנו שילמנו לו. הוא לא שילם פרוטה למלון או לחברות־התעופה. אנחנו הוספנו לסכומים שנתנו לו 42 אלף דולר עבור הוצאותיו. שהיית מישפחתו בישראל בלבד עלתה לנו 10 אלפים דולר!

„מה הם עשו פה? אני מרגיש שהונו אותי. אוקונור לא מפסיק לספר סיפורים, וזה אפילו לא מטריד אותו כשהוא נתפס בזה.

„אין לי מושג כמה מישפטים פליליים הוא ניהל לפני ששכרנו אותו. עורכי־דין אחרים סיפרו לי שהוא לא ניהל אף מישפט פלילי אחד לפני המישפט של אבי.

„העיקר — עיתונות! זה מה שחשוב, על פי אוקונור.

„הוא מכין פצצה? תכתבי שגם אנחנו.

„באמת, אין לנו זמן להתעסק עימו. אין לנו זמן למישחקים שלו. העיקר זה אבי. באוקונור נטפל בבוא העת. יבוא יומו!"

בן ג'וני דמיאניוק
„הוא רוצה להיות עיתונאי!"

במדינה

(המשך מעמוד 5)

שני כוחות אדירי־השפעה: המטכ"ל מ־כאן, התעשייה האווירית מכאן.

אולם המאבק עמוק יותר. גם מתנג־די המטוס מודים שהוויתור עליו הוא מכה נוראה. זהו ויתור על הפרוייקט הגדול והמושך ביותר, המציב אתגר לטכנולוגיה הישראלית. זהו גם ויתור על נכס אנושי שאין דומה לו בארץ. הלביא הוא ההר המתנשא מן השפלה האפורה.

אולם גם חסידי הלביא מבינים כי המשך הפרוייקט עלול לפגוע בפרו־ייקטים חיוניים אחרים של צה"ל, פחות ראוותניים ומושכים, אך יותר זולים, ואולי גם יותר יעילים לפיתרון הבעיות של שדה־הקרב העתידי.

ההמולה הגוברת. כך נוצר מעין תיקו, כאשר מומחים מכל הסוגים זורקים לאוויר מיספרים ומח־קרים, כפי שלוליין מגלגל באוויר כדורים ציבעוניים. גם אנשי־הצמרת נבוכים.

אולם בישראל, כל דבר הופך לתגי־גה מיפלגתית. לשני הצדדים נמצאו חסידים־שוטים, בעלי גישה „אידיאו־לוגית" לבעיית הלביא: השמאל האי־דיאולוגי מתייצב אוטומטית נגד הל־ביא, הימין האידיאולוגי קם אוטו־מטית להגנתו. ואילו השמאל הפועלי מתייצב לימין הפרוייקט, כדי לשמור על מקומות־העבודה, והימין השמרני־המעמדי מתריע נגדו, מטעמים אינט־רסנטיים משלו.

בהמולה זו, שאין לה עוד קשר עם נתונים מציאותיים, התכנסו הפולי־טיקאים והחליטו בשתי ועדות של הכנסת לתמוך בהמשך הפרוייקט, בעוד שקצינים אלמוניים זועקים נגדו. ואילו הממשלה — קבוצת פוליטי־קאים החשופים לכל הלחצים — מת־נדנדת ושואלת את נפשה להתחמק.

אך כל דרכי־הבריחה חסומות. אי־פעם יהיה צורך להחליט.

יחסים מרחביים

זרע הפורענות

יותר מכל אדם אחר היה כמיל שמעון אשם בטרגדיה הלבנונית. אחרים שילמו את המחיר.

שום נציג ישראלי רשמי לא השת־תף בהלווייתו של כמיל שמעון. הוא נקבר בנחלת־אבותיו שאליה לא היתה לו עוד גישה בימי־חייו האחרונים. היא נכבשה זה מכבר על־ידי אויביו הדרו־זיים.

עובדות אלה מלמדות על כישלון מזימותיו של הפיאודל הלבנוני־מא־רוני — אדם האחראי אולי יותר מכל אחר לטרגדיה הנוראה שפקדה את לבנון.

אלפים רבים שילמו בחייהם עבור תוכניותיו של שמעון. הוא עצמו מת בשבוע שעבר בגיל מופלג — במיטה.

על המיזבח. בכל ארץ יש פולי־טיקאים המעמידים את האינטרסים האישיים, הכיתתיים והעדתיים שלהם מעל לאינטרס הלאומי. אבל אין זו תופעה רגילה שאדם מוכן להקריב את עצם קיומה של האומה על מיזבח האינטרסים האלה. כזה היה שמעון.

הוא לא היה היחיד. הוא היה תופעה לבנונית מקובלת: פיאודל עתיר־נכ־סים, ששלט כשטח מסויים כמנהיג עדה מסויימת. בשטח זה הוא היה השילטון המעשי. לרשותו עמד צבא פרטי. השבט שלו היה מוסווה כמיפ־לגה פוליטית מודרנית, בעלת שם פו־ליטי מודרני: „המיפלגה הליברלית ה־לאומית".

מבחינה זו לא היה שמעון שונה מעמיתיו־יריביו המארוניים, כגון סו־ליימאן פראנג'יה בצפון ופיאר ג'ומייל במרכז הלבנון. הוא לא היה שונה גם מן המנהיג הדרוזי, כמאל ג'ונבלאט, המנהיגים המוסלמים־הסוניים, ועוד.

(המשך בעמוד 8)

הנדון:

הטוטו של המדינה: זה הוא או לא?

שתי וערב

משהו מוזר קרה למישפטו של ג'ון דמ־יאניוק.

זה התחיל כמישפט של השואה, מין מהדורה־זוטא של מישפט אדולף אייכמן.

וזה הפך למישפט אישי, מישפטו של איש.

התמונה הכוללת של השואה נעלמה, ובמקומה בא דיוקנו של אדם אחד.

זה נשאר מישפט מרתק, אבל בגלל סיבה שונה מאוד מזו שעמדה לנגד עיניהם של יוזמי המישפט.

השאלה כבר אינה עוד: מה קרה ליהודי אירופה? מה קרה בטרבלינקה?

השאלה האחת והיחידה היא: האם זה הוא?

האם האיש הזה היושב על ספסל־הנאשמים, אחד איוואן ג'ון דמיאניוק, הוא „איוואן האיום"?

■ ■ ■

כתוצאה מכך קרה גם משהו לדמותו של הנאשם.

איש לא התייחס אל אדולף אייכמן כאל בן־אדם. הוא היה חלק מן המישטר הנתעב, בורג חשוב במכונת־ההשמדה.

הוא ישב מאחורי קיר־זכוכית, סגור ומנוכר. איש לא ייחס לו תכונות אנושיות, לטובה או לרעה.

שונה לגמרי דמותו של הנאשם הנוכחי.

הוא יושב על הבימה, בלי מחיצות. יש לו אישיות ברורה. הציבור למד להכיר אותו, את קולו, את תגובותיו.

הוא רכש את האהדה של חלק מן הציבור, שהשתכנע ש„זה לא הוא".

אחרים ממשיכים להיות משוכנעים שהוא־הוא האיש, אך מבלי להרגיש בכך חדלו גם הם מלראות בו מין מיפלצת אל־אנושית.

והמישפט עצמו הפך כמעט למישחק־טוטו: ימצאו אותו אשם או לא?

אינני מקנא בשופטים, שיצטרכו בסוף להחליט אם אכן זה הוא, אם לא.

■ ■ ■

אינני מקנא בשופטים, כי בסופו של דבר יצטרכו להחליט על סמך התרשמויות.

האם אפשר לסמוך על זיכרונם של עדים, אשר ראו את „איוואן האיום" לפני 45 שנים בחטף, כשהיה צעיר ולבש מדים, והיה לגביהם דמות אל־אנושית, מלאך־המוות?

מה מישקלם האמיתי של ה„מומחים" למי־ניהם, משני הצדדים, הבאים ומעידים על דברים אשר לא ייתכנו לגביהם קביעות נחרצות, ברו־רות, חד־משמעיות?

ובעיקר: מהי המסקנה הנובעת מ־עדותו של דמיאניוק עצמו, שהסתיימה השבוע?

זוהי שאלת־השאלות. והיא מסובכת מאין כמוה.

■ ■ ■

במישפט רגיל, כאשר הנאשם משקר לגבי עובדות מהותיות הקשורות באשמתו, נוטים השופטים להסיק מכך שאין לקבל את עדותו בכלל. ההנחה היא שניסה להעלים את האמת מפני שהוא אשם.

כל מישפטן מנוסה יודע שאין זה כך.

במיקרה מפורסם אחד נתלה בבריטניה נאשם־ברצח, שהורשע מפני ששיקר בעדותו. אחרי שנתלה, הודה אדם אחר בביצוע רצח זה. הסתבר כי הנאשם הראשון שיקר בגלל סיבות אחרות, שלא היו קשורות באשמתו. השקר עלה לו בחייו.

אין זה מיקרה יחידי. ידועים מיקרים רבים כאלה.

יכולות להיות סיבות רבות לשקריו של נאשם.

אולי הוא חושב שהאמת לא תיאמן ממילא על־ידי השופטים, ועל כן לא כדאי להעלות אותה.

אולי הוא מאמין כי האמת תקים נגדו את השופטים ודעת־הקהל, ושעל כן כדאי לשקר.

אולי נתנו לו עורכי־דינו עצה כזאת.

כל זה נכון שבעתיים כאשר עומד לדין נאשם אוקראיני, שהיה בצורה זו או אחרת חלק מן המכונה הנאצית, והעומד לדין במדינת־ישראל.

גם אם יוכח שהנאשם שיקר, אין בכך הוכחה לכך שהאישום נכון.

■ ■ ■

אני יכול להעלות על דעתי כמה וכמה סיבות לשקרים של דמיאניוק, אם כן יוכח כי שיקר.

יש סבירות מסויימת בטענתו שלו עצמו, שהוא היה צריך לשקר כדי לקבל אשרת־כניסה לארצות־הברית.

כתום מילחמת־העולם, התחייבו בעלות־הברית המערביות להחזיר לברית־המועצות את כל האזרחים הסובייטיים שנפלו בשבי הנאצי, וביניהם מי שהתגייסו ליחידות אנטי־סובייטיות.

החלטה זו מעוררת עד היום מחלוקת נרגשת. היו שראו בה רצח המוני.

ציון צפריר, העולם הזה

על ספסל־הנאשמים: המישפט הפך לדראמה אישית

בימים ההם כבר הגיע המישטר הסטאליניסטי בברית־המועצות לשיא טירופו. סטאלין שלח את כל שבויי־המילחמה החוזרים, גם התמימים שבהם, למחנות־הריכוז הנוראים שלו. הוא טען שכל מי שנפל בשבי בעודו חי, בגד במולדת. חוץ מזה חשש שמא השבויים האלה נדבקו באירופה ברעיונות מסוכנים, ויתסיסו את החברה הסוב־ייטית הכנועה.

על אחת כמה וכמה היתה החזרת המגוייסים האנטי־סובייטיים בבחינת הסגרה למוות.

מי שהתגייס לאחת היחידות של הצבא הגרמני או הס"ס, כדי להילחם בברית־המועצות, נחשב בצדק בוגד בעיני הסובייטיים, והוצאתו־להורג היתה מובטחת. בין המגוייסים האלה היו בני עמים רבים שראו בגרמנים משחררים מעול השילטון הקומוניסטי ו/או הרוסי — אוקר־אינים, ליטאים, אסטונים וכו', שפעלו מתוך מניעים לאומניים. (יש לזכור שגם כמה מראשי לח"י היו מוכנים להיעזר בנאצים כדי לגרש את הבריטים מהארץ.) רובם ניסו להגיע לארצות־הברית, שנחשבה אז כגן־עדן עלי־אדמות, ארץ החרות והשפע. כדי להגיע לשם, היו צריכים למלא טפסים, ולהצהיר על עברם האנטי־נאצי.

רבים שיקרו. הפקידים האמריקאיים עצמו עין. הם הביאו לארצות־הברית גם לא־מעט פושעי־מילחמה ממש, וביניהם קלאוס בארבי, רב־הטבחים של ליון.

נניח לרגע שאיוואן דמיאניוק לא היה פושע־מילחמה, אך שירת את הנאצים ושיקר כדי להעלים עובדה זו, בשעה שביקש להיכנס לארצות־הברית. אם כן, הרי שקריו רשומים בטפסים רישמיים. אילו הודה בהם, היה די בכך כדי לגרשו מארצות־הברית.

על כן נאלץ לשקר כדי לחפות על שקריו הקודמים, ועכשיו הוא נאלץ לשקר כדי להסתדר עם השקרים ההם. שקר גורר שקר.

אם תוכח שרשרת כזאת של שקרים, קל להסיק את המסקנה שהוא שיקר לאורך כל הדרך, וכי אכן היה „איוואן האיום". אולם אין דבר אחד נובע מן השני.

אינני מקנא בשופטים.

■ ■ ■

יכולות להיות הרבה סיבות אחרות לשק־רים.

נניח לרגע (ואני חוזר ואומר: זוהי הנחה כלבד, לצורך הניתוח ההגיוני) שדמיאניוק אכן גוייס לס"ס, ואולי אף שירת בטרבלינקה, אך לא היה „איוואן האיום". כלומר: היה בורג קטן, שומר או נהג, אך לא עשה את כל אותם מעשים נוראים המיוחסים לדמות הקרויה „איוואן האיום", שהיה איש אחר, שזכה בכינוי זה.

איך היה מתנהג הנאשם דמיאניוק במיקרה כזה?

אינני חושב שהיה מעז להגיד את האמת: כן, הייתי איש ס"ס. כן, הייתי בטרבלינקה (או מחנה אחר כלשהו). אבל אני לא האיש שאתם מחפשים!

הוא היה אומר לעצמו: מי יאמין לי? אם אודה בזה שהייתי איש־ס"ס, כל היהודים ישנאו אותי אוטומטית, וגור־רלי ייחרץ. מוטב להכחיש את הכל.

תסריט כזה יכול להסביר הרבה מאוד שקרים. הוא יכול להסביר מדוע היתה לנאשם כתובת־קעקע של הס"ס, מדוע הוא נוטה לבלבל זמנים ותאריכים, ועוד ועוד. ובכל זאת אין בכך הוכחה שהאיש הוא „איוואן האיום".

אין לקנא בשופטים.

■ ■ ■

עולים על דעתי עוד כמה וכמה מניעים לאי־אמירת אמת על־ידי הנאשם.

יש במישפט בעיה, שנדמה לי כי לא הובהרה עד כה די צרכה.

היא נוגעת ליחסים שבין האוקר־אינים והרוסים, אז והיום.

כאשר הנאצים פלשו לברית־המועצות, הת־נגשו בצמרת הגרמנית שתי אסכולות של כיבוש.

הגישה האחת אמרה: כל העמים בברית־המועצות, מלבד הרוסים, רואים במישטר ה־סובייטי המשך של האימפריה הרוסית. בקרב כל העמים האלה — אוקראינים, ליטאים, לטווים, אסטונים, רוסים־לבנים, גרוזים, טטארים ועוד — יש תנועות לאומיות, השואפות לשיחרור מן העול הרוסי. אם הגרמנים יטפחו את התנועות האלה, הם ייראו כמשחררים, ויזכו בתמיכת הרוב העצום של האוכלוסיה. ואכן, בהיכנס הגרמנים לערים רבות הם התקבלו כמשחררים, והומטרו עליהם פרחים.

הגישה האחרת אמרה: אל לנו לתמוך בעמים האלה, ולהפוך את הרוסים לאויבים. להיפך: הבה נתמוך ברוסים הלאומניים, חסידי הצאר והכנסיה, ונציג את עצמנו לפניהם כמשחררי אמא־רוסיה מעול הבולשוויקים, סוכני היהדות הבינלאומית.

הקרב הוכרע בצורה פשוטה: היטלר דחה את שתי הגישות גם יחד. הוא האמין כי המילחמה תסתיים חיש־מהר בניצחון גרמני מוחץ, ולא ראה צורך בהעמדת־פנים. הוא רצה להשמיד עשרות מיליוני סלאווים מכל הסוגים, כדי ליצור מרחב־מחיה להתנחלות גרמנית. (ואמנם, ארשוויץ הורחבה בשעה שמיספר היהודים שנותרו ב־חיים התמעט והלך.)

אולם בקרב הרוסים, האוקראינים וכו' היה הוויכוח נטוש אז, והוא נטוש גם כיום בגולה. רוסים לאומנים־דתיים כמו אלכסנדר סולז'ניצין מתעבים את הגולים האוקראינים והאחרים, המבקשים לבתר את ברית־המועצות ולהקים במקומה מדינות לאומיות. ואלה שונאים את הרוסים.

יש במישפט משהו מעורפל. דמיאניוק אומר שהוא רצה להצטרף לצבאו של אנדריי ולאסוב, הגנרל הרוסי שנפל בשבי הגרמנים ושהקים מקרב השבויים צבא רוסי של שתי אוגדות למילחמה בסובייטים. רוב חייליו היו אוקראינים, שהתגייסו מפני שרצו להשתחרר מן השבי ו/או מפני שרצו להפיל קודם כל את המשטר הסובייי־טי (כתום המילחמה הסגירו האמריקאים את האיש לסובייטים, שהוציאו אותו להורג.)

אבל ולאסוב היה רוסי־לאומני, בעוד שה־אוקראינים רצו להקים אוגדה משלהם, מתוך האשליה שהגרמנים יקימו אחרי ניצחונם מרינה אוקראינית עצמאית.

לא ברור: האם היה דמיאניוק אז אוקראיני לאומני, אנטי־רוסי? או שנמ־שך דווקא אל הלאומנים הרוסיים, חרף מוצאו האוקראיני?

איני בטוח שהתעלומה הזאת תיפתר. אין זה סוד שההגנה על דמיאניוק ממומנת על־ידי הקהילה האוקראינית בארצות־הברית, שהיא אנטי־סובייטית ואנטי־רוסית קיצונית.

יתכן שגם כאן טמונה סיבה טובה בשבילו כדי שלא להגיד את כל האמת.

■ ■ ■

יש גם בעיה של תירגום.

הדברים עוברים מעברית לאנגלית, מאנגלית לאוקראינית, ובחזרה — דרך מסורבלת וארוכה.

כאשר צריכים השופטים להתרשם מעדותו של נאשם, תירגום כזה מקשה מאוד. הספונטאניות של הדברים אוב־דת.

לא אחת נדמה כי הנאשם עונה על שאלה שלא נשאל — לא כטכסיס של התחמקות, אלא פשוט מפני שהדברים השתבשו בתרגום. כך טוענת, למשל, בתו.

ידיד רוסי, המדבר אוקראינית היטב, והמקשיב לדבריו של דמיאניוק, אמר לי שהוא השתכנע שהאיש איננו „איוואן האיום". שאלתיו איך הגיע למסקנה זו, והוא ענה: לפי הדיבור.

איני יודע למה התכוון בדיוק. אך אני משוכנע כי קיימת כאן בעיה של שפה, של תיקשורת.

■ ■ ■

ישבתי באולם ביום ירושלמי לוהט. האולם היה ממוזג־אוויר, הדברים התנהלו בעצלתיים, בצורה נינוחה ותרבותית, ובליבי עלתה השאלה: איך אפשר לשבת כאן ולהבין מה היו פני הדברים בגיהינום של טרבלינקה, שאינני מסוגל לדמיין אותו? מה הקשר בין האווירה באולם זה ובין המציאות במחנה־שבויים גרמני, שם מתו מאות־אלפים כמו זבובים מרעב וממחלות? (מכיוון שברית־המועצות לא חתמה על אמנת־ז'נווה, טענו הגרמנים כי אינם מחוייבים להעניק להם זכויות על־פי האמנה, כפי שעשו לשבויים מערביים, וביניהם החיילים היהודיים מארץ־ישראל.)

מה בין הגיהינום ההוא, על שיבעת מדוריו, באמצע המילחמה הגדולה ב־יותר בתולדות האנושות, בשולי הפשע הגדול ביותר של העת החדשה — ובין המישפט הזה של האיש דמיאניוק, על הדראמה האישית שבו, על מילחמות־הסניגורים ושאר דברים פיקאנטיים, המעסיקים את הציבור?

■ ■ ■

בתום חקירתו של הנאשם, ניתן לומר שהוא עמד בה בצורה די מפתיעה.

הוא לא נשבר, לא התמוטט. אין ספק שהוא הרבה יותר אינטליגנטי מכפי שנראה תחילה. הוא ענה בתוקף, ולפעמים גם בהומור עממי מסויים. אין ספק שהוא איש חזק.

יכול מישהו לטעון: זה מוכיח שאינו „איוואן האיום".

יכול מישהו לטעון: אדרבה, זה מוכיח שהוא האיש.

אינני יודע. ברוך שלא עשני שופט.

מאת אורי אבנרי

(המשך מעמוד 6)

כראש־שבט מארוני, היה לשמעון אינטרס מובהק אחד, שהינחה אותו עד יומו האחרון: לשמור על זכויות־היתר המופלגות שניתנו בלבנון לעדה המארונית, אף שהיתה מיעוט מצטמק, על־חשבון כל האחרים. בין השאר שוריינו לעדה זו תפקיד נשיא־המדינה, עמדות־מפתח בצבא, בשרות־החוץ ובשרותים הממלכתיים האחריים, שהבטיחו לבני־העדה גם את עמדות־המפתח הכלכליות, המפתח לעושר.

מחיר נורא. כאשר גבר לחצן של שאר העדות לשינוי ה„אמנה הלאומית" הזאת, כדי לחלק את הכוח בצורה צודקת יותר, החליטו שמעון וחבריו להתנגד לכך בכל מחיר. המחיר היה נורא.

כאשר כיהן שמעון כנשיא, בשנות ה־50, קרא לצבא האמריקאי לנחות בלבנון. בפקודת הנשיא דוויט אייזנהואר, עלו הנחתים האמריקאיים על החוף ליד ביירות, והשילטון של שמעון ניצל בלי שפיכות־דמים.

כעבור 20 שנה ניסו שמעון וחבריו לחזור על התרגיל. אולם הזמנים השתנו. האמריקאים היו זהירים יותר. ברית־המועצות וסוריה ארבו בפתח. ואז קיבלו שמעון וחבריו החלטה גורלית: לקרוא לישראל להתערב, כדי להבטיח את שילטון המארונים ולגרש מן המדינה את מאות אלפי הפלסטינים, פליטי 1948. שעצם נוכחותם חיזקה את הרוב המוסלמי במדינה.

כך נזרע זרע־הפורענות.

קליינט בטוח. שמעון היה הראשון שקשר קשרים חשאיים עם ישראל. אולם ישראל לא סמכה על השר על הזקן. שמעון התכוון להשתמש בישראל רק כקלף זמני, מבלי לשרוף את הגשרים עם סוריה ושאר העדות בלבנון.

ישראל חיפשה קליינט בטוח יותר, ובחרה לבסוף בצעיר שאפתני, חסר־מעצורים וחסר־תבונה עוד יותר: בשיר ג'ומייל, ששאף להיות הדיקטטור של לבנון.

מילחמת־האזרחים הלבנונית נפתחה ב־13 באפריל 1975, כאשר לוחמי הפלאנגות ערכו טבח יזום בנוסעי אוטובוס פלסטיני בפרבר של ביירות. היא נמשכה בשחיטות הדדיות. כאשר חיסלו המארונים כמה מחנות פלסטיניים בביירות, תקפו הפלסטינים את עיר־מגוריו של שמעון, דאמור, והוא נאלץ לברוח במסוק.

ההמשך כבר הפך היסטוריה. ישראל פלשה והוכרחה לסגת. הסורים פלשו, נאלצו לסגת, ופלשו שוב.

כאשר עצם שמעון את עיניו, היתה לבנון ההיסטורית הרוסה. המשק נהרס, ועימו העושר של הפיאודלים המארוניים. המדינה התפרקה למיני־מדינות עדתיות־מישפחתיות. המיעוט המדוכא והעני ביותר, השיעים, הפך לגורם החשוב ביותר בארץ. הלוחמים הפלסטיניים חזרו ושולטים במחנות־הפליטים. הדרום כבוש בידי ישראל וגרוריה. בשאר חלקי הלבנון שולטים הסורים. עולמו של שמעון אבד.

כך אושר מחדש לקח ישן־נושן: מי שקורא לכוחות זרים כדי להתגבר על יריבים מבית, נהרס יחד עם יריביו. הישראלים למדו זאת עוד בימי התנ"ך, ושוב בימי ממלכת־החשמונאים. כמיל שמעון לא למד זאת מעולם.

העובדים שבו. אני מכיר את האנשים הללו, והם מאוד מסוכנים, מפני שהם לא מפחדים משום גורם כשהם מחליטים להזיק ולפגוע. אולי מפני שהם יודעים שלא ייענשו, כי המישטרה ובתי־המישפט מתייחסים אליהם בכפפות של משי. לפני כמה שנים הם שרפו את הסיפריה ואת מועדון הנוער, ועל אירועים אלה עברה המישטרה לסדר־היום. אני לא רוצה להגיב אם יש פה עניין פוליטי, אבל העובדות מדברות בעד עצמן."

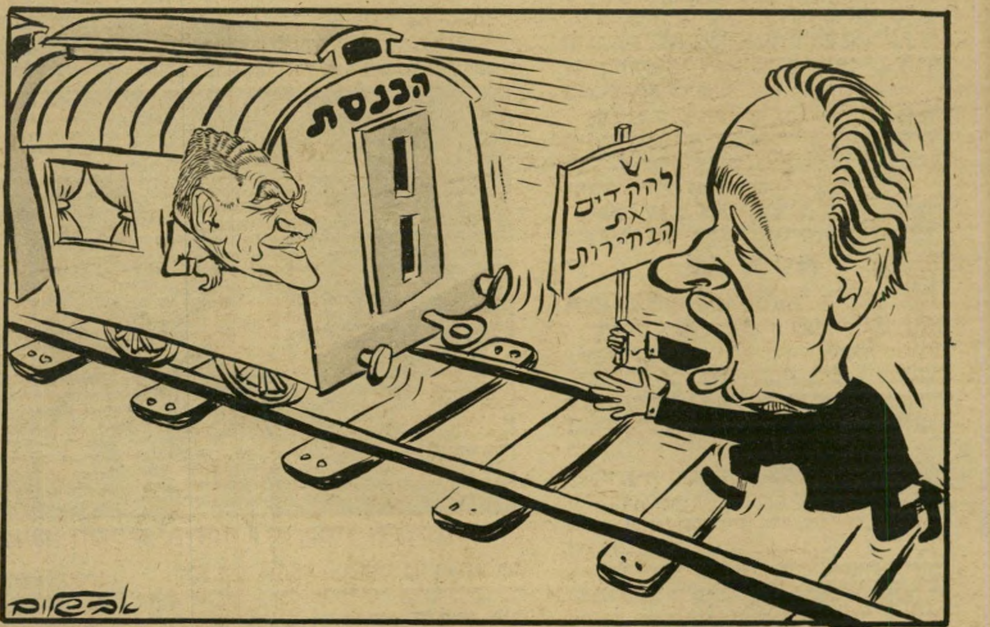

„איחרת את הרכבת!"

דת

הקרב על הצבע האדום

האם מסיבת בית־ספר היא תועבה? האם זה ייגמר בפיצוץ ובקורבנות? מזכיר מועצת פועלי בני־ברק חושש

„שוב אני מקבל טלפונים רבים שמאיימים שישרפו את ביתי על כל יושביו, או שיחסלו אותי. המאיימים גם באים בקבוצות לבניין מועצת־הפועלים, ובכל מיפגש כזה הם מאיימים עליי כי ישרפו את הבניין עם כל העובדים שבו.

מזכיר זכות
„אני לא פוחד!"

הדובר: דויד זכות, בשנות הארבעים לחייו, מזכיר מועצת הפועלים של בני־ברק, המכהן בתפקידו זה 17 שנה. הוא תושב העיר מאז קום המדינה. דבריו נאמרו בעקבות איומים והתנכלויות מצד חרדים כלפיו על רקע צביעת חזית הבניין של מועצת־הפועלים ב־רחוב רבי־עקיבא, כאשר הצבע האדום הוא הדומיננטי.

זכות: „אותם דתיים קיצוניים טענו לפניי כי הצבע האדום הוא סמל לקומוניזם, ולכן זה פוגע בהם. כל ילד קטן מבין שהצבע האדום זו עוד עילה להצדיק את האלימות שהם נוקטים כשיטה. הם פשוט רוצים שכל תושבי בני־ברק ינהגו על־פי רצונם ומחשבתם.

„לא מדובר פה בתושביה הדתיים של בני־ברק, אלב בקבוצת קיצוניים, שלא בוחלת בשום אמצעי בלתי־מוסרי כדי להגשים את מטרותיה. לעיתים אותה קבוצה מצליחה לגרור אחריה ציבור רב. אני מציאותי מאוד ומודע שאני מייצג מיעוט חילוני בתוך רוב דתי, ולכן חשוב לכבד את רצונו של הרוב. למשל, ויתרנו על אירועי תרבות בימי שבת.

„אהה, שלא אשכח! מלבד הצבע האדום," הוא המשיך בשטף דיבורו, „הסיבה הנוספת להתנכלויות האחרונות לדיברי אותם בני־בלייעל, היא שהמועצה מקיימת פעילויות ומופעי־תועבה. הם מתכוונים לזה שלקראת סוף שנה זו תרמנו את אולם המועצה למסיבות־סיום של בתי־ספר. האם בכך יש פעולות תועבה?"

אחרי שיחת־טלפון קצרה, כשהוא נאנח מפעם לפעם, הסביר זכות כי „רוב העיר הוא דתי, ובכל המוסדות

(המשך בעמוד 23)

חסידיו מכינים אותו לעמדת מנהיגות בליכוד. בינתיים הוא מגיע לשיא בארצות־הברית, ומוכן להסתער על הכנסת הבאה

ביבי מוכן לזינוק

אפשר להתחיל מהסוף: בנימין נתניהו, „ביבי" בפי ידידיו ומי שרוצים להיות ידידיו, עשוי, או עלול, להיות המנהיג אחרי הבא של הליכוד, ואולי ראש ממשלת־ישראל.

כך הוא מקווה, ולכך הוא חותר בצורה שיטתית ומתוחכמת.

לשם כך יש לו כמה אמצעים מעולים: שם מישפחה, המיתוס של אחיו המת, חיוך תיקשורתי הפועל כלהביור, נושא פופולארי שהוא רוכב עליו ומערכת של יחסי־ציבור.

השבוע יכול היה הציבור הישראלי להתרשם באופן בלתי אמצעי מכל ה־אמצעים האלה.

ביבי בא לארץ. באופן רישמי: לחופשת מולדת.

את מהלך חופשתו ניהלה מערכת מיקצועית של יחסי־ציבור. היא שיווקה אותו כפי שמשווקים מישחת־שיניים חדשה. צעירות זריזות התקשרו עם כל כלי־התיקשורת, העורכים, הכתבים, בעלי־הטורים ובעלי־התוכניות. העילה: הופעת סיפרו של ביבי בשפה העברית בהוצאה של סיפריית־מעריב.

ביבי צץ בכל מקום. בתוך 48 שעות הופיע בשני ראיונות ארוכים בטלוויזיה — פעם במוסף המוספים של הטלוויזיה החינוכית, ופעם במבט בטלוויזיה הכללית. הוא הופיע בעיתונים, ברדיו, בכל מקום. וזו רק ההתחלה.

החיוך שלו פעל בטלוויזיה המקומית כפי שהוא פועל בטלוויזיה האמריקאית, שבה הוא מופיע פעמים אין־ספור ככוכב־התיקשורת, כנציג ישראל באו"ם. תמיד הוא נראה לבבי, סביר, הגיוני, בחור משלנו, איש לעניין, אחד שיודע על מה הוא מדבר, כמעט אוליבר נורת' ישראלי.

אולם נורת' פעל במשך שנים במחתרת, בסודי־סודות, מבלי להתגלות אפילו פעם אחת בתיקשורת. ביבי הוא טיפוס הפוך. הוא כולו יצור של תיקשורת.

ואכן, אילו ישבו תריסר מומחים לתיקשורת והמציאו באופן מלאכותי את הטיפוס המושלם של כוכב תיקשורתי, לא יכלו להוציא מתחת ידיהם מוצר סינתטי מוצלח יותר. הוא פשוט מושלם.

זה מתחיל באחיו, יונתן, מיתוס, גיבור לאומי. איש הקומנדו הישראלי בהא הידיעה, גיבור הפעולה שריתקה

את הערצת העולם כולו: שיחרור הח
טופים באנטבה.
בפעולה זו עמד לתוקפים מומנ
ההפתעה באופן מושלם, ולכן נמנע
הקורבנות. מכל הכוח התוקף במיבצ
זה, שנראה כאילו נלקח מעלילה של
קולנוע, נהרג רק אדם אחד: המפקז
האגדתי, יונתן נתניהו. כך נולד מיתוס
על המיתוס הזה רוכב מאז אחי
הצעיר, ביבי. גם הוא כמו יונתן, הי
חייל ביחידת עילית (וכך גם האח הש
לישי, עידו). ביבי הפך אוטומאטיו
למהדורה חדשה של יונתן, ההתגלמו
החיה של האח המת.
בתפקיד זה הביא ביבי כמה תכונו
אותנטיות משלו. הוא צעיר, נאה, ונר
אה כמו שגיבור לאומי צריך להיראו
יש לו קסם אישי שהוא יכול להפעי
ולהפסיק, על־פי הזמנה, כמי שפות
ברז מים. ויש לו מזל, הרבה מזל.

עידן
רמב

אילו לא הסתפקו אותם מומחים ל
תיקשורת בהמצאת האיש עצמ
אלא המציאו גם את הרקע לפעולת
לא יכלו להצליח יותר. גם הוא מושלנ
לא חשוב מה קרה לפני שביבי הח
מנה כראש מישלחת־ישראל באו"נ
גילו כגיל המדינה. אביו הוא רוויזי
ניסט ותיק, אמריקאי במוצאו. ביבי ל
מד באחת האוניברסיטות היוקרתיו
ביותר בארצות־הברית, המכון הטכנ
לוגי של מסצ'וסטס (אם־איי־טי), ש
למד מינהל עסקים. אחר־כך עבד ש
תיים במיפעל רהיטים גדול בישרא
אולם אדם בעל נתונים כאלה אינו ה
לך להתבזבז בעולם האפור של העו
קים.
כאשר התפנה המקום במישלחת
או"ם, היה נתניהו מועמד טיבעי ש
הליכוד. הפטרון שלו במיפלגה, מש
ארנס, אמריקאי כמוהו, גם הוא בו
אוניברסיטה יוקרתית בארצות־הברי
הכניס אותו לתפקיד.
הרקע היה אידיאלי. נציג ישרא
באו"ם עומד לא פעם בצל השגריר
ישראלי בוושינגטון, מתחרהו הטיב
שיש לו תפקיד הרבה יותר חשוב.
איש בוושינגטון עוסק בעניינים רצ
ניים, והוא גם המנכ"ל של יהדור א
צות־הברית, בעוד שהאיש באו"ם עו
רק בדיבורים.

אולם מול נתניהו עמד שגריר אפור, מאיר רוזן, דיפלומט מיקצועי, מנוכר לתיקשורת.

מולו דרך כוכבו של נתניהו כמטאור. כלי־התיקשורת האמריקאים, הזקוקים מדי יום לקול ישראלי, עטו על המציאה — ישראלי אמיתי, גיבור אותנטי, המדבר אמריקאית מושלמת, סופרמן מן הסרטים, בעל הופעה של רמבו וכישרון תיקשורתי עילאי.

עוזר לכך גם קודמו של נתניהו. יהודה בלום, מישפטן מיקצועי, דומה ליהודי מן הסוג הישן גם בהופעתו החיצונית, ובפיו היתה אנגלית זרה. אחריו הצטיירו כל מעלותיו של נתניהו פי כמה וכמה.

אולם כל זה היה כאין וכאפס לעומת הרקע הפוליטי והאידיאולוגי. ארצות־הברית של עידן רגן וביבי נתניהו כאילו נולדו זה למען זה.

עידן רגן הוא עידן רמבו. אין לו סבלנות לפוליטיקה מתוחכמת, לניתוחים מסובכים. הוא מכיר רק שני צבעים: שחור ולבן. העולם דומה למערבון שבו יש הבחורים הטובים והבחורים הרעים.

האידיאולוגים של מישטר רגן חיפשו אוייב שקל לתפוס אותו, השווה לכל נפש, שאינו יותר מסובך מהאיש הרע בסרט של ג׳יימס בונד. אוייב אחד כזה היה נתון: הקומוניזם. אבל זה היה ישן ומשומש. לכן המציא מישטר רגן אוייב חדש, מודרני, טרי: הטרור הבינלאומי.

בעיני המומחים, זהו קישקוש. יש בעולם מאות תנועות פוליטיות העוסקות באלימות מכל הסוגים — תנועות לאומיות, מחתרות פוליטיות. אין אחת דומה לשניה, כשם שאין ארץ דומה לשניה, כשם שאין אדם דומה לשני. לכל מחתרת פוליטית מטרות משלה, רקע משלה, נסיבות שהולידו אותה. במילא כל נסיון למגר אותה מחייב את הבנת מטרותיה ונסיבותיה, והמילחמה

פסל של יונתן נתניהו*
לידתו של מיתוס

בה אינה יכולה להיות דומה למילחמה בשניה.

מה משותף למחתרת השחורה בדרום־אפריקה ולמחתרת הרפובליקאית בצפון־אירלנד? מה אפשר ללמוד מנסיון המוג׳אהדין האנטי־סובייטי באפגניסתאן לגבי המאבק של הקונטראס בניקרגואה? מה המכנה המשותף בין כנופיית באדר־מיינהוף בגרמניה והלוחמים בעריצות של פינושה בצ׳ילה? האם הנסיון של יהודים בלנינגראד לחטוף מטוס דומה לנסיון של שליחי קדאפי לחטוף מטוס צרפתי באפריקה?

אולם דברים מורכבים כאלה אינם מתאימים לראשו של תומך רגן בעיירשדה אמריקאית. כל מאות המחתרות האלה מתחלקות בעיניו, כמו אצל אוליבר נורת׳, לשני סוגים: יש תנועות שיחרור התומכות בארצות־הברית, ויש כל השאר, שהן „הטרור הבינלאומי". על הטרור הבינלאומי יש לקדש מילחמת חורמה. הוא השטן הגדול של ימינו. נגדו חייבים לקום כל האנשים הטובים.

אין אדם המתאים יותר להטיף לתורה מאשר הסופר־סטאר הישראלי באו"ם ובתיקשורת, ביבי נתניהו.

* פסל של מירי מרגולין.

רגן קרא את הספר

זמן מה אחרי נפילתו של יונתן נתניהו הוקם מכון יונתן, המוקדש לחקר המילחמה בטרור. המחשבה הבסיסית היתה פשוטה למדי. האוייב הגדול של ישראל הוא אש"ף. הדרך הטובה ביותר להילחם באש"ף היא לגנות אותו כאירגון טרור. כך ניתן להעלים את הבעיה הפלסטינית על כל היבטיה והשלכותיה המורכבים, ההיסטוריים והעכשוויים, ולהפכה לבעיה פשוטה ומובנה לכל: ישראל לוחמת באירגון טרור. אירגון הטרור הזה הוא אחד ממוקדי הטרור הבינלאומי שמנהלו האמיתי הוא הקג"ב הסובייטי.

זוהי סחורה תעמולתית מעולה מאין כמוה, אולי התיזה התעמולתית המוצלחת ביותר הקיימת כרגע בעולם. כדי לקדם אותה הוקם מכון יונתן, על־שמו של האיש שהיה כבר ידוע בעולם כגיבור מודרני.

היה זה אך טיבעי שביבי נתניהו, ממשיך הדרך והמוציא לפועל הרישמי של הצבא, יהיה הרוח החיה של המכון הזה. וכאשר הגיע ביבי לתפקידו באו"ם התחברו כל הקצוות: התעמולה הישראלית עם האידיאולוגיה של מישטר רגן, וביבי נתניהו במרכז.

על רקע זה צמח המכשיר, שנתן את התנופה לשלב הנוכחי בקריירה של ביבי. זהו ספר שהופיע לפני שנה באמריקה והנושא את השם הגאוני: טרוריזם – איך יכול המערב לנצח. העורך, ששמו מתנוסס על הספר: בנימין נתניהו.

בן לילה הפך הספר לתנ"ך של תקופת־רגן. רונלד רגן עצמו הודה פומבית לא רק שקרא את הספר, אלא שגם ינק ממנו רעיונות מסויימים לניהול מדיניותו. כלי־התיקשורת האמריקאיים עטו עליו כמי שמצאו את אבן־החכמים, פיתרון הפלא לכל בעיות הדור. השבועון טיים הקדיש לו כתבת־שער ארוכה, המעוטרת כולה בתצלומים של פעולות טרור ערביות. רידרס־דייג׳סט אדיר־התפוצה תימצת את הספר. תחנות הטלוויזיה הקדישו לו אין ספור ראיונות. כאילו על־פי הזמנה חטף אירגונו של אבו אל־עבאס את האוניה אקילה־לאורו בדיוק ברגע הנכון, כדי להבטיח את הצלחת הספר.

הספר עצמו הוא מוצר סינתטי, הנראה כאילו הוכן על־ידי רובוט מתוחכם. זה אוסף של מאמרים של עשרות מחברים שונים, ביניהם אנשי הימין הקיצוני האמריקאי, דוברים ידועים של הסי־איי־איי, שרים ישראלים, שרלטאנים אינטלקטואליים שונים הרוכבים על „חקר הטרור הבינלאומי", כמה גרוטאות אינטלקטואליות וכמה פוליטיקאים אמריקאיים שאפתנים, המתקיימים על תמיכת השדולה היהודית.

התוכן הממשי: אפס. אבל זה לא חשוב.

מובן שאין בספר זכר לניתוח אינטלקטואלי רציני של התופעה, אין בו הגדרה מחייבת של המושג טרור, אין בו נסיון רציני כן להתמודד עם הדמיון שבין טרוריסטים פרו־אמריקאיים ואנטי־אמריקאיים, פרו־ישראליים ואנטי־ישראליים. הכל הוא דייסה תעמולתית השווה לכל נפש.

ספר זה העלה את ביבי לפיסגת ההצלחה בארצות־הברית, לקראת סיום תפקידו בשנה הבאה.

בשנת 1988 יסתיים עידן רגן. יתכן שייבחר נשיא דמוקראטי, ושכל עניין הטרור הבינלאומי יירד מן הפרק, לטובת נושא חדש שילהיב את הדמיון האמריקאי. לביבי כבר לא יהיה איכפת. הוא יהיה בישראל.

נתניהו בטלוויזיה האמריקאית
אחרי בלום, מול רוזן

סיפרו של נתניהו על שער „טיים"
רגן קרא!

לסלול את הדרך לכנסת

בסתיו 88' ייערכו הבחירות לא רק בארצות־הברית אלא גם בישראל. יגיע זמנו של ביבי נתניהו להיכנס לכנסת.

מסע־התעמולה הנוכחי שלו, לכבוד הופעת אותו ספר בעברית, נועד לסלול את דרכו לכנסת.

הוא יבוא כצנחן מן החוץ, כנסיך מחנה ארנס־שמיר, כדי להתחרות עם סוסי־מילמה ותיקים יותר, כמו אריאל שרון. מועמד רגיל צריך לעבור את מסלול הייסורים דרך הסניפים, להתחנף לעסקני מיפלגה זוטרים, לבקר במימונות ובסהרנות.

פטרוניו של ביבי מקווים כי הוא לא יזדקק לכך. יחסי־הציבור יכולים, כך הם מקווים, לעשות עבורו את המלאכה.

ענת סרגוסטי ■

השאלות שלא נשאלו

מישרד יחסי־הציבור, שניהל באופן מיקצועי את המסע של בנימין נתניהו בארץ, פנה גם אל העולם הזה **והציע שהשבועון יערוך ראיון עם המחבר.**

השבועון הסכים, והכין, בין השאר, שאלון מפורט כדי לקבל מנתניהו תשובות ברורות לגבי השקפתו על הטרור הבינלאומי.

הראיון לא נערך, מפני שמישרד יחסי־הציבור הפר את הבטחתו להעניק להעולם הזה **את זכות הבכורה לראיון עם נתניהו בעיתונות הישראלית.**

להלן השאלון שהוכן לנתניהו, כדי להבהיר את הבעיה ואת השקפתו לגביה:

● האם צרפתי שהרג חיילים נאציים בצרפת הכבושה היה טרוריסט?

● האם אפגאנים ההורגים חיילים סובייטיים הם טרוריסטים?

● האם איש־אצ"ל שהרג חייל בריטי הוא טרוריסט?

● האם פלסטיני שהרג חייל ישראלי בעזה הוא טרוריסט?

● האם צרפתים שהרגו פקידים אזרחיים של מימשל־הכיבוש הנאצי בצרפת היו טרוריסטים?

● האם צרפתים שהרגו בצרפת הכבושה נשי קצינים נאציים נחשבים טרוריסטים?

● האם יהודים שניסו לחטוף מטוס בלנינגראד היו טרוריסטים?

● האם ארמנים החוטפים מטוס תורכי הם טרוריסטים?

● האם פלסטינים החוטפים מטוס אמריקאי הם טרוריסטים?

● האם אמריקאים שהפציצו עיר גרמנית, במטרה להרוג גרמנים – וביניהם נשים וילדים – עשו פעולה טרוריסטית?

● האם אמריקאים שהטילו פצצת־אטום על העיר היפאנית הירושימה והרגו המוני אזרחים, עשו פעולה טרוריסטית?

● האם ישראלים המפציצים מתקן צבאי במחנה־פליטים ופוגעים גם באזרחים, הם טרוריסטים?

● האם אנשי אצ"ל, ששמו ב־1938 פצצות בשוק הערבי ביפו ובמקומות אזרחיים אחרים ופגעו באזרחים, הם טרוריסטים?

● האם שלמה בן־יוסף, שירה באוטובוס ערבי אזרחי ליד צפת, והוצא להורג בידי הבריטים היה טרוריסט?

ואולי ההגדרה לטרוריזם נובעת מסוג הקורבנות.

● אם כך, מה ההבדל בין פעולה צבאית הפוגעת באזרחים כמו הפצצות־שטח, לבין פעולות של חטיפת מטוסים הנושאים אזרחים?

● האם הגדרת הטרור מתייחסת רק לגוף המבצע את הפעולה – אם הוא גוף צבאי ממלכתי או גוף צבאי בלתי־סדיר, שאינו מוכר?

(אמנת ז׳נבה, המתייחסת לשבויים, אינה מבחינה בין שבויים של צבא סדיר ובין שבויים של כוח לא־סדיר, או של כל קבוצה לוחמת אחרת. כולם נכללים בהגדרה שבויים.)

העם הפלסטיני הוא עם כבוש. יש לו כוח לא־סדיר הפועל בלבנון. ישראל יצאה למילחמה בכוח זה במילחמת־הלבנון. עם הצבא הלא־סדיר הזה גם הגיעה ישראל להסכם על שביתת־נשק בשנה שקדמה למילחמת־הלבנון. אם כן, האם היה זה צבא של טרוריסטים?

● האם הקונטראס, ההורגים אזרחים, שוחטים כפרים שלמים, פוגעים במדריכים חקלאיים (כפי שאפשר היה לראות אף בסרט־טלוויזיה שהוקרן לפני חודשים אחדים בישראל), הם טרוריסטים?

● האם לפי כל הדברים לעיל יכולה בכלל להיות הגדרה אובייקטיבית למושג „טרוריסט"?

● האם יכולה להיות הגדרה אחת המתאימה לכל הקבוצות הללו: קונטראס, פלסטינים, אפגאנים, סובייטים?

● האם ההגדרה תלויה במטרות האידיאולוגיות של האירגון שאותו מגדירים כאירגון־טרור?

(לפני מילחמת העולם השניה היתה הגדרה ברורה למי שעומד מחוץ לחוקי־המילחמה – מי שאינו לובש־מדים. אחרי אותה מילחמה נאמר שזה חל רק על מי שאינו מכיר בנוהלי־המילחמה המקובלים.)

● לפי הגדרה זו, האם העיראקים, המשתמשים במילחמתם נגד איראן בפצצות־גאז, הם טרוריסטים?

● האם האיראנים, הפועלים במקומות שונים בעולם, למשל בלבנון, נגד צד"ל ונגד צה"ל, הם טרוריסטים?

● אם הם אכן טרוריסטים, האם מותר למדינות המתנגדות לטרור, כמו ישראל, לקיים מגעים איתם, ואף למכור להם נשק?

● האם המחתרת השחורה בדרום־אפריקה היא אירגון־טרור?

● האם אפשר להשוות בין המחתרת השחורה בדרום־אפריקה לבין הקונטראס?

● האם הקבוצות השונות הפועלות בלבנון – הפלאנגות, אמל, חיזב־אללה – הן קבוצות טרוריסטיות?

● האם השיעים, שהניחו מיטעני־צד נגד חיילי צה"ל בדרום־לבנון, היו טרוריסטים?

● האם צה"ל, הלוכד בלב־ים פלסטינים הנוסעים להגן על מחנות הפליטים בלבנון, נוקט בשיטות־טרור? ומי הטרוריסט במיקרה זה – החוטפים או החטופים?

דף תשקיף

הקיבוצים נגד פרס

צפויה התקפה קשה על שימעון פרס מצד הקיבוצים.

אנשי הכספים של הקיבוצים חישבו ומצאו, כי הסיוע שאושר למושבים במצוקה נריב הרבה יותר מן הסיוע שהובטח עד כה לקיבוצים.

עסקני־הקיבוצים יאשימו את פרס, שלא הטיל לטובתם את מלוא כובד מישקלו, מפני שהוא פוחד מהדמגוגיה האנטי־קיבוצית של הימין.

קיסר יתמוך באדרי

ברגע שנכזבו התיקוות להקדים את הבחירות, התחדש המירוץ במיפלגת העבודה לתפקיד השר, שהתפנה אחרי התפטרות אמנון רובינשטיין.

ישראל קיסר יתמוך במועמדותו של רפי אדרי, בין השאר כדי להיפטר מנוכחותו בחברת־העובדים. מיכה חריש ינסה לגבש סביב עצמו קואליציה רחבה, ואולי יזכה בתמיכתו של עוזי ברעם, אשר מעדיף להישאר בתפקידו כמזכ"ל.

נעצר פעיל

ב"אל־אנצאר"

הח"כ מתי פלד גילה השבוע, מעל דוכן הכנסת, עובדה שלא התפרסמה עד כה. אמר פלד (ציטוט מתוך הפרוטוקול):

המישטרה

תבדוק תווי־נכה

המישטרה תתחיל לבדוק במחשב מיס־פרי המכוניות שנהגיהן מציבים בחלונו־תיהם תווי־נכה. החשד הוא, כי רבים שאי־נם נכים זייפו או השיגו במירמה תווים מעין אלה, כדי לזכות באפשרויות־חניה במקומות אסורים.

"השבוע נעצר בביתו אזרח ערבי מאום־אל־פחם, בשעה 2 לפנות בוקר, ונלקח לחקירה. לאחר תום 48 השעות הקבועות בחוק הוא הובא לפני שופט, ומעצרו הוארך עוד בעשרה ימים, בהם אין הוא יכול לראות עורך־דין — למרות שייחקר חקירה נמרצת במטרה לשברו ולהוציא ממנו, בעל כורחו, הודאה שעבר על החוק. המדובר בחסן ג'ברין, שהשתתף לפני מיספר שבועות בבינוס שנערך ברג'יו די־קלבריה באיטליה."

בינתיים נערכה, ביום השני השבוע, מישמרת־מחאה מול בית־המעצר יגור. המישטרה עצרה שישה מן המוחים, בטענה שהפגינו ללא רישיון. בין העצורים: ארבעה מתנדבים מחו"ל, העוסקים בעבודה קהילתית באום־אל־פחם, בהדרכתו של ג'ברין, שהוא פעיל באגודה אל־אנצאר.

האוצר חושש מזוסמן

במיסדרונות האוצר חוששים מהמלצותיה של ועדת־זוסמן, שהוקמה לבדיקת מיבנה השכר בשרות הציבורי. ההמלצות צפויות בתוך חודש־חודשיים.

זו הסיבה האמיתית לרוחב ליבו של משה ניסים, המוכן להעניק מייד תוספות־שכר בשרות הציבורי, בתנאי שאחר־כך לא ייערכו כל שינויים בהסכם, עד סוף השנה הבאה. זו היתה גם אחת הסיבות לדרישתו הקודמת, שממנה נאלץ לסגת השבוע, לחתום על הסכמי־שכר לשנתיים.

סיכסוך בכוכב־יאיר

מתיישבים בישוב היוקרתי כוכב־יאיר, בהם קצינים בכירים ביותר, פנו למצודת־זאב בתלונות על הח"כ מיכאל איתן, יו"ר אגודת כוכב־יאיר, בגלל סיכסוך כספי שפרץ באגודה.

במצודה מנסים להמעיט בחומרת הסיכסוך, בטענה שהמתלוננים מזוהים עם מיפלגת־העבודה.

הסדר על הירדן

אנשי־עסקים מקריית־שמונה יקבלו גם הם זיכיונות להקמת חניונים ואתרי־קיט לגדות־הירדן. בכך, מקווים בצפון, תבוא לסיומה המילחמה בין העיר הצפונית לבין הקיבוצים שסביבה.

ראש־העיריה, פרוספר עזרן, וראש המועצה האזורית גליל עליון, זלמן גסטר, שהוא חבר קיבוץ עמיעד, סיירו השבוע במשותף לאורך הירדן, כדי לאתר לגרותיו קטעים מתאימים.

איום על פרופסורים בגלל ה"לביא"

במאבק על עתיד המטוס "לביא", כל האמצעים כשרים, כנראה.

שלושה מרצים לכלכלה, שסיימו השבוע להכין חוות־דעת התומכת בהמשך פיתוח המטוס, נחשפו מייד ללחצים אדירים מצד המתנגדים. אחד הדוברים הבולטים של הלובי הדורש לבטל את הפרוייקט שיגר לעבר השלושה איומים בלשון גסה: הוא ידאג, כך אמר, לגרום להם דיסקרדיטציה בעולם האקדמי, ויפרסם ברבים כי "התעשיה האווירית" קנתה אותם ושיחדה אותם.

השלושה — הד"ר יעקב שיינין והפרופסורים אסף רזין ואפריים צדקה — הקפידו לציין בדוח שלהם כי המחקר הוזמן ומומן על־ידי "התעשיה האווירית", וכי הוא מתבסס על אומדנים שסופקו להם על־ידי המזמינה. מסקנתם: טובת המשק הלאומי דורשת להמשיך בפרוייקט, בתנאי שייבנו לפחות 100 יחידות, בקצב של 18 מטוסים בשנה.

המחקר הופץ השבוע במערכות העיתונים היומיים, אך רק עיתון "הארץ" מצא לנכון לפרסמו.

יבוטל מחסום ה־60%

משוכת שישים האחוזים, שהח"כים הוותיקים של מיפלגת העבודה צריכים לדלג עליה, תבוטל לקראת הבחירות הבאות.

הנימוק הפורמאלי לביטול יהיה, כי הגזירה היתה הגיונית, בתקופה של ועדות־המינויים. כעת, כשכל המועמדים יצטרכו ממילא להתמודד במרכז, אין לה עוד טעם.

הנימוק האמיתי: רוב ח"כי המיפלגה צברו כבר ותק של שתי קדנציות, והחרב המתהפכת הזאת עלולה לפגוע בכל אחד מהם.

עו"דים טובלים בנפט

מאחורי הקלעים של מאבק־הרפורמה, המתנהל בין שר־האנרגיה, משה שחל, לבין חברות־הדלק, ניצבים כמה מבכירי הפרקליטים בארץ:

- **חברות־הדלק נעזרות בשרותיו של מישאל חשין, מי שהיה מישנה ליועץ המישפטי לממשלה.**
- **שחל נעזר בעצותיו המישפטיות של יורם בר־סלע, גם הוא היה בעבר מישנה ליועץ המישפטי לממשלה, אחרי שהחליף במישרה זו את חשין, בתקופתו של יצחק זמיר.**
- **יצחק זמיר עצמו משמש היום כיועץ מיוחד לחברת "בתי־הזיקוק", האמורה ליהנות מהרפורמה המוצעת על־ידי שחל.**
- **חברת "פז" שכרה את שרותיו של סלומון ליפשיץ, כדי לעזור לה במאבקה נגד שחל. ליפשיץ ושחל היו בעבר שותפים במישרד אחד, שהיה המישרד הגדול ביותר בחיפה.**

תחרות על מיקוואות

שני מישרדים ממשלתיים, מישרד־הדתות של המפד"ל ומישרד־הפנים של ש"ס, יתחרו ביניהם מי יתרום כסף רב יותר למיקוואות.

עסקני שתי המיפלגות מנסים להקדים אלה את אלה בהענקת עזרה לאגודה חרדית פרטית, שהקימה השנה 13 מיקוואות ברחבי הארץ, ומקורותיה הכספיים יבשו.

יתחשבנו עם הסופרים

מישרד־החינוך־והתרבות ישלם לסופרים תשלום מיוחד, לפי מידת הפופולאריות שלהם.

אבי דנינו נעלם

אבי דנינו, האיש שנהג בסירת המירוץ אשר הרגה את אבי רן, נעלם.

אחרי התאונה בכינרת נעצר דנינו לחקירה ושוחרר בערבות. לפני ימים אחדים רצו חוקרי־התאונה לזמנו שוב, להשלמת גירסתו, אך לא הצליחו לאתרו.

בינתיים גובר הכעס בקבוצת מכבי חיפה על כך שטרם פורסמו מימצאים מחקירת המישטרה ומחקירת הוועדה המיוחדת של רשות־הנמלים.

זו תימדד לפי מיספר ההשאלות של יצירותיהם בסיפריות הציבוריות.

הזכאים לתשלום: סופרים אזרחי ישראל, המתגוררים בארץ באופן קבוע והכותבים עברית, או אלמנותיהם שלא נישאו בשנית.

יוצרים הכותבים בערבית או בשפות זרות לא יקבלו כל תשלום שהוא.

כדי לקבל את המגיע להם צריכים דורשי־התשלום לפנות למישרד־החינוך, להוכיח כי הם עונים לכל הקריטריונים, לציין את שמות הספרים שלהם ולצרף טופס 0834 של מס־ההכנסה.

חמישה כוכבים

ובית־כנסת אחד

כל בית־מלון בן חמישה כוכבים יידרש להקצות אולם אחד שיישמש כבית־כנסת, לצורכי האורחים הדתיים המתאכסנים בו, ולא — תשלל ממנו תעודת־ההכשר.

הצעה ברוח זו תוגש בקרוב לרבנות הראשית ולמועצות הדתיות, על־ידי חוגים דתיים בירושלים.

גיזענות בבנק־הפועלים

בנק־הפועלים מפרסם בימים אלה מודעות המציעות עבודה לצעירים וצעירות "יוצאי־צבא".

הביטוי "יוצאי־צבא" הוא לשון נקיה ל"יהודים בלבד".

תוספות ב"ידיעות"

150 עובדי דפוס גלעד ודפוס ידיעות־אחרונות יקבלו 11% תוספת־שכר רטרואקטיבית, מה־1 באפריל, ועוד 3% מה־1 בספטמבר. על ההסכם עם הוועד, ועם מועצת פועלי תל־אביב, חתמו בשם ההנהלה שלושה מבני מישפחת מוזס: נוני, עודד וזאב.

"המקום" מגיע לחיפה

עוד חינמון מגיע לחיפה: המקום חיפה והצפון. בשלב ראשון הוא יופץ ב־35 אלף עותקים, ויתחרה באימפריות של ידיעות־אחרונות (קול חיפה) ושל מישפחת שוקן (כולבו).

עורך "המקום" הוא העיתונאי אבי כפירי.

סליחה, טעות בשרון

הידיעה על חקירותיו הפרטיות של השוטר לשעבר אלי דרון, שהופיעה במדור זה בשבוע שעבר, הסתמכה על פירסום במקומון שבת שרון. בשל טעות שלנו, היא יוחסה למקומון אחר, שגם בשמו מופיעה המילה "שרון".

גיורא נוימן

יורופקאר מציעה לך את הצרפתיה האלגנטית

עם europcar כן, הכל אפשרי

europcar RENT A CAR

לרשותך בארץ ובעולם לפי מיטב המסורת של יורופקאר

פרטים והזמנות בכל משרדי יורופקאר: ת"א, חיפה, טבריה, נתניה, ב"ש, הרצליה, ירושלים, אילת, נמל תעופה בן גוריון. משרד ראשי תל-אביב, רח' המסגר 43, טל. 03-337951.

כששימעון פרס רוצה לנקום, וכשתעשייני
מדברים ביום של חמסין על ענייני הצמ

■ **מרק אוקונור**, פרקליטו המפוטר של **ג'ון דמיאניוק**, אינו שש לקבל שיחות־טלפון במלונו בירושלים מעיתונאים, מאנשי־מנגנון ומאחרים. לכן מ־סננים בקפידה את שיחותיו. עם מי שהוא חפץ לדבר, הוא מסכם מראש על שם־צופן.

■ אוקונור זוכה באהדת ה־ישראלים, מאז פוטר מתפקידו. השומרים והמאבטחים במישפט־דמיאניוק מאפשרים לו לדלג על התורים הארוכים בכניסה ל־אולם המישפט, משוחחים עימו ומפגינים כלפיו אהבה.

■ לקראת פגרת־הקיץ של הכנסת, הגיעה יושבת־ראש סי־עת הליכוד, **שרה דורון**, ב־שימלה אביבית־פירחונית. דורון הראתה כיצד החלימה רגלה הש־בורה, וכיצד חל שיפור בצליע־תה.

■ ביום האחרון של הכנסת, לפני פגרתה, נזכר היושב־ראש השני של סיעת־הליכוד בהתבט־אות המערך על האפשרות שה־ליכוד יעלה לשילטון: „האם בר־צונכם ש**אריק שרון** יהיה שר־הביטחון ו**חיים קופמן** שר־ה־מישטרה?" קופמן טען השבוע שזוהי הסיבה לנסיגתו של המ־ערך מהרעיון להפיל את הממש־לה. „פוחדים ממני!"

■ המתח הניכר באחרונה א־צל **אלישבע ג'יבלי** — אשתו של בנימין ג'יבלי ואשת־קאר־יירה מצליחה בזכות עצמה — אינו נובע מבעיות בעבודתה ב־מכון מילוא או במשהו הקשור במישפחתה, חלילה. ג'יבלי מש־פצת דירה בתל־אביב, ומתיחותה נעוצה בקבלנים, בבנאים ובשאר צרות.

■ כאשר זכה בתואר „יקיר תל־אביב", היה **זלמן ירושלמי** במצב־רוח מרומם. ירושלמי בן ה־88, יליד ביאליסטוק, שהגיע לארץ ב־1925 וייסד כאן את א־חד מבתי־החרושת הגדולים ה־ראשונים (בין השאר: לחבלים) נ־שא נאום־תודה והביע את קורת־רוחו על כך שהוא שומע את כל השבחים על עצמו בעודו בחיים. מה הטעם, שאל, להשמיע אותם אחרי שהזוכה־בשבחים כבר אינו יכול לשמוע אותם?

■ הטלפון צילצל בביתו של ראש־העיריה, **שלמה** („צ'יץ'") **להט**, בשעה 11 בלילה. המטלפ־נים היו דיירי רחוב בזל בתל־אביב, שהתלוננו על כך שהקבלן **אריה ברנוביץ'**, הבונה שם את מיגדל־הדירות היקר ביותר בעיר, מפעיל בלילה מערבלי־בטון הגורמים לרעש בלתי־נס־בל. צ'יץ' הבטיח לטפל בעניין. אך כאשר לא נעשה דבר, חסמו השכנים את הדרך לאתר בגופם. היו צעקות, נהג־מערבל כמעט דרס כמה אנשים, ובחצות וחצי חזר השקט לשכונה.

■ הפרשן המדיני **חנן קריסטל** הגיע לשיחה עם ממ־לא־מקום ראש־הממשלה. השי־חה היתה קצרה וצוננת. שום מש־קה לא הוגש בחום הנורא. תמי־התו של קריסטל פסקה משנודע לו על פתק שהועבר במהלך ה־שיחה. בפתק הובעה תמיהה על עצם קיום השיחה „אחרי היום השישי". ביום השישי דיבר קריסטל בקול־ישראל, וניתוחיו לא נעמו ל**שימעון פרס**, שש־מע את הדברים במכוניתו. פרס לא טרח להסתיר את כעסו לפני הפרשן.

■ ועידת־פיסגה ליברלית התקיימה באמצע השבוע: בקפה הבימה נפגשו חבר־הכנסת **פינחס גולדשטיין** — איש שלומו של **יצחק מודעי**, **יצ־חק קטעבי** המנהל ביד רמה את ישיבות המרכז וכל מחנה בלי־ברלים מנסה לגייסו לצידו, **צבי רנר** הקשיש, מאיגוד־העובדים־הליברליים, ו**יהודה שערבני**. הארבעה אכלו, שתו ודיברו ארו־כות. המשך יבוא.

■ העיתונאי **אמנון נדב** מ־קול ישראל הוזמן לניו־יורק מטעם אוניברסיטת ניו־יורק. כ־רבים מעמיתיו, קפץ על המצי־אה. משהגיע לעיר האפשרויות

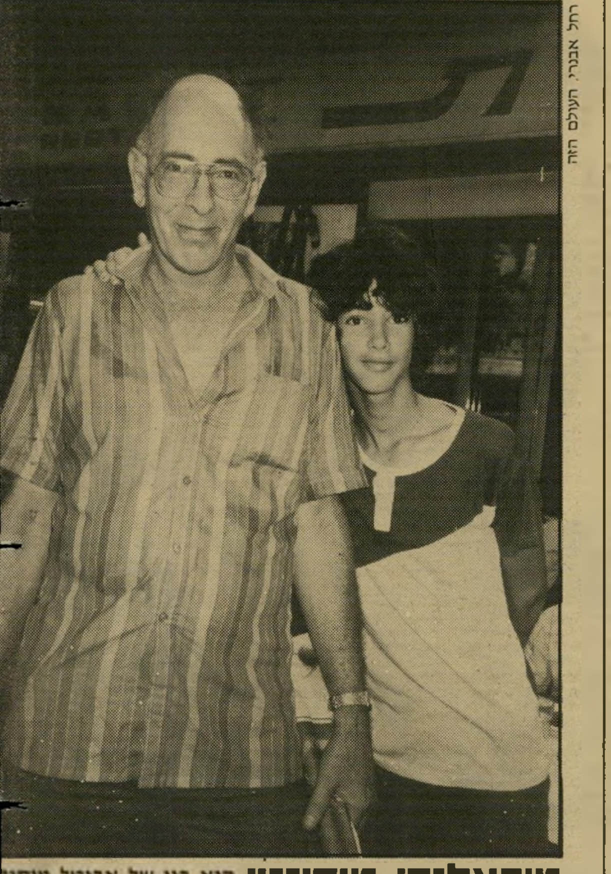

רחל אבנרי, העולם הזה

מיכאל־דן מוסינזון הוא בנו של אביטל מוסינ... בגיל 14 כבר צמח לגובה 1.80 מטר. יש לו שם כפול, מפני שהוריו לא הסכימו על שם או...

הבלתי־מוגבלות הסתבר לו שש־כח על המיגבלה העיקרית של ניו־יורק בתקופה זאת — החום. רק משהודיע נדב על כוונתו לק־צר את ביקורו שם, זכה בהקלה ניכרת בתנאי אירוחו — חדר שיש בו מזגן.

■ אורחת בארץ: **עידית קארסון**, מי שהיתה שרת־החק־לאות בצרפת, המשמשת כיום כנשיאת המרכז לפעילות מדי־נית של המיפלגה הסוציאליס־טית. קארסון, אשה נאה, נפגשה עם שימעון פרס ו**גד יעקובי**, והתעניינה במיוחד בוועידה ה־בינלאומית ובשינוי שיטת־הב־חירות בארץ.

■ באיחור בן כמה שבועות, נערך סוף־סוף טקס החילופין בין שר־התיקשורת־לשעבר **אמנון רובינשטיין** לבין שר־התיק־שורת והכלכלה, **גד יעקובי**. הטקס נערך בבזק ו**יחזקאל שפר**, יושב־ראש ועד־העובדים של בזק, לא החמיץ הזדמנות־פז להחמיא לשר החדש, בציינו עד כמה תרם יעקובי לשינויים ש־הוכנסו בחברה.

■ עורך־הדין **מאיר זיו**, ה־סניגור של **גיתית יזראלוב**, שלח את עורך־הדין **דויד ויי־ניצקי**, העובד כשכיר במישרדו, לכלא נווה־תירצה, כדי לעבור על חומר עם הלקוחה. **חווה יערי** היתה בסביבה, התעניינה מי האיש, התרשמה, ככל הנראה, ופנתה אליו בבקשה לייצג אותה בערעור שלה בבית־המישפט ה־עליון. ויניצקי הבטיח לבדוק זאת עם הבוס שלו. זיו הת... בתוקף, אמר לו שאין לו ע... להכניס ראש בריא למיטה חו... וגם אם ויניצקי רוצה לטפל... ערי באופן אישי — הרי ה... בתום מישפטה של יזראלוב, בתנאי שזיו יאשר זאת.

■ עיתונאים אחדים קי... בחודש האחרון שיחות־טל... מיסתוריות בשעות־הערב, ב... קן אנונימיות, ושמעו „מידע... חברת־הכנסת **מרים תעס... גלזר**. כל אחד מהם בנפרד ... קשר לח"כית כדי לקבל תג... בתנועת־החרות שוקלים, לא... גמרי ברצינות, אם אין מקום... גייס שרות של מישרד־חקי... כדי לגלות מי עומד מאחורי... סע־ההשמצות (הן אישיות, ... הקשורות בעבודתה בכנסת). ... בר אחד ברור: זהו מסע מאו... הקשור במאבק על הייצוג ה... בחרות בכנסת הבאה. אף אחו... ההשמצות לא פורסמה בשו... תון, מלבד תיאור הפרשה במ... תשקיף בהעולם הזה, ל... שבועיים, ותעסה־גלזר משמ... מאז דיברי הלל ושבח על ... נותם של העיתונאים.

■ זה הודלף ישר משולחן־... שיבות של הנהלת כור בשו... שעבר: המנכ"ל, **שייקה ... ביש**, אמר במהלך הישי... „אני חייב להחמיא להנהלה ה... כחית. בניגוד להנהלה הקודמ... אין עכשיו בכלל הדלפות מי... בות ההנהלה!"

■ הזמר **דודו פישר**, ה... פיע בתפקיד הראשי במחז... לובי החיים, ביקש שבתקופ... החגים לא יהיו הצגות של ה... זמר, מפני שיש לו הופעות־... נות בניו־יורק, שנקבעו לפני ... רב.

■ העיתונאי ושדר־הספו... **שאול אייזנברג** הוא מ... לילי נודע, וזו היתה לגביו ס... די טובה כדי לפתוח פאב־מ... עדה בצפון תל־אביב, בשות...

רחל אבנרי, העולם הזה

עמוס לוויאב רופא פלאסטי, משתעשע גם במסיבות בעיסוק מיקצועי. כשהוא נתקל בידיד או בידידה הוא רואה בעיני דמיונו את האף שהיה צריך להיות לו/לה. שולף עט ומצייר על האף את הצורה הרצויה. בתצלומים: משפץ את אפו של הפנטומימאי ג'וליאן שגרן.

עם **מאיר יחזקאל**, כדורגלן בית"ר תל־אביב, **ודויד אלוני**, בארמן ותיק. אייזנברג, שלגמרי במיקרה שמו זהה לזה של המיליונר הידוע, זכה פעמיים בטוטו בשנה האחרונה („שילוב של ידע ומזל," לדבריו) ואת עשרות־אלפי השקלים השקיע במקום, שבו יבלה מעתה עם ידידיו בשעות הערב והלילה. הדגש הוא על המילה „לבלות". אין לו שום כוונות לעבוד שם.

■ המנקה של תיאטרון נווה־צדק לא הבינה, בשבוע שעבר, מדוע הכל צועקים עליה. חברי־הצוות של ההצגה החדשה, סוסי שוקולדה, הכינו ביום־הבכורה את הבימה להצגת־הערב. הסצינה הפותחת מתרחשת בצריף מוזנח של סניף־מיפלגה, ובו כיסאות הפוכים, ניירות מפוזרים בכל עבר, ליכלוך ובדלי־סיגריות על הריצפה. אחרי שהשחקנים עזבו את המקום והלכו הביתה לנוח, הגיעה המנקה, וניקתה את האולם והבימה. כאשר הבימאי **מוטי אברבוך** והשחקנים **דליה שימקו, אביבה גר, פולי רשף** ואחרים חזרו למקום בערב, הם היו המומים. אברבוך ממש כעס, אבל תוך זמן קצר צחקו כולם מהעניין, למרות שנאלצו לחטט במשך חצי שעה בפחי־זבל, כדי למצוא בדלים חדשים. המנקה, אגב, אמרה שהיא כבר לא יודעת מה לעשות — כשהיא לא מנקה, צועקים עליה, וכשהיא מנקה, צועקים גם כן.

■ הזמרת **שולה חן** ובעלה **אבי קורן** מופיעים עתה בערב נוסטלגי משותף, ששמו זוג נשוי. זה התחיל לגמרי במקרה, כאשר שולה הוזמנה להופיע בחוג־זמר בקריית־חיים. מכיוון שהמארגנים זכרו את קורן מהטלוויזיה ואהבו את „פינת הנוסטלגיה" שלו שם, הם ביקשו ממנו להצטרף להופעה ולספר על כל שיר. קורן: „בין שיר לסיפור מתקופת להקת־הנח"ל פיתאום התחלנו לשיר, באופן לגמרי ספונטני, שיר־עם גרוזי. עד היום אני לא מבין איך זכרתי את המילים, אחרי כל־כך הרבה שנים. פיתאום היינו כמו אילן ואילנית. במיטריה בשניים מילאתי את מקומו של **שלום חנוך**. באותו לילה לא יכולנו לישון מרוב התרגשות. אחר־כך שיחזרנו את הערב, ועכשיו אנחנו מקבלים הזמנות להופעות. בכל מיקרה, שולה מרגישה איתי בנוח, יש לה מנחה שאוהב אותה."

■ **יונתן מילר**, חבר שלישיית כמו צועני, יחד עם **יגאל בשן ועוזי חיטמן**, התגייס השבוע לצה"ל, בגיל הקשיש של 28. שבועיים לפני כן הוא התחיל לגדל זקן, כדי לחסוך בגילוח. בהיותו חייל בודד בארץ, ללא מישפחה, הוא מקווה שבתום חודש־הטירונות תהיה לו האפשרות להמשיך להופיע על הבימה ובטלוויזיה החינוכית, שם הוא משתתף בסידרה ללימוד אנגלית. ימים אחדים לפני הגיוס העביר מילר לתחנות־הרדיו את התקליטון הראשון שלו — שיר־קיץ קיצבי ועליז בשם יהבה־יה זה מה שבא לי.

■ לזמרת **דורית ראובני** יש מלווה צמוד, ההולך איתה לבחור בבגדי־הופעה, אביזרי־לבוש ונעליים. גם את התיסרוקת הוא מסדר לה. קוראים לו **רונן פלד**, והוא בן 20, יוצא להקה צבאית, החולם להיות כוריאוגרף. היא פגשה אותו לפני חצי שנה, בצילומי להיט בראש בטלוויזיה. פלד, שהופיע שם כרקדן, פנה אל ראובני לפני תחילת הצילומים והציע לה לשפץ את תיסרוקתה. הזמרת לקחה את הצ'אנס, אהבה את התוצאה, ומאז הוא צמוד אליה.

■ **זמירה הדר**, שחקנית וזמרת, בעיקר בהצגות לילדים, נסעה באחרונה להופעה בבית־שמש, יחד עם בתה **גלית** (16) וחברה של הבת, **מאיה** (12), המופיעות איתה בהצגה. בדרך תפס אותה שוטר ורשם לה דו"ח, מכיוון שהן לא חגרו חגורות־בטיחות. לכן, בדרך חזרה, היו השלוש חגורות. ליד לוד סונוורה זמירה, ניסתה לבלום, כדי שלא להתנגש ברכב שלפניה, וכשראתה שלא תספיק, לקחה את כל ההגה שמאלה, והמכונית התהפכה. היה צורך לפרק את המכונית כדי להוציא את הבנות. מאיה נפצעה קשה וגלית שברה את שתי רגליה. זמירה התאוששה מאז, וחזרה להופעות, בינתיים לבדה.

■ המנחה הפופולארית **רבקל'ה מיכאלי** ערכה מסיבה בגן ביתה לבדרן־שחקן **שלמה ניצן**. כשנשאלה מיכאלי מה הסיבה למסיבה, השיבה בהומור: „לרגל הזולמתו של שלמה ניצן!" במסיבה השתתפו אנשי־טלוויזיה בלבד, ביניהם מנכ"ל רשות־השידור **אורי פורת** ומפיק סיבה למסיבה **אהרון גולדפינגר**. האורחים הסתובבו בגן־ביתה של המארחת, ודיברו על תוכניות־טלוויזיה עתידיות.

■ השגריר האוסטרלי בישראל, **ג'ון קמפבל**, ואשתו הקוריאית **סאני**, הנמצאים בארץ חודשיים, ערכו מסיבה אינטימית ל**פיליפ מרשל**, נציג חותם־הצמר הבינלאומי במרחב. במסיבה השתתפו תעשיינים ואנשי־טקסטיל, ולמרות החום והלחות דיברו על צמר.

■ הבאתו של מופע־האימים של רוקי לישראל לא היתה הצלחה גדולה. המופע האחרון בתל־אביב בוטל בגלל מיעוט צופים. במופע הקודם בתל־אביב נכחו כ־50 צופים. בברנז'ה דובר על הפסד של מאות אלפי דולארים. עורך־דין **גיורא קירשמן**, בעל חברת קו הפקות, תלה תיקוות רבות במופע בצמח. עוזרו, **צביקה כגן**, טען שהופעות הזמרים האורחים, כמו **טינה טרנר** ו**היורית מיקס**, גרמו לרווייה בשוק. כשנשאל לגובה ההפסדים, הוא טען שהם עומדים על עשרות אלפים בלבד.

■ הדוגמנית **שלומית אמיר** יצאה את ביתה בדרכה למכוניתה, שחנתה בקירבת־מקום. היא הניחה את תיק התכשיטים והקוסמטיקה שלה על הכביש, בסמוך למידרכה, מפני שנאלצה להתכופף כדי להרים בגד שנפל לה. באותו רגע גורלי עברה מכונית, ודרסה את התיק, ששבריו התעופפו לכל עבר. אמיר טוענת שפני הנהג מוכרים לה, ושהדבר נעשה בזדון.

■ אורח חשוב המגיע לארץ: **סרג' טיארי**, מנכ"ל חברת־האופנה הצרפתית היוקרתית נינו צ'רוטי. האיש, החולש על אימפריית־אופנה עולמית בעלת מחזור של מאות־מליוני דולארים, בא לחתום עסקות עם מיפעל־סריגים מקומי.

■ אחיינו של המיליונר היהודי־גרמני **יוסל'ה בוכמן** פתח באחרונה פאב אופנתי בתל־אביב. אך החום הכבד לא הביא את האנשים למקום, למרות מיזוג־האוויר במקום. האחיין, המודע לכוחו והשפעתו של דודו, טילפן לגרמניה וביקש את עזרתו. בוכמן החליט להיענות לבקשה והבטיח שיגיע לפתיחה, ואף יביא את חבריו האישיים, הנמנים עם הצמרת הכלכלית והחברתית של ישראל.

דפנה ברק, זוהר אדליאב, נעמי רזן ■

רחל אבנרי, העולם הזה

נורית רילוב נישאה בשבוע שעבר לעורך־הדין צבי גרוסמן, שהוא כבר סב לנכדה. השניים נישאו בטקס אזרחי, על־ידי חתימת הסכם־נישואין ביניהם, שנערך על־ידי ידידתם, עורכת־הדין אתי ליבני, שותפתו של גרוסמן ואשתו של יצחק ליבני. בהסכם הבטיחו השניים לגור תחת קורת־גג אחת, לקיים משק־בית, לסעוד זה את זה „באהבה ובמסירות" ולקיים במשותף את בנם, העומד להיוולד, עד גיל 25. בתצלום: מחזיק עורך־הדין גרוסמן בידו את הסכם־הנישואין, בכריכה מהודרת.

קיט בנט הוא שחקן רכש חדש של בית"ר תל־אביב. מלבד כישוריו הספורטיביים הוא מגלה גם כישורים מוסיקליים מיוחדים. במסיבה פרטית, שנערכה באחד מבתי־המלון בתל־אביב, שבה נכחו אנשי ספורט ואופנה, הוא ניגש לתקליטן וביקש את המיקרופון. חבריו הכדורסלנים, ג'וליוס ויין ווילי סימס, נעמדו לצידו, ובמשך דקות ארוכות הוא נתן קטעי־ראפינג מאולתרים, ששילהבו את הנוכחים. הנהלת־המלון, שנדהמה מהיענות הקהל לשירתו, הציעה לו בו במקום חוזה־הופעות בלעדי.

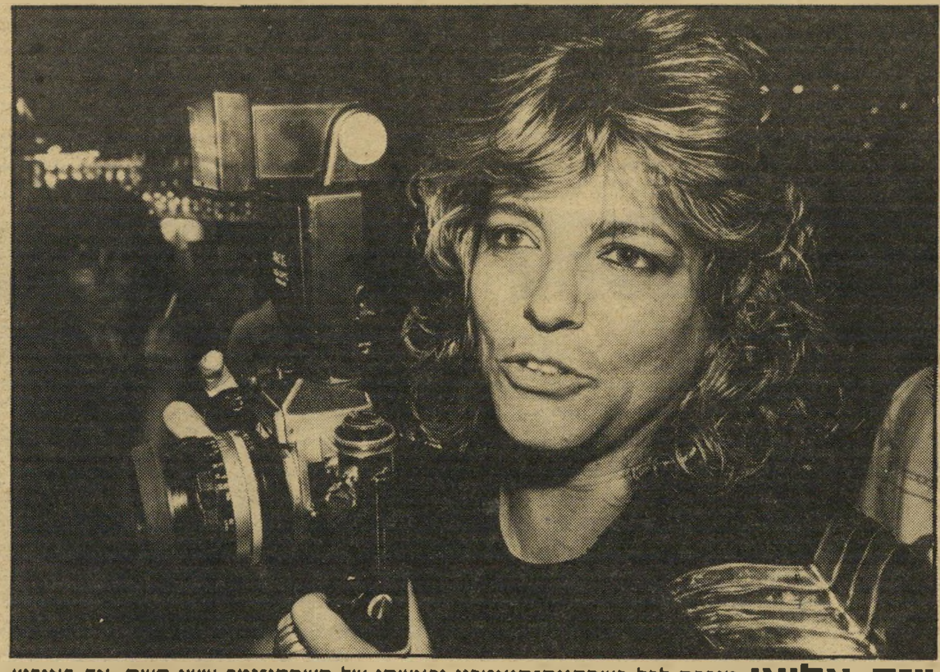

יונה אליאן מוכרת לכל כשחקנית־תיאטרון וכאשתו של השחקן־זמר ששי קשת. אך באירוע חברתי של השחקונה היא גילתה מצפונות־ליבה. כאשר נטלה את מצלמתו של אחד הצלמים והחלה להסתובב בין החוגגים, כשהיא מנציחה אותם בפוזות שונות. האורחים במסיבה נענו ברצון לאליאן, אך כשפותח הסרט התברר ששום תמונה לא יצאה מזה. במצלמה לא היה סרט־צילום.

ענת סרגוסטי, העולם הזה

שמואל אבידור הכהן:
"דיברי ביטאון חב"ד הם כפירה גמורה!"

בגליון "בית חב"ד", שיצא לרגל התישעה באב, דווח שהגאולה קרובה מאוד. כל הסימנים שנתנו על התקופה שלפני בוא המשיח התממשו לכל פרטיהם, וביאת־המשיח היא עניין של ימים ספורים או שבועות ספורים.

החלטתי כי לפני שאתחיל בהפצת החדשות הטובות בין ידידיי ומכריי, שאינם קוראים את "בית חב"ד", אברר אצל עוד מישהו, שהוא מבין גדול בתורה, אם אומנם אפשר לסמוך על ההודעה המשמחת של חב"ד.

פניתי אל הרב שמואל אבידור הכהן, ושאלתי אותו אם גם הוא שמע משהו על ביאת המשיח.

מי שאמר את הדבר הזה בדבר בוא המשיח תוך שבועות או ימים הוא כופר גמור.

● **מדוע?**

מאחר שלפי האמונה היהודית המשיח יכול להגיע בכל יום ובכל רגע. ויהודי צריך להאמיז בזה.

דת

● **והרי חסידי־חב"ד הם אנשים מאמינים, אז למה הם החליטו וגם אומרים שהמשיח מגיע?**

אצל חסידי חב"ד נפוצה דיעה שהרבי מלובביץ' הוא המשיח, והם גם מצאו סימן לכך.

● **מה הסימן?**

הרבי מלובביץ' גר בברוקלין, באיסטרן פרקווי מס' 770, והמיספר 770 זה בגימטריה "בית־משיח". את בוודאי שמעת ע[illegible]ונים עכשיו בית לרבי מלובביץ', שהוא העתק מדוייק של ד[illegible]ת באיסטרן פרקווי 770. הבית עומד להיגמר תוך שבועות א[illegible]ים, וחסידי־חב"ד מאמינים שברגע שהבית יהיה מוכן יבוא ה[illegible] הרבי מלובביץ', זאת אומרת — יבוא המשיח.

● **זאת אומרת, במילים אחרות, שאני לא יכולה [illegible]מוך על זה שהמשיח יבוא אר־טו־טו?**

אני לא אמרתי את זה.

● **אבל אתה אומר שבינתיים אין שינוי!**

אין שינוי. צריך להאמין שהמשיח יכול לבוא בכל יום ובכל שעה.

(דניאלה שמי)

ענת סרגוסטי, העולם הזה

מאשה לובלסקי:
"האם אונס גרוע מרצח? מובן שלא!"

ביום ראשון, ה־9 באוגוסט, הופעל על־ידי "אגד" הסדר להסעת חיילים בקו שבין תל־אביב לחיפה. חייל ישלם 1.25 עבור הכרטיס בקו זה, וחיילות יסעו בחינם.

לי זה נראה כאפליה בין נשים וגברים, ומאחר ועוד לא שמעתי על אירגון־גברים, פניתי אל מזכירת אירגון־הנשים הגדול ביותר בארץ, "נעמת", מאשה לובלסקי, ושאלתי אותה מה דעתה על הסידור של "אגד".

תראי, אני באופן עקרוני בעד החיילות.

● **ואני באופן עקרוני בעד החיילות ובעד החיילים, ולכן הסידור לא נראה לי.**

אפליה

אולי עשו את זה כי לחיילות הרבה יותר קשה?

● **יותר קשה במה?**

את הרי יודעת לאיזה סיכונים נחשפות חיילות שלוקחות טרמפים.

● **אני שמעתי על חיילות שנאנסו בטרמפים, אבל גם שמעתי על חיילים שנרצחו בטרמפים. אונס נראה לך יותר גרוע מרצח?**

מובן שלא.

● **אשאל אותך אחרת. אילו היתה "אגד" מודיעה שחיילות ישלמו 1.25 ש"ח עבור הנסיעה, והחיילים יסעו בחינם, לא היית מתרגזת?**

ועוד איך הייתי מתרגזת!

● **נו?**

את יודעת מה, את צודקת. זו אפליה, וזה לא בסדר. אני מקווה שגם אגד תראה את זה, ותשחרר גם את החיילים מהתשלום, או שלפחות תעשה תשלום שווה לחיילים ולחיילות.

(דניאלה שמי)

יעקב חודורוב:
"נורא קינאתי בשחקנים ובאוהדים באנגליה!"

נבחרתה הלאומית של אנגליה ניצחה השבוע את נבחרת שאר העולם. התוצאה 3:0. 100 אלף צופים חזו במישחק ההוקרה להתאחדות האנגלית, לציון 100 שנות כדורגל אנגלי. שאלתי את יעקב חודורוב, שוער נבחרת ישראל בעבר, למה שחקנים ישראליים אינם מוזמנים לנבחרת שאר העולם.

כי אצלנו הרמה המיקצועית אינה מגיעה לרמת השחקנים בעולם. בכל העולם, השחקנים עובדים בכדורגל. זהו כדורגל מיקצועי. אצלנו הכדורגל הוא עוד בשנות ה־40, כדורגל חובבני. בישראל קיימת ליגה לכדורגל — ויסלחו לי ראשי ההתאחדות־לכדורגל — רק בשביל דבר אחד: כדי שיהיה טוטו לשעשוע. לא כדי לקדם את הכדורגל.

כדורגל

● **קינאת בשחקנים, באוהדים?**

נורא. איזו אווירה נהדרת היתה שם באנגליה, בשבת! איך השחקנים זכו שם לכבוד! ואיך הם ידעו להעניק את הכבוד המגיע לאגודות שלהם, למדינה שלהם!

● **למה אצלינו זה לא כך?**

כי אנחנו לא יודעים לחגוג וליהנות מאירועים לאומיים. אנחנו רק יודעים לבקר כל דבר. איבדנו את התחושה מה זה להופיע במדים לאומיים. ויש שחקנים שאפילו לא מעוניינים להופיע במדי הנבחרת.

● **אבל יש לנו מישחקי־הוקרה!**

רק בכדורסל. רק מכבי תל־אביב ־כדורסל יודעת להעניק כבוד והערכה לשחקנים ששיחקו אצלה, ולערוך להם מישחקים עם שחקני כדורסל מכל העולם.

אצלנו לכל מישחק־הוקרה מקדימים הכתרות. הכתרת מלך־הבירה או מלך־הפלפל. כל תחרויות־המלכים הן כדי למשוך קהל ואחרי כל ההכתרות למיניהן מגיעים רק 15 אלף איש.

אין בארץ יחס לא של השחקנים, ולא של האוהדים, ולא של ראשי האגודות, לנבחרת לאומית. ואילו בעולם זה קיים בתודעת ובאופי השחקנים.

(רונית אנטלר)

איסר אינו מרגל סובייטי!

אורי אבנרי

יומן אישי

התבקשתי להביע את דעתי המיקצועית על השאלה: האם איסר הראל הוא מרגל סובייטי?

במבט ראשון, יש לכך סבירות רבה.

קודם כל, תפקידו. מדוע ישאף אדם להיות ראש שרותי־הביטחון? הרי זה תפקיד כפוי־טובה. הוא גוזר על בעליו אלם. בשביל איסר היה זה קורבן נורא, שהרי בשנים האחרונות הוא התגלה כפטפטן שלוח־רסן וחשוך־מרפא, הממלא סיפריה שלמה בסודות אמיתיים ומדומים.

סביר להניח שמפעיליו הסובייטיים של איסר אנסו אותו לקבל על עצמו תפקיד זה. ידוע שבכל המדינות המערביות משתדלים הסובייטים להחדיר את אנשי הקג"ב לשרותים החשאיים המקומיים, ולהעלותם שם לצמרת. ראה הפרשות הבריטיות, למשל.

איסר הראל בא מרומניה. זה יכול להיות סיפור־כיסוי. אך גם אם זו האמת, הרי רומניה גובלת בברית־המועצות, ושיעור החדירה הסובייטית שם היה תמיד גבוה.

אם נבחן את פעילותו של הראל, גובר החשד. למשל, הוא המציא את סיפור המדענים הגרמניים במצריים, המייצרים שם, כביכול, פיצצת־קובאלט — פצצה שתשים את פיצצת־המימן לכיס הקטן. הוא גם שלח חבילות־נפץ להרוג את המדענים האלה, שהיו שארלטאנים מגו־חכים. המיבצע כולו נועד להש־חיר את פני גרמניה המערבית, ולתארה כמדינה ניאו־נאצית. זה התאים בדיוק לתעמולה הסו־בייטית באותם הימים. ואכן, דויד בן־גוריון העיף את איסר כמו טיל סובייטי, בעיקבות הפרשה ההיא.

הראל

היסוד המחשיד ביותר הוא דווקא עצם הלהיטות שבה לחם כביכול, איסר, בריגול הסובייטי. לכאורה הקדיש לכך את כל חייו, וגם אחרי הדחתו הוא מדבר על כך בלי סוף. לעומת זאת, הישגיו היו זעומים ביותר. הוא המציא מרגל סובייטי בדמות אהרון כהן, שבית־המישפט הרשיע אותו בעוון ריגול בניגוד לרצון המפורש של השופטים עצמם („הדעת אינה סובלת..."). שאר המרגלים שתפס היו עלובים למדי.

אילו הייתי שליח של הקג"ב, ועלה בידי להשתלט על שרותי־הביטחון במדינה מערבית, מה הייתי עושה? הייתי מתיימר להיות הלוחם האנטי־סובייטי הקיצוני ביותר, ותופס כל שני וחמישי מרגל סובייטי. הקג"ב היה מספק לי כמה דגי־רקק, שניתן להקריבם. כך הייתי מטשטש את העקבות, זוכה באמון ומסיר כל חשד.

נימוקים אלה מאוששים את החשדות נגד איסר. אולם בחשבון הסופי, אני נוטה לבטל את החשד. למרות הנימוקים האלה, כבדים ככל שיהיו, אני נוטה להאמין כי איסר הקטן לא היה, ואיננו גם כיום, מרגל סובייטי.

— — — כאן ישאל הקורא המתוחכם, שהתאפק עד כאן, מה זה? איזה מין כתיבה היא זאת?

ובכן, זוהי דוגמה לכתיבתו של איסר הראל עצמו, שפירסם זה עתה עוד ספר (איזה מיספר?). הוא נקרא ריגול סובייטי ובו הוא מחווה דיעה על פרשות שונות. הוא לועס מחדש את פרשות ישראל בר ואהרונצ'יק כהן, ומוסיף כמה פרקים ששמותיהם מעי־דים על תוכנם: „האומנם היה משה סנה סוכן סובייטי?" „האומנם היה נתן ילין־מור סוכן סובייטי?"

והנה המסקנות:

„בידי להביע את דעתי השקולה והמיקצועית, על־סמך ניתוח יסודי של מהלך־העניינים מתחילתו ועד סופו, תוך שהנני מכיר היטב את המודוס אופראנדי של השרות החשאי הרוסי, כי משה סנה — במובן זה — מעולם לא היה סוכן חשאי, שהוחדר אל התנועה הציונית ולאחר מכל אל השמאל הציוני על מנת לקעקע אותו מבפנים."

וכן: „בדבר אחד הנני בטוח: ילין־מור לא היה סוכן סובייטי במשמעות המישפטית והטכנית של הגדרה זו..."

ידידי נתן ילין־מור היה איש רגול, פטריוט גדול, אדם שעשה היסטוריה כאחד משלושת חברי מרכז לח"י ומנהיגו המעשי. הבעת דעתו „המיקצועית והשקולה" של איסר הקטן עליו מעניינת אותי כקליפת־השום. אפשר לסכם אותה במילה אחת: חוצפה.

בירה פדראלית

מבחינת האקלים, העיר וושינגטון היא חור איום. בקיץ שורר בה חום בלתי־נסבל, מעיק ומחניק, ובחורף קור מקפיא.

תמיד תמהתי מדוע נקבעה בירת ארצות־הברית דווקא שם. השבוע קראתי על כך מאמר מאלף. בעליו טוען שזה היה פרי עיסקה פוליטית, כמו כל דבר הקורה כיום בוושינגטון. שני היריבים הגדולים, תומאס ג'פרסון ואלכסנדר האמילטון, ישבו וסעדו ביחד. האמילטון הצפוני רצה שאוצר־המדינה יקבל על עצמו את החובות שנוצרו במילחמת־העצמאות. ג'פרסון הדרומי רצה שבירת ארצות־הברית תקום על אדמת וירג'יניה, מדינתו. בתהליך רגיל של מקח־ומימכר הוסכם על שני הדברים, זה תמורת זה.

השטח של וושינגטון היה אז איזור־ביצות. עיר־הבירה היתה פילדלפיה, עיר קוסמופוליטית, שופעת חיים ותרבות. הבירה החדשה היתה ונשארה מלאכותית.

תמיד תמהתי איך עבדו בקיץ בוושינגטון, לפני שהומצא מיזוג־האוויר. אמרו לי שלא עבדו. בקיץ ברחה הממשלה כולה.

על מנהיגת־נשים מפורסמת סיפרו לי ששכבה בחודשי הקיץ במשך כל היום באמבטיה קרה, והכתיבה כך את מיכתביה. ה־שגרירים הישראליים הראשונים התלוננו מרות על החום. גם יצחק רבין, שביקר שם כקצין־צה"ל לפני שהתמנה כשגריר, טען שבבתי־המלון היו רק מאוו־ררים ואי־אפשר היה להירדם.

דויד

בשיחות עם אמריקאים השווי־תי לא־אחת את חוכמתו של דויד המלך לאיוולתו של ג'ורג' וו־שינגטון, בכל הנוגע לבחירת עיר־בירה.

ירושלים, כמו וושינגטון, היתה בירה פדראלית. הארץ היתה אז מחולקת לשבטים. דויד בן־ישי, הרפתקן שהפך לדיקטטור, רצה בעיר־בירה חדשה, שלא תהיה שייכת אף לאחד מן השבטים, וגם לא לשבט שלו, יהודה, כמו חברון. הוא בחר בירושלים, מפני שלא היתה שייכת לשום שבט, אלא היתה יבוסית. גם אחרי שכבש אותה וכונן בה את בירתו, השאיר שם את האוכלוסיה הלא־ישראלית, מפני שחש עצמו בטוח בקירבה יותר מאשר בקרב בני־עמו, שגם אז לא פירגנו. את מישמר־הראש האישי שלו גייס בחוץ־לארץ.

כל זה ברור וידוע. אך האם התעלם דויד מן הגורם האקלימי? אני מניח שלא. הרי אין זה מיקרה שירושלים, נוסף על כל שאר מעלותיה, מבורכת באקלים הטוב ביותר שיש בארץ — חום יבש ומתון בימות הקיץ, קרירות נעימה בלילות, קור נסבל בחורף, ומדי פעם גם קצת שלג. מה יכול להיות טוב יותר?

אילו ביקש דויד מאחד השבטים להקציב לו כיברת־ארץ כדי להקים בה בירה, בוודאי היה נאלץ להקימה באיזשהו חור בלתי־נסבל, כמו וושינגטון. וכי איזה שבט היה מוותר על שטח טוב לטובת השילטון המרכזי?

איש־שלום היה

מעולם לא שמחתי לראות את פניו של איש כמו ששמחתי באותו בוקר של יולי 1982, כאשר ראיתי את שפמו ומישקפיו של ע'אזי ח'ורי.

בלילה קבעתי בטלפון פגישה עם יאסר ערפאת. הוחלט שב־בוקר, בשעה 10, אבוא למוצב של כוחות־אש"ף ליד המוסיאון, בין שני חלקי ביירות, ושם יחכה לי אדם בשם „אחמד".

בשעה היעודה התקרבנו למוצב. מאחורינו נשארו כוחות צה"ל, הפלנגות והצבא הלבנוני. לפנינו היה תל גבוה של עפר, ועליו צעירים מזויינים בקלצ'ניקובים, בעלי חזות פרועה למדי.

שאלתי את עצמי: מה יקרה אם אירעה תקלה, אם אין כאן שום אחמד? ומי זה בכלל אחמד?

שתי הצעירות שנלוו אליי, ענת סרגוסטי ושרית ישי, נשארו מאחור. התקרבתי למוצב. ואז ראיתי את פניו של ע'אזי, פנים מעוגלות וחייכניות של איש חובב־חיים.

את ע'אזי היכרתי במשך שנים לפני כן, כשהיה עוזרו של עיצאם אל־סרטאווי. הוא היה נוצרי מבית־לחם, מקורב איכשהו לאליאס פרייג'. באש"ף נמנה עם הצוות האישי של יאסר ערפאת, עד שהוצב כעוזרו של סרטאווי, במשימתו ההיסטורית לכונן דו־שיח עם ישראלים ועם ראשי־אירופה.

במהרה הפכנו ידידים. בראשית המגעים, כאשר עבר חתול שחור בין סרטאווי ולובה אליאב, הזעיק אותי ע'אזי לפאריס, ושם, בשיחות בינינו, החלקנו את העניין. בפעם אחרת, כאשר הדליף מאיר פעיל את דבר קיום המגעים בינינו, שהיו אז עדיין אמורים להיות סודיים, היו בעלי־שיחנו הפלסטיניים מזועזעים. הם ראו בכך מעילה באמון, ואף סיכון חייהם. שוב נסעתי לפאריס, ושוב סודרו הדברים בשיחה עם ע'אזי.

כאשר ניהלנו שיחות עם סרטאווי, ולא היה זמן ללכת למיסע־דות, היה ע'אזי הולך למיטבח ומכין ארוחה פלסטינית לאניני־טעם. הוא היה אשף־המיטבח (הסברתי לו את מישחק־המילים בעברית) וגם אשף־הנסיעות. בשעתו היה סוכן של לופטהאנזה, ולמד להרכיב לוחות־נסיעה מסובכים. כשהיה צורך, למשל, לשו־חח עם ערפאת בחצות־לילה בתוניס, אבל מתי פלד היה צריך להרצות ב־16.00 למחרת היום באוניברסיטת תל־אביב, היה זה ע'אזי שהשיג את הטיסות הדרושות דרך תחנות־ביניים. (מתי לא הגיע, אבל זה היה בגלל שביתה בנמל־התעופה באתונה.)

עם פינוי כוחות אש"ף מביירות, באוגוסט 1982, נשאר ע'אזי מאחור. הוא לא היה נושא־נשק, והוא לא רצה לנטוש את אמו החולה. כאשר נכנסו כוחות־צה"ל לביירות, אחרי רצח בשיר ג'ומייל, פגש ע'אזי בפתח ביתו את הישראלים שבאו לעצרו. הם לא הכירוהו בפניו. הוא היפנה אותם לדירה, וחמק אל השגרירות הצרפתית. משם הוגנב לצרפת. כשראיתיו, דאג לאמו, וטילפן לה מדי יום מפאריס.

פעם ליוויתי אותו בפאריס במסע־קניות, כאשר ביקש לקנות מיתקן רפואי כלשהו עבור ערפאת. דיברנו הרבה, לא רק על פוליטיקה, אלא גם על החיים בכלל, המציאות הפלסטינית, הע־תיד של שני עמנו. הוא היה פיקח, מציאותי מאוד. אם היה סרטאווי דון קישוט, היה ע'אזי סנשו פאנשה שלו.

נסעתי עימו כמה פעמים לתוניס, לפגישות עם ערפאת. בילינו שעות רבות ביחד, וכך היכרתיו גם כאדם וכידיד.

בינתיים עלה בדרגה והתמנה לשגריר. הוא רצה לנהל את מישרד אש"ף בסטוקהולם, אך פארוק קדומי התנגד לו, בשל קירבתו לסרטאווי. בפקודת ערפאת עצמו התמנה לבסוף למנהל מישרד אש"ף בהולנד, ובמהרה רכש ידידים רבים בהאג.

מובן שהיה שם יעד נייח למרצחי אבו־נידאל. הוא היה מודע לסכנה, וכך גם אני. בייחוד אחרי שהוטל עליו, אחרי רצח סר־טאווי, לארגן את המשך המגעים עם כוחות־השלום הישראליים. כאשר כתבתי את סיפרי אויבי אחי (שעדיין לא הופיע בעברית) גנזתי את שמו, והזכרתי אותו רק בכינוי „אבו־פייצל". חששתי שמא אסכן את חייו.

לא אחת כאשר צילצל אליי ידיד מהולנד, חששתי שמא אשמע על רצח ח'ורי, כפי ששמעתי לפני כן על רצח סעיד חמאמי ועיצאם סרטאווי.

השבוע צילצל הטלפון, ושמעתי על מותו. אבל הוא לא נרצח. הוא מת מדלקת־הכבד.

גם זה לא בא לגמרי כאפתעה. במשך שנים היה ח'ורי חולה. גם שני הוריו הזקנים (אביו הוא בן 91) חולים מאוד. לעיתים ניסה להתלוצץ על מחלותיו. אך הוא היה מדוכא. נדמה לי שחש ש־ימיו ספורים.

ח'ורי

אני זוכר ארוחת־ערב ארוכה ב־מיסעדה סינית בפאריס, בחברת ע'אזי ומקסים גילן, מי שהיה פעם עורך־הכיתוב של העולם הזה, המוציא עתה לאור כתב־עת לענייני ישראל ופלסטין. שלושתנו אהבנו לאכול ולש־תות, ודיברנו במשך שעות על פוליטיקה ואלף נושאים אחרים.

אחרי הארוחה ליוויתי אותו ל־מישרדו של סרטאווי, ושם נודע לנו כי נקבעה לנו פגישה עם ערפאת — השיחה הראשונה בתוניס. מעולם לא ראיתיו כמצב־רוח מרומם יותר. הוא היה בטוח שזוהי פריצת־דרך היסטורית לשלום.

סרטאווי אמר פעם: „אין במרחב שלנו מיקצוע מסוכן יותר מזה של עושה־השלום." אני שמח שע'אזי ח'ורי מת במיטה.

איש טוב היה. איש־שלום.

יותר טוב!

ידיד, שראה חזרה של המחזמר עלובי החיים בתל־אביב, אמר לי שההצגה הישראלית טובה מן ההצגה האנגלית.

צחקתי. איך זה יכול להיות? תיאטרון ישראלי יכול להתחרות עם תיאטרון בריטי, ועוד עם הצגה מצויינת?

ראיתי את ההצגה הבריטית, והיא היתה מעולה. אינני מבקר־תיאטרון, ואינני מעז לפסוק. אבל כצופה, שראה עכשיו את שתי ההצגות, התרשמתי שההצגה הישראלית של עלובי החיים לפ־חות שווה לבריטית, ואולי אף עולה עליה.

לא נעים להודות, אבל ידידי צדק.

תקר בדרך

חזרתי לפני שבועיים בלילה מירושלים לתל־אביב, אחרי הקרנת הסרט התיעודי על זאב ז'בוטינסקי. ליד לוד התפוצץ הצמיג בגלגל אחורי של מכוניתי.

זה היה התקר הראשון במכונית, שאני נוהג בה מזה כמה שנים, ולא הייתי מאומן בשימוש במכשיריה. מסביב שרר חושך מוחלט. התקשיתי בהחלפת הגלגל. לא נעים.

בעודי מנסה לטפל בג'ק, עצר לידי אופנוע. הרוכב לא יכול היה לזהות אותי מרחוק בחשיכה. צעיר גבה־קומה נטל מידי מבלי להרבות בדיבורים את המכשירים והחליף את הגלגל.

תודה רבה לאמנון ירימי מחולון.

תוך דקות עצרה גם מונית, וגם נהגה הציע לעזור.

הארץ מלאה אנשים נחמדים. הצרה היא שהם שותקים, ולרוב אין מרגישים בקיומם. אך כשקורה משהו — הם מופיעים.

פייצל אל־חוסייני, בנו של גיבור לאומי, שהפך דמות מרכזית בציבור הפלסטיני בגדה, ושחזר לא מכבר ממעצר מינהלי שקוצר על־ידי בית־המישפט, מספר על ילדותו הקשה תוך כדי נדודים, על בואו לארץ ועל חלומותיו

„המישפחה שלי נמצאת בירושלים קרוב ל־800 שנה, ויש לנו אדמות בכל חלקי פלסטין"

„הדיאלוג הראשון שלי עם ישראלי היה ב־1967, כשרציתי לחזור לארץ והוא ירה בי כדי שאשאר בירדן"

ענת סרגוסטי, העולם הזה

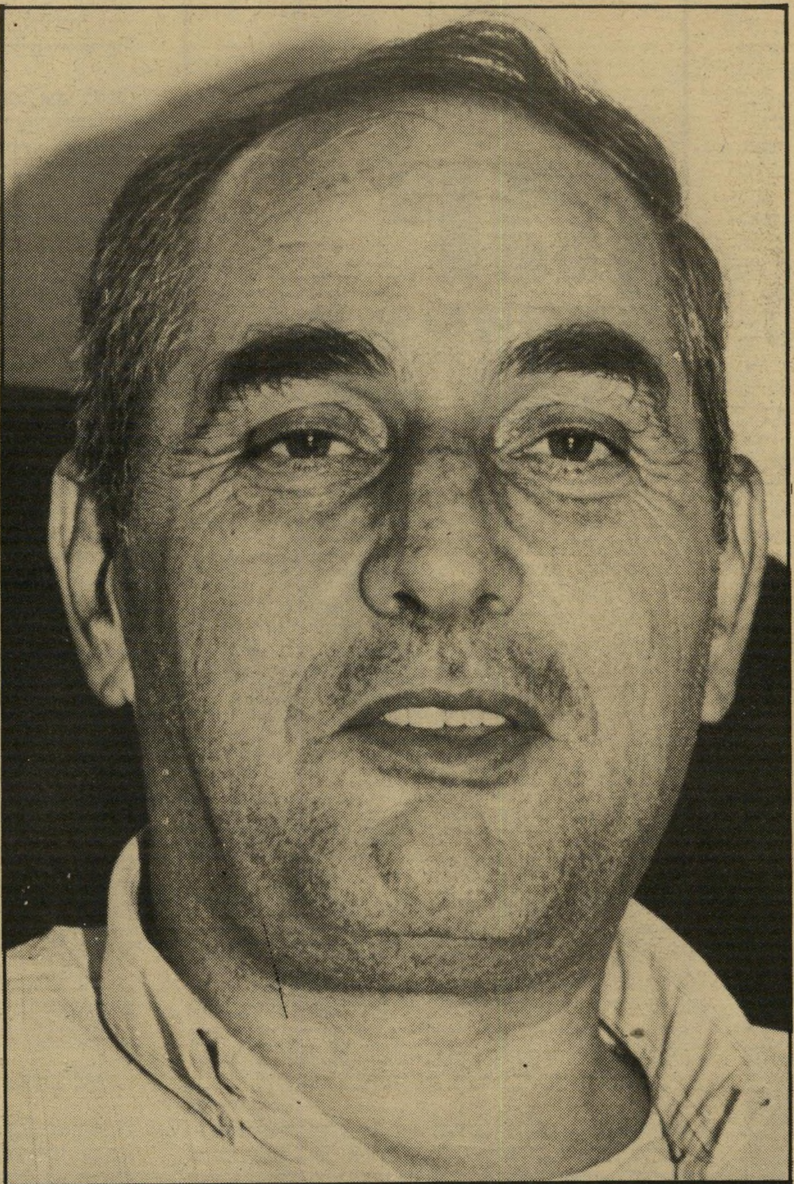

ראיינה ענת סרגוסטי

„כשאבא נהרג בקרב על ירושלים, אחי הביא לי את העיתון. קראתי את הכותרת, ואז נודע לי שהוא נהרג"

„גם כשהייתי בכלא, במעצר מינהלי, לא הפסקתי לעבוד ואספתי עדויות על עינויים של שבויים שנתפסו בים"

„זה לא קל לחיות עם דמות של אבא שהוא סמל, בעיקר בגיל 16, כשאתה רוצה לבנות את האישיות שלך"

„גרתי בחדר שהיו בו 12 מיטות, ולפעמים היו שם 26 איש, שחלקם ישנו על הריצפה"

„קשה להיות בנו של אגדה!"

פעם ידע כל ילד בארץ מיהו עבד אל־קאדר אל־חוסייני – שם שהפך לסמל ולאגדה במילחמת 1948. לוחם פלסטיני שנהרג בקרב המפורסם בקסטל, אחד הקרבות על ירושלים.

לפני חודש שוחרר, ממעצר מינהלי בן שלושה חודשים, פייצל אל־חוסייני. פייצל הוא בנו של עבד אל־קאדר.

הוא מתגורר בירושלים ומזה חמש שנים אינו רשאי לעזוב את העיר, בגלל צו־הגבלה אדמיניסטרטיבי שהוצא נגדו.

חוסייני מנהל את המרכז למחקרים ערביים בירושלים המיזרחית. הוא יושב במישרד ממוצע בגודלו, מאחורי שולחן כתיבה גדול שעליו ניירות־עבודה. ממולו מאוורר המנסה, ללא הצלחה יתרה, להקל על החום הכבד, השורר בימים אלה בכל החלקים של ארץ־ישראל.

חוסייני יושב על כיסא מנהלים בעל מישענת גבוהה, לידו מכשיר טלפון חדשני, מכשיר רדיו חדש ומכשיר הקלטה. לאורך הקירות וילונות בהירים המגיעים עד הריצפה, על התיקרה נורות־ניאון המאירות גם ביום. ליד אחד הקירות כוננית ספרים, כמה כורסות ושולחן־אירוח נמוך, שעליו תרמוס קפה חם וכמה כוסות קטנות בתוך מגש. בפינת־החדר עציץ ובתוכו צמח ירוק. מול שולחן־הכתיבה מראה תלויה על הקיר.

כמו בפגישה עם כל מנהל אחר, המזכירה נכנסת מדי פעם לחדר לשאול בלחש כמה שאלות, מכניסה מדי פעם ניירות לחתימה. הטלפון מצלצל לעיתים, וחוסייני עונה לתוך השפופרת בערבית.

בחדר־ההמתנה שלפני המישרד המתינו שתי נשים בשמלות מסורתיות רקומות ובמיטפחות לבנות לראשן.

חוסייני היה לבוש במיכנסיים בהירים ובחולצה לבנה מפוספסת. צווארון פתוח, ללא מיקטורן או עניבה. הוא מדבר בשקט, בורר את המילים בקפידה, מחייך מדי פעם, מדגיש נקודות חשובות.

השיחה התנהלה באנגלית. העברית שלו אינה טובה דייה להתראיין ולדייק ברע־יונות, כפי שהערבית שלי אינה טובה דייה לראיין ולהבהיר רעיונות.

על שולחנו היו מונחים כמה עיתונים בערבית ובאנגלית.

חוסייני הוא בן לאחת המישפחות הוותיקות והמכובדות בירושלים הערבית. אחד מבני המישפחה היה בעבר המופתי המפורסם של ירושלים, בן מישפחה אחר

חוסייני (עומד) מדגים במסיבת־עיתונאים שיטת־עינויים של נחקרים ביטחוניים*
„אותי לא חקרו בכלא, מפני שהייתי במעצר מינהלי!"

היה לוחם עתיר־קרבות, הוא היה אביו של פייצל.

עיסוקו של האב הביא על המישפחה חיי־נדודים, אחרי שגורש ב־1939 מפלס־טין על־ידי הבריטים ששלטו אז בארץ.

פייצל חוסייני נחשב היום כאחד הבולטים בין המנהיגים הצעירים בשטחים הכבושים. במשך שנים היה אחד העובדים המרכזיים במישרד־אש"ף בירושלים, עוד לפני הכיבוש הישראלי.

היום, אחרי נפילתו, מסיבות שונות, של דור המנהיגים הקודם – שכלל, בין השאר, את בסאם שכעה, ראש עיריית שכם המודח, את כרים ח'לף, ראש עיריית רמאללה שהודח ומת, ואת איברהים אל־טאוויל, ראש עיריית אל־בירה המודח – דרך כוכבו של חוסייני. הוא שייך לדור אחר, למחשבה אחרת, לסוג אחר של פעולה.

אלה מנהיגים צעירים בעלי רעיונות אחרים על הדרכים להיאבק בכיבוש. הם נוטים בשנים האחרונות יותר ויותר לכיוון הפעולה הפאסיבית, הבלתי־אלימה. הם מנסים להילחם בכיבוש בדרכים פוליטיות, מנסים לאחד את העם הפלסטיני תחת סיסמות חדשות, שאינן בהכרח קשורות במאבק מזויין. הם מודעים יותר לכוח המיספרי שלהם, ההולך וגדל, מעלים רעיונות חדשניים. רובם משכילים, ולמקצתם ראיית עולם מודרנית וכוללת יותר כלפי האיזור וייסודה של המדינה הפלס־טינית העתידית.

הרעיון העיקרי שבו הם דוגלים הוא רעיון ההיצמדות לקרקע. בערבית: „צו־מוד". לא לזוז מכאן, מה שלא יהיה. הם סבורים שזו הדרך הטובה ביותר להילחם בכיבוש, שלפני חודשים אחדים מלאו לו 20 שנה.

הם עסוקים בכיבוש כל רגע מחייהם, הם מעבירים את המורשת גם לבניהם ולבנו־תיהם.

לבנו הבכור של פייצל קוראים על שם סבו, עבד־אל־קאדר. קאדר הוא אחד מ־99 השמות שיש באיסלאם לאלוהים, ופירושו: הכל יכול. עבד־אל־קאדר פירושו: עבדו של הכל־יכול, משרתו של אלוהים.

עבד אל־קאדר הצעיר הוא בן 15, תלמיד־תיכון בבית־ספר ברמאללה. אחו־תו, פדואה, היא בת 13, גם היא תלמידת־תיכון.

גם אשתו של פייצל היא בת למישפחת חוסייני המכובדת, והשניים הם בני דודים. בעבר, היא מספרת, נהגו לנסוע מדי פעם לטיולים. מאז שהוטל על בעלה מעצר־עיר, גם היא אינה נוסעת עוד, וכבר שלוש שנים שלא יצאה את ירושלים. כמובן, חוץ מן התקופה האחרונה, שבה היה בעלה עצור, והיא היתה נוסעת אליו לכלא עם הילדים, בכל יום שני בבוקר.

פייצל ובתו פדואה
„העניין הדמוגראפי פועל לטובתנו..."

■ ■ ■

● אתה עובד קשה?

אני חושב כך, חוץ מאשר בחגים שהיו עכשיו.

● שמעתי שגם כשהיית בכלא עבדת, אספת עדויות.

כן, לא הפסקתי לעבוד. עשיתי שם שני דברים עיקריים. קודם כל על העינויים בכלא. הדבר השני הוא הסיפור של הפלסטינים שנחטפים באוניות כלב"ים, והדרך שבה מת־ייחסים אליהם בזמן החטיפה וגם בכלא עצמו. התעניינתי גם איך הישראלים מתייחסים לשבויי־מילחמה, בעיקר בים. (ראה מיסגרת).

● פגשת באנשים האלה אישית?

כן, במשך חודש וחצי, כשהייתי בכלא מוסקובייה (בירושלים), הייתי בחדר שאליו היו האנשים מגיעים אחרי העינויים, אחרי החקירה.

● כמה אנשים היו בחדר הזה?

זה היה חדר שהיו בו 12 מיטות, אבל לפעמים היו בו 26 איש, שישנו על הריצפה. שמעתי שהיו מצבים של 30 איש בחדר.

בימים שהיו שם 26 איש, אם מישהו רצה להגיע לשרותים בקצה השני של החדר, היה צריך לדלג מעל אנשים שישנו על ריצפה.

> **„החלום האישי שלי הוא לפרוש מפוליטיקה אחרי שתקום המדינה הפלסטינית, ולגור בבית קטן שיש לי ליד ירושלים"**

מדי יום היו באים לשם אנשים חדשים שיצאו מהחקירות, והם סיפרו מה עבר עליהם. חלקם בילו בחקירות 90 יום. היו כאלה שבאו וסיפרו על אחרים שצריכים להגיע, והם באמת הגיעו. לפעמים אחרי כמה ימים, לפעמים יותר.

● איך ניראו האנשים אחרי החקי־רות?

היה נכנס לחדר אדם רזה, לבוש בבגדים מלוכלכים, זקן ושערות מגודלים. אחדים נראו מאוד מבוהלים, פחדו שיחזירו אותם שוב לחקירות. היו שלא האמינו שהחקירה שלהם הסתיימה, ופחדו שאנחנו, האנשים שהיו באותו חדר, אולי סוכנים שתולים שצריכים לדובב אותם. היה לוקח כמה שעות להרגיע אותם, עד שהיו משתכנעים שהם במקום הנכון.

● אמרת שהם עברו עינויים. הם באו לחדר פצועים?

אלה שהיו בכלא מוסקובייה היו להם לפ־עמים סימנים על הפרצוף. ואחרים אמרו לעי־תים שיש להם כאבים בבטן, כי הוכו. אבל חיצונית לא היו סימנים.

אני חייב לציין שהסיפורים ששמעתי מכולם היו סיפורים דומים, למרות שהמתלוננים היו אנשים שונים, שעברו חקירות שונות בזמנים שונים. התיאור היה אחיד, ושמות החוקרים היו אותם השמות.

● גם אותך עינו?

לא.

● למה?

אני הייתי במעצר מינהלי, כך שלא חקרו אותי כלל.

■ ■ ■

● זו פעם ראשונה שאתה בכלא?

לא, הייתי בכלא במשך שנה, ב־1967־1968.

● מדוע?

עצרו אותי בגלל השם שלי. ידעו שאני שייך למישרד־אש"ף בירושלים. אבל כשערכו חיפוש בבית, מצאו שם שתי מכונות־יריה. למרות שמראש הם הגיעו אלי בגלל השם שלי.

● כמה זמן אחרי המילחמה עצרו אותך?

באוקטובר 1967.

● איפה ישבת בכלא?

בהתחלה ישבתי בכלא מוסקובייה ואחר־כך בצריפין, אחר־כך החזירו אותי למוסקובייה. במשך ארבעה וחצי חודשים החזיקו אותי בבידוד, ובנוסף לזה הייתי חודש בחקירה. כך שבסך־הכל הייתי חמישה וחצי חודשים בבידוד.

● איך הרגשת?

רע.

● מה עשית?

בחודשיים הראשונים לא הירשו לי אפילו לקרוא. אחר־כך כן. זו היתה תקופה מאוד קשה.

● מה רצו ממך?

אני לא יודע. אולי הם רצו איזה קשר עם האירגון. הם לא האמינו למה שאמרתי להם, ושמו אותי בבידוד גם כדי לאסור עליי להוציא אינפורמציה החוצה. הם גם קיוו שאולי ימצאו מישהו שימסור עליי אינפורמציה. אני מאמין שהם גם ניסו לשבור אותי.

● הירשו לבקר אותך?

רק אחרי חודשיים.

● עינו אותך אז?

היכו אותי ביום הראשון, ואחר־כך התייחסו אלי מאוד רע במשך כל התקופה. היו לי אזיקים על הידיים ועל הרגליים ביום ובלילה, במשך תקופה ארוכה.

● שפטו אותך?

אחרי חמישה וחצי חודשים היה מישפט, וקיבלתי עונש של שנת־מאסר, בגלל הנשק שמצאו אצלי בבית.

■ ■ ■

● את מילחמת 1967 אתה זוכר?

אם את קוראת לזה מילחמה.

● מה זאת אומרת?

זו היתה מילחמה חד־צדדית. אני הייתי אז בדמשק בבית־ספר צבאי, גרתי ליד שדה־התעופה של דמשק, והמילחמה לגביי היתה כשראיתי שלושה מטוסי־קרב ישראליים מת־קיפים את שדה־התעופה. אחד המטוסים נפגע ונפל, ושניים אחרים עברו מעלינו. אנחנו ירינו עליהם עד שמכונת היריה הפסיקה לפעול.

● היית אז חייל?

הייתי בקורס־קצינים של הצבא הפלסטיני, בבית־ספר סורי לקצינים.

> **„הפלסטינים הם כמו יער. גם אם יחתכו ממנו עצים, הוא ימשיך להתקיים ולחיות"**

● כמה זמן?

שנה וחצי.

● ואחרי המילחמה?

החלטתי לחזור לירושלים. הייתי תקופה קצרה בלבנון, ורציתי לחזור לחיות כאן, תחת הכיבוש כמו כל אחד אחר.

● נתנו לך?

כשבאתי בפעם הראשונה דרך הירדן, ירו עליי ודרשו שאסתלק. בפעם השניה נתנו לי להיכנס. עכשיו אני רשום כאן במירשם־התושבים, ואני יכול להישאר כאן באופן חוקי.

● את מילחמת 1948 אתה זוכר?

הייתי אז ילד במצריים. אבא שלי גורש מכאן ב־1939 על־ידי הבריטים.

** לנחקר מולבש שק על הראש, ידיו נכבלות על גבו ומחוברות למיתקן, כך שאינו יכול לעמוד או לשבת, אלא רק לכרוע בצורה המודגמת בתמונה.*

(המשך מעמוד 17)

● **למה?**

הוא היה לוחם במהפכה שהתחילה ב־1936 ונמשכה עד 1939. אז הוא גורש ונסע עם המישפחה לסוריה, משם נסע ללבנון ואחר כך לעיראק, ונלחם בצבא הבריטי.

● **ואיפה היתה המישפחה?**

נסענו אחריו מירושלים לסוריה, שם נולד אחי, אחר־כך לעיראק, שם נולדתי אני, ומשם לסעודיה, עד שהגענו למצריים.

ב־1947 הוא חזר לפלסטין לבדו, ואנחנו נשארנו בקאהיר.

● **מה שמעתם ממנו?**

> **„אין לי זמן לקרוא ספר או ללכת לסרט. אני עסוק בכיבוש כל הזמן, אפילו כשאני בבית עם המישפחה"**

אני הייתי בן 8, ומה כבר יכול ילד בן 8 לזכור? כשגרנו בסעודיה, לא היה בית־ספר והוא היה מלמד אותנו. הוא היה מדבר הרבה על הארץ שלנו, ואמר שאנחנו חייבים לחזור למולדת. ידענו על המילחמה נגד הבריטים ועל הסכנה בתנועה הציונית ועל המילחמה נגד המתיישבים היהודיים.

אבל מכיוון שהייתי ילד קטן וגם שמעתי על אבא שלי המון סיפורים, הכל מתבלבל אצלי, ואני לא יודע איזה סיפורים אני באמת שמעתי ממנו, ואיזה סיפורים שמעתי עליו מאנשים אחרים. הכל מתבלבל אצלי.

● **אבא שלך היה אגדה כאן בארץ.**

כן, ידענו את זה. בעיקר ידענו זאת אחרי שהוא נהרג.

קראתי עליו בעיתונים, בעיקר אחרי שנהרג. אז גם שמענו הרבה סיפורים וידענו שהוא סמל לא רק לפלסטינים ולערבים.

● **איך זה לילד לגדול עם דמות כזאת של אבא?**

זה לא קל. הבעיות מתחילות כשאתה בן 16־17, כשאתה מתחיל לבנות את האופי שלך, ואתה מגלה שאתה בצל של אבא שלך. ואתה מתחיל להילחם כדי להוכיח את עצמך. זה נמשך כמה שנים, עד שאתה מגלה כי לך יש אישיות משלך, ולו היתה אישיות משלו, ואתה צריך להמשיך לחיות עם זה. אבל אני מאמין שלכל אחד יש סיפור־חיים דומה.

● **מתי אבא שלך מת?**

ב־1948.

● **במהלך קרב?**

בקרב על ירושלים.

● **איך אתם שמעתם על זה בקאהיר?**

אחי הגדול הביא לי עיתון וביקש שאקרא. קראתי את הכותרת, ואז הוא שאל אם אני מבין מה כתוב. אמרתי שכן. אז הוא ביקש שאגיד לשאר האחים הקטנים, וכך האחד סיפר לשני.

האמת היא שהדוד שלי נהרג רק חודשיים לפני כן, כך שלא היתה לנו הפתעה גדולה. אבל זה אחרת לדעת או להרגיש את זה על עצמך.

● **חשבת אז, כילד, שאתה צריך לחזור לפלסטין ולנקום את מותו?**

אני חושב שכן. אבל לא חשבתי רק על המולדת, אלא על העניין הפלסטיני. לא חשבתי רק על נקמה אישית.

● **אתה רוצה לומר שאתה, ילד בן 8, חשבת אז על הבעיה הפלסטינית?**

כן, כי כל הזמן חיינו באווירה הזאת, שזה העניין של העם ולא העניין הפרטי של המישפחה. לכן גם לא ראיתי את אמא בוכה כשאבא נהרג, ולכן גם אני לא בכיתי. גם האחים שלי לא בכו. זה לא היה עניין אישי, שאיבדנו את אבא שלנו — אלא שאיבדנו את אחד הלוחמים הפלסטיניים.

● **אף פעם לא בכית על אבא שלך שנהרג?**

בכיתי רק פעם אחת, אחרי כמה שבועות. זה היה כשמישהו בא והודיע לנו שממשלת מצריים החליטה לתת לנו חינוך בחינם. אז פיתאום בכיתי. אז הבנתי שזה הפירוש של איבוד אבא, שמישהו אחר לוקח אחריות. אבל גם אז אף אחד לא ראה אותי בוכה.

■ ■ ■

● **מתי חזרתם לארץ?**

מ־1951 התחלנו לבוא לפעמים בקיץ לביקורים בארץ. ב־1961 הצלחתי להשיג דרכון ירדני ובאתי לארץ. מ־1964 עבדתי במישרדי־אש"ף בירושלים.

● **מתי ראית ישראלי בפעם הראשונה?**

בגבול, ב־1967. היה בינינו דיאלוג. הוא דרש שאחזור לירדן, ואחר־כך ירה בי. ניסיתי לדבר איתו, ואז הוא ירה לי בין הרגליים. לא היתה לי ברירה ונאלצתי לחזור. זה היה הדיאלוג הראשון שלי עם ישראלי.

● **בקאהיר לא הכרת יהודים?**

לא, ראיתי אותם רק מרחוק, לא היה לנו איתם שום דיאלוג.

● **הרגשת שינאה ליהודים?**

אז כן. לא אהבתי אותם, ידעתי שהם לקחו את המולדת שלנו. כילד לא עשיתי שום אבחנות בין ציונות ליהדות. זה נמשך אצלי עד שנות ה־60, עד שהתחלנו לדבר ולנתח, והבנו שיש הבדל בין היהדות לציונות.

ידעתי גם שאבא שלי אמר שהאוייב שלנו אינו היהודים, אלא הבריטים והציונים. ידעתי על זה מעט, ורק בשנות ה־60 התחלנו לנתח את הדברים ולהבין.

● **היית בין הראשונים שהקימו את אש"ף?**

בין הראשונים שהתחילו לעבוד במישרד של אש"ף בירושלים. לא היה לי שום תפקיד במועצה.

● **המישפחה שלך ותיקה בירושלים?**

יותר מ־600 שנה בירושלים, אפילו קרוב ל־700 שנה.

● **אף פעם המישפחה לא היתה חקלאית?**

במשך תקופה מסויימת. עדיין יש לנו אדמות בחלקים שונים של פלסטין משני הצדדים של הקו הירוק.

● **עכשיו מותר לך לצאת מירושלים?**

לא, זה יותר מחמש שנים אסור לי לצאת מירושלים.

● **למה, כי אתה מסוכן?**

תשאלי אותם. זה תלוי במה הם חושבים. אם הם חושבים שהרעיון של עם פלסטיני ומדינה פלסטינית זה מסוכן — אז אני מסוכן, כי אלה הרעיונות שלי.

● **בזמן שישבת בכלא במעצר מינהלי, יצא חנא סניורה, עורך „אל־פג'ר", בהכרזה שהוא יתמודד בבחירות לעיריית ירושלים. מה אתה אומר על זה?**

אני מאמין שיום אחד נהיה חייבים להגיע לנקודה שנחייה ביחד במדינה אחת. זה חלום שיש לי. אני יודע שהישראלים אינם בעד החלום הזה, ולכן אנחנו נלחמים בעד מדינה פלסטינית נפרדת.

אבל אם הישראלים לא יסכימו למדינה פלסטינית, הם יצטרכו בהמשך להתמודד עם מדינה דמוקרטית דו־לאומית.

העניין הדמוגראפי פועל לטובתנו. אני מאמין שחנא סניורה חשב על הנקודה הזאת — איך להרוויח מהיתרון הדמוגראפי. אבל אני חושב שהוא לא בחר את הזמן הנכון והמקום הנכון. זהו צעד נאיבי, מכיוון שהזמן, הנסיבות והאווירה שבחר לא היו מתאימים.

● **אבל אתה לא פוסל את הרעיון?**

בעתיד אולי נוכל ללכת לבחירות בכל הארץ.

> **„הייתי רוצה שיהיו לי חברים ישראליים. אבל תחת כיבוש אי־אפשר לחיות חיים נורמאליים, ולא יכולים להיות יחסי־ידידות נורמאליים"**

יש משהו נכון בפילוסופיה של הדמוגראפיה, אבל הזמן והמקום שבהם סניורה התחיל לגלגל את הרעיון לא היו מתאימים.

אילו רציתי לפעול לפי הרעיון הזה, לא הייתי משלים עם זה שירושלים היא חלק מישראל. הייתי מדבר על הסכנה העתידית לישראל בדמוגראפיה, אבל לעולם לא הייתי משלים עם הסיפוח של ירושלים לישראל.

לא הייתי משלם מחיר כל־כך גבוה מבחינה פוליטית. הייתי רוצה שיהיה ברור שהסכנה הדמוגראפית תעלה לישראל ביוקר. אבל לתת לגיטימציה לאיחוד ירושלים בנסיבות הקיימות — זה מחיר גבוה מדי, שאותו אנחנו לא יכולים לשלם.

● **אז מה, לדעתך, הדרך שבה צריך לנקוט עכשיו?**

להמשיך להיאבק נגד הכיבוש.

● **באיזו דרך?**

כאומה, יש לנו זכות להילחם בכל דרך אפשרית. אני החלטתי לנסות את הדרך הפוליטית.

● **בלומר?**

(המשך בעמוד 24)

עבד־אל־קאדר חוסייני (1948)
„אמא לא בכתה..."

קטעים מתוך הדוח של פייצל אל־חוסייני:

כך טובעה „אטברוס"

בלילה שבין ה־20 ל־21 באפריל 1985 הוטבעה האוניה אטברוס על־ידי סטי"ל של חיל־הים הישראלי.

בדוח שפורסם באוקטובר 1986 על־ידי המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית נכתב:

„על־פי ידיעות שהגיעו מלבנון, הותקפה האוניה אטברוס על־ידי סטי"ל ישראלית, אשר למרות הודעה אלחוטית של מפקד אטברוס, שלפיה מדובר באוניה אזרחית, ירתה טיל שפגע באמצע האוניה והטביע אותה. 20 איש מצאו את מותם בהתקפה הישראלית. גופותיהם לא נמצאו עד עצם היום הזה.

„דובר צה"ל הודיע כי נעצרו חלק מהאנשים שהיו באוניה, אך סירב לפרסם כמה אנשים נתפסו על־ידי חיל־הים, ולאפשר לצלב האדום לבקרם.

„אולם בני מישפחת אחד העצורים, אחמד שחאדה עודה, זיהו אותו בסרט שהוקרן בטלוויזיה הישראלית, ונתנו לעורכת־הדין לאה צמל ייפוי־כוח לבקר אותו ולייצגו לפני השילטונות הישראליים. צמל פנתה לפרקליט הצבאי הראשי, כדי לקבל פרטים על גורלו של האיש. בתחילה סירבו השילטונות לאשר את דבר מעצרו, ורק אחרי פנייה לבית־המישפט הגבוה לצדק, בעתירה של האביאס קורפוס, הודו השילטונות כי אכן הוא מוחזק במעצר מינהלי. אולם בתוקף היותו במעצר מינהלי אסר שר־הביטחון על עורכי־דין, שאין ברשותם אישור מיוחד משר־הביטחון, לבקר אותו. עורך־הדין ואליד פאהום השיג בינתיים את שמותיהם של שיבעה עצורים נוספים, וקיבל ייפוי־כוח לייצג אותם. גם עליו נאסר לבקרם.

„עורכת־הדין צמל היפנתה את המישפחה לעורך־דין יהודי שברשותו אישור בלתי־מסוייג לייצג אסירים, מתי עצמון מירושלים. עצמון אכן ביקר את עודה, ואף הביא לבני־המישפחה קלטת שבה הוא מוסר ד"ש לבני־מישפחתו ומודה להם על התחתונים ששלחו לו. כל הפרטים הנוספים שהיו בקסטה נמחקו, אם על־ידי עורך־הדין עצמון, אם על־ידי השילטונות.

„אחרי התכתבות עניפה בין עורך־הדין פאהום לבין התובע הצבאי הראשי, הסכימו השילטונות לאשר כי הם מחזיקים שמונה אנשים שהיו על אטברוס, ושהם נמצאים במעצר מינהלי."

פיגוע במטכ"ל. חודש אחרי פירסום הדוח הזה, הוגש כתב־אישום נגד אחמד שחאדה עודה (ששמו, כך התברר, הוא למעשה אחמד עודה אל־נג'ר) ושיבעת חבריו. עורכת־הדין צמל הורשתה, איפוא, לבקר אותו בבית־המעצר רמלה.

על־פי עדותו של אחמד עודה, יצאה אטברוס מאלג'יר, כשהיא נושאת דגל פנמה, ו־28 איש על סיפונה, רובם פלסטינים.

מטרת הספינה היתה להנחית יחידה פלסטינית בחוף ישראל, כדי לבצע פיגוע במחנה המטכ"ל בתל־אביב.

מחוץ למים הטריטוריאליים של ישראל, בלב־ים, הגיעה ספינת חיל־הים הישראלי, שלא הזדהתה, וציוותה על קברניט אטברוס לעצור את ספינתו. הקברניט פנה לאחור, לעבר חופי־מצריים, אך ספינת חיל־הים לא הירפתה וירתה טיל לעבר חדר־המכונות. אטברוס נעצרה והחלה לשקוע.

מהסטי"ל הישראלי נורו מטחי־יריות שנמשכו כרבע שעה, ולבסוף נורה טיל נוסף, לעבר צידה של אטברוס. תוך חמש דקות שקעה הספינה כשחלק מהנוסעים מספיקים בקושי לחגור חגורות־הצלה. חלקם היו פצועים מהיריות.

סיפר אחמד עודה אל־נג'ר מה שקרה לו עצמו:

„אינני יודע לשחות, אך הספקתי לחגור חגורת־הצלה. הים היה סוער מאוד, וחבריי תמכו בי. מהרגע ששקעה הספינה היינו במים בין שעתיים לשלוש שעות. את הזמן אני קובע על סמך השעתיים שענדו חבריי.

„הייתי עם עוד שמונה אנשים, ונתלינו על קורת־עץ דקה. שניים, שהיו פצועים, ושלא חגרו חגורות־הצלה, טבעו מייד. אחד מאיתנו, נאצר שריד שמו, שהיה רזה, סבל מאוד מהקור העז במים הסוערים. החזקנו אותו במשך יותר משעתיים. ממרחק שמענו מכל עבר זעקות חברינו, שקראו לעזרה.

„כעבור שעה הבחנו באחת מסירות־ההצלה של הספינה (המתנפחות מעצמן), במרחק־מה מאיתנו. ניתן היה להבחין בה, למרות החושך, שכן היתה עליה מנורת־חירום שדלקה.

„אחד הניצולים שהיה עימנו, חוסאם אחמד חיג'ז, שחה לעבר הסירה כדי להביאה אלינו. ראינו אותו נכנס לתוכה ויוצא ממנה, כדי למשוך אותה לעברנו.

„כעבור יותר משעתיים ראינו את ספינת חיל־הים מתקרבת. היא האירה בזרקורים ממרחק, ושמענו יריות. אינני יכול לקבוע בוודאות כי ירתה בניצולים. אך שמענו יריות וצעקות בשעה שהאירו הזרקורים.

„לבסוף התקרבה הספינה אלינו והאירה אותנו בזרקורים. ציוו עלינו להגיע אחד־אחד לספינה. מייד כשעליתי שמו לי שק על הראש, כבלו אותי והיכו אותי."

אחמד עודה אל־נג'ר תיאר את תנאי־המעצר שלו כך:

„נלקחתי למקום־חקירה צבאי, שאינו ידוע לי עד עכשיו, ושם הייתי בבידוד מוחלט במשך 85 יום. אחרי 100 יום נלקחתי לכלא הצבאי בעתלית, ושם נודע לי בראשונה כי מתוך השמונה שהצטופפו על הקרש, נותרו רק שישה. החבר החולה, שהיה בחיים עד לרגע החילוץ, לא ניצל. אינני יודע מדוע.

(קטעים אחדים מתוך הדוח אינם ניתנים לפירסום. מטעמים שאינם קשורים במערכת.)

הגדר הטובה של החוק

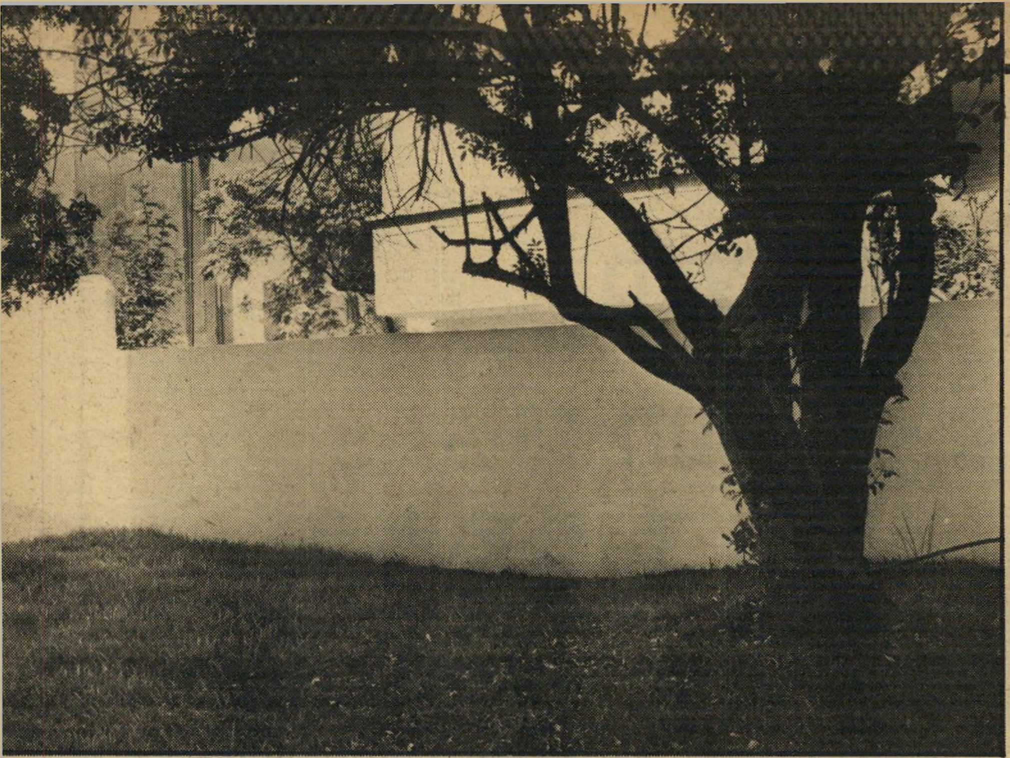

ציון צבירי, העולם הזה

הגדר של שם־אור
בין חצרות־הזבל, דווקא זו!

יונתן שם־אור מגלה שהכיבוש הבריטי עדיין נמשך — והוא נוגע למזגני־אוויר, לפרגולות ולגדרות הבתים

שלמה להט, רוצה להרוס את הג־דר, והוא מתכוון לבצע את זה.

למה הוא התלבש דווקא על הגדר הזאת, בין חצרות־הזבל של צפון תל־אביב הישנה? זה לא כל־כך חשוב. זה גם סוב־יודיצה. עניין התלוי ועומד בי־ני ובין יושב־ראש הוועדה המקו־מית־לתיכנון־ובניה של העיר תל־א־ביב, שהחליט להוציא נגד הגדר הלב־נה והנמוכה, ליד המידשאה הירוקה בחצר, צו־הריסה מינהלי.

הצו הזה הוא מכשיר שילטוני חוקי. כל יושב־ראש ועדה־מקומית־לתיכנון־ובניה רשאי להוציא צו־הריסה מינהלי נגד כל מיבנה שנבנה, לדעתו, בלי רשיון, ובתנאי שהצו יוצא לא־יאוחר משיבעה ימים אחרי סיום העבודה. ויבוצע תוך 30 הימים הבאים. מגלים בניה פראית, ללא רישיון, באים בבוקר והורסים. זה החוק. חוק התיכנון והבניה.

„זהו חוק שערורייתי. ביורוקרטי. חוק המתערב בחיי האזרח בצורה בל־תי־נסבלת!"

בני כהן, המשמיע את ההצהרה ה־זאת, יודע מה הוא אומר. כהן, הדובר של עיריית תל־אביב, מכתיב באיטיות, כדי שאף מילה לא תאבד.

● **זו העמדה הרישמית?**

„כן. זו העמדה הרישמית, ותכתוב אותה מילה במילה!"

● **תסביר לי את הבעיה.**

„הבעיה היא שחוק התיכנון וה־בניה הוא חוק קולוניאלי, שריד מימי שילטון האנגלים. החוק הזה משאיר את כל הסמכויות בידי הרשות המר־כזית, שהיא כיום מישרד־הפנים. ככה יוצא שהוועדה המחוזית, השייכת ל־מישרד־הפנים, האמורה להתעסק בק־ביעת עקרונות, מתעסקת כל היום בחלונות לבתים ובפרגולות."

● **אני רוצה לשמוע את זה מצ־ייץ'.**

„תאמין לי, זו העמדה שלו. אתה יכול לדבר עם אלי לנדאו," מנדב כהן את ראש העיר הגובלת בתל־אביב מצפון, „הוא מיישר איתנו קו במיל־חמה הזאת."

גורדי שחקים ופרגולות

כדי לבנות צריכים רשיון. כדי לקבל רישיון, צריכים להגיש בקשה להיתר לוועדה־המקומית־ל־תיכנון־ולבניה.

תיק צהוב, שאתה אמור למלא אותו בכל מיני פרטים, תוכניות, הצהרות, ניספחים. אגרות.

לא מעניין אף אחד, גם לא את הפ־קיד שיושב במינהל־ההנדסה בשדרות בן־גוריון, מה אתה רוצה לבנות. אם אתה רוצה להגביה את מעקה ה־מירפסת, כדי שהילד לא יעוף מהקומה השלישית, או אם אתה רוצה להקים את גורד־השחקים הגבוה ביותר ב־מיזרח התיכון. אותו התיק, אותו החוק, אותה הפרודצורה.

חוק־התיכנון והבניה קובע, שכל מיבנה, או תוספת קבועה למיבנה, זקוק לרישיון.

וברוב המיקרים, ראש־העיריה שלך לא יכול לתת לך רישיון, לפני שמשרד־הפנים מרשה לך לבנות פר־גולה. הבקשות של היזמים מתנקזות לוועדה המקומית, מצטברות שם, מועברות לוועדה המחוזית של מיש־רד־הפנים, עולות לירושלים, ועושות את כל הדרך בחזרה.

שיעים מזויינים

בעיריית **תל־אביב** טוענים שה־סיבוב הזה אורך, בממוצע, תישעה חודשים. הרצליה, טוען ראש־העיריה, הפסידה פרוייקטים ב־100 מיליון דולר, כי יזמים נלאו מלהמתין לתשובה, והלכו להשקיע את כספם במקום אחר.

„יש בעיה של פרגולות על הגג," מסביר לנדאו, ראש־עיריית־הרצליה. „יש חוק של תוכנית־המיתאר, המדבר על תוספת־בניה בגודל של 23 מטרים רבועים. כדי לאכוף את החוק, זקוק ראש־העיריה לחטיבה של שיעים מזויינים, שיעלו על הגגות כדי לפרק את הפרגולות."

● **הבאת שיעים?**

„לא. אנחנו בחרנו לטפל בבעיה בדרך של איבחון המחלה. עשינו רי־שום מדוייק, והגדרנו את המצב הקיים. בכל מקום שוועדת ארכיטקטים, שה־קמתי במיסגרת ,צוות לעניין', תקבע שהפרגולה מכערת — נהרוס. במיק־רים אחרים, כאשר החריגה היא בת שניים־שלושה מטרים — נלך אל הוו־עדה המחוזית. שרק היא מוסמכת לא־שר, ונתמודד על אישור החריגה."

● **אין לך סמכות לאשר? א־תה צריך את הוועדה המחו־זית?**

„כן. אני יכול לאשר בניה רק ב־מיסגרת תוכנית־המיתאר המאושרת. העניין הוא, שתוכנית־המיתאר של הרצליה אושרה בראשית שנות ה־60. בכל מקום שבו הבניה היא במיסגרת תוכנית־המיתאר. הכל בסדר. הוויא־דולורוזה מתחילה איפה שתוכנית־ה־מיתאר נגמרת."

● **ויא־דולורוזה?**

„בטח! יש כאן בהרצליה אנשים המזדקנים עם הפרוייקטים. עשרה אנ־שים, היושבים בתל־אביב, מעכבים ביצוע תוכניות־ענק, בגלל שטויות. די שפקיד אחד נמצא במילואים, ופקידה אחת נמצאת בשמירת־הריון, ומיליוני דולארים הולכים לאיבוד. ואלה אותם עשרת האנשים המתעסקים לא רק עם הרצליה — הם הוועדה המחוזית שלי, ושל תל־אביב, ושל חולון, ובת־ים — חצי מדינה."

● **בעיריית תל־אביב אומ־רים שאתה והם מדברים באו־תה שפה.**

„זה נכון. ולא רק אני. כל ראשי־העיריות!"

● **איך אתם לא מצליחים לע־שות משהו?**

„שאלה טובה."

● **זאת לא תשובה.**

„אני מקווה שנצליח."

● **איך?**

„דרך שינוי החוקים בכנסת."

● **אתה מאמין שתוכל לקחת סמכויות מאריה דרעי, מנכ"ל מישרד־הפנים, ולהעביר אותן אליך?**

„כן. אני פועל בכיוון הזה. לא עניין של דרעי. זה עניין של סמכויות שינתנו לראשי־העיריות."

● **עשית משהו קונקרטי?**

„כן".

● **מה?**

„אני לא יכול להגיד לך."

● **אם אתה מתנגד לחוק, מ־דוע אתה פועל בלהיטות כדי לקיים אותו?**

„כי צריך לכבד את החוק!"

ראש־עיריה צ'ייץ'
„זהו חוק שערורייתי!"

רחל אבנרי, העולם הזה

ראש־עיריה לנדאו
„הוא מיישר איתנו קו..."

65 צווים

בתל־אביב, הלהיטות שבה נאכף החוק „השערוריתי והבלתי־נסבל" היא קצת שונה. (המשך בעמוד 30)

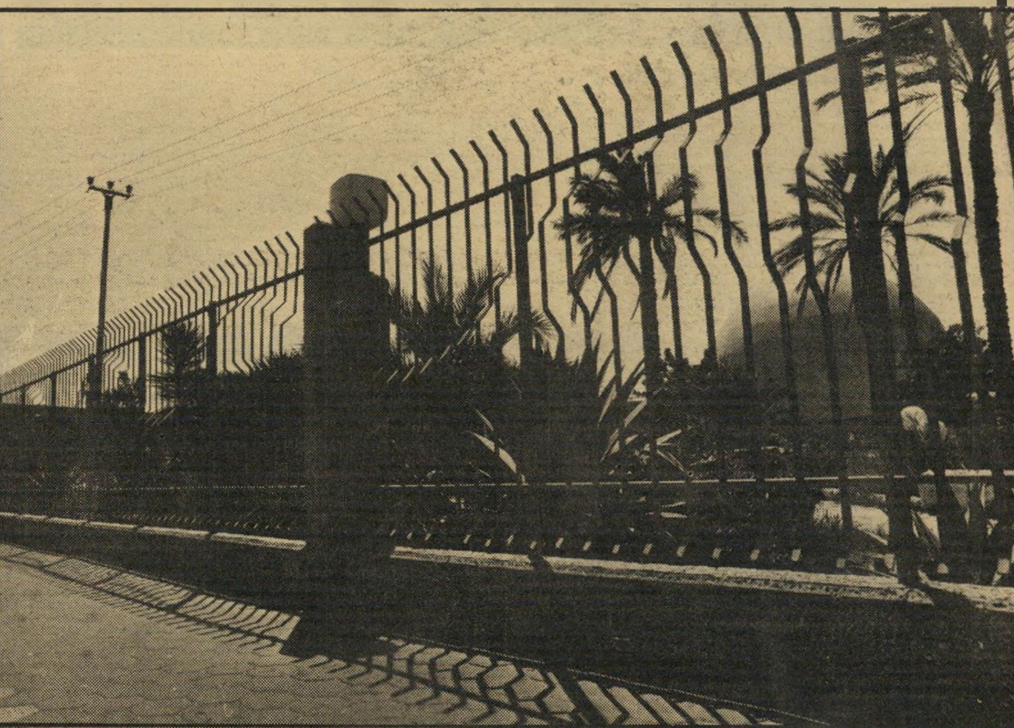

ציון צבירי, העולם הזה

הגדר של גנדי
לא בגדה המערבית. לא בגדה המיזרחית

השיש שאת רוצה והמחיר בגובה הרצפה

מבצע

על מרצפות ואריחי קיר משיש ומגרניט

15% הנחה

חידושיש

שיש וגרניט בעובי 1 ס"מ בלבד

עכשיו את יכולה לכסות את הרצפה בשיש ובגרניט במחיר שלא חלמת עליו. אחים בולוס, מפעלי השיש והגרניט מהגדולים בעולם, מציעים לך את כל סוגי השיש והגרניט. מרצפות ואריחי קיר באיכות מעולה ובמחירים החל מ־$12 למ"ר בלבד. לבחירתך, שיש וגרניט טבעיים בשלל סוגים, צבעים ומידות. שיש וגרניט מיובאים מאיטליה, פורטוגל, ספרד, טורקיה, שבדיה, ברזיל ועוד, ומתוצרת הארץ.

החל מ־$12 למ"ר

המבצע לתקופה מוגבלת

אחים בולוס

בולס إخوان

מפעלי ייצור יצוא ויבוא שיש וגרניט טבעיים, מהמובילים בעולם.

מפעל ומשרד מכירות ראשי: כרמיאל אזור תעשיה טל. 985759, 988895, 04-989742

תל-אביב - אבן גבירול 8 טל. 259817, 03-253870 **פתח תקוה** - אזור התעשיה סגולה אלכסנדר ינאי 19 טל. 03-909476 **חיפה** - ירד השיש רח' הרצליה 15 (פינת גדעון 2) טל. 04-511489 **נצרת** - מרמרה רח' ראשי נמסאוי טל. 59062, 065-70246 **שכם** - רח' רפידיה ארמון השיש טל. 053-78831 **באר שבע** - שיש ב"ש 1980 אזור תעשיה זעירה טל. 057-74940 **עזה** - נשאר רח' סלאח אלדין טל. 051-865431 **בית לחם** - סוהיל וסאחב דרך בית-לחם-חברון טל. 02-742407

פרסום "נצרתי"

יהודי דבר עברית

יום אחד נכנס עולה חדש לאיטליז בתל־אביב. אחרי שלושת־רבעי שעה שהוא חיכה בתור, כשחמישה־עשר איש (מכוחותינו) נדחפו לפניו, ביקשו, קיבלו והלכו הביתה, הגיע העולה החדש אל הקצב וביקש ממנו, במיבטא מאד אמריקאי: „תן לי בבקשה, אם יש לך, קילוגרם אחד של כיסלים."

„כיסלים?" שאל הקצב העברי בהשתאות.

„כן, כיסלים," רעד העולה בקולו, וכבר הלך לו כל הביטחון שהיה לו לרגע.

„פה זה איטליז, לא גלנטריה," התלוצץ הקצב, שבמיקרה באותו היום היה לו מצב־רוח טוב. העולה החדש הושיט לקצב, ביד רועדת, את החוברת שבידו, והצביע על הדף שבו ציור של חלוקת גוף־הפרה לנתחיו. העולה הראה לקצב את החלק של הפרה, וגם הראה לו שכתוב שם באותיות לטיניות איך אומרים את זה בעברית: כיסלים.

איבד קצבנו את סבלנותו ושאל את העולה: „בשביל מה אתה קונה את הבשר? מה תבשל ממנו?"

„גולש," ענה העולה הנפחד.

„או, אז תגיד שאתה רוצה בשר־גולש." לקח הקצב חתיכה, עטף, שקל, לקח כסף ושלח את העולה להמשיך את דרכו בקליטה.

כשהודה העולה ויצא מהחנות, פנה הקצב אל קהל לקוחותיו הקבוע והסביר: „תיכף רואים שהוא עולה חדש. הוא עוד לא יודע שבארץ יש בשר לגולש, בשר לסטייקים ובשר לצלי, והכי חשוב שיהיה טרי."

(הדף לקוח מתוך מדריך באנגלית לצרכנות הישראלית, בהוצאת אוריין. במדריך מידע בענייני צרכנות, שרותים שונים, כתובות שימושיות, מידות ומישקלות, היכן מטיילים בישראל ואפילו מה ההבדל בין גבינה לבנה 9% לגבינה לבנה 3%. את החוברת אפשר להזמין תמורת 3 ש"ח אצל המגן לצרכן, רח' בן־יהודה 37, תל־אביב.)

Where's the Beef?

1 Leg — *shoke (puli)*
For Goulash, Soup, Roast

2 Rump — *rosh yircha (weisbratten)*
For Roasts

3 Rumpsteak — *yerach (romsteak)*
For Roasts & Ground meat

4 Topside — *avazit (katchke)*
For Roast, Ground meat, Schnitzel, Steak

5 Silverside — *kaf*
For Schnitzel, Ground meat, Steak

6 Thick Flank — *kanaf ha'oketz*
For Schnitzel, Ground meat, Steak

7 Thin Flank — *kislim (plada)*
For Ground meat & Goulash

8 Sirloin — *moten (sintah, roastbeef)*
For Steak & Roasts

9 Filet — *filay*
For Steak & Schnitzel

10 Top Ribs — *tzla'ot*
For Roasts, Soup, Goulash, Ground meat

11 Wingrim / Fore Rib — *vered hatzelah*
For Steak, Schnitzel, Roast

12 Plate — *kashtit (shpundra)*
For Soup & Roasts

13 Brisket — *hazeh (brust)*
For Pot Roast, Soup, Pickling

14 Pot Roast — *falshe filet*
For Roasts

15 Shoulder — *katef*
For Roast, Ground meat, Soup

16 Neck & Sticking — *tzavar*
For Ground meat, Roast, Soup

17 Shin — *zroa*
For Goulash, Soup, Roast

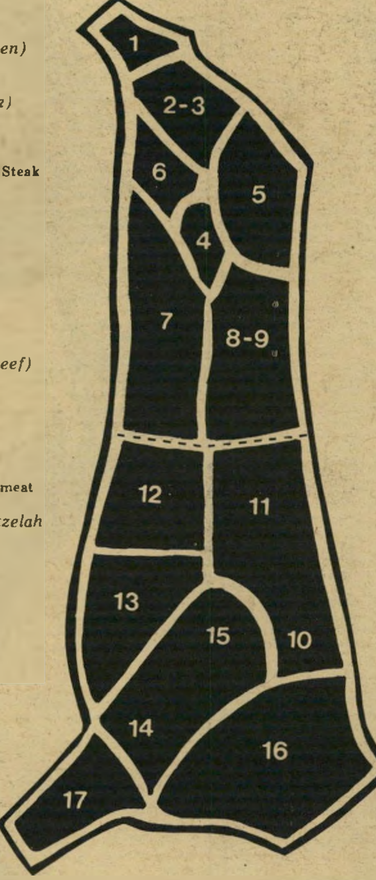

ORGANS
Heart — *lev;* Lung — *re'ah;* Kidneys — *klayot;* Spleen — *tchol;* Liver — *kaved*

GROUND MEAT — *BASAR TACHUN*

תיזכורת להורים

הנה, כמעט ולא שמנו לב איך זה עבר, וכבר
צע אוגוסט, ויש לנו רק עוד שבועיים להקלה
ים ולהקלה בילדים.
כדאי מאוד כבר היום ללכת לחנויות־הספרים
קנות את הספרים שהילד צריך בשנת־
ימודים הבאה. יומיים לפני סוף החופש, או
יים אחרי תחילת שנת הלימודים, אי־אפשר
תקרב לחנויות־הספרים, כי הן נראות כמו
יות־האוכל ברוסיה.
כדאי כבר לקנות גם מחברות ועפרונות
מנים, ואולי ילקוט חדש וחולצות בית־ספר.
י ילדים בכיתות א' ב' וג' כדאי שלא ישכחו
לעשות לעצמם שום תוכניות לשבוע הראשון
הלימודים, כי השבוע הראשון הוא לא שבוע
שי לגמרי. ביום הראשון הילדים לומדים עד
, ביום השני עד 11 וביום השלישי עד 11,
חר־כך בטח יש איזה חג קצר או לפחות שבת.
רים לחיים כ־10 ימים אחרי תחילת שנת־
ימודים. אל תגידו אחר־כך שלא הזכרתי לכם.
הורים לילדים שהולכים לגן בפעם הראשונה,
אי שיקחו חופש מהעבודה ולא יכנסו ללחץ
גם ביום החמישי הילד צועק בבכי קורע לב:
מא, אל תלכי לי!"
אגב, ממש באותו עניין, של ילדים שהולכים

לגן ורוצים את אמא, יצא לאור ספר בשם ליאור בכה כשאמא הלכה, מאת שולה מודן, הוצאת אדם, מחיר 10 ש"ח. ליאור לא רוצה להישאר בגן בלי אמא. הוא בוכה ובוכה ושובר את ליבה של אמא שהיתה צריכה ללכת לעבודה. ואז, תוך כדי הבכי הגדול והצער הגדול, מגלה ליאור את הגמד המרגיע־גיע־גיע, שהוא גמד המתמחה בהרגעת ילדים קטנים שבאים לגן.

ליאור השתכנע מההרגעות של הגמד גיע־גיע, והדמעות התייבשו לו וכו' וכו'. ואם הגמד המרגיע־גיע־גיע הצליח להרגיע את ליאור, אולי הוא יצליח להרגיע גם את הילד/ילדה שלכם. ב־10 ש"ח כדאי לנסות.

תפס אותי

כולם יודעים שיש בארץ חצי מיליון מישרדים
סי־ציבור. מה עושים כל אלה? העבודה שלהם
להשתדל לשכנע עיתונאים שיכתבו כמה
ים ויכניסו תמונה של המוצר שהם מפרסמים.
העבודה שלהם. וזו עבודה לגמרי לא
וטה.
כי כל עיתונאי מקבל לביתו או למערכת שלו
רפים ביום, מכל מיני יחסי־ציבורניקים, וכל
מהם מת לשכנע את העיתונאי שהמוצר
הוא הכי־הכי ונורא כדאי לו לכתוב עליו
יתון.
אבל העיתונאים גם הם פיתחו שרירים, ומתוך
3 ביום הם בוחרים אחד או שניים שמדברים
ליבם, ועליו הם כותבים. כל השאר עוברים
רימת הניירות, ואחרי חודש ממנה לפח, כי
ומר כבר התיישן.
עכשיו העיקר. מה הוא איש־יחסי־ציבור טוב?
ד כזה, או אחת כזאת שיודעת את נפש

העיתונאים, ושולחת לכל אחד מהם משהו שברור כי ימצא חן בעיניו/יה.

ובכן, אותי הם קוראים כמו ספר, אנשי־יחסי־הציבור האלה. הם כבר יודעים מה שובר אותי לחתיכות ומה משכנע אותי בחצי שניה לפרסם את המוצר שלהם: תמונות של ילדים.

לפני שבוע הם שלחו לי ילדה בלונדרית מטרפת אוכלת קורנפלקס. שלחו ועל המקום פירסמתי. השבוע, יחצ"ן אחר שלח לי תמונה של ילדה יפהפיה ליד ענבים. מועצת־הפירות רוצה להודיע לציבור שעונת־הענבים תימשך השנה עד נובמבר, ושהפרי נמצא עכשיו בשפע ובזול, החל מ־1.5 ש"ח לק"ג.

הם ידעו, מועצת־הפירות ויחסי־הציבור של־הם, שהידיעה עצמה לא היתה מרגשת אותי במיוחד, אבל אני לא אסרב לילד בלונדי נחמד ששותק (בתמונות הילדים תמיד שותקים).

אז אם בשבוע הבא תיראו תמונות פירסומת של טמפון או תרסיס נגד ג'וקים כשלידם ילדה יפה או ילד מקסים עד גיל שנתיים, תדעו לכם שזה הכל בגללי.

מבוקש אשם

כששמעתי לפני שבועיים שהטלוויזיה היש־
לית מתכוונת להראות לעם ישראל את יול־
קיסר, בכיכובו של מרלון ברנדו, נכנסתי
בנות קדחתניות. ילד אחד נשלח לחברים
יבוץ, כדי להקטין את אפשרויות המריבה
יוק בזמן הסרט. ילד אחר עוייף בכוונה ביום
יעי, ואפילו נלקח לכמה זמן לים, כדי שזה,
כזר, יתיש אותו.
ואומנם, לקראת החדשות של 9 נרדם הילד
ייף. אחרי החדשות, בזמן נאומו ה... (לא יודעת
ה, כי לא שמעתי אותו) של ראש־הממשלה,
שו ההכנות האחרונות ממש. שניים־שלושה
וויצ'ים לבעל ולי, ביקורים אחרונים בנוחיות,
י שלא נצטרך פיתאום באמצע הנאום של
יוס, חס וחלילה. בקבוק־שתיה מקורר
ב הוצב על־יד הטלוויזיה, הובאה מאפרה
ספת, עוד קופסת־גפרורים, עוד קופסת־סי־
יות.
ברגע שראש־הממשלה גמר את דבריו ב־
קד, נתקנו את הטלפון, כדי להתמסר באופן
חלט לארונים שקספיר, ברנדו, מרקוס אנ־
ניוס וחבריהם.
חזינו בתככים של ברוטוס וחבריו, בהכנותיהם
צח קיסר. אחר כך חזינו ברצח עצמו, ואז
קפנו מאוד, כי ידענו שהנה, או־טו־טו, מגיע

ברנדו כמרקוס אנטוניוס

הנאום המרטיט הזה של מרק־אנתוני־ברנדו.

אח, איזה שחקן, איך שהוא מחזיק את גופו ואת ראשו, איך הוא יוצא למירפסת כשגופתו של יוליוס קיסר על ידיו! הנה, הוא מניח את הגופה, עולה כמה מדרגות, והנה הוא מתחיל: „באתי לקבור את קיסר ולא להלל אותו...."

ואז, הפסקת־חשמל בכל השכונה שלי.

שעה לאחר מכן, כשאני שוכבת במיטה בלי ונטילטור, שהפך כבר לחלק בלתי־נפרד מגופי, רציתי רק דבר אחד: רציתי לדעת מי אשם.

סליחה

בגליון האחרון של העולם הזה במדור מה הם אומרים סיפרתי לקהל הקוראים על דיאטת־אוכספורד, ושאלתי את רפי גינת האם שמע על הדיאטה הזאת.

כשיצא הגליון, קראתי את מה שכתבתי וחשכו עיניי. בכל מקום שהיה כתוב אוכספורד היה צריך להיות קמברידג'. אוי לאותה בושה ואוי לאותה גברת שלא מבדילה בין שתי הערים האוניברסיטאיות הידועות שבאנגליה.

יום שלם התהלכתי לי כשארשת של בושה גדולה נסוכה על פניי, ואפילו פחדתי מן הרגע שבו אכנס למערכת שלי וכל חבריי, וגם העורך הסבלני שלי, יסתכלו עליי ויגידו לי: „תתביישי לך, פשלונרית אחת!".

ובאמת, למחרת הלכתי למערכת, וכבר בדרך תיכננתי לי מה אני אגיד ואיך אני אתנצל ואיך אני אסביר את מה שקרה. אבל שום דבר לא קרה. אף אחד מחבריי לא אמר מילה. אחרי חצי שעה של המתנה הבנתי שהם לא שמו לב, או לא קראו את הקטע או שבעצמם לא שמעו על דיאטת־קמברידג' המפורסמת. לא יכולתי להתאפק עוד, והתחלתי לשאול. ואז הסתבר שהם דווקא קראו ואפילו שמו לב שכתבתי אוכספורד ולא קמברידג'. „אז למה לא הערתם לי," שאלתי את אחד העובדים, שנמצא בדפוס ויכול היה לחסוך לי את הפישול. „חשבתי שזה ההומור שלך. דווקא מתאים לך לעשות בדיחות על אוני־ברסיטאות."

ובכן, קוראים יקרים, זה לא ההומור שלי. זה החום, או העייפות או התרשלות בתפקיד, או חוסר תשומת־לב או שכל פגוע או כולם ביחד.

אז עכשיו אני הולכת הביתה, ועל דף אני אכתוב 100 פעמים: דיאטת קמברידג', דיאטת קמברידג', דיאטת קמברידג', דיאטת קמ־ברידג'... כל זה למען אראה ואירא.

תושבי תל־אביב, שהדליקו את כל המזגנים ביחד ועשו עומס? איזה אידיוט בחברת־החשמל שלחץ על הכפתור הלא נכון? המערך? הליכוד? אלוהים?

מה אני כבר מבקשת מכם? רק הבו לי אשם, כדי שארגע.

דניאלה שמי

קאלוין קליין מערכת הבנויה משלושה חלקים המופיעה בצבעים מונוכרומטיים. טוניקה ארוכה ה־מגיעה עד מתחת לירכיים זרוקה מעל חצאית קצרה. מעליהם מעיל צמר גדול. המגפיים שטוחים וגבוהים, ומגיעים עד מעל לברך.

ג'ורג' מרצ'יאנו שימלה המתאימה לאירועים נוצצים ומסיבות קוקטייל, מכותנת ג'ינס המזכירה את סיגנון האמשייר. בלי שרוולים, עם מחשוף עשיר, כשמתחת לחזה עוברת חגורה כדי למשוך תשומת־לב לא רק לרגליים והידיים החשופות, אלא לגוף האשה כולו.

שוק על ירך

[redacted]

בזמן האחרון עסוקה המדינה בדבר אחד: יהיה פיחות או לא יהיה פיחות. הספקולנטים בשטח־האופנה יודעים את התשובה בכל מה שקשור באורך החצאית. הדין נחרץ: יהיה פיחות — ועוד איך יהיה!

קצר זה אין! זה הציר של המראה החדש, המופיע בכל תצוגות־האופנה. משני צידי האוקיינוס כבר משתעשעים ברעיון. חצאיות קצרות נמכרות בזריזות בחנויות בעונה זו, והמומחים מנבאים שמגמה זו תימשך חזק גם בעונת־הסתיו.

גם בשעות העבודה. בתעשיית־האופנה יש תופעה ידועה, שצו האופנה מתחיל בשוק הצעיר, עובר אחר־כך אל האופנה העילית ומשם ממשיך לשוקים אחרים. גם הפעם נראה שהצעירות הן המובילות במראה הקצר, ועכשיו ניתן לראות גם אצל בתי־האופנה המכובדים סיגנון דומה.

ומהו הסיגנון? במידה מסויימת הוא דומה למיני של שנות ה־60'. כמו אז, גם היום אורך החצאית הפופולארי הוא מעל לברך, אך יכול גם להתרומם אפילו לירכיים.

החצאיות הקצרות נראות חדשות ומראן רענן. הן אביזר שלא נמצא עדיין במלתחות רבות, והעין מתחילה להתרגל לאורך החדש. אורך זה יהיה לביש ביום וגם בערב, ואפילו בשעות־העבודה. הבירכיים ייחשפו לעין כל.

החצאיות מופיעות בגזרות שונות — מפלרטטות, בלוניות, ישרות, מלאות, צמודות, מכווצות (מנפנפות), בעלות קפלים, וחצאיות הנראות כהמשך של חולצות גברים בעלות זנבות SHIRTTAIL.

לא אובייקט מיני. אולם בכל זאת, אין אלו שנות השישים. מאז עברו

דייויד קאמרון ...

חורה בשני חלקים. הז'קט הל...
מופיע עם צווארון סיני, הסני...
אסימטרית כפולה, וחצאית קצו...

טיירי מוגלר שימ... ז'קט ...
מכופתרת רק באיזור החצאית ...
לפלים מורחבים ומחשוף עמ...

לאגרפלד שלושה ... קים – שני...
חלקים העליונים כוללים ס...
עם צווארון גולף וסוודר קארדי...
מעל חצאית מעטפה משוב...

במדינה

(המשך מעמוד 8)

הציבוריים מיוצג אותו רוב. נוצ
שאין מי שייצג ויעזור לאוכ
החילונית. מכאן שמועצת הפ
מייצגת אותם, למרות שזה
לתפקידיה כאירגון הסתדרותי.
מה, יש החלטה על סגירת כית
בבית־הספר הגבעה, וזה יגרור
מצב של גסיסת בית־הספר. אם
נתערב נגד ההחלטה, אין גוף
שיעזור בכך. עכשיו קל להבין
הלחצים שמופעלים עלינו,
קיים מתח או סיכסוך בין חי
לדתיים בעיר."

חיות בחדר־חשמל. דויד
גבר נאה, נמוך־קומה ונעים־ה
חוזר שנים רבות אחורה אל ההיכ
הארוכה שיש לו עם שורה מכובו
התנכלויות פיסיות ומילוליוו
הציבור הדתי, ובמיוחד עם „ה
החרדית קיצונית".

„האיומים סביב הצבע הם פסי
לעומת כל מה שעברתי עם
חרדים. כולם זוכרים היטב את ו
המאבק על התנועה ברחוב ה
לפני 10 שנים, כאשר בחור צעיו
את חייו. באותם ימים, שבירת ז
של בניין המועצה או איומים ע
על חיי אשתי ושלושת ילדיי
העובדים האחרים לא זכו להתי
מיוחדת מצד המישטרה. באותה
פה שרפו המטורפים הללו את נ
הנוער העובד והלומד ברחוב

„לעולם לא אשכח את הערו
התקיימה ישיבת מועצה, והודיו
כי עשן יוצא מחדר־החשמל. ד
שאותם חיות הניחו בתוך חדר־הו
סמרטוטים ספוגים בנפט וה
אותם, וזה יכול היה להיגמר ב
ובקורבנות רבים. אז הם פירס
מודעות־אבל עליי בעיתון מ
ובאחד הימים חברים, שכנים, ו
מישפחה התחילו לצלצל וי
לביתי בכדי לנחם את המישפח

„הם גם שלחו לי, ללא כל נ
מצידי, אמבולנסים, וטכנאים
טלוויזיות, מקררים וטלפון. ההפ
וההטרדות הגיעו לשיאן עד
נאלצתי לעזוב עם מישפחתי את
לתקופת מסויימת, כי זה היה
לחיות עם כל זה.

„לאחר מכן, בתחילת שנות
שוב החלו אותם חרדים קיצ
לעשות צרות, והפעם נטפלו למ
מופ"ת. מועדון לפעילות תרנ
לציבור החילוני.

„המועדון פעל בקומה העליונ
בניין המועצה, ופעילותו היתה בי
הערב למיגוון רחב של גילים. פע
זו גררה אחריה הפגנות סוערור
אלפי דתיים והתנגשויות פיסיות
ובין עשרות שוטרים.

„המישטרה שוב גילתה אוזל
כלפי אותם גורמים התיים. ל
סוכמה פשרה בבג"ץ, שמועצת־ד
לים לא תקיים את המועדון,
יימשכו מופעי־תרבות רגילים
פירסום השם מופ"ת. השם הוא שו
אותם, כפי שהצבע האדום מ
להם."

הרב מסרב. אין זכות מכיר
המילה פחד, למרות כל הלחצים הו
שהופעלו עליו במשך שנים רבוו

„אני לא מפחד מהם, כי אני
עם עצמי ועם פעולותיי. אם
אתחיל לפחד, אזי אני צריך לעזוו
תפקידי במהרה ולברוח מבני־ברק
דואג למישפחתי, כי ההתנכל
הופנו, כמובן, גם כנגדם. לנ
מכרסמת בי העובדה שבתי בת
צריכה לענות לכל האיומים על
וחיי־מישפחתה, והיא רק ילדונת.

יושב־ראש המועצה הדתית של
ברק, שלמה זימרוני, הגיב על פ
הצבע האדום, „לא שמעתי כלל
התנהגות אלימה נגד דויד זכות.
גם אילו הייתי שומע על כך, ו
מסרב להתראיין."

תגובה דומה מאוד נשמעה מפי
הרב לנדא, שיש לו השפעה רבה נ
ברק הדתית.

עודד רבטנ

מייקל לוה מערכת בשלוש חלקים: ז'קט קצר מכופתר באיזור המותניים מעל חולצת משי וחצאית עם כפלים כשחגורת המותניים רחבה מהירכיים עד למותניים, ועשויה מסריג.

בטסי ג'ונסון חליפה הכוללת שני חלקים: הז'קט הגזור בסיגנון נהרו מכופתר לכל אורכו עם כתפיים רחבות. מתחת לז'קט – חצאית בלונית. המערכת כולה עשויה מסריג.

מועצת חכמי תורה לא תאהב את זה, אבל הספקולנטים החליטו – המכפלת עולה!

שני עשורים. מקומה של האשה בחב־רה השתנה, ואי־אפשר להחזיר את ה־גלגל אחורה. אותן הזוכרות את המיני במהר־ירתו באותה התקופה, יופתעו אולי, מכיוון שהפעם המכפלת הגבוהה תופיע במתכונת של שנות ה־80'.

רוב המעצבים תמימי־דעים שאין טעם להחזיר את המראה הקודם, שבו האשה נראתה כבובה: בעלת ראש גדול, מגפיים נמוכים וריסים מלאכות־יים ענקיים. המראה היום בוגר יותר, מבוקר. האשה הצועדת עם הזמן.

המראה הקצר של החצאית אינו מספיק. צריכה להיות שאיפה למראה כולל. כדי להגיע אל המטרה, יש להש־תמש באמצעים הנכונים, וזה אומר, גר־ביים כהים או גרביים המותאמים בצב־עים מונוכרומטיים לצבע החצאית. ה־גרביים עוזרים להסתיר את הברך, וזה חשוב בעיקר אם ללובשות אין רגליים יפות, כמו לדוגמניות בחוץ־לארץ.

גם הנעליים חשובות, במיוחד כשה־מכפלת עולה. ביום נעל שטוחה או מגף שיכול להגיע גם מעל הברך ובכך להשאיר פיסת רגל בין המגף והמכפ־לת. בערב גרביים דקים ושקופים עם נעלי־עקב גבוהות, הנותנות הרגשת חושניות ואלגאנטיות, אך לא אגרסי־ביות. כך האשה יכולה להציג רגליים יפות ומושכות.

כחלק עליון ניתן ללבוש טוניקה, עם או בלי חגורה רחבה, ז'קטים ארו־כים או ז'קטים קצרים, הנראים כמו ז'קט בולרו. צווארונים מלאים או גבו־הים ומיטפחות יכולים להוסיף דראמה.

בעזרת הפריטים הנוספים המתבונן יראה לפניו אשה ממש, ולא יביט רק ברגליה או ימדוד בעיניו את אורך החצאית שלה. גם הרגליים לא יהפכו לאובייקט מיני.

לוקח קצת זמן עד ששינוי דראסטי, כמו המופיע בעונה זו ואשר יופיע בעונת הסתיו, יתקבל. אך בסופו של דבר, הנשים תקצרנה את החצאית על מנת להיראות אופנתיות. אז הספקו־לציה נכונה. בשוק האופנה יהיה פי־חות. שלא כמו אצל החלפנים, הסחורה תימצא בחנויות ולא במחתרת.

כתבה וציירה: אילנה מאירי

אתה והשקל

מאת יגאל כביב

כל הבנקים: פיחות אחרי אוקטובר

כ"ל איגוד הבנקים הד"ר **אשר הלפרין** קובע במאמר בביטאון הבנקים
"ע בימים אלה: „בשנת 1987 היה פיחות של 10% והמדד עלה עד כה ב־3%
להניח שעד סוף השנה (במיוחד אחרי אוקטובר 1987) יבוצע פיחות נוסף
ור של כ־10%. מכאן שמאוד ייתכן שהדולר לא יפגר אחרי המדד והבנקים
צטרכו לשחוק את ההון שלהם כפי שעשו בשנת 1986."
לפרין אומר זאת לאחר שקבע כי בשנת 1986 המדד עלה ב־20%, וכיוון
ער הדולר לא חל שינוי, הבנקים היו צריכים להקטין ב־20% את שווי
עותיהם בבנקים בחו"ל.

קרן המטבע: אין להוריד מס

בהמלצות קרן המטבע העולמית לשנת 1987 לגבי ישראל נכללת המלצה לגבי הרפורמה בשיעורי מס־ההכנסה. קובעת הקרן: „אין זה הזמן להוריד מיסים אם אינם מלווים בהרחבת בסיס־המס, או שאינם מקוזזים על־ידי העלאות בהכנסות אחרות או קיצוץ בהוצאות. במיוחד אין זה עיתוי נכון להקלות במס, כאשר ההכנסה הפרטית הפנויה והצריכה הפרטית עדיין עולים בהתמדה."

תדיראן מחליפה צי הרכב

חברת תדיראן החליטה להמיר 700 מכוניות סובארו שהיא מחזיקה עבור עובדיה ברכב אירופי. החברה מצאה כי בגלל עליית מחיר היין היפאני והורדת המכסים בישראל על רכב מאירופה, מחיר הסובארו גבוה מאשר מחיר רכב אירופי. עתה בודקת החברה הצעות מיבואני־רכב, וכאשר תבחר, תוציא למכירה את צי־הסובארו שברשותה.

שמן רוכש
נכסי הבנקים

קונה העיקרי של ניכסי הבנקים
רים, בעיקר של בנק לאומי. הוא
הכספים **אליעזר פישמן**.
מן נעזר בקניותיו בהלוואות נוחות
הבנקים המוכרים את הנכסים,
ר מייד כל נכס שהוא קונה, ובונה
עיסקה כך שההכנסה מההשכרה
מת את ההלוואה שלקח לצורך
שה.

משבר חמור
בענפי מוצרי
החשמל והמתנות

שרות עסקים בענף מוצרי־החש־
הביתיים והמתנות נסגרים
נים רגל. בין העסקים שנסגרו
ונה ומונו להם כונסי־נכסים:
ק מתנות וליגד. הסיבה העי־
היא שלענפים אלה נכנסו מאות
ים חדשים שהחליטו לעשות
כסף, וכל אחד מייבא כמה עש־
מוצרים. התוצאה: השוק מוצף
אנים החדשים חותכים מחירים
להיפטר מהמלאי, ומכים את הע־
הוותיקים, הנאלצים להפסיק את
לות.

יוסף חפצדי
עבר לאמריקה

ש־העסקים הירושלמי **יוסף**
די רכש בית בלוס־אנג'לס ועבר
שם. חפצדי היה בעבר שותף
ים עם **דויד סופר ויהושע**
יין. הלפרין מואשם בפרשת
צפון אמריקה ובהודאותיו ב־
רה הסגיר את השקעות דויד
בבורסה האמריקאית, וכן מסר
ם על השקעותיו של חפצדי.
ת־המס הביעו פליאה על שה־
רה. החוקרת את עיסקי בנק
אמריקה. הניחה לו לצאת מ־

צדי, ממוצא כורדי, מחזיק באחד
פי־האמנות הגדולים בישראל.
היה שותף בעיסקי קרקעות
המערבית עם **יחזקאל סהר.**
נכסים רבים בירושלים, ובין
השכיר בניין מישרדים בן 12
לטלוויזיה, לעשר שנים, תמורת
ת אלפי דולר לחודש. בגלל
כים אין הטלוויזיה משתמשת
, והוא עומד ריק מזה כמה שנים.
צדי החל את עסקיו בשנות השי־
כאשר פרש מעבודתו כנהג־
ת בחברת שלב. והפך לסוחר־
ת. שותפו בעיסקי־הרכב היה
פרסמן. הוא היה מעורב
ת הקרקעות בנווה־יעקוב על־
יכון עובדים נכנס לעיסקי
וארכיאולוגיה, כאשר נוכח
כי תמורת חפץ קטן משלמים

הון עתק. יחד עם יחזקאל סהר רכש ציורים רבים של **מנה כ״ן.**

באמצעות סהר הכיר את **משה דיין וטדי קולק,** והפך לסוחר־עתיקות־ואמנות גדול.

כאשר הלפרין השתלט על בנק אוצר לחיסכון של **מרדכי אלייעש,** עזר לו חפצדי, והיה ללקוח הגדול שלו. הוא משתמש בשיטות לא מקובלות לגבות חובות, וכך היה בין המעטים שגבו חובות של דויד סופר **ומשה שטרן,** ממנהלי בנק צפון אמריקה. היה אחד המשקיעים במניות ביעוץ של **יהודה שנהב,** וכן ידיד ומקורב **לרחבעם זאבי ואבירשה טמיר.** בשנת 1979 הציג במוסיאון ישראל חלק מאוסף האמנות שלו. השאיר לבניו את ניהול עסקיו, כולל אולמי שמחות.

מי הלווה כסף למנחם גולן

השבועון הבריטי פרייבט איי גילה בגליון מה־24 ביולי פרטים מעניינים על זהות השותפים החדשים בחברת קאנון של **מנחם גולן ויורם גלובוס.** החברה הודיעה לאחרונה לציבור כי היא בקשיי נזילות וזקוקה מיידית להון חוזר כדי שתוכל להישרד. בתחילת יוני הודיעו לרשות ניירות הערך האמריקאית כי חברה בשם אינטרקורפוריישן ס.א. הילוותה לקאנון 10 מיליון דולר, וכן קנתה 10.9% ממניות החברה תמורת

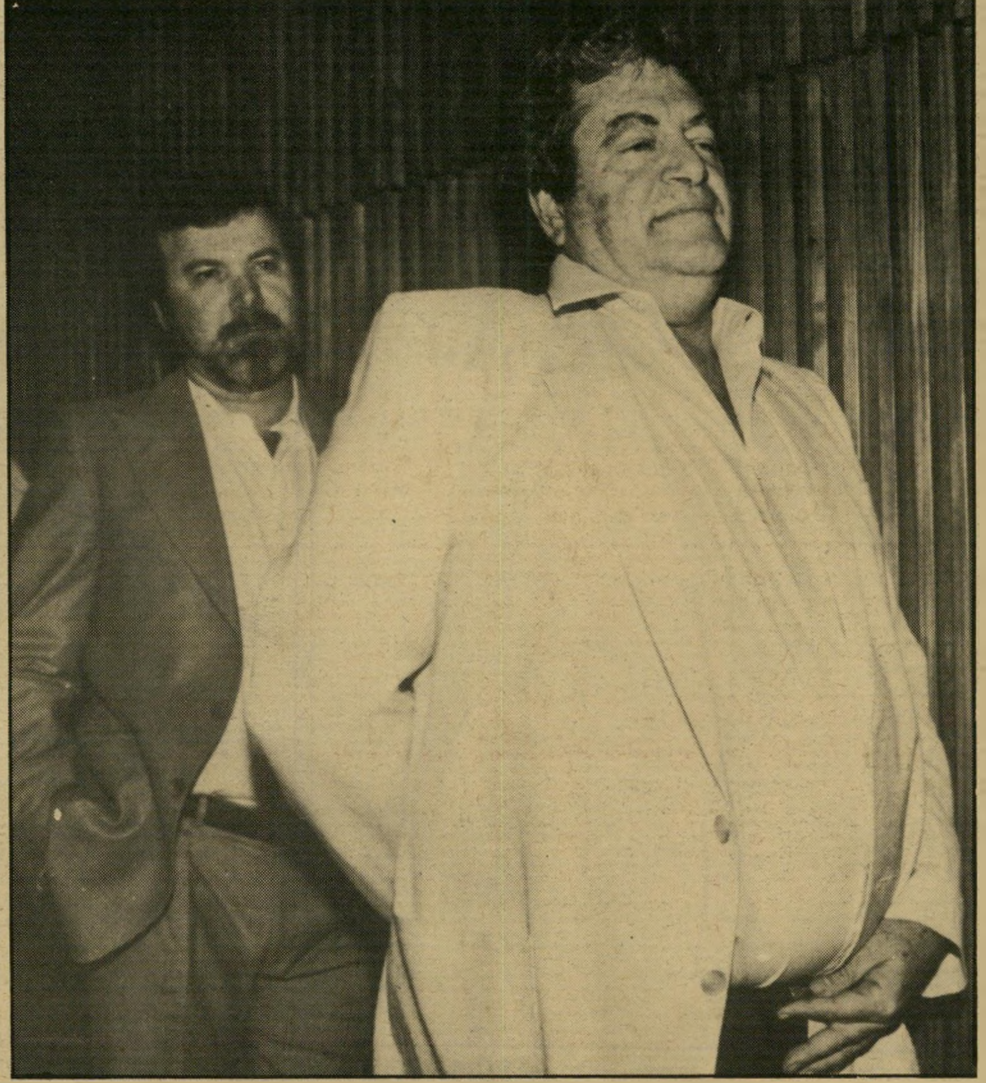

גולן (בחולצה לבנה) וגלובוס
הם הצטרפו לחבורה מופלאה

עוד 4.2 מיליון דולר. המניות נמכרו להם על־ידי מנחם גולן ויורם גלובוס, שהחזיקו ב־30% ממניות קאנון. ההודעה לרשות ניירות הערך המשיכה וסיפרה כי חברת אינטרקורפוריישן היא בבעלות חברה לוקסמבורגית אחרת, בשם אינטרפארט. חברה זו היא בבעלות **פרדריק שיר וז'אנקארלו פארטי,** וכן מנחם גולן ויורם גלובוס. ההודעה המשיכה וציינה כי פארטי מואשם באיטליה באישום פלילי על דיווח כוזב במאזנים. חודש לאחר מכן הודיעו לבורסה האמריקאית כי חברת אינטרקורפוריישן נתנה לקאנון עוד 11.6 מיליון דולר כנגד מניות קאנון. לפי שער של 8 דולר, למרות שהשער בבורסה היה 2 דולר. עתה יש לחברת אינטרקורפוריישן 28% ממניות קאנון.

חברת אינטרפארט השולטת באינטרקורפוריישן. מחזיקה 20% ממניות חברה בשם וורלד פיננסינג באנקרס. הרשומה באיי הודו המערבית. יתר מניות חברת מימון זו שייכות **לעדנאן חאשוקג'י ואקראם אוז'ה** (הדבר מוזכר גם בספר על חאשקוג'י של רונאלד קסלר, עמ' 64־63). פארטי עצמו היה בעבר קשור בבנקאי **מיכאל סינדונה,** שהבנק שלו התמוטט בהפסדים של מיליארדי דולארים והחקירה על עיסקי־הבנק לא הסתיימה עד היום. מנהל אחר באינטרפארט הוא **פלוריו פיוריני.** שנאלץ להתפטר מהנהלת חברת הנפט האיטלקית אנ"י. אחרי שהתברר כי הורה לאנ"י להלוות מאות מיליוני דולארים לבנקו אמברוסיאנו של **רוברו קאלוי.** בנק זה התמוטט אחרי שערוריה ענקית וכמעט הפיל את קרנות ההשקעות של הוותיקן. רק בדרך נס ניצל אז האפיפיור מבושה מחפירה. קאלוי עצמו נמצא תלוי תחת גשר בלונדון. שותף אחר של פארטי הוא **אנתוני דאובידיו,** שהיה מעורב בקטע האיטלקי של שערוריית השוחד של חברת לוקהיד. חאשוקג'י עצמו היה הגיבור המרכזי של שערוריה זו. שבגללה לא היה יכול להיכנס במשך כמה שנים לארצות־הברית.

עתה מצטרפים גולן וגלובוס לחבורה מופלאה זו.

„קשה להיות בנוו"

(המשך מעמוד 18)

אני יכול לראות עכשיו שהכיבוש מזיק לא רק לפלסטינים, אלא גם למוסר הישראלי, כך שלא רק הפלסטינים צריכים להיאבק נגד הכיבוש, אלא גם הישראלים.

אני מדבר על דרך פוליטית למאבק בכיבוש. אבל בינתיים אף אחד לא יכול לומר שזו הדרך היחידה. יש לפלסטינים הזכות להילחם בכל האמצעים, אם הם חושבים שזה יכול להועיל להם.

● גם בדרכים שאותם הישראלים מכנים דרכי־טרור?

יש הבדל בין טרור, לבין מה שהישראלים מכנים טרור. למה את מתכוונת? אף אחד לא מצדיק טרור, אבל אף אחד לא יגיד שהזכות להילחם בכיבוש היא טרור.

● אם מניחים פצצה באוטובוס מלא אזרחים, זה טרור?

בכל מקום בעולם נלחמים אנשים בכיבוש, ובכל המקומות האלה הממשלות שם קוראות לזה טרור. זה קרה באלג'יריה ובוייט־נאם. בכל מקום יש הבדל בין טרור לבין מילחמה בכיבוש.

● מה ההגדרה שלך לטרור?

משהו כמו. לשים פצצה בשוק, או לתקוף כפר, או להרוג מישהו חף־מפשע, או לרצוח קצין של האו"ם, כמו (פולקה) ברנדוט. אלה דברים שעושים טרוריסטים.

● אני מניחה שאתה מתייחס לדברים ספציפיים, לדברים שעשו המחתרות אצ"ל ולח"י ב־1948?

בוודאי. אי־אפשר לדבר על פעולות טרור של צד אחד בלבד.

● אדם שחוטף אוטובוס או מטוס — זה טרור?

את יודעת שאש"ף בעצמו הכריז שפעולות כאלה לא יועילו לעניין הפלסטיני, ואני לא מבין מדוע מתעקשים בכל פעם שנצא שוב בהכרזות נגד הדברים האלה.

● בזמן האחרון יש בשטחים הכבושים יותר ויותר אנשים המטיפים לפעולות פאסיביות בלתי־אלימות, נוסח מהטמה גאנדי בהודו.

זה נכון, וזה חלק מהמאבק. כל הדרכים לגיטימיות.

● יש רושם שבשנים האחרונות אתה המנהיג בגדה?

לא.

● מי כן?

יש לנו רק מנהיג אחד, והוא אש"ף.

● אנשים באים להתייעץ איתך בכל מיני עניינים?

כן, אבל אני רק אחד האנשים שמבקשים מהם עצה, לא היחיד.

● אתה מכיר ישראלים רבים?

כן.

● יש לך חברים ישראלים?

לא, אין לי חברים ישראלים. הייתי רוצה שיהיו לי, אבל בנסיבות הקיימות תחת כיבוש לא ניתן שיהיו לי חברים ישראלים, ולא ניתן לפתח יחסי חברות נורמאליים בינינו.

הכיבוש לא נותן לנו זמן לחיות חיים נורמאליים, שחלק מהם זו בניית חברויות. רוב הזמן אנחנו עסוקים בכיבוש ובבעיות של הכיבוש.

■ ■ ■

● יש לך זמן לקרוא ספר או ללכת לסרט?

לא, רוב הזמן, אפילו בבית, אני מרגיש שאני לא יכול לחיות כמו שהייתי רוצה עם המישפחה שלי. עניין הכיבוש מעסיק אותי כל הזמן.

● אני מניחה שאבא שלך חלם שהילדים שלו יהיו אזרחים במדינה הפלסטינית. אתה מאמין שהילדים שלך יהיו אזרחים במדינה פלסטינית?

אם לא הם, אז הנכדים שלי.

● יש לך סבלנות?

כן.

● לא איכפת לך?

לא. אני חלק מהאיזור ואני יודע

(המשך בעמוד 28)

מרים בנימיני

מזל החודש: אריה
הצד השלילי של המזל — האם בכלל יש צד כזה?

הטיפוס השלילי במזל אריה לעולם אינו שלילי או רע ממש, כפי שזה קורה במזלות האחרים.

זאת מפני שלכל האריות יש, בעצם, לב חם. אותם אריות (החלשים במזל) תפוסים בחלומות ואשליות על גדולה, פירסום והצלחה בקנה־מידה עצום. אפילו אם חדרם צר וקטן הם ינסו להפכו לארמון. הרושם החיצוני חשוב להם. הם בטוחים שזכות הבכורה זהו הדבר החשוב ביותר. צימאונם לתהילה לעולם לא חולף. אך מכאן ועד הצורך לעבוד ולהתאמץ לשם כך המרחק גדול.

העבודה מיועדת לבני־אנוש פשוטים, „האלים" פטורים מכך. אם העצלנות היתה לאחת התכונות של האלים, אזי האריות היו יושבים מזמן על האולימפוס.

הם מרגישים צורך להגיע למעמד גבוה, ומצפים שמישאלתם תמומש, אפילו אם אינם יכולים לענות על הנדרש כדי להגיע לכך. הם מעדיפים להיות ראש לשועלים, רק לא זנב לאריות.

למעשה, הם תמיד מנסים להגיע רחוק מדי ומהר מדי, ומחמיצים בגלל חוסר נסיון, עצלנות וחוסר מנוחה.

חולשתם הגדולה: האהבה לדיברי־חנופה, ואמונתם המלאה במחלקי המחמאות

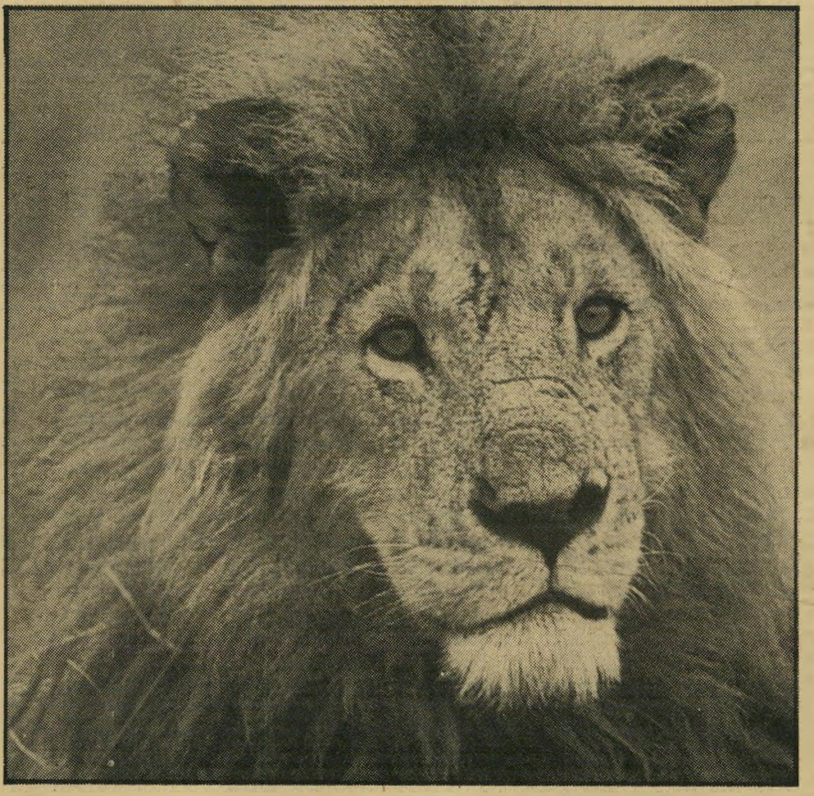

למיניהם – אם אלה עמיתים לעבודה או סתם ידידים, קרובים או אפילו מכרים. לחיי־הנישואים שלהם הם יבחרו בן־זוג הנמצא במעמד נחות משלהם. בדרך זו יוכלו להבטיח לעצמם, שלפחות אדם אחד יהיה נתון למרותם ותלוי בהם.

קשה להם לתפוס שמה שהם מקרינים נראה לעיתים כיהירות ושחצנות. כשבא להם להזמין אורחים, הם נותנים להם כבוד־מלכים, ומרשימים את מבקריהם באירוח מרשים, שלעיתים קרובות אפילו אינם יכולים להרשות לעצמם. הם לא יהססו ללוות כסף ולהיכנס לחובות לשם כך, שכן מה לא עושים למען הרושם.

אפשר להוסיף על כך שטיפוס זה הוא לא־מעשי ביותר, רצונותיו ושיקוליו אין להם קשר רב למציאות.

חשוב לציין שהאריות אינם חיוביים או שליליים לגמרי, לרוב יש בהם השילוב של השניים. אולם הוא חסר תקנה לעיתים, ביחוד כשמדובר על ביזבוז כספים, עשיית רושם והצורך הבלתי־נשלט להתבלט ולהשתלט.

עם כל היהירות והגאווה, ליבם חסוד ורחום, והם מגישים עזרה רבה לזולת, בעיקר לילדים ולחלשים הזקוקים להם כמשענת. לרוב יש להם חוש־הומור, אך מתלווה אליו אהבת־הדיבור, שלא פעם מעייף מאוד את הסביבה.

קל מאוד להסתדר עם האריה, אפילו אם הוא שייך לטיפוס היותר חלש. יש לשאת בסבלנות את נאומיו והסבריו המפורטים והארוכים, וכן להסכים עם הדרישות המרובות, אך זה לא אומר שחייבים לבצע כל מה שהוא אומר. אם לא סותרים אותו או מסרבים לו, הוא אינו טורח לבדוק אם

יוהרה, אגו בלתי נסבל ועצלנות חסרת תקנה — בסך הכל בחור נחמד

אכן מילאו את דרישותיו. הוא תמיד אופטימי ומעדיף להאמין שממלאים את מישאלותיו.

בעבודה יש לו כישרון להעביר את העבודות השחורות והפחות נעימות לאחרים, כשהוא עוסק בעניינים חשובים באמת: למשל את מי למנות למישרה, דרגה או תפקיד יוקרתי כלשהו. אם צריך לנהל מילחמה לשם כך ולשכנע אנשים, הוא שש אלי קרב. קשה להרגיע אותו או לשכנע אותו שהוא לא הקובע היחידי.

לסיכום: האריה הוא ידיד נאמן ואויב חזק. לעיתים כדאי להתעלם מהיוהרה והאגו הבלתי־נסבל ומהתקפות העצלות, כיוון שבסך הכל ליבו הוא לב־זהב.

טלה
21 במרס - 20 באפריל

ה־12 וה־13 בחודש כאילו נועדו להנאה, ומדובר למעשה על כל התחומים. תקופה זו מאד מתאימה לבילויים טיולים מופעי בידור ושעשועים. זהו הזמן שלילדים יש מה לומר. הפעם צריך להתחשב קודם כל בדעתם. הנטיה לנסות את מזלכם במשחקי הגרלה חזקה ואף אינה פסולה. הסיכויים טובים לזכות לפחות בסכום קטן אם לא בפרס הגדול. באהבה, הולך לכם, קשה מאוד לסרב לחיזוריכם או להתעלם ממכם.

* * *

שור
21 באפריל - 20 במאי

ה־12 וה־13 יהיו מעייפים ודי קשים, אתם חייבים להספיק לבצע את כל המשימות שלקחתם או שהוטלו עליכם. הדבר לא קל, יתכן שלא תוכלו לבצע זאת ללא עזרה מצד בני מישפחה או ידידים. ענייני מגורים מאוד מטרידים, יש למצוא פיתרון דחוף לבעיות הלוחצות והדחופות. בכל הקשור לכספים זו אינה התקופה הגרועה ביותר, לא שלפתע השתנה מצבכם בצורה מהפכנית, אבל השבוע תיזכו לעזרה מגורמים שונים.

* * *

תאומים
21 במאי - 20 ביוני

לאחר תקופה של מתח וחוסר מנוחה, אתם מתחילים להירגע, אך מכיוון שמדובר בשנה שבה הכל די קשה, אז כל זה בערבון מאוד מוגבל. ב־14 עד ה־16 אתם עלולים לא להרגיש טוב או לפחות לסבול מהצורך לדאוג לבעיות בריאות של בני מישפחה. היכרויות חדשות וכן טיולים נסיעות ופגישות מאוד מעודדים ומשפיעים לטובה על מצב הרוח. קשרים רומאנטיים חדשים מתפתחים עכשיו, אך לא מחייבים.

סרטן
21 ביוני - 20 ביולי

לפתע תמצאו את עצמכם מוצפים בהצעות מעשיות ומושכות, מדובר על מיגוון של עבודות או אפילו חלטורות, שמהן אפשר להרוויח באופן חד פעמי רווח נאה ומשמח. אתם עושים חיל בעבודתכם וזוכים להערכה מצד כל הנוגעים בדבר. זה יתבטא בהכנסה נוספת ויישולם לכם לפי המגיע. ידידים משמשים לכם מליצי יושר, וללא ידיעתכם מקדמים את האינטרסים שלכם. עסקות כספיות יהיו מאוד מוצלחות עכשיו.

* * *

אריה
21 ביולי - 21 באוגוסט

בשורות טובות יגיעו לאוזניכם ב־12 וב־13 בחודש, זה קשור בנסיעה לחו"ל או לקשרים עם ארצות אחרות, שמהם תפיקו תועלת בצד הנאה. השתלמות בתחום שבו אתם עוסקים דרושה לכם, ועל כך ישוחחו איתכם ואף ישתדלו למענכם. בעבודה אתם קוצרים הצלחות, וזוהי רק ההתחלה, המרץ וההתלהבות סוחפים אתכם לעיתים בצורה מוגזמת, תצטרכו לחשוב לפני שאתם מתפרצים בכעס, או אפילו בשימחה.

* * *

בתולה
22 באוגוסט - 22 בספטמבר

בריאות שלכם ושל בני מישפחה ממשיכה להדאיג ולהעציב אתכם, מצב הרוח כבד, ואפילו חופשה או טיול אינם מצליחים לנער אתכם מהכובד שירד עליכם. גם בעבודה מצבכם אינו קל, יותר מדי אנשים מנסים לחתור תחתיכם, חלק עושים זאת בצורה די גלויה ואחרים משחקים את הידידים אך ממש מסכנים את מקומכם ומעמדכם. אל תוותרו, חשוב שתלחמו, ותזכירו לכל מי שקשור בכם את כל מה שתרמתם.

מאזניים
23 בספטמבר - 22 באוקטובר

הרומאנטיקה מקיפה אתכם, בני המין השני נמצאים בסביבה, צריך לתת להם קצת עידוד או לקחת יוזמה ולקדם את ההיסוסים והגישושים, אפילו אם הם נחלת שני הצדדים. אתם תוכלו לשנות ממינהגכם ולצאת להיפגש עם ידידים ואף לבקש את עזרתם בהרחבת המעגל החברתי שלכם. פרשות מן העבר עלולות להעיב על התקופה. אין כל הצדקה לכך שתתנו לאלה, שרק ניצלו את טוב־ליבכם להמשיך להכאיב לכם.

* * *

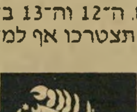

עקרב
22 באוקטובר - 22 בנובמבר

היחסים בעבודה משתפרים. ה־12 וה־13 בחודש יהיו אומנם מאמצים. תצטרכו אף למלא תפקידים של אחרים הנעדרים מן העבודה. אך בכל זאת תיהנו מההערכה ומן הדברים הגלויים והברורים שייאמרו לכם אודות עבודתכם. זה לא הזמן להיאבק, לכעוס, או לנטור טינה. לעיתים אתם מפרשים לא נכון את כוונותיהם של עמיתים בעבודה. הבריאות שלכם או של מישהו מבני המישפחה מעוררת דאגה. התוכניות ישתנו.

* * *

קשת
23 בנובמבר - 20 בדצמבר

נסיעות, בילויים טיולים וכל הנאה מכל סוג שהוא מתאימות לתקופה וביחוד לשבוע הקרוב. עליכם לנצל את אותם ימים שבהם סוף־סוף נותנים לכם להירגע ולנשום לרווחה. עכשיו תוכלו לקדם את האינטרסים שלכם בעבודה, קשרים עם אנשים שבאים מארצות אחרות או אפילו ששוהים שם יקדמו את ענייניכם – הם יעזרו לכם עם כל הלב. ב־12 וב־13 צפויה פגישה משמחת או היכרות חדשה. ענייני הכספים משתפרים.

גדי
21 בדצמבר - 19 בינואר

הבריאות שלכם או של קרובי מישפחה עלולה להידרדר בימים אלה, יש לשים לב לכך ולהיות עירניים מאחר וזה יכול לבוא במפתיע. בשורה טובה הקשורה לענייני מגורים תגיע לאוזניכם ב־12 או ב־13 בחודש, יתכן שתצליחו למכור, לקנות או להשכיר דירה שגרמה לכם לא מעט טרדות. בתחום הרומאנטי אינכם מצליחים להשיג את רצונותיכם ותצטרכו לשריין את עצמכם בפני כל האכזבות שיכולות להיגרם לכם השבוע.

* * *

דלי
20 בינואר - 18 בפברואר

אתם ממשיכים לחוש את התיסכול שמאפיין את החודשים האחרונים בכל התחומים. נראה שאי אפשר לרדת מהמקום הקרוי פרשת דרכים. זה מתייחס לכל: לעבודה, ללימודים, לרומאנטיקה ואפילו לכספים ולדיור. אתם חשים צורך בשינוי, אך למעשה אין באפשרותכם להגשים את השאיפות ועדיף שתמתינו לתקופה טובה יותר. השבוע יהיה עליכם לעשות ויתורים למען חברים, בני זוג או עמיתים.

* * *

דגים
19 בפברואר - 20 במרס

העבודה הקשה שבה אתם שקועים מעייפת ומחלישה אתכם, אפילו אם אתם מבלים בחופשה לא תוכלו לנוח כראוי, משהו ייםצא כדי להפריע למנוחתכם. המתח והעצבנות גורמים לכם הידרדרות במצב הבריאות, מפני שעליכם לדאוג לאחרים וגם משום שמוטל עליכם עומס רב מדי. אורחים ירצו לבלות אצלכם, אולם הפעם תצטרכו לסרב להם, לא כדאי להוסיף עוד על מה שכבר מוטל עליכם. נסיעות ב־14 וב־16: מסוכנות.

מנגד

מה קרה ליונה?

אגב עיון בפולמוס זך־מירון המתנהל זה כחודשיים מעל דפי העולם הזה שמתי לב לתופעה מעניינת ביותר: ריבוי הדימויים המיליטאריסטיים וכאלה השאולים מעולמה של הפוליטיקה הגבוהה במאמריהם ובתגובותיהם של סופרים ומבקרים בישראל. כך קראתי כי „זך מחרה־מחזיק אחרי דן מירון כמו איזו בולגריה אחרי רוסיה הסטאלינית" (עמוס עוז) וכי מירון „שלח טייסת לתקוף את סוריה"־מנחם פרי ובאותה שעה „הוא שלח גם מטוס קטן לתקוף את טורקיה"־זך (מנחם פרי). אצל מירון עצמו מצאתי כי „הזירה התרבותית היא זירת מלחמה" ו„הנכנס לתוכה אל לו להתעטש מריח אבק־שריפה", שכן „במלחמה כמו במלחמה", ואילו אצל אבידן קראתי כי מירון „מטווח" וכי מה שהתנהל בחודשיים האחרונים לא היה אלא „מלחמת שלושים השנה" שבה „נטש מירון, גלול־זנב, את המערכה." אצל זך עוד לא הצלחתי למצוא דימויים מיליטאריסטיים כאלה אבל אני ממשיך לחפש.

נשאלת השאלה על מה זה מעיד? האם סופרינו באמת מלחמתיים יותר מעמיתיהם בארצות אחרות? האם הם מתקנאים בגנראלים שלנו המנהלים את מלחמותיהם „על אמת"? ואולי הם משלמים את מלוא המחיר על „ריח אבק השריפה" העומד בחלל הארץ שלנו כל השנים הרבות האלה, בלי הפוגה?

וגם זה: האם האופי המיליטאריסטי־לוחמתי הזה משתקף גם ביצירתם? והלא רובם נמנים, ככל הידוע לי, על מחנה השמאל. מה קרה, איפוא, ליונה? **נ. וילוז'ני** ■

על גילויים ומגלים

מיכתבה של פרופ' נורית גוברין מחזיר אותנו כשנות דור לאחור אל הפולמוס סביב „גילויו" או אי־גילויו של יעקב שטיינברג שהתנהל אז בכל עוז. הכותבת אולי לא ידעה זאת, אך על מאמרו של ישראל כהן, „אין מגלים את המגולה", המובא כאן בשלמותו, באה תשובה של שלמה גרודזנסקי, „הערות של מסתפק במועט."

אנו מפרסמים גם אותה פירסום חוזר, לא רק מפני שהשיבה על טענותיו של כהן, אלא משום שהתרכזה במה שנראה בעינינו עיקר: השאלה מהו, בעצם, גילוי בספרות! דומה כי מרבית המשתתפים בפולמוס פוגל־שטיינברג – בסיבובו השני, שנערך בימים אלה, לא ידעו להשיב על שאלה זו תשובה־של־טעם. לא יותר משהשכילו להתמודד עימה מתפלמסי הסיבוב הראשון בניסוחיהם הפשטניים.

שלמה גרודזנסקי הוא שעשה זאת בשבילם – ובשבילנו.

זכות התגובה

נורית גוברין

הכושר והיושר

בתגובה על „לוח־הזמנים" שהציג נתן זך לסיפרו של ישראל כהן על יעקב שטיינברג (העולם הזה, 2596 מיום 1.6.87), רצ"ב מאמרו של ישראל כהן, שפורסם בזמנו בדבר מיום ל' בתשרי תשכ"ד (18.10.1963), וחזר ונדפס בסיפרו של ישראל כהן אספקלריות (1968), עמ' 181־185. (ראה להלן).

בתגובה על אותו קטע ממכתבה של הגב' ליזה שטיינברג ז"ל, בדבר ההתנגדות למתן פרס ביאליק ליעקב שטיינברג (ראה גם כן העולם הזה 2596), הינה הרקע לכך קשור בדברים שפירסם שטיינברג כנגד התלמוד, כפי שתוארו בסיפרו של ישראל כהן יעקב שטיינברג האיש ויצירתו (הוצאת דביר, 1972), עמ' 460־462 וכן 467.

פרופסור נורית גוברין

למותר להוסיף שישראל כהן נילחם **בעד** מתן הפרס ליעקב שטיינברג.

בתגובה על אותו קטע ממיכתבה של הגב' ליזה שטיינברג ז"ל, בדבר התנגדותו של יעקב שטיינברג להשתתף בחגיגות היובל ש„הם ערכו לו" — ראה את תיאור יחסו של יעקב שטיינברג למסיבות בכלל בסיפרו הנזכר של ישראל כהן, עמ' 35־37.

כשלוש שנים לאחר פטירתו של יעקב שטיינברג (22.6.1947), בשנת 1951, הוציא ישראל כהן, בלוויית הקדמה, את סיפרו של יעקב שטיינברג רשימות אחרונות, בהוצאת אגודת הסופרים ליד דביר.

הדבר הראשון שכתב ישראל כהן על יעקב שטיינברג פורסם בשנת 1931 ועל כך סיפר לימים בספר זיכרונותיו פנים אל פנים (1979), עמ' 15, מקום שם כתב:

„שמו של שטיינברג נודע לי מתוך קריאה ב,שירתנו הצעירה' של ביאליק, אף כי קראתי כמה משיריו ומרשימותיו בהפועל הצעיר בגולה; אבל רק לאחר שעליתי ארצה, התחלתי שוקד על שיריו ורשימותיו וסיפוריו, והוא כבשני כיבוש־עולם. חביבים היו עלי לשונו הטהורה, צירופיו המרהיבים, דימוייו הנועזים, קיצורו הנפלא, הערפל הדק החופף על דבריו, ועל הכל – חשתי לא רק כושר של ביטוי, אלא גם יושר של ביטוי. הערכתי אותו מאוד. בשנת תרצ"א (1931), כאשר עשיתי בלבוב בשליחות ההסתדרות ופעלתי בתוך החלוץ והנוער, ערכתי כמה חוברות גורדוניה בעברית. במאמר „הסיפרות העברית כגורם חינוכי בתנועתנו", היבעתי בפעם הראשונה את דעתי בכתב על יחסי לשטיינברג."

(בהמשך הדברים מצטט ישראל כהן דברים שכתב באותו מאמר על ספר רשימותיו של המשורר).

בספר זה תאר גם את פרשת ידידותו הממושכת עם יעקב שטיינברג, שהחלה בשנת 1932 בערך ונמשכה כל ימי חייו של שטיינברג. וכן תאר את פרשת התהוותה של המונוגראפיה שכתב עליו, ושעבד עליה במשך למעלה מחמש־עשרה שנה. וראה שם, עמ' 24.

נורית גוברין ■

ישראל כהן

אין מגלים את המגולה

כמה סופרים צעירים, וביניהם חשובים, התחילו מתעמקים בעברה של הספרות העברית, תרים על שרשיה ואף מעריכים אחדים מראשוניה. זהו שלב בעל ערך, שכל יוצר חייב להגיע אליו, וטובה רבה צפונה בכך קודם כל ליוצר עצמו.

נתן זך, משורר ומבקר, הוא בין הסופרים הצעירים האלה. במאמרו „החובה לגלות", שנתפרסם ב„דבר" (מיום 9.10 ש"ז), הוא אומר: „אין כנראה, דרך אחרת אלא לגרור את העבר הספרותי אל תוכו של ההווה — אם אמנם נותר בו בעבר זה כוח־חיות להתקיים בהווה". אך טעותו של זך בכך, שהוא עדיין סבור, כי „את העבר יש לגרור", בעוד שאליבא דאמת, הוא מובלע ועומד בדמנו ובספרותנו ואין מקום פנוי ממנו בהווה. הווה בלי עבר הוא הפשטה ריקה. בוודאי הדין עם זך האומר, שתפקידה העיקרי של הביקורת הטובה הוא לגלות. „לגלות מה שיכול היה להיות הווה אלמלא עצלותנו, אלמלא בערותנו ובטחוננו המופרז ב,התקדמותה' הבלתי פוסקת של התרבות האנושית".

אולם „לגלות" משמעו להוציא לאור עולם דבר, שלא היה ידוע, או שהיה ידוע ולא הרגישו בערכו. אך הכל מודים, שאין הפועל „גלה" נופל על המגולה ועומד, על הידוע ועל המפורסם. אפשר שצריך לטפל ולחזור ולטפל גם בידוע ובגלוי; וביחוד יפה הטיפול הזה לגבי ספרות וסופרים, ואין לקפח את שכרו של ניסוח חדש לפי טעם הדור החדש. אבל אותה שעה צריך לומר בפירוש: אני עוסק מחדש במה שעסקו קודמי ובמה שהוקירו קודמי.

כששמעתי בפעם הראשונה, שסופרים צעירים הוגים חיבה ויקר לשירת יעקב שטיינברג, רחב לבי. הנה — אמרתי — לא נותקה השלשלת ולא אלמן משורר. אך לפתע־פתאום התחילו מדברים על גילוי שטיינברג, ולא עוד אלא שתבעו את עלבונו מידי הדור הקודם.

במבחר היפה של שירים ורשימות מאת יעקב שטיינברג, שהוציא נתן זך (בהוצאת „רביר"), כותב הוא במבואו: „ואף־על־פי־כן, עובדה היא, ששירתו של שטיינברג (בניגוד לרשימותיו) לא זכתה להיות מקובלת על בני דורו שלו ואף לא על בני המשמרת הספרותית, שבאה מיד אחריהם."

בקורת־רוח מרובה יכול אני להביא את עדותם כמעט של כל בני דורו, מביאליק ואילך, כדי להוכיח ש„עובדה" זו איננה עובדה. להד"ם. מיום הופעתה של שירת שטיינברג ועד „שירים אחרונים" שהוציא ברש ועד „רשימות אחרונות", שהוציא כותב הטורים האלה סמוך למותו — היה שטיינברג נחשב, מוערך ואף נערץ על בני דורו ועל רבים־מרובים שלא היו מבני דורו. אילו היה הדבר כן, אילו באמת היתה שירה גדולה כשל שטיינברג נעלמת מעיני דורו ובלתי נתפסת לו, היה זה מעיד על קוצר־דעת ואולי אף על אטימות רוחנית. אך לשמחתנו, אין הדבר כן.

כדי להפריך טענה זו כל עוד לא היכתה שרשים וכדי להעמיד סופרים צעירים ואת קהל הקוראים החדש על האמת כמות שהיא, טרחתי

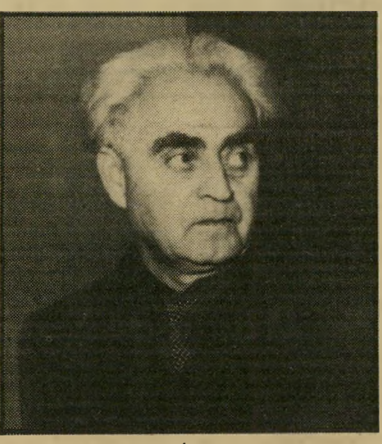

ישראל כהן

והבאתי קצת הקבלות בין מה שכתב נתן זך במבואו ובין מה שאמרו קודמיו לפני שלושים או עשרים שנה. וייסלח לי, שהבאתי גם ממה שכתבתי אני בחיי שטיינברג לפני 30 ולפני 25 שנה. למעלה מחמש־עשרה שנה הייתי במחיצתו, הוקרתיו וכתבתי עליו, ולא יהיה זה מן המידה להשמיט עדות עצמי מתוך ענוותנות שאינה במקומה. והרי הקבלות מעטות מני רבות:

נתן זך כתב בשנת 1963:

חזקה על שטיינברג, שהשקפת עולמו האסתטית נתבססה על השורה ואת מיטב כוחו הוא מגלה בשיר הלירי הקטן, הכבוש, המעובד יפה והפסימי ביסודו.

אשר ברש ב־1948:

יושם נא לב לשירים הקטנים והזכים: „גשם בלילה", „ילד על ספף שלולית", „חסד קטן", הבאים בשכנות מכוונת על־ידי המשורר. השירים האלה חושפים את יקר נפש המשורר בעצם טהרה. — — —

כאן (בשירים „חרוזים מבית הצורף") הכל מרוכז ומזוקק, מכוון ומחוקק, כאותם כלים זעירים ויקרים, המשוכללים עד דק, הנעשים בבית־הצורף.

שלום שטרייט ב־1937:

כאן, בארץ־ישראל, באה כל גדלות־תכונתו לידי גילוי; התכונה הביבלית: הצמצום, התמצית, הסמל־הרמז. השיר שלו הגיע בצמצומו ובמלוא כוח־תכנו למדרגה של גרעיניות תנכ"ית.

פ. לחובר ב־1928:

יתר מכל הוא ירא את חזון־השווא, את הרמייה. כבוחן בזהב הוא בוחן כל מטיל קטן, כל חוליה קטנה. הוא הוא אשר קבע בספרו חוק אחד בל־ימוט לשירה: השורה. התא הראשון הזה של השיר צריך להיות ראשית כל בריא, שלם.

נתן זך ב־1963:

לביטוי ראיית־העולם או ביקורת החיים שלו יצר שטיינברג לשון מיוחדת שלו.

ישראל כהן ב־1937:

המשורר מוליד כל מלה. מולד חדש. הוא ממלא אותה חיות חדשה. שטיינברג הוא אחד המעטים, שאמצעי יצירתו נלקחים מבית־היוצר האמנותי של הלשון. הוא מנפה בלי הרף את המלים והמיבטאים ואינו נכנע כניעה כלשהי לטעם הרבים ולצורות מקובלות.

נתן זך:

הכל חלק ממשל — חותר לגילוי, אך כבר תעלומה. משל הרי ניתן להחליף בחברו, ובלבד שלא יתמצה ולא יתפרש עד תום, אלא רק יימוג, כביכול.

יעקב פיכמן ב־1937:

בניגוד לכולנו, שהנוף היה יסודו של עולם יצירתנו, היה הוא מעדיף המסקנות על המראות. את העולם ראה כבר אז כמשל.

נתן זך ב־1963:

החלום הרווח את הרומאנטיקן הצעיר לעמדה של הסתייגות נזירית מהולה בפסימיות נוסח קוהלת מן ה„עדה", שכל אחד מגרגריה „מכניס יד לערימת זבל" על מנת לשלות לעצמו משם בגניבה „פירור אושר", מפנה מקומו למבט עז לעבר „אני" ערום, ששוב לא יתיר לעצמו לשגות ב„חלומות" נרקיסיים.

יעקב פיכמן ב־1937:

בשובנו לקרוא את השירים האלה כיום, נכיר גם כאן את הקו השטיינברגי העצמי — אותה נעימת קוהלת המחלחלת ברמו כל הימים לא כמוטיב ארעי קל ומתנדף, כי אם גם כפאתוס הולך וגובר, כילל נפשי על דלדול הדור, על דלדול עצמו.

שלום שטרייט ב־1937:

רוח קוהלת היתה מקננת בו עוד מבאיבו, שלא בהתאם לפרק חייו הצעיר; עלם סקאפטי היה.

נתן זך ב־1963:

ניתן אולי לומר, כי בדור שתבע ממשורריו התמודדות עם בעיות, המנסרות בחלל, עם נושאי השעה והמערכה, עם מאורעות חברתיים הרי־עולם, היה שטיינברג ליריקן בלתי מגויס, יוצא־דופן, כבר בכך, שחתר להביע את אמת עולמו המכונס שלו.

ישראל כהן ב־1937:

כל עצמותיה של שירת שטיינברג אומרות הלך־נפש. אין היא רואה את העיקר בתיאור, והסממנים האפיים החיצוניים זרים לה. יש ליריקנים, שאינם מוותרים על סיפור המעשה, על העלילה. הם זקוקים לאיזה שלד גופני, כדי להצמיד בו את נפשם הלירית. שטיינברג מפשיט מעל שירתו את הנרתיק הגופני ומרחיק אותה במתכוון מעולם העצמים הפיזיים. אין הוא רואה בשירה כלי־תשמיש למשהו מחוצה לה. היא תכלית לעצמה.

שלום שטרייט ב־1937:

הוא לא ביזבז את חילו לשימוש בפכים קטנים. — — — שום נחשול־חיים עז ושום מערבולת־מפלגות אינם עלולים לסחפו לפייטן מבסיסי־החירות שלו, כי כשרטון ננעץ הוא בעולם החזון והשירה, שאין להסיעו הימנו בכל הכוחות.

ישורון קשת ב־1948:

להיפך מצביונו של ח.נ. ביאליק, שאמר לגאול את היחיד שבו על־ידי שימצא את המעין שממנו שאב עוז ותנחומים העם, מחוללו, שאיפה מפורשת היא באגוטיסטן כיעקב שטיינברג למצוא תחילה את המעין הסתום, משיב נפשו של היחיד התועה. — — — ואף בשורת הגאולה אין בכוחה להפיג את צערו, היחיד. הוא זקוק לפתרון חידתו האישית.

נתן זך ב־1963:

מי ששר בשירתו ביוגראפיה מנותקת מתמרוריה האופיניים לרבים, לא היה לו מה להציע לקוראיו, שאוזנם לא עוד היתה מאומנת להעריך כראוי את המשמעת הסגפנית של שירו הלירי. שטיינברג, שנשמר מפעילות ומעסקנות חברתית, לא יכול היה להיות דברו של דור שעשה היסטוריה. מן הראוי אולי להוסיף גם את נטייתו של האיש להסתגרות, להסתכלות מגבוה, או לפחות, מנגד.

אשר ברש ב־1948:

עדים היינו במקרה שטיינברג לחזיון לא נפרץ בספרותנו. אדם שעמד לו כוחו לפרוש מבית־המטבחיים של הספרות ולהתדבק כולו, מתוך החלטה שברוח־הקודש, בעצם הדבר, ביצירה לשמה.

הוא נראה כמוותר על הפרוזדורים, המבואות והחצרות, כדי להתכנס לבית־היוצר מתוך בדידות. הוא נראה כאדם, שבחר לו מדעת את גורל הממיתים עצמם באהלן של שירה והגות. יש אשר נשתומם על גבורת הנפש הזאת, על שנות־המסה הרצופות, להתפשט מכל נוסח ספרותי משחרר ולהעמיד לנפשו עיקרים חמורים וקבועים של יצירה לשמה מעין כתיבה מתוך שפתיים חשוקות. ומאמצים אלה מתוך סגפנות חברותית וספרותית, פרישה מן הכלל, אמנם עשו פרי ישווה להם.

נתן זך ב־1963:

כמרבית משוריה החשובים האחרים של השירה העברית החדשה — למעשה, כמעט עד ימינו אלה — אי אפשר לשבץ גם את שירתו במחלקות המקובלות של „קלאסיקה" ו„רומאנטיקה" וכו'.

ישראל כהן ב־1937:

שטיינברג אינו נמנה על שום אסכולה בספרות העברית. הוא אסכולה בפני עצמו. זה שנים שהוא מופרש ומובדל מדרך־המלך של השירה העברית ומהלך יחידי.

נתן זך ב־1963:

באופנה החדשה, ששמה את הדגש על ניגוניותה „המשוחררת" של לשון קולחת וחוגגת ועל צבעוניות שכורה של עולם שארמאנטי ומתקתק מעט של פונדקיות ועוברי־אורח, חזקה על שטיינברג האיטי והכבד, — — — שצבעיו הם אפור ושחור ואדום־האש, שייראה זר ומוזר.

ישראל כהן ב־1934:

מעטים מאוד הסופרים העבריים המקוריים כמוהו, שיש בו כדי להרתיע אותנו מן השיגרה — — בכלל זולה היא אותה אהבה ניקלה, שרואה חובה לעצמה לדקלם תשבחותיו וחן־מעלותיו של העצם האהוב. יש בזה מתקנות, הנהפכת בפי הטועם למרירות־לענה.

נתן זך ב־1963:

כאן נמצאה לו עזרתה של רוח ביקורתית קודרת, שהגיעה כבר לידי ביטוי ראשון בסאטירות של ימי הנעורים, המבשילות כעת אותה ליריקה הגותית כבדה של הבגרות.

ישראל כהן ב־1937:

יש כעס, מרי, נזיפה וקטגוריה בדבריו. שורה של תוכחה בדברי שטיינברג מחלחלת וצורבת. — — — כי שירתו והגותו נולדו תאומים והן חוברו יחדיו.

לא הבאנו כאן אלא מדברי סופרים מעטים; על שטיינברג כתבו בשעתו: דב סדן, וויסלבסקי, למדן, בס, ליכטנבום, ריבולוב, גורן, בנשלום ורבים אחרים.

מכל אלה יחזה הקורא, שלא זו בלבד, שלא טחו עיני הדור מראות את שטיינברג, ואזניו לא אטמו משמוע את צלילי שירתו. אלא אף זו: דברי הערכה, שזך משמיעם כחידוש גמור, כבר השמיעום קודמיו. מובן, שהסגנון והניסוח שונים פה ושם, אך הכוונה והתוכן זהים. ובכך איני רוצה, חלילה לקפח את זכותו של נתן זך לחשוף (לא לגלות!) את ערך שירתו של שטיינברג לפני הדור הצעיר. יש לו תפיסה משלו וכלים משלו וקנה־מידה משלו, ויבורך על מעשה חינוכי זה. אך סמי מכאן — גילוי שטיינברג תוך טפילת אשמה על בני דורו. ולוואי, שיצליח לעשות נפשות לשירת שטיינברג ולרשימותיו. שכן שירה טובה היא תמיד ענין למעטים. גם שירת שטיינברג היתה, הווה ותהיה נחלתם של יחידים, אניני־טעם. ואסיים בדברי אשר ברש בענין זה:

שטיינברג אינו סופר לרבים. שטיינברג העיקרי הוא סופר למשפחה קטנה. מסופקני, אם גם עתה יצליחו מגדלי שמו להוציאו לרשות הרבים. אבל הפסדו יוצא בשכרו. אם אין יצירתו החשובה עשויה להשיג את תהילת הרבים, היא ניחנה בסגולה היקרה להנחיל את תמצית נפש מחברה לדורות דרך צינורות סמויים מן העין. מי כמוהו ידע, כי הערצת הרבים תלויה בכמה דברים, שבטילתם גורמת בטילה גם לה. אין הפכפך כקהל הגדול. לא כן המשפחה הקטנה, הצפופה, הנוטעת את צמח האהבה והידיעה האמיתית מדור לדור ומשקה אותו בדרכים נעלמות אך בטוחות.

דבר, מוסף לספרות ואמנות, 18.10.63

שלמה גרודזנסקי

הערות של מסתפק במועט

זה עתה יצא־לאור ב„ספריית דביר־לעם" מבחר שיריו ורשימותיו של יעקב שטיינברג, בבחירתו של נתן זך ובצירוף הקדמה מקיפה שלו. לקט זה ודאי שיש בו משהו מפתיע במקצת. „ספריית דביר לעם" היא אוסף של סיפרי־מופת מן הספרות העברית, המיועדים ברובם לבתי־הספר; אולם יעקב שטיינברג אינו נמנה עם סופרי־המופת המקובלים בדרך כלל. עורכיהם של סופרי־מופת (במיוחד לנוער) הם אצלנו בני־דורם או מורים מקצועיים, או אנונימיים; עורכו של סופר־מופת בלתי־מקובל זה הוא משורר ומבקר צעיר מן הקרויים „מודרניסטיים" ואף מן המסוכנים שבהם (ניהיליסט, לא־מובן, וכו'). ואם לא די בזה כדי להפתיענו, קושר סופר צעיר וניהיליסטי זה כתרים למשורר, שכמעט היה מבני דורו של ביאליק — כתרים שלא זכה להם לא בחייו ולא במותו. הרי זה באמת מאורע! ואמנם, מייד יצאו שני מבקרי־סיפרות שמקצועם בכך, משומרי חומותיה של הסיפרות העברית בדורנו, לציין מאורע זה — ישראל כהן בדבר וב"י מיכלי בהפועל הצעיר (שבעריכת ישראל כהן — נ"ז)... הצטרף להם המשורר יחיאל מר, במאמר במשא, בו עמד לא רק על מה שעשה נתן זך ליעקב שטיינברג, אלא גם על מה שעשה לברנר (במאמר שפירסם באמות, אוגוסט־ספטמבר 1962).

ב"י מיכלי, ישראל כהן ויחיאל מר תפסו את נתן זך במעשה אונאה ממש. זך מתיימר שגילה את יעקב שטיינברג; סמוך להופעתו של המיבחר הוא גם פירסם בדבר מאמר שכותרתו „החובה לגלות"... והינה, לא היה ולא נברא. ישראל כהן גם מביא חומר ראיות מפורט כדי להוכיח את יומרתו של נתן זך — ציטטות מאשר ברש, שלום שטרייט, פ. לחובר, יעקב פיכמן, ישורון קשת וישראל כהן המוכיחות, שהם ידעו על קיומו של יעקב שטיינברג ואף לא כיסו ידיעה זו מן הציבור. אין, איפוא, לפנינו גילוי בדומה ל„מגילות

שלמה ערד

רחל (בלובשטיין)

הגנוזות", אלא דיברי סיפרות גלויים לכל, ונתן זך הוא ארכיאולוג לא־מוסמך.

דומני שיש בזה עניין החורג מן העניין כשהוא לעצמו.

אולם אתחיל בכמה מלים לעצם העניין.

המלה גילוי כמה הוראות וגוני הוראות לה, כמובן. אם נתן זך בא לעודדנו ל„חובה לגלות" ומתוך דיון ביעקב שטיינברג מעלה הוא גם את דוד פוגל, חיים לנסקי, יהודה קרני, אסתר ראב, מרדכי טמקין, רחל, „ואחרים החיים עימנו עדיין" — ודאי שאין הוא רמאי תמים עד כדי כך, שהוא מרמה לו, שכבר אין בסיפרותנו ביבליוגראפים, מבקרי־סיפרות ואולי אף קוראים המסוגלים לתפוש אותו בקלקלתו. שהרי, אילו רצה להדהים ממש את הביבליוגראפים ומבקרי־הסיפרות, יכול היה: לגלות את אחד ממשוררי תקופת ההשכלה, שיש יסוד לחשוש, מי יודע אולי ב"י מיכלי או ישראל כהן כבר (צ"ל: לא) שמעו את שימעו. והינה הוא מונה ברשימת המשוררים שיש לגלותם אף את... רחל! באמת, מה יש לגלות בה, שלא גילו בה אף גילאי 1924 ב„נוער העובר"? נראה, איפוא, שכוונתו היא לגילויים מסוג מיוחד: לא את המשוררים האלה יש לגלות אלא משהו בהם.

נחזור, אם כן, ליעקב שטיינברג. ודאי, ודאי, כבר גילו אותו יפה־יפה. אך אם נעיין באוסף הציטטות שהביא ישראל כהן, יתגלו לנו כמה פרטים פיקאנטיים. למשל, כמעט כל הציטטות הן משנות השלושים, וכמה מהן הם דיברי־הספד שנאמרו סמוך למותו של המשורר. יעקב שטיינברג נפטר לפני שש־עשרה שנה, והינה ישראל כהן אינו מביא כמעט שורה אחת ממה שנכתב מאז על יעקב שטיינברג „המגולה". הואיל וזה אינו מקרה — אמנם מעט מאוד נכתב על שטיינברג מאז מותו, כלומר מאז שנזכרו בו בחייו, מפקידה לפקידה, בעיקר בימי יובל ומאז שהוספד כהלכה, כנהוג — יש בכך כדי ללמדנו על המיכאניזם של האלמוות בסיפרות העברית בדורנו. ויש לזה קשר לעניין שלפנינו — עניין ה„גילויים", שהיו ושלא היו. על כל פנים, הכל גילו את שטיינברג בשעתו, בחייו — ולאחר מותו נשתכח כמעט לגמרי (המונוגראפיה של ישראל כהן יצאה לאור רק ב־1972, כלומר, כעשר שנים לאחר שפירסמתי את מסתי על שטיינברג הנזכרת ברשימתו של גרודזנסקי — נתן זך). ומוזר ביותר הוא ששכחוהו דווקא מגליו הותיקים, פעיליה של הסיפרות העברית, הלוחמים להמשכיות, לסופרי־המופת, העומדים בפרץ להגנתה של סיפרותנו מפני הניתוק, הניהיליזם, החדשנות והחקיינות לנכר.

אני מקווה כי נתן זך לא יגנני על אינדיסקרטיות, אם אספר מעשה ששמעתי מפיו. לפני כמה שנים הזמינו אותו מטעם אגודת הסופרים להרצות בפורום שלה בתל־אביב. הציע זך — הוא גילה את יעקב שטיינברג כמה שנים לפני שכתב את הקדמתו למיבחר שהוציא עכשיו — להרצות על יעקב שטיינברג. שם בו המזמין עיניים נדהמות. יעקב שטיינברג? הוא חשב — הזקן כבר עטר את פניו של זך, פני קלסיקן „מודרניסטי" לעתיד — שיציע משהו אחר — ה„ביטניקים", למשל. אכן, זה שנים משוכנע אני שכל סופר עברי המסתלק לעולם־האמת חייב לדעת מה הוא עושה ביוצאו מעולם השקר ואגודת הסופרים. מן הרגע שיצא, אין הללו אחראים

יעקב שטיינברג

לאלמוות שלו. פקעו חייו — פקעו זכויותיו, וחסל.

אך לא זה עיקר ענייננו. השאלה היא, מה גילו מגליו הקלאסיים של יעקב שטיינברג עוד בהיותו בארצות החיים: מה היו בעיניהם מדרגתו וטיבו כמשורר עברי. נתן זך — ובודאי שאפשר שטעות עימו — רואה בו את אחד מגדולי יוצריה של השירה העברית החדשה. האם ראו אותו כך מגליו הותיקים? אין צורך לבדוק מראש כל מה שאמרו, כדי לבקש תשובה מהימנה לשאלה זו. דומה שיש מיבחן מועיל ביותר לכך — הקורא. יש להניח, כי קוראיו הקבועים של מדור זה עניין להם בסיפרות עברית; דומני שאין קוראים עבריים נאמנים מהם. יכול, איפוא, כל מי שקורא דברי אלה לשאול את עצמו: עוקב אני אחרי מה שנעשה בסיפרותנו, קורא אני את מבקרינו, אמון אני על הערכות מקובלות בקירבנו — האם מתוך זה מצטיירת בעיני דמותו של יעקב שטיינברג כמשורר בעל מדרגה גבוהה, כאחד המשוררים העבריים החיים עדיין בקירבנו? ואם הקורא הנשאל שאלה זו חונך בבית־ספר בישראל, יכול הוא גם לשאול את עצמו: האם מורי הנחילו לי דמות זו של המשורר יעקב שטיינברג? על שאלה זו ודאי שתבוא תשובה ברורה: לא, מעולם לא. וטעם פשוט ביותר לכך: יעקב שטיינברג נעדר לגמרי מתוכנית־הלימודים של בית־הספר היסודי והתיכון בישראל. מותר, איפוא, לקבל עובדה זו כאישור רשמי למעמדו של יעקב שטיינברג בסיפרותנו — ובמיוחד לאחר שידוע, שאין בכל העולם סיפרות (צ"ל: חברה? — נ"ז) שכה חזקה בה הזיקה בין סיפרות לחינוך: אין סיפרות אלא סיפרות „מחנכת", וכמעט שאפשר לומר, כל סופר „מחנך" וכל מחנך — „סופר".

אם תטרח ותעיין במה שגולה ביעקב שטיינברג בחייו, תעמוד על דבר תמוה ביותר. מי שקרא ממש את שירי שטיינברג ישים ליבו למיפנה חריף שהתרחש ביצירתו בשנות השלושים בחייו, כ־10־15 שנה לאחר פירסום שירו הראשון, ובמובלט בצרור שירים שפירסם בראשית שנות העשרים — ה„סוניטות מבית־הקפה". שטיינברג זה היה משורר שונה מאוד מזה שלפני־כן...

דומה, כי ברור לנו מה רב השינוי שהתחולל. ודאי לא בראיית־הדברים (מבקריו ומגליו מראשיתו שמעו את מה שציינו כצליל־קוהלת בשיריו), אלא בעיצובה, במלים שבחר בהן, בצירופיהן, במירקם השיר, במיקצביו. המיפנה ברור לכל עין קוראה ולכל אוזן שומעת. אך כמעט שלא נמצא הד למיפנה זה בכל מה שנאמר עליו בחייו ולאחריהם. לכל היותר, העירו פה ושם, כי שירה זו של יעקב שטיינברג המאוחר „שכלתנית" היא, ומובן מאליו שלא לשיבחו הוגדרה כך...

מהו ההסבר להסחת־דעת זו? ודאי שלא רק ידו של הזדון או חוסר־כושר־המשיג בכך. גם בסיפרות, כמו בתחומים אחרים של פועל האדם, רב כוחה של הקונוואנציה. גם בסיפרות מבקש הדור (או התקופה) — ומוצא בה — את מה שהוא דורש ממנה. ויש שהדור שלאחר־כך, או התקופה הבאה בעקבותיו, תמהים מה מצאו קודמיהם... יש ודור רואה במשורר שליח־ציבור, ויש שהוא מבקש בו את הבארד המלווה את המחנה עם ניבלו בידו, ויש — את הקוסמטיקאי האסתטי. (ודאי, שאין מן הצורך להוסיף, כי יש משוררים שליחי־ציבור נפלאים, בארדים רבי־עוצמה ואף קוסמטיקאים מחוננים — וגם היפוכם, כמובן). אם רצונך לדעת מדוע תופס יעקב שטיינברג את המקום שהוא תופס בהייראכיה של השירה העברית, אולי טוב תעשה אם תהרהר קצת במה שהיה מקובל בה בתקופה זו או זו לגבי הפונקציה של המשורר בתרבות הלאומית. ואם רצונך לדעת מה מצא בו נתן זך — קרא את הקדמתו, קרא גם מה שכתב על משוררים אחרים ועל שירה בכלל, עברית ולועזית. בזה ודאי שתמצא קונצפציה אחרת מן הקודמות לה של שירה לטיביה. גם הוא אינו פוסק אחרון. יש מקום להתווכח עימו; אולם ודאי שהוא גילה בשטיינברג מה שהוסח מדעתם של אחרים...

גם יחיאל מר בא בטרוניה על נתן זך בעניין יעקב שטיינברג, אולם הוא מוסיף עליו גם את ברנר. וזה עיקר טענתו:

„קשה לתאר ניגוד גדול יותר מזה שבין תפיסתו של ברנר, שמופנית כולה פנימה (אם לצד היהודי־האנושי, ואם לצד הארצי־ישראלי) לבין תפיסת עולמו של נתן זך, כפי שזו מצטיירת הן בעשייתו הסיפרותית כעורך, והן כמשורר וכמבקר. תפיסת עולם זו, של נ. זך הוא מפאת חשיבותו כמשורר אחד מראשי דבריה, פונה כולה כלפי חוץ, ושורשיה יונקים במיטבה, מן האנושי הכללי, העולמי. ואין בינה לבין עולמו של ברנר כמעט ולא כלום. לכן מובן ומכוון כל כך ניסיונו של נ"ז לגשת אל ברנר גישה סיפרותית בלבד, ולהתעלם התעלמות שבריחוק מברנר האחר, העיקרי...

קראתי — ונזכרתי. לפני כמה שנים שידר נתן זך ב„קול ישראל" הרצאה על ברנר. האזנתי, ועלי להודות, נירגש מאוד הייתי. אם איני טועה, יש לי, מאז ימי ילדותי, זיקה קומפולסיבית כמעט, לצד היהודי, הארצישראלי, בברנר. על־כן התרגשתי כאשר סופר צעיר מאוד, שגדל כבר במדינתנו היהודית, ועל־כן, כנראה, זיקתו לצד היהודי והארצישראלי בברנר אינה, כמדומה, מרובה ביותר, ועל־כל־פנים, אינה מפורשת ביותר, ממש קרא את ברנר ומצא בו מה שמצא. באותה שעה ישבה בביתי ידידה, חניכתה של תנועת־נוער חלוצית וחברת קיבוץ לשעבר, ועל־כן ברנר, מצידו היהודי, האנושי והארצישראלי ודאי שאינו זר לה, והיא גם קוראה טובה... ואף־על־פי־כן הדהימו אותה הדברים על ברנר הסופר. סופר — קוראים אותו? ואיש צעיר? והיא חשבה, כי ברנר הוא מקור לסיסמאות המונפות מעל במות של ועידות.

בינינו לבין עצמנו: אם נכון הדבר — יחיאל מר היקר — שנתן זך זר הוא, או אינו קרוב כמונו לצד היהודי והארצישראלי שבברנר, מצער אותי הדבר. אולם זך קרא את ברנר — עכשיו, מרצונו הטוב, לא מתוך חובה (לצד הארצישראלי, האנושי־היהודי, וכו'), כסופר, רק כסופר, ומצא בו ספר, שראוי לקרוא בו, ראוי וראוי, שוב ושוב, היום, כל־כך הרבה שנים לאחר חייו ומותו, לאחר שהקרובים לו ברוח זוכרים רק את אמרותיו היאות להידור כנסים ועצרות. האין זה מוזר במקצת? האין זה מופלא? אני מסתפק במועט, כלומר בהקשר זה בספרות; כן, לעת־עתה אני מסתפק בכך.

דבר, מוסף לספרות ואמנות 1.11.63

והם עוד מעזים...

„והם עוד מעזים לטעון שהם 'גילו' את שטיינברג או עשו משהו בשבילו. הרי עשו הכל כדי להשכיחו, התעלמו ממנו, אפילו ידידיו הקרובים. האם אתה יודע שהתנגדו לתת לו את פרס ביאליק ושהוא לא הסכים להשתתף בחגיגת היובל שהם ערכו לו ב־1938" (צ"ל 1937 – נ"ז)...

קטע ממיכתבה של ליזה שטיינברג, אלמנת המשורר, לנתן זך.

כתבו עליו בעיתון...

מסעדה

/איל לוין

10

ברווז הזהב, תחנת־דלק "טופז", ליד הכפר הירוק, טל' 491873

בכלל לא היה בתכנית שלנו לתעד את הארוחה הזאת. זוג חברים ותיקים הזמינו אותנו לחוג עמם מלאת חמש שנים לנשיקה הראשונה ביניהם, ולא עלה בתודעתנו לכרוך עבודה בשמחה. רק עוצם החוויה הקולינארית, כן, הוא שעורר את מצפונו של החתום מעלה לשתף את הקוראים בסודה, למרות שמרגע מסוים ואילך ידע גם ידע שלא יוכל למסור משנה סדורה, דבר דבור על אופניו, על אודות השולחן שהתפוצץ והלך מכל טוב. הואיל וסוף מעשה במחשבה תחילה טרח למצער להעתיק (בסתר) כמה וכמה מן המחירים.

בית האוכל הסיני הזה, בגלגולו החדש, מעוצב באורח מודרני ואנין־טעם בתפאורתו ובתאורתו. שום שינואזמים. החלטה נועזת ומקורית, בייחוד על רקע המטבח, שהוא סיני לעילא ולעילא כטיבו. מאז "הבית" כטבריה לא נהנינו מסעודה מלוכסנת מן המעלה הראשונה כזו שנפרשה לחכנו במקום הזה, ללא פשרות, עם חותם עז של המקורות בעשבים, ברטבים, בפטריות, בסודות־בישול, בתזמון. לבסוף עלה בידנו ללמוד שהטבח שלנו אכן עבד בזמנו באותה מסעדה מלבבת בטבריה. עכשיו הכל ברור.

כמה דוגמאות. בעל הבית יודע לבחור (ולקבל) את הצד הנכון של הצלעות, אשר על כן רובן ועיקרן בשר, והן כה עסיסיות. בערכה הענקית של מעוררי־תאבון הן מופיעות ברוטב חמוץ־מתוק אדמדם, עם דבש, כאשר לרוטב נלווה כקונטראפונקט ממר חריף נעלם, הפוער את הסימפונות ממעמקים. הבשר חוויה, ומקצותיהן של הצלעות מתקין הטבח מעדן אחר, מעין כדורים קטנים וברוטב אחר, חום, שמרני יותר, אך מרתק לא פחות. אז עוברים מן האדום אל החום ולהפך, ויין "ירדן" משקה את כל האורגיה. או חסילונים ענקיים. מה נספר לכם? טובים מהם אין, כה בשרניים, כה טריים, כה ימיים, ומעטה הסומסום הדקיק כמו נועד להם משחר ימי בראשית. אין עקבות של עשייה. ומהם לדיונונים, הצועקים אף הם את עלומיהם בחדווה, ושוב לחסילונים, ושוב ליין, והחגיגה גדולה. כמובן שיש אגרולס, והם טובים, ויש כיסוני־בשר בבצק עדין מאוד, שכמו עובד בתהליך סודי, והמילוי צופן בשר מאוורר ומשובח באיכותו.

סודות הכנת הברווז מי יידע? כיצד תולין, וכיצד מייבשין, וכיצד מניחים לשומן לטפטף, וכיצד אוספים את השומן, ומה עושים אחר־כך... והתוצאה — ברווז־זהב, ברווז־מעדנות, המשתכשך לו בפה ומאיר עיניים. או הבשר בשקדים. דומה היה שאף השקדים עצמם השביחו וטעמם עמק שבעתיים. ובכל עשבים, ופטריות שחורות, ונצרי חזרן, והויסין, וכבר הבקבוק השני על השולחן. אל דאגה, היה יהיה גם שלישי. או נקח מאכל פשוט כמו חצילים בשום. נפלא, נפלא. כיצד שימר החציל את גונו הזהוב המפתה, המדית, את נעוריו, את חין ייחודו? לטבח פתרונים. והרוטב המכושף, העדין והחושני כאחת... לא פחות מרתקת היתה מנה של ירקות מעורבים, כולם עשויים למחצה, אוצרי־און, ושרוכי הפר־יונג נכרכו בהם כגבעולים דקיקים. מי זוכר הכל? ומי יודע אם לא החלפנו את היוצרות פה ושם, שיכורים ועולצים ממעדנות ומיין. ומה זה משנה?

כמה מן המחירים לידיעתכם: כל מרק (יש ירקות, וונטון, כדורי־בשר, חריף־חמוץ, עוף עם תירס, וכולם מומלצים. אין נפילות כאן) — 3.5, ערכה של מעוררי־תאבון (מומלצת!) — 10, ברווז למינהו — 15—16, בשר עם שקדים — 14, חסילונים — 23, דיונונים — 19. הנה כי כן המחירים נוחים ונסבלים. ויתר על כן, הואיל והמנות גדולות נוהגים כאן לצרור את הנותר בגביעי־פלאסטיק לטובת הלקוח. נקווה רק שבמרוצת הימים לא יסטו בעלי הבית ממירותיהם הטובות, שכן חוברת התפריט המעוצבת ברוב־אסתטיקה אינה סובלת מחיקות ותיקונים, ולהנפיק חדשה מדי פעם ודאי כרוך בטרחה ובהוצאות...

הערה חשובה: יש להזמין מקומות מראש! ■

ברווז הזהב

THE GOLDEN DUCK

הקטע הזה בדיוק, ללא השמטות וללא תיקונים, פורסם במוסף הארץ מתאריך 5.6.87. מוגש לחסידי הברווזים באדיבות ברווז הזהב, מסעדה סינית ליד הכפר הירוק, לפני שדרות הברושים ואחרי עצי הבננה (בתחנת הדלק טופז), דרך הרצליה, רמת השרון. טל: 03-491-873. כדאי להזמין שולחן מראש.

..קשה להיות בנוי

(המשך מעמוד 24)

ששום דבר לא יוציא אותי מכאן. אנחנו בדיוק כמו חורשה. אפילו אם תחתכו ממנה עצים, גם אחרי שנים תראו שהיער עוד שם.

● **אתם לא תזוזו מכאן?**

לא. אפילו אם תחתכו את השורשים, תצטרכו לעבוד על זה יום־יום ועדיין תמצאו שהחורשה שם גדלה, למרות כל הקשיים.

● **זו הצהרה?**

כן, אם את רוצה.

● **לפי התיאוריה הזאת — לנו, הישראלים, יש כאן מקום בכלל?**

בוודאי. אבל אתם צריכים להיות עצים כמונו, להיות חלק מהיער, ולא לעקור עצים אחרים.

אם אתם רוצים להיות חלק מהיער, אתם מוזמנים. אבל מה שאתם עושים עכשיו אסור לעשות. אתם מוציאים עצים ורצים לשים במקומם משהו אחר, וזה לא הולך.

הסכנה האמיתית היא אנשים כמו מיכאל דקל. הוא סגן־שר, תתארי לעצמך שבעתיד הוא יהיה שר, או ראש־ממשלה, ותתארי לך שזה יהיה הצעד הראשון שהוא יעשה.

● **אתה מפחד ממנו?**

אנחנו בני־אדם, וכל אחד פוחד מרעיונות בלתי־הומאניים כאלה, שהם נגד הטבע. לכן אנחנו פוחדים מרעיונות כאלה.

אבל לדעתי אתם צריכים לפחד יותר, כי בצורה כזאת האיזור לא יוכל לקבל אתכם כעצים נוספים ביער. וזו האפשרות היחידה שלכם להיות פה באיזור — להיות חלק מהיער.

● **מה יקרה אם מחר מין דקל כזה יקום ויגרש אתכם?**

פעם היה מישהו שהתחיל באותה הצורה, ושמו היה היטלר. לבעלי רעיונות פשיסטיים קל להצליח להגיע לעמדות של השפעה. אבל מרגע שהם מגיעים לעמדות כאלה, זה גם הצעד הראשון של הרס הפירמידה

חוסיין מדגים חקירה

"הם ניסו לשבור אותי!"

שהם עומדים בראשה. זה יהיה הפרק השחור ביותר בהיסטוריה שלכם.

■ ■ ■

● **איך אתה מרגיש כלפי הישראלים? אתה מפחד מהם, מעריך אותם, מכבד אותם?**

במהלך השנים שהיינו בגלות בלי ממשלה הבנו כמה זה רע, ואנחנו רוצים להשתלט על המצב. לא היינו רוצים להעביר את הסבל מאיתנו לאנשים אחרים, אפילו לאלה שגרמו לנו סבל.

היינו רוצים לחיות בשלום, אבל לא לגמרי על חשבון הזכויות שלנו.

אם יש לי חלום, הוא אומר שאני רוצה לחיות במדינה דמוקרטית. הייתי רוצה שנחיה ביחד במדינה אחת, ואני לא אוכל לחיות במדינה עם אנשים שאני לא מכבד. כך שאני מכבד את הישראלים, ולכן אני מקבל את הרעיון של חיים ביחד.

● **חוץ מהחלום הלאומי, יש לך גם חלום אישי, כפייצל חוסייני?**

יש לי בית קטן ליד ירושלים. הייתי רוצה לפרוש ולחיות שם את חיי ללא פוליטיקה. אבל עד שזה יקרה, אני כאן ומתעסק בפוליטיקה.

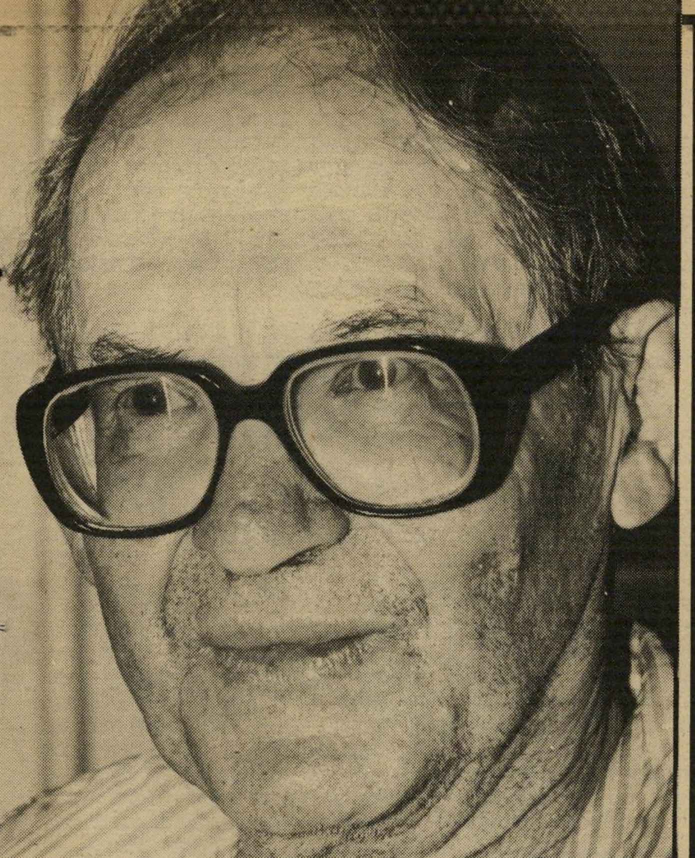

המשורר יצחק שלו, אביו של מאיר, מספר על מחלתו ועל חייו שהשתנו בעקבות המחלה

הוא נשען על מקל־עץ בצבע חום. בכל כוחו נלחץ למקל, אינו מרפה ממנו אלא בשעת ישיבה, וגם אז רק אחרי ניפנוף והודעה חד־משמעית: זה החבר הטוב ביותר שלי.

גבר כחוש, גבוה, שקווים של מרירות וצחוק משתלבים בפניו. מייד, כמעט לפני שנשאל, מספר על הנסיבות שהפגישו בינו לבין מקל־ההליכה.

זהו יצחק שלו, משורר, הנודע גם כאביו של מאיר שלו. לפני שמונה שנים נתגלה במוחו קריש־דם. "הסטרוק", כפי שמכנים זאת במישפחת שלו, שינה את חייו. אומנם חזר לכתוב, והחודש אף הוציא ספר־שירים חדש, לתור אחרי אשה, אלא שחייו השתנו לחלוטין.

"הרגשתי לא־טוב. בעיות נשימה, ועוד אי־אלה עניינים רפואיים טיפשיים, כך חשבתי אז. ניגשתי לקופת־חולים. הרופא התחיל לבדוק אותי, ומייד קרא לרופאים נוספים. ככה הבנתי שנעשיתי מיקרה מעניין.

"הם ביקשו ממני לנשום. נשמתי. פיתאום הרגשתי שמשהו זורם לי מתחת לקרקפת. זוחל באיטיות. כמעט מדגדג. ואני מתמכר לזרימה ומביט

אמר: אין לך אירוע לבבי. יש לך אירוע מוחי.

"כמה שבועות אחר־כך מת אותו רופא מאירוע לבבי.

"ולמה זה קורה? שאלתי. לא יודעים, היתה התשובה. כשזה בא — זה בא. יכול להיות שכל זה בא עליי בגלל מתח רב. המיתר של נפשי תמיד מתוח, כדי שאוכל לנגן עליו בכל רגע שארצה."

★ כמו מרקו פולו

ארבעה ימים אחרי ה"סטרוק" התחיל שלו להמהם מילים לא־ברורות, הרוצות לומר משהו ואינן מצליחות. ראייתו השתבשה והוא לא היה מסוגל להזיז את גפיו. עדיין היה מטושטש, הבין־ולא־הבין מה קורה סביבו.

"באחד מאותם ימים ראשונים, כשעדיין הייתי מטושטש, הייתי בטוח שאני נמצא בבית, במיטתי. הבטתי סביבי ושאלתי את אשתי בכעס: מה כל האנשים האלה עושים כאן, אצלנו בבית? אשתי, שרצתה להתבדח, השיבה: השכרתי לבית־החולים הדסה

סביבי ולא רואה כלום. הכל מקווקו בקווים שבורים. ואני לא יכול לדבר. לא יכול ללכת.

"אני בהכרה. מבין הכל. שומע. רק לא יכול להגיב. הבנתי כל מילה, אבל לא יכולתי לענות לשאלות.

"הרופא צעק: איפה מסיכת־החמצן? ואתם יודעים שהאיש הזה תמיד ליגלג על הרופאים, ואף־פעם לא בא לקופת־חולים?"

שלו נלקח לחדר־מיון, ומשם למחלקה הניאורולוגית. "ביקשתי שיתנו לי לכתוב את שמי. השם שלי זה אני. כך אדע שאני חי, שלא איבדתי את זהותי. הביאו לי דף־נייר גדול. כתבתי את שמי הפרטי באותיות גדולות, מבולבלות, ומחוץ לדף כתבתי את שם המישפחה. לא הצלחתי למקד את כל השם בתוך הדף. הבנתי שקרה לי משהו נורא.

"אחרי שהרגשתי קצת יותר טוב שאלתי את הרופא מה קרה לי. הוא

את הדירה שלנו, ואלה עובדי הדסה. אני כעסתי מאוד וצעקתי: למה השכרת? מה פיתאום?"

שלו צוחק עוד לפני שהוא מסיים את דבריו. "כדי לאזן קצת את מצבי האומלל, התחלתי להיות חסיד נלהב של חוש־הומור ובדיחות," הוא אומר. "אני מלקט בדיחות. יש לי מחברת עבה גדושה במאות בדיחות, ואני מספר אותן לכל מי שמוכן לשמוע."

לאט־לאט התאושש. ראייתו שבה אליו, אם כי נחלשה מאוד בעין אחת. ידיו, שהיו משותקות, התעוררו לחיים. דווקא הרגליים איחרו להחלים.

"במשך חודשים ארוכים ישבתי בכיסא־גלגלים. בבית־החולים, ואחר־כך בבית, התאמנתי בהליכה, והרגשתי כמו אידיוט קטן. הנה אני, אדם מבוגר, לומד את הדברים הכי־בסיסיים. ואם אני מצליח לצעוד צעד קטן, הפיסיותרפיסטית מסתכלת בי בחיוך ואומרת: יופי, שלו! כאילו שהייתי ילד קטן.

סיפורו של משורר כאדם חולה

במלתעות הקריש

יצחק ובתיה — 1971 והשבוע
„יהורם גאון היה האדם השני שגרם לי להבין שאני אדם זקן וחולה..."

„ההתקדמות היתה איטית. לפעמים מצחיקה ולפעמים מרגיזה. בהתחלה הלכתי לאורך המדרכה. אחר־כך הקפתי את הבניין והרגשתי כמו מרקו פולו. אחר־כך הקפתי את השכונה. אחרי חצי שנה הגעתי מביתי, בשכונת קריית־משה, למרכז העיר.

„הלכתי לאט. בלעתי בעיני כל אדם, כל מכונית, כל בניין. זו היתה חגיגה גדולה."

★ קבוצת טרש

מייד כשהצליח לעמוד על רגליו, חזר שלו להדריך טיולים ברחבי ירושלים. „לכל מקום שאליו הגענו, מייד חיפשתי נקודת־ישיבה, וככה הדרכתי, בישיבה, כשכולם עומדים סביבי. זו הרגשה לא־נעימה, אולם טובה יותר מחיים נטולי־טיולים." אל הטיולים הגדולים, אל השוטטות הפראית בהרים, לא חזר.

מתוך ספר השירים החדש: „מה יזכור עלי בני? / אבא קם מליל, עם הנץ / יורד בשביל החורש / עם האור. / שם נרקיס ילבין / שקד ינץ. / אבא נע במעלה ההר / עמר־שורה נושפת, עייפה / ואין כושל בהם / ולא נעצר / עדי יפלו בצל / צמרת ענפה... / ונכדותי, מה הן תזכורנה על הסב? / איש הולך תמיד לבית־חולים / ושם ימים ישכב / ובלב כבד יחזור / היחלים?"

„זהו ספר עצוב," אומר שלו, „מפני שכתב אותו אדם עצוב. אדם שאחד הדברים החשובים לו ביותר נלקח ממנו. המחלה לקחה ממני את הטיולים בהרים.

„,אולי תצליח לטפס על גבעות', אמר לי רופא אופטימי, אחרי שקרה לי מה שקרה. אולם אני אינני מטפס. לא על הרים ולא על גבעות. רגליי כבדות.

„במשך 20 שנה טיילתי והדרכתי טיילים. שוטטנו במידבר־יהודה ובים־המלח, בשומרון וברמת־הגולן. בכל יום־שבת היינו מתאספים ומטיילים בטיולים שנקראים: למיטיב־לכת. היה לנו כלל קבוע: בכל טיול מטפסים על הר אחד.

„היינו חבורה קטנה. 40 ירושלמים. רובם בגיל־העמידה. אנשים הרוצים להוכיח לעצמם ולסובבים אותם כי עוד כוחם ברגליהם. נקראנו קבוצת טרש, מלשון טרשים.

„כמה פעמים הצטרף אלינו שופט בית־המישפט העליון, משה לנדאו. אני זוכר אותו באחד מאותם טיולים, מחליק מראש הר, האחרון בתור, כולו מיוזע, עייף, וכולם ניצבים למרגלותיו ומביטים בו. כדי להכניס קצת הומור לרגע ההוא צעקתי: בית־המישפט! והוא ירד עד אלינו, ובקול מרוסק אמר: לא פסק־דין אתה צריך, אלא חנינה!"

★ זקנים בלבד

לפרנסתו עבד שלו כמורה לתנ"ך בסמינר־למורות בירושלים. „גם את הסמינריסטיות לקחתי לטיולים. ופעם, בזמן טיול מפרך, שמעתי את אחת מהן אומרת לחברתה: ,הלוואי שאלוהים יתן לו שבץ קטן, כדי שנפסיק כבר עם הטיולים האלה.'

„מה עושה אלוהים, שהוא, כידוע, אכזר? לכלה מקצץ את הידיים, וממני נוטל את כושר־ההליכה, לשימחתה של אותה סמינריסטית.

„שמונה שנים חלפו מאז הסטרוק, וכל אותו זמן לא השלמתי עם מצבי. האמנתי שאחלים, שעוד אשוב להיות אותו שלו שהייתי, טייל נמרץ ומלא־חיים.

„וכאילו כדי לקטוע את חלומותיי, לפני חצי שנה נפלתי על הגב ושוב נפגעה ההליכה, ושוב נאלצתי לחזור על אותו תהליך ארוך ומשפיל של רכישת מיומנות ההליכה.

„שני המאורעות האלה שנטלו ממני את כשריי הגופניים הפכו אותי לאדם מושפל. לפני־כן הייתי בלתי־חולה, כמעט סגדתי לכושר הגופני, הייתי גאה במהירות ההליכה שלי ובבריאותי, שעליה הקפדתי מאוד. היתה לי אפילו תקופה של טיבעונות קנאית, וכששאלו אותי ,למה אתה טיבעוני?' נהגתי לומר: כדי שזיקנתי תהיה יפה.

„וכעת אני מביט במראה ומרגיש חרפה גדולה; ראה לאן הגעת, אני אומר לעצמי.

„פעמיים הבנתי, הבנה כואבת וברורה, עד כמה מצבי אומלל.

הפעם הראשונה היתה כאשר שמעתי את אחת התלמידות בסמינר לוחשת לחברתה: ,זה כבר לא אותו שלו שהכרנו!'

„יהורם גאון היה האדם השני שגרם לי להבין מי אני. הייתי המורה שלו לתנ"ך בבית־הספר היסודי. נפגשנו במיקרה. הוא שמח לראות אותי ופנה אליי בקריאה: ,מורי ורבי'. שלו, אתה אדם זקן וחולה, אמרתי לעצמי. לתואר הזה, מורי ורבי, זוכים רק הזקנים. אומנם יש בו כבוד, אבל הוא מעיד על זיקנה. אילו הייתי צעיר ובריא, היה גאון פונה אליי בתואר ,מורי' בלבד.

„אני אדם זקן וחולה. חיי שוממים. אינני מסוגל לצפות בטלוויזיה או לקרוא עיתונים, בגלל ראייתי הלקוי. גם בקולנוע אני לא מבקר. ואת נוף־ההרים האהוב עליי כל־כך אינני מוכן לשוב ולראות."

בתיה, מאיר וצור שלו
„מה יזכור עליי בניי?"

★ להיכנס פנימה

לפני זמן־מה הציעה לו אשתו כי תסיע אותו אל ראש אחד מהרי השומרון, משם ישקיף אל הנוף. „סירבתי. אני יודע שאם אעשה זאת, יישבר ליבי מצער על כי אינני יכול לשוב ולטפס בהרים. בוודאי אשב במכונית ואמרר בבכי. זהו תענוג מפוקפק, ואני מוותר עליו, גם אם פירוש הדבר שלא אראה לעולם את ההרים, ששוב לא אנשום את האוויר הצלול הזה."

אף הפוליטיקה איבדה את קסמיה. שלו, שהיה מנאמני ארץ־ישראל השלמה, פעיל נלהב המביע את דיעותיו בכל הזדמנות, כלל אינו זוכר אם הצביע בבחירות האחרונות, או למי נתן את קולו.

„ימים רבים הייתי מאושפז בבית־החולים או מרותק לביתי. יכול להיות שהבחירות נערכו דווקא באחד מאותם ימים. אני לא זוכר, ולא רק בגלל ריחוק הזמן, אלא בעיקר מפני שהפוליטיקה שוב אינה מעניינת אותי. המחלה גרמה לי להיכנס פנימה אל תוך עצמי, וכמעט להתעלם מכל מה שקורה בחוץ," הוא אומר.

„הנחמה היחידה בתקופה הזו היא השירה. אני כותב ושוכח. אומנם עצם פעולת הכתיבה קשה יותר. היד והעין מתעייפות במהירות. אבל אני משורר, ושורותיי קצרות, ועוד לפני שאני מספיק להתעייף כבר נכתב שיר.

„וזו גאוותי. קל להיות משורר צעיר. בגיל 18 הגוף מפריש שירה. ההורמונים חוגגים ושרים. בגיל 69 קשה יותר לשמר את שימחת־החיים הפנימית, הנחוצה למשורר. ואני, למרות המחלות, לא מוותר, ואני שר."

שרה ליבוביץ ■

„אבי חשוב יותר!"

מאיר שלו:

כואב לי לראות אותו סובל. אבל אני מאושר שהוא לא נפגע פגיעה רוחנית־אינטלקטואלית. מייד אחרי הסטרוק הוא לא יכול היה לכתוב במשך חודשיים. הידיים לא תיפקדו. ואז הייתי באמת מודאג. עכשיו, כשהוא כותב, אני רגוע יותר.

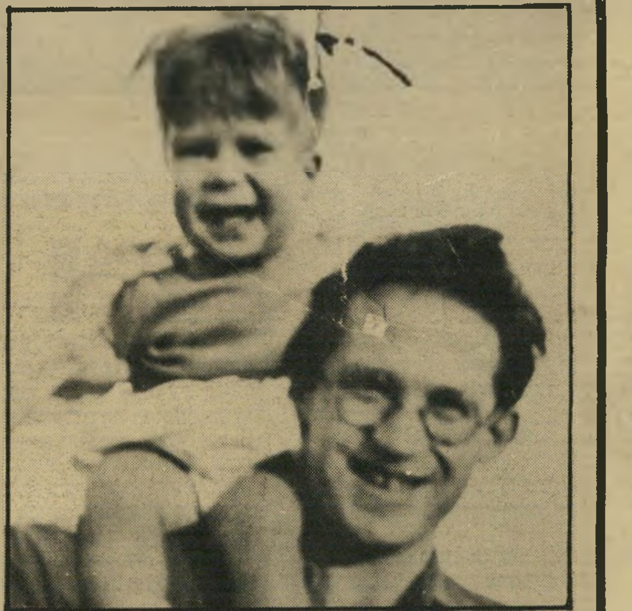

יצחק ומאיר שלו
„כל נאד המופיע בטלוויזיה..."

אבי השקיע בי, באחותי ובאחינו הצעיר הרבה מזמנו. הוא לימד אותנו לאהוב את הארץ ואת התנ"ך.

למרות שדיעותינו הפוליטיות שונות, הניגודים הם יותר במישור האידיאולוגי, ופחות נוגעים בצד המעשי. בעיקרון אני רואה את עצמי כאדם מעשי יותר ממנו. הוא איש האידיאולוגיה.

כבר כמה שנים לא התווכחנו על נושאים פוליטיים. מיצינו את הנושא. הוא יודע מה אני חושב. אני יודע מה הוא חושב. ואני גם יודע שהוא מקבל את דיעותיי בפתיחות, ואינו נוטר לי טינה עליהן.

יש אנשים האומרים: הבן עולה על אביו. הוא מפורסם יותר, ולכן בוודאי מוצלח יותר. זו טעות אופטית. כל נאד המופיע בטלוויזיה נחשב כאדם מזהיר, ממש מאור־הדור. אני מפורסם בזכות הופעותיי הטלוויזיוניות. אבי מפורסם בזכות שירתו, וזה חשוב יותר.

הגדר הטובה של החוק

(המשך מעמוד 19)

מאז תחילת השנה הוציא ראש־העיריה, מתוקף סמכותו, ועל־פי חוק, כרין, 65 צווי־הריסה מינהליים. בבית־המישפט העירוני נמצאות עכשיו 800 תביעות של המחלקה המישפטית נגד אנשים שפעלו, לדעת העיריה, בניגוד לחוק.

זהו מיספר קטן מאוד, אם מסתכלים, למשל, בבית תל־אביבי אופייני, פעור־חורי־מזגן, סגור־מירפסות, ומקורה חתיכות־אזבסט משונות על הגג. התופעות האלה, כולן, הן בניה הזקוקה לרשיון. גם הגדרות שבהן גידר גנדי — אלוף־הטרנספר רחבעם זאבי — את השטח של מוסיאון הארץ של עיריית תל־אביב, הן מיבנים הזקוקים לרישיון.

● **יש רישיון כזה?**

„לא הצלחתי לאתר בקשה לבניה," מודיע הדובר של עיריית תל־אביב.

● **איך אתם קובעים את מדיניות התביעות שלכם?**

„זה תלוי!" העונה הוא אחד האנשים המקרובים ביותר לראש עיריית תל־אביב. רבים חושבים שהוא האיש החזק בעיריה, המסביר לי את המדיניות המעשית:

„אנחנו מעוניינים במישפטים. צ'יץ' רוצה במישפטים, והוא רוצה להפסיד בהם!"

● **אתה מדבר ברצינות?**

„כן. יש כל־כך הרבה דברים יפים שבונים, והחוק שקיים מחייב את הסרתם! הדרך להילחם בחוק היא

והמגישים התנגדויות. יזמים הרוצים לחסוך זמן, נותנים למתנגדים כסף, כדי שיסירו את ההתנגדות. הרשימה הזאת, של עורכי־דין העושים את הפעולה באופן קבוע, נמצאת אצל פרוכטמן.

„אתה צריך לדבר עם הדובר של המישרד."

● **אני יכול לדבר עם מי שאני רוצה.**

„לא," מתעקש פרוכטמן, „אני לא יכול לדבר איתך בלי אישור של הדובר."

● **אולי. אבל אני רשאי לפנות לכל אדם, בכל שאלה. גם אליך.**

„נכון," מסכים פרוכטמן, המכיר את החוק, „אבל עליי חלות הוראות התקש"יר, כמו על כל עובדי־המדינה. אתה יודע מה," מציע היועץ המישפטי, „דיברת עם הממונה?"

„דבר עם הדוברת," אומר לי הממונה על מחוז תל־אביב של מישרד־הפנים, „והיא תענה לך על הכל."

● **אני רוצה לדבר איתך.**

„מצטער. אני לא יכול לדבר איתך." לא צריך.

מה עושים

הגדר הזאת, שצ'יץ' רוצה להרוס, היא לא חשובה. הדבר היחידי שיכול ליהרס כאן זה רק פיסת־דשא. תל־אביב תוכל להסתדר בלי זה, כמו שהיא מסתדרת עם כל חצרות־הזבל

זאבי עם צ'יץ'
להביא את השיעים

באמצעות בתי־המישפט. ולכן צ'יץ' מעודד אנשים רבים להגיש מישפטים נגדו."

הממונה על המחוז

למען האמת, אין לי סיבה אמיתית לדבר עם הממונה־על־המחוז. אני יכול לשאול אותו על הפקידה בהריון, המעכבת את התוכנית הגדולה של משהב בהרצליה, תוכנית של 140 יחידות־דיור, והוא יגיד לי מה שיגיד.

אין לי סיבה, אבל ההגינות העיתונאית מחייבת. הממונה־על־המחוז מטעם מישרד־הפנים הוא פקיד בכיר מאוד, רב־עוצמה. כזה, למשל, היה ישראל קניג, הממונה על מחוז־הצפון. כזה, למשל, היה רפי לוי, הממונה על מחוז־ירושלים, העומד למישפט בו הוא מואשם בנטילת שוחד. בתל־אביב הממונה על המחוז הוא מרדכי כהנא. היועץ המישפטי שלו הוא אברהם פרוכטמן, האמור לדעת מי הם עורכי־הדין המגישים התנגדויות לוועדה.

ההתנגדויות, מסתבר, הן שיטה חוקית לעשיית־כסף. כל תוכנית־בניין המתפרסמת, מזמינה, לפי החוק, מתנגדים. זה יכול להיות כל אחד. אפילו אתה.

אם בונים, למשל, בית חדש בתל־אביב, אתה יכול להתנגד בטענה שזה יקלקל לך את הנוף, יבריח את הציפורים, או יחסום לך את האוויר. מה שאתה רוצה.

התנגדות פירושה זמן. זמן, כידוע, זה כסף.

יש עורכי־דין שגילו את הפאטנט,

האחרות, כמו שהיא המיתה את עצי התות והלימונים, הרימונים ושיחי־הגפן, שפעם היו מיגרש־המישחקים של לב העיר העברית. זה לא חשוב, וזה אישי, וזה סוב־יודיצה, והעיתון הזה אינו בימה למילחמות פרטיות.

הדבר החשוב הוא מילחמת־הבחירות, שתתקיים באמצע השנה הבאה. המועמדים הרבים שיפנו אליי, ושיבטיחו לי הבטחות, שיחתמו על שטר ללא כיסוי.

לראשי העיריות, בישראל של 1987, אין כמעט סמכויות, חוץ מהחובה לדאוג לביוב תקין, לפינוי הזבל, ולבצע את כל שאר הפעולות השוטפות.

בדברים האחרים, ממיקום תחנת־האוטובוס ועד תוכנית־המיתאר, מאישורי־הבניה ועד אופי האזורים השונים, האזרח יוכל לקבוע מעט מאוד, בדיוק כמו שקבעו הוריו והורי הוריו, שחיו בימי השלטון הבריטי.

לראש עיריית־רמאללה, למשל, יש יותר סמכויות מאשר לראש עיריית תל־אביב. כי ברמאללה, היא הגדה המערבית של ממלכת ירדן, שורר, על־פי אמנת ז'נווה, החוק הירדני, שגם לו שימש כבסיס החוק האנגלי המנדטורי. אבל שם, בגדה המיזרחית, כמו באנגליה עצמה, הם כבר שינו אותו. בישראל, 40 שנה אחרי שקיפלו את הדגל הבריטי, החוקים הקובעים את ריקמת החיים העירוניים לא שונו. הסמכות היחידה, הייחודית לנו, שהוספה על־ידי המחוקק הישראלי, היא סמכות ראש־העיריה להרוס. כדי לבנות, גם הוא זקוק לאישור.

חוקי־כיבוש.

תשבץ העולם הזה 2604

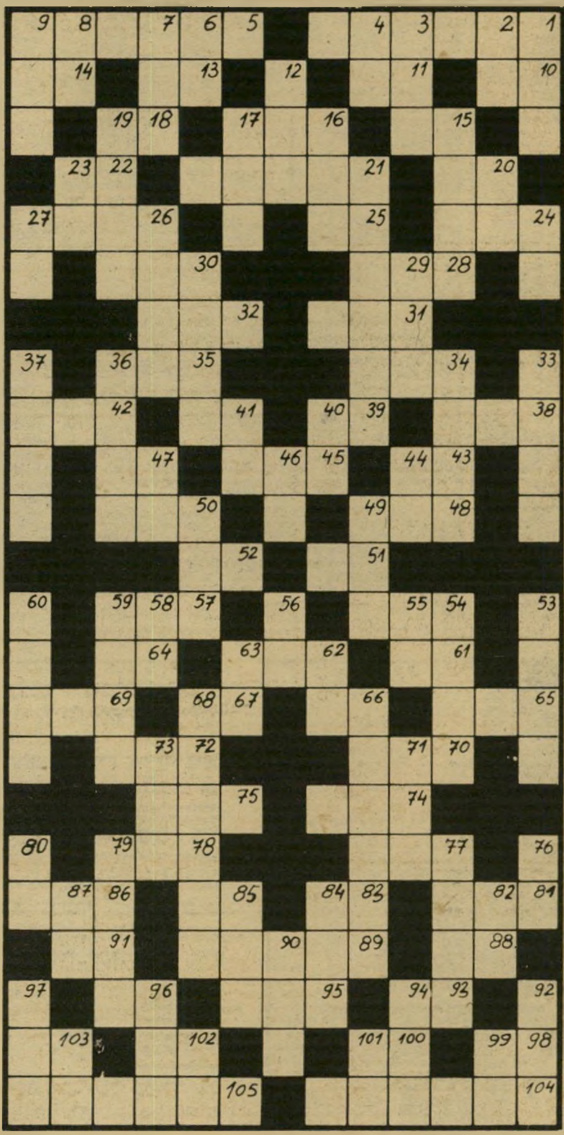

מאוזן:

1) תקציבי; 5) מעינות המים באפיק נחל ירמוק; 10) כינוי לאבא אריכא ראש ישיבת סורא; 11) חודש הנחמה; 13) מצוה; 14) בן־ארם; 15) מועד; 16) ארץ קדמונית; 18) אל מצרי; 20) שן חדה; 21) עיר באין חומה מסביב; 22) מזל; 24) חיה ממש' הצבאים; 25) תו מוסיקלי; 26) מוסר השכל; 28) שם כבוד לנשיאי א"י מצאצאיו של הלל הזקן; 30) בכור אדם ובהמה; 31) כשל, נפילה; 32) נכרי שלא נימול; 34 ו־35) ר"ת שבת היום, פסח היום, ביטוי לפטר בלך ושוב; 38) צבה, התנפח; 39) בת־קול; 41) אפיסת כוחות; 42) עזוב, שכוח; 43) נהר בדרום־אפריקה; 45) הסתיר, הצפין; 47) איבר תנועה; 48) גבול, גדר; 50) מספר הגידים בגוף; 51) מילת שלילה; 52) לא אנחנו ולא אתם; 54) חריץ המחרשה באדמה; 57) מאחורי החזית; 61) מסעד עשוי מעץ; 62) משתוקק; 64) אחוריים; 65) סבתה של אליזבט מלכת אנגליה; 66) נפטר; 67) שלא נשרף בכבשן די צרכו; 69) עיר חוף עתיקה בארץ; 70) צחוק, התול; 72) שר בימי ירמיהו הנביא; 74) טומאה; 75) מבני ראובן; 77) כופר; 78) סרב; 81) מאס ב...; 83) אות הנצחון; 85) בעת אשר; 86) חרש רע; 88) מכסה הבית; 89) אריג דק עשוי חורים; 91) מטבע יפני; 93) מפרנס; 95) לביא; 96) עטין; 98) איבר, צלע; 100) תולעת המכלה את הצמר; 102) חומה; 103) פעוט־ערך; 104) חטיבה צבאית גדולה; 105) יורש, הבא באחרונה.

מאונך:

1) מספר בלתי זוגי; 2) עיר מבצר במצרים; 3) עוף מים; 4) עם 55 מאונך — הפנקריאס; 6) נוגש; 7) רגל, חפור ארץ; 8) ליש הקדומה; 9) תחבולת ערמה להפיל אנשים בהיסח הדעת; 12) מטבע ישראלי עתיק; 15) קישוט; 16) חפר; 17) אפס, ריק; 19) כרוכיה; 20) דין, משפט; 21) מחלת נפש נרדפת; 23) מתגורר; 24) גם; 26) תפקיד; 27) שובב; 29) מקום גבוה להקרבת קרבנות; 30) התירה; 33) הזכר המנהיג בעדר תיישים; 34) כפוף; 36) אבן־טובה; 37) משכן לזכר ב. כצנלסון; 40) אביון; 41) אדמת־טיט; 44) שחקנית קולנוע בריטית (ש"מ); 46) אמגוש; 47) לא מנומס; 49) אליל, פסל; 50) קול נגינה; 53) מקל עם דרבן להטות מהלך הבהמות; 54) שקול ותקין; 55) ראה 4 מאונך; 56) כינוי לשור שהזיק רק פעם אחת; 58) אביון; 59) קורה למסעד בין בניינים; 60) חלק תחתון בדבר; 62) מחלקה, קבוצת אנשים בדעה אחת; 63) מילת הסכמה; 66) מתנות יקרות; 68) תעלה (3,3); 71) דלות; 73) חכם מחכמי המשנה; 76) צמח רענן; 77) קלשון; 79) תבשיל; 80) אבקת צמח; 92) יום־טוב; 84) תולדות איש ומקור מחצבתו; 85) מודד אדמה; 87) מזון משמים; 90) השתפכות הנפש; 92) פרחבר סתוי; 94) פנה לאחור (ח); 96) אחד המזלות; 97) משמש בבית המרחץ; 99) אם הפנינה; 101) גוש עץ לסגור רגלי אסיר; 102) מי שאינו אשם; 103) דרך.

אביגיל ינאי

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.
רמת-גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272 · טל. 790114-5-6
בשמירה על בריאותך ורכושך

עצם העניין
שי כרם

עצם העניין. מדור חדש. נועד לצע׳׳ים בגיל (ומותר לצעירים ברוחם). אם יש לך מה לתרום להציע, להגיד, להלל, לשבח ולשאול — כתוב ל„עצם העניין״, העולם הזה, ת״ד 136, תל־אביב. בכל שבוע יוגרל תקליט חדש לגמרי בין המשתתפים מיוזמתם במדור.

תקליטים

„דיבור חדיש״
לוחמים רומנטיים

לא קל, רבותי, להיות אנין־טעם במוסיקה. לא קל גם להיות מבקר־מוסיקה. שהרי אנין־טעם במוסיקה חייב להיות ביקורתי, והמבקר המוסיקלי חייב להיות אנין־טעם.

כדי להשתייך לעדת המבקרים

היפיופים של „דיבור חדיש״
המבקרים קוטלים, הקהל קונה

והאנינים, צריך לעמוד בחוקים נוקשים. ברגע שמישהו סוטה מהם, הוא הופך כאחר האדם.

אחד מחוקי־היסוד הוא לקטול את מה שהקהל אוהב, ולשבח ולהלל את החומר הכי לא־נמכר.

כל זה נאמר כהקדמה לתקליט החדש של דיבור חדיש. התקליט הזה הוא לא זבל (ברגע זה ממש אני זוכה בוודאי למבטי זילזול ורחמים מצד האנינים/המבקרים ומועף מיידית משורותיהם.)

אני כשלעצמי לא אשמע את התקליט הזה, אבל יש כמה סיבות טובות לכך שאי־אפשר לקרוא לו זבל. דיבור חדיש לא עושים מוסיקה איכותית. וגם לא מתכוונים לעשות כזו. לכן אי־אפשר לשפוט אותם על פי אמות־המידה של מוסיקה זו. המוסיקה שלהם נועדה לרחבת הריקודים. יש להם לה־טים, העשויים במיקצועיות רבה, והממלאים את יעודם כמקפיצים וכמהנים על רחבת הריקודים.

חוץ מזה, תקליט הנמכר במיליוני עותקים ברחבי העולם לא יכול להיות זבל, אלא אם כן הקהל מטומטם, ואז צריכים המבקרים למצוא לעצמם קהל אינטליגנטי יותר. יש לשני היפיופים הללו מיליוני מעריצות בכל העולם, וגם בארץ, ואלה מהווים את מדד־ההצלחה הטוב ביותר.

התקליט החדש שלהם דומה לראשון, לשני, לשלישי ולרביעי. מי שאהב אותם, יאהב גם את זה.

LET'S GO SOUL

תקליטי־אוסף הם, בדרך־כלל, בעייתיים. יש בהם שניים־שלושה להי־טים, ושאר השירים נועדו למלא את הפלסטיק. גם העטיפות שלהם, לרוב, חפיפניקיות, והמטרה שלהם היא מיסחרית בלבד.

בתקליט־האוסף החדש, שיצא בהוצאת הד ארצי, LET'S GO SOUL (בערך: נלך על הנשמה) אין ולא כלום מהדברים הנ״ל. שירי מוסיקת־הנשמה השחורה מצויינים. כולם, עד האחרון שבהם. אין בתקליט הזה להיטי־רגע, כולם מרגשים ויפים, והעיקר נצחיים. אלה הם שירים הנשארים טובים גם כשהשנים חולפות והאופנות משתנות, שירים שלא נס ליחם. התקליט הזה מוכיח שוב שמוסיקה טובה — טובה לתמיד.

אפשר למצוא בתקליט את ארתה פרנקלין, בן אי קינג, ריי צ׳ארלס ועוד רבים וטובים אחרים.

מומלץ במיוחד לדור היורופופ, שאינו מכיר את החומר הישן.

„רק אני לא!״

ספור שסיפרה לי אמא של תמי בת ה־5:

לפני שבוע היא לקחה את תמי לשיחה רצינית. „תראי, תמי מותק,״ אמרה אמא בקול רך, „אבא׳לה ואמא׳לה נוסעים לטיול בן שבועיים לקניה. את, מותק, תשארי אצל סבתא!״

הקול הרך לא עזר. לפני שהיא גמרה להגיד סבתא, נפתח מעיין הדמעות של תמי. „גם אני רוצה

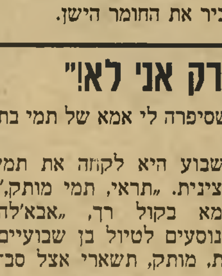

תמי
„כולם היו בקניה!״

לקניה!״ יללה תמי.

שעתיים היא בכתה, ושעתיים אמא סירבה, היא ליטפה, ניחמה, הבטיחה אלף הבטחות ועשרות מתנות, אבל שום דבר לא עזר.

אז הגיע הטיעון המוחץ של תמי. בקול הכי תמים בעולם אמרה תמי: „כל הילדים בגן כבר היו בקניה, רק אני לא!״

סלנג

מזונו של האדם

מכירים את הטיפוסים, שנורא־נורא אוהבים להשתתף בוויכוחים חברתיים? אם יש או אין להם מה להגיד — זוהי עובדה שולית לגביהם: העיקר לדבר, ולדבר, ולדבר, ולדבר.

יש להם גם שיטות משלהם: הם מחכים שיהיה רגע־שקט, וטראח, הם משתלטים על השיחה.

אז, כשמצפים מהם לאיזה מישפט־מחץ (שיהיה חזק לפחות כמו הטונים הגבוהים שלהם) מגיע מישפט עלוב וחיוור. זה יכול להיות „נכון, נכון מאוד!״ שנאמר בלהט רב. או התהלה מבטיחה כמו: „ולא זו בלבד, אלא ש־״ ופה, כשמצפים לאיזה המשך מפוצץ, מגיע: „אלא שיש פה בהחלט מקום למחשבה.״ נו, ברגע כזה מתחשק לומר לאחד כזה: „אולי תסתום את הפה, אידיוט?״ אבל מפני שזה לא נעים, פשוט שותקים.

הנה לכם בכל־זאת מישפט תגובה מנומס יותר. אחרי מישפט מפוצץ כנ״ל תמשיכו בטיבעיות: „האוכל הוא מזונו של האדם.״ יעני, מישפט ברור, אין עליו מחלוקת, ונוסף על כך: הוא נתקע בלי קשר, בדיוק כמו המישפטים של המעצבנים ההם.

אם גם המישפט הזה לא יעזור, אתם יכולים לומר בלב שלם: „תשתוק, יא אידיוט!״

עיתונות

אפסי ואני

טינה טרנר, שהיתה פה בביקור קצר לפני איזה מליון שנים טסה ופרחה לה, אבל השאירה אחריה המון כותרות בעיתונים. בידיעות, למשל, הכינו אותנו שבוע מראש ל„אדם ברוך עם טינה טרנר״. זה שבסופו של דבר טינה טרנר ריאיינה את אדם ברוך, זה היה זיוף. אבל הכותרת הזאת, „טינה טרנר עם אדם ברוך״ (או להיפך) באמת מוגזמת. מיהי אותה טינה טרנר, שהרשה לעצמה, בעזות־מצח שכזו, לעמוד בכפיפה אחת עם אדם ברוך?

חדשות לא פיגר אחרי ידיעות בז׳אנר הזה של אני ואפסי עוד.

למחרת יום ההופעה של אדם ברוך, סליחה, של טינה טרנר, הופיעה בעמוד הראשון של העיתון כותרת גדולה: „היא הרסה את מולדבי!״

מה, אתם לא יודעים מי זה מולדבי? התביישו לכם! מולדבי הוא... טוב, גם אני לא יודע בדיוק, אני אברר ואודיע לכם. (אחרי בירור קצר עולה ששרון מולדבי הוא כתב צעיר לענייני־מוסיקה. טוב לדעת.)

פסטיבל שמח

מדי שנה מתקיים פסטיבל־זמר של תנועת־הנוער בני־עקיבא. חניכים מכל רחבי־הארץ מכינים שירים ומבצעים אותם על הבימה, במופע ססגוני ו־חגיגי.

הפסטיבל הזה גרם לוויכוחים רבים בתנועה. ההנהלה הארצית של בני־עקיבא התנגדה לפסטיבל, בטענה שהוא מנוגד לרוח התנועה ולערכיה. החניכים, לעומת זאת, לא הסכימו בשום פנים לוותר על המופע.

טוב, הם התווכחו קצת, רבו קצת, ולבסוף החליטו שהפסטיבל יתקיים, ויערך בצורה צנועה.

עד כאן, על מה שהיה לפני הפסטיבל.

בפסטיבל עצמו היה שמח הרבה יותר ממה שציפו המארגנים. בערב הגיעו אלפי חניכים חובשי־כיפות־סרוגות, מצוחצחים, שרו, סילסלו בקולם אף התנועעו במה שנקרא בלשון הכופרים ריקוד.

הכל התנהל כסידרו, עד השיר השביעי. אז החלו נשמעים רעשים מהשורות האחרונות. התברר שקבוצת־חניכים מישיבת נועם התחילה לריב עם חניכים מסניף פתח־תיקווה. פה מילה, שם העלבה, פה סטירה, שם צביטה, והעסק התחיל להתחמם.

עברו כמה דקות, עד שהגיע מאיזהשהו כיוון המישפט הרגיל במריבות שכאלה: „אם אתם גברים, בואו החוצה!״

והם יצאו, והמריבה נמשכה בחוץ. לאחד נפתח הראש, השני נפצע בעין, ואת החגיגה הזו הפסיקה המישטרה, שהוזעקה למקום על־ידי שכנים נדהמים.

כמה מהחניכים גמרו את הלילה במעצר במישטרת פתח־תיקווה.

מרכז הסניף, דויד אביעזר, טען שלא ידוע לו דבר על המיקרה. אגב, הזוכים בפסטיבל (לא במכות) היו חניכים מסניף פתח־תיקווה.

„הזמן הצהוב״: פניני, אזולאי, פרי, אברהמי
הבובה הוחרמה

על הבימה

הזמן הצהוב

הקטע המרגש ביותר בהצגה הזמן הצהוב היה סיפור של איש־מילואים, ששירת בגשר־אלנבי. סיפור קצר, קטן, שאין בו דם והרוגים, שאין בו כאב של עם, שאין בו אידיאולוגיות גדולות מהחיים. סתם סיפור.

„יום אחד עברה בגשר ילדה בת 3, עם אמה.״ כך הוא מספר. „הילדה אחזה בבובה מפלאסטיק, ועל פי ההוראות יש להחרים צעצועים.

„זה היה יום שקט, ולכן החלטתי לפרק את הבובה. פירקתי בה בזהירות את המנגנון שמשמיע את המאמה, את הידיים, את הרגליים, את הבטן ואת הראש. החיילים מסביב לעגו לי, קראו לי ׳שלום עכשיו׳.

„לא היה דבר בתוך הבובה. הרכבתי את הבובה בחזרה והתכוננתי להשיב אותה לילדה. אז בא המפקד של הגשר, ואמר לי להחרים אותה. הסברתי לו שהבובה אינה מסוכנת, הוא סירב.

„הילדה מיררה בבכי ואמה התחננה בדמעות. המפקד אמר: אני לא יכול להרשות דבר יוצא־דופן.

„הבובה הוחרמה.״

כשהשחקן מתי סרי גמר לספר את הקטע הזה (בצורה יוצאת מן הכלל!) ראיתי בקהל נערה המוחה דימעה.

הזמן הצהוב, כתבה עיתונאית שהפכה ספר שהפך הצגת־תיאטרון. יש קטעים בהצגה שבהם מספרים פליטים על הוריהם שסולקו מהארץ. גננת ערביה בגן־ילדים אומרת: „לא אני מלמדת אותם לשנוא יהודים. החיילים שלכם מלמדים את זה.״

אנשים מהקהל זזים בכיסאות באי־נוחות. עיזבו פוליטיקה, עיזבו מילים גבוהות, עיזבו דיבורים על ברית היסטורית, תורידו מבט — כאן לידכם, תסתכלו באדם הפשוט. בכאב שלו, בגעגועים, בכמיהה ובכיסופים למולדת (ואין הכוונה, הפעם, ליהודים).

יש קטע בהצגה שבו מספרת גננת על הילדים מהגן ששרים שיר על חופש בכל פעם שהם פוגשים בחיילים ישראליים. העיתונאי שבהצגה אומר שזה מזכיר לו את הילדים היהודיים שהיו שרים כלניות כשהיו פוגשים בחיילים בריטיים.

„איך הגלגל מסתובב,״ שר פעם שמוליק קראוס.

בסיום ההצגה שמעתי את הנערה שמחתה דימעה, אומרת: „בפעם הראשונה אני רואה את הצד האנושי.״

תגובות

אחד בלונדי

מיכתב־תגובה זועם שלחה יפה מרדכי מרחובות, והנה עיקרו:

„קראתי בעצם העניין את המישפט הבא: „היא סתם משחקת אותה אינ־טלקטואלית. היא בטח שומעת בווקמן את חיים משה.״

„מה צריך להביע המישפט הזה? מי ששומע את חיים משה לא מספיק אינטלקטואל? מה רע בחיים משה?״

● **תגובה על התגובה:** אל זעם באפך, יפצ׳ונקה. את המילה „ציטוט״ את מכירה? זה מה שהיה המישפט שהזכרת. עצם העניין שמע את המישפט הזה על חוף־הים, ובסך הכל שימש כצינור להעברתו.

אם את עדיין כועסת, לכי לחוף שרתון, חפשי בחור צעיר, שזוף מאוד, בעל תלתלים בלונדיים ועיניים כחולות, תיפסי אותו באוזן ותעשי לו נו־נו־נו. (רק היזהרי שלא לתפוס בטעות מישהו אחר). עצם העניין עצמו שומר לעצמו את זכות־השתיקה בנושא זה, והוא ידבר על־כך באמצעות עורך־דינו בלבד. למרות הכל, מכיוון שהתרגזת והטרחת את עצמך לכתוב למדור, אנו שמחים להעניק לך תקליט (לא של חיים משה).

חיים משה
אינטלקטואל

מחפשים קרובים בחו"ל

הרבה פעמים, כאשר נשים קשישות או גברים קשישים מתגרשים, הם לא רוצים להינשא שוב. הגברים מוצאים להם נשים חדשות, הנשים מוצאות גברים חדשים, הרבה פעמים הם עוברים לגור ביחד, אבל לא עושים את ההסדר החוקי, כי בגיל מבוגר כבר לא מתכננים ילדים שבגללם כדאי לטרוח ברבנות. הרבה פעמים שמעתי מנשים או מגברים, החיים עם אהובותיהן או אהוביהן, את השאלה: „למה לי להתחתן?" ובא־מת, אף פעם לא היתה לי תשובה על זה.

עכשיו סוף־סוף הבנתי למה הזוגות האלה צריכים להתחתן.

פעם היו שני זוגות, שחיו ביחד הרבה שנים ונולדו להם ילדים. זוג אחד היה הגינקולוג הידוע הד"ר **אלי כספי** ואשתו **זהבה**, והזוג השני היה עורך־הדין **מיכאל פירון** ואשתו **אביבה**.

הכל היה בסדר, והחיים של שני הזוגות התנהלו על מי־מנוחות.

עד. עד שהתחילו לתכנן את מסיבת־הכלולות של **ריבי פירון**, בתו הצעירה של מיכאל, העומדת להינשא ב־8 לספטמבר במלון דן אכדיה בנוכחות קהל רב, שחלקו מישפטנים וחלקו קבלנים, כמו אביו של החתן, **יוסי אירתי**.

כל ההכנות לחתונה כבר נעשו, ובכל זאת היה דבר אחד לא־מסודר. מה יעשו בחתונה זהבה כספי וקובה קרייזמן? הרי בחתונה צריכים ההו־רים להוביל את הבת לחופתה, ויהיה מאוד לא־נעים אם ליד הורי־הכלה יעמדו אנשים זרים. חשבו וחשבו איך לפתור את הבעיה.

לבסוף מצאו פיתרון. זהבה תיסע לבקר את בתה בארצות־הברית, וכך, במיקרה, היא לא תהיה

פרקליט מיכאל פירון
מאוד לא נעים

אחרי הרבה שנות־נישואין של שני הזוגות, נודע להד"ר כספי כי אשתו זהבה מנהלת מזה 10 שנים רומאן עם עורך־הדין פירון. כספי התגרש מזהבה, ואחרי זה התגרשה אביבה מפירון. זהבה כספי עברה לגור עם מיכאל פירון, ואחרי זמן־מה מצאה אביבה פירון את קובה קרייזמן, ראש עיריית גיבעתיים לשעבר, ועברה לגור איתו.

שני הזוגות החדשים לא נישאו, ובכל זאת בארץ. עכשיו מחפשים איזה קרובי־מישפחה של קובה קרייזמן, הגרים בחו"ל, ויכול להיות שגם הוא יסע קצת לבקר אותם, במיקרה כמובן, בדיוק בתאריך של החתונה.

אילו היו שני הזוגות נישאים, לא היתה בעיה כזאת, כי אשה חוקית אפשר להביא אפילו לחתונה של הבת מנישואין קודמים.

תחשבו על זה.

אף חדש

מייד אחרי שהרומאן בין **אלי אוחנה** לבין חברתו האנגליה, **סמנטה האטון**, נגמר, התחיל רומאן בין אלי אוחנה לבין הדוגמנית **רונית בן־בסט**.

רונית היפה היא גרושה ואם לילדה בת 3, וגם היא התאהבה באוחנה יפה־התואר. אבל זמן קצר אחרי שהתחיל הרומאן הלוהט נמכר אלי אוחנה לקבוצת הכדורגל מיכלן בבלגיה, ונסע לשם. כולם חשבו שהרומאן ייגמר מייד, או מקסימום יצטנן.

עכשיו נודע שהרומאן לא נגמר ולא הצטנן, ולא קיבל נזלת. אלא להיפך. הגעגועים עשו שעות נוספות, וממש בימים אלה סידרה רונית שבעלה־לשעבר יקח אליו את הבת המשותפת, ורונית תהיה חופשיה לנסוע לבלגיה ולחבק את אהובה.

אני מקווה שבזמן החיבוק ישים אלי אוחנה לב לכך שלרונית יש עכשיו אף עוד יותר יפה מכפי שהיה לה. הרי את הניתוח הפלאסטי היא עשתה בימים אלה כדי להיות יותר יפה בשבילו.

ציון צפריר, העולם הזה

שחקן אלי אוחנה
לא הצטנן –

דוגמנית רונית בן־בסט
– ולא קיבל נזלת

דעת קהל

אתם זוכרים, בוודאי, כולכם שבחודש פברואר חגג הד"ר **קובי זר**, החבר הפרטי של הדוגמנית **תמי בן־עמי**, את יום־הולדתו. תמי, שמאוד התרגשה מזה, קנתה לחבר שלה שעון־זהב של קרטייה בכמה מאות דולארים.

לא עברו ימים רבים, בעצם עבר רק חודש אחד, ופיתאום גם לתמי היה יום־הולדת. קובי אמר לה שהוא מתכוון לקנות לה, לכבוד יום־ההולדת, טבעת יפה מאוד, עם יהלום גדול, ותמי שמחה וגם סיפרה את זה לכל החברות והחברים שלה.

אבל הטבעת בוששה לבוא, משום־מה. האמת היא שתמי היתה שוכחת מהטבעת, אבל החברות והחברים שלה, אותם היא פוגשת לפחות פעמיים בשבוע, סירבו לשכוח, ובכל פעם היו שואלים אותה „נו, מה עם הטבעת?" ובכל פעם נאלצה תמי להגיד: „עוד מעט היא תגיע".

ככה עברו שלושה חודשים, וההערות של החברות והחברים השתנו. תחת להגיד לה: „נו, מה עם הטבעת?" הם התחילו להגיד לה: „יה פרייארית אחת! את נתת לו שעון יקר, והוא לא נתן לך כלום!"

עכשיו, בימים אלה ממש, מלאו חודשיים לה־ערה הזאת כדבר הפרייארית, ולכבוד זה, וגם לכבוד אי־קבלת הטבעת המיוחלת, לקחה תמי מקובי את השעון שהיא נתנה לו.

אז יכול להיות שעכשיו היא כבר לא פר־ייארית, אבל, מצד שני, עכשיו קובי נשאר בלי שעון, והוא בטח לא יצליח לשים לב איך הזמן עובר, ותמי עוד לא נשואה לו.

תמי בן־עמי והד"ר קובי זר
איך הוא יידע עכשיו שהזמן עובר?

כולם מאושרים

אחיו של אישיות פוליטית ידועה מנהל רומאן סודי כבר 10 שנים. הגבר, בשנות ה־60 לחייו, הוא כמובן נשוי, אב לילדים ואפילו סבא.

לפני 10 שנים הוא הכיר **שכנה** צעירה ויפה, והתחיל לחזר אחריה. הצעירה נענתה, ומאז הם ביחד. היפה ברומאן שלהם הוא שזה היה בלי התחייבויות ובלי תביעות משני הצדדים.

אפילו הילדים של הגבר הכירו את האשה הצעירה, וחיבבו אותה מאוד. היחידה שלא ידעה, כמו תמיד, היא **האשה** החוקית, ולכן הכל היה שקט, בלי סקנדאלים ובלי רכילויות.

עברו 10 שנים. האשה הצעירה התבגרה קצת, המשיכה לאהוב את הגבר והיתה די מרוצה בחלקה. ושוב, כמו תמיד, התחילו החברים שלה להגיד לה כל מיני דברים. כמו, למשל, למה הוא לא לוקח אותך לחופשות בחו"ל, למה הוא לא עושה לך כך־וכך, למה הוא לא קונה לך זה־וזה.

האשה הצעירה השתכנעה, ובאחד הימים היא פשוט שאלה את אהובה: „למה אתה לא קונה לי דירה יפה?"

הגבר לא חשב פעמיים, ואמר שבאמת אין לו שום סיבה למה לא לקנות לה דירה יפה.

עכשיו היא קיבלה ממנו דירה בת ארבעה חדרים ברמת־אביב, והיא מאושרת והוא מאושר וגם האשה, שלא יודעת כלום, מאושרת.

מאת
שולמית יריב

שיחות במעלית ובחניון

שלושה חודשים דיברו דיירי שלושת מגדלי דויד על מותו הטראגי של **יהושע מראש.** אחר־כך, במשך שלושת החודשים הבאים, הם דיברו על **רוזי מראש** ועל החבר שלה, ושאלו זה את זה, כשהיו נפגשים במעלית או במיגרש־החנייה, האם רוזי תישאר לגור בדירה במיגדלי דויד או תיסע ללונדון או למקום אחר.

עכשיו מדברים דיירי הבתים על הדירה ששכרה רוזי בלונדון, על **אדם מראש** שנשאר לגור בדירה במיגדלים, וקצת הם מדברים גם על החבר של רוזי, האוסף שעות־טיסה בין תל־אביב ללונדון.

אני מקווה שיקרה משהו בין רוזי לבין החבר שלה, כי אחרת על מה ידברו שם בשלושת החודשים הבאים?

אהבה בחדר־מדרגות

יש לי הרגשה שעוד מעט היא תהיה כוכבת שכל אחד יזכור את שמה: **אריאלה רובינוביץ.** כבר ראיתם אותה בשיפשוף נעים ובאשתי המשוחררת עם **חיים בנאי,** ועכשיו גם בבלוז לחופש הגדול.

רוצים לדעת קצת גם על חיי־האהבה שלה? תקראו לאט, כי זה די מסובך.

שלוש שנים היה לה רומאן עם המוסיקאי **מנחם קורן,** המכונה „מנטה". לא מזמן נגמר הרומאן עם מנטה, אריאלה נשארה קצת לבד, אבל לפני שהיא התרגלה ללבד הזה, פנה אליה המפיק **איציק קול** וסיפר לה שהוא הולך לעשות תוכנית־שידוכים בטלוויזיה, והציע לה לבוא ולהופיע בתוכנית, ואולי אף להכיר איזה גבר־חלומות.

אריאלה באה, ושם מצאה את **שימעון לאומי,** שאפילו הגראפולוגית **רומא אבישי** והפסיכולוג ד"ר **דויד רודי** אמרו שהם מאוד מתאימים זה לזה. מכיוון שאריאלה בחרה בשימעון מבין שלושה גברים, וגם הפסיכולוג והגראפולוגית בחרו בו למענה, הם קיבלו פרס מחברת אל־על: זוג־כרטיסים לחו"ל.

אריאלה נכנסה ללחץ, ולא ידעה אם זה בסדר מצידה לנסוע לחו"ל עם מישהו שהיא רק עכשיו הכירה. ובעודה חושבת אם זה בסדר או לא־בסדר, היא עלתה במדרגות לדירתה שבגיבעתיים, ושם היא נתקלה בבחור צעיר, שחרחר ונחמד, העונה לשם **עדי פרידמן.**

היא שאלה אותו מה הוא עושה בחדר־המדרגות, והוא אמר לה שזה גם חדר־המדרגות שלו. ככה הסתבר שהם גרים באותו הבניין כבר די הרבה זמן, אבל לא יצא להם להכיר זה את זה.

נו, אז אני אקצר לכם את הסיפור ואומר רק שאריאלה ועדי התאהבו קשות זה בזו וזו בזה, וכאילו הכל היה צריך להיות נהדר.

אבל אריאלה, שהיא כנראה דאגנית גדולה, התחילה לדאוג מה יהיה עכשיו עם שימעון לאומי ועם הכרטיסים לחו"ל שהבטיחו להנ... שהרי בחורה ישראלית לא תחזיר כרטיסי־טיס... רק מפני שפיתאום היא התאהבה.

הטלוויזיה הישראלית פתרה לה את הבעי... הטלוויזיה החליטה כנראה שלא לקבל לשידו... את תוכנית־הנסיון (פיילוט) שבו הופיעו אריאל... ושימעון, ואפילו אם בסוף בכל זאת תתקב... התוכנית, הפרסים יהיו שונים לגמרי, משו... שמתאים יותר לטלוויזיה הישראלית — למש... שתי ציפות לכרית או שמיכת־פיקה, או ס... פלסטיק לאשפה.

עכשיו אריאלה מאושרת. אין טיסה לחו"ל... אבל יש אהבה גדולה. תזכרו את השם הזו... אריאלה רובינוביץ.

אריאלה רובינוביץ ושימעון לאומי
אולי סל אשפה מפלסטיק, ואולי שתי ציפות לכריות

יגעת ומצאת – תאמין

אני לא רוצה לשמוע עוד לעולם „אני יודעת שהוא מת להתקשר איתי, אבל אין לו הטלפון שלי!"

אני אומרת לכם כבר שנים — ואני חוזרת ואומרת זאת — שאם גבר רוצה למצוא אשה, זאת אומרת באמת רוצה, הוא ימצא אותה, ימצא את שמה, ימצא את מיספר־הטלפון שלה, ימצא את הכתובת שלה וכך הלאה. אבל זה במיקרה שהוא באמת רוצה.

אתם מכירים את **מיכל בקר,** הנשואה **לחיים בקר,** שיש לו הרבה עסקים בפרנקפורט, ובגללם הוא נמצא שבועיים כאן ושבועיים שם. מיכל, לעומת זאת, הכי אוהבת פה. יש לה דירת־פנטהאוז יפה בשיכון־צמרת בתל־אביב, ויש לה מכונית מרצדס 500 ירוקה וחדישה, ויש לה בגדים יקרים ותכשיטים נוצצים, ויש לה מחזרים המתרשמים ממנה מאוד.

לפני שבועיים, דווקא כשהבעל חיים היה בארץ, צילצל הטלפון בביתה של מיכל, וקול גברי עמוק אמר לה שלום. מי אתה, שאלה אותו מיכל. אני רוצה להכיר אותך, ענה לה הגבר. ראיתי אותך במכונית שלך, רשמתי את המיספר, נסעתי למישרד־הרישוי בחולון, עשיתי עיניים למי שהיה צריך, ותוך כמה דקות יצאו במחשב, שמך, כתובתך, הטלפון שלך ו...

מיכל הסבירה לו שהיא נשואה, ובעלה בבית, ואולי כדאי שיחפש לו גברות אחרות במכוניות אחרות. היא סגרה את הטלפון, והלכה לעשות קפה לבעלה, כשחיוך גדול על שפתיה.

מי לא היתה מחייכת כשגבר ישראלי עושה בשבילה מאמצים כל־כך גדולים כמו לנסוע למישרד־הרישוי בחולון ביום קיץ חם!

צבי סל, העולם הזה

מיכל בקר (עם אריה ויכנסקי)
בחום הגדול, עד לחולון הרחוקה!

יש עניין

העניין האחרון הוא **ששלום קיטל** חזר בשבוע שעבר הביתה, אחרי ארבעה חודשים של התפרפרות.

כל אותם ארבעה חודשים, כשכל העולם יד... ששלום התאהב **ברותי** מהארכיון של קו... ישראל. ישבה **יעל קיטל** בבית וחיכתה ששלו... יירגע מהשטויות ויחזור אליה ואל בנם. ישב... ישבה, חיכתה, חיכתה, ובינתיים הוא רא... שאומנם הדשא של השכן ירוק יותר. אבל עדי... הוא הדשא של השכן.

עכשיו הוא בבית. עם הילד ועם האשה, והו... אפילו מחייך. ראה מה יש בחוץ, טעם קצת, וד...

שלום קיטל
יעל חיכתה שהשטויות ייצאו לו מהראש

צל אביטן (משמאל) הצית את תאו, ואורית
ביב (למטה) תובעת בשיחה עם דפנה ברק:

תנו לאסירים
חיי מין!"

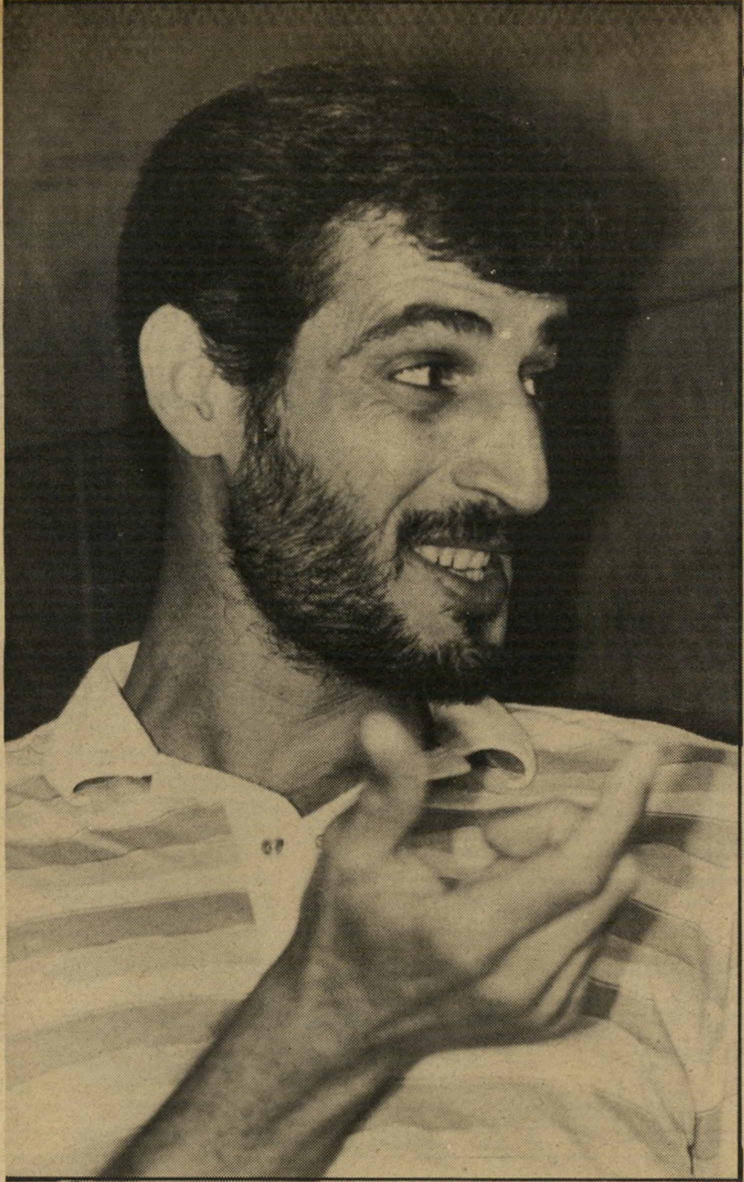
ציון צפריר, העולם הזה

כמה ימים ישבתי עם ארביב וביקשתי ממנה על הבעיות המציקות ביו־ סירים, לשמש להם מעין י שהיתה „בפנים", והנמ־ נכשיו „בחוץ", תוך כדי נחושה שלא לשוב לשם. יב החליטה לחשוף את בחיי־מין בכלא. היא סיפ־ על המתח שיוצר חסר זה, ת־הלוואי שלו כמו מיש־ ר או יחסים לסביים, ה־ לה מכלא נווה־תירצה. יב החליטה להעז ולחשוף מן האינטימיות הסגורה י־הכלא בגלל מילחמתה כת למען התייחדות עם ואבי־ילדה, הרצל אביטן, את עונשו – מאסר־עולם א־שאטה. עד כה לא הוכ־ ילחמתה בהצלחה.

ארביב מתריעה על המ־ נוצר כתוצאה ממדיניות ", כפי שהיא מכנה את של שילטונות בתי־הסוהר, ה על התנאים שבהם אביטן בכלאו. רעשו ה־ . אביטן הצית את תאו. ה של ייאוש? ניסיון־הת־ ? אולי סתם בקשה לתשו־ ? אולי ניסיון להגיע ל־ לתיקשורת? התראותיה ביב, על כל פנים, קיבלו מישנה תוקף.

היה כנראה, רגע של טירוף. ביום שלישי בלילה, ולפתע בחדשות ברדיו: „הרצל אביטן ת תאו, נפגע והועבר לבית־ ..."

— הייתי כמו משוגעת. תי עם כל בתי־החולים האפ־ לכל המקומות העולים על אף־אחד לא היה מוכן למסור לי מידע. ככה טירטרו אותי יומיים, שארע כלום, מבלי להבין מה

אים שהרצל מוחזק בהם, אפשר צער של ייאוש.

חו ממנו את הדבר הכי בסיסי — כחו שגם אני בן־אדם.

מקבלת אצלו ביקור פעם בש־ שעה. אסור לנו לנגוע זה בזה הביקור. קיימת בינינו הפרדה במשך הביקור אנחנו עטופים ם, שהעיניים יוצאות להם מול ועה שלנו.

אין לנו טיפה של פרטיות. ממש אין לי דקה אחת שלי ושלו.

מאז שהשתחררתי מבית־הכלא, אני אדם חופשי, אך אני מרגישה עדיין בבית־הסוהר. אני כלואה! אני מתייסרת בתוכי על מה שעובר על הרצל.

„איך אבא יביא לאמא תינוק?"

אדם, בנם של אורית אר־ ביב והרצל אביטן, הוא ילד עירני ומפותח־להפליא לגילו (5). אין הוא מוכן לבקר את אביו בכלא־שטה והוא מגיב ממש ברתיעה כשאך מזכי־ רים את השם.

לעומת זאת, הוא יודע בדיוק נמרץ מה שהוא רוצה: „אני רוצה אחות. למה? ככה! הרצל צריך להביא תינוק לבטן של אמא... אבל עכשיו הוא בבית־סוהר... אז בעצם איך הוא יביא לה את התי־ נוק?... שיתנו לאבא ואמא להיות ביחד, זה מה שאני מבקש. ממי? מהסוהרים!"

אם ישימו נמר בתוך כלוב סגור — הוא ישתולל, יטרוף.

הרצל הוא אסיר־עולם. אין לו תאריך־שיחרור. בדרך־כלל מקבלים תאריך אחרי שיושבים חמש־שש ש־ נים.

הוא מבודד כל היום. אין לו בכלל מגע עם אנשים. יש לו שעת־טיול אחת ביום לבד, כמו שמוציאים כלב לעשות את הצרכים.

מותר לו לקרוא, אבל כמה בן־אדם יכול לקרוא?

הוא לבד! לבד!

הרצל הוא אדם נפלא. אם מתיי־ חסים אליו כמו אל בן־אדם — הוא מחזיר יחס טוב. הוא אדם עם המון רגשות. אדם טוב, מתחשב.

מיפגש אינטימי חודשי

מזה שנים אנחנו מבקשים ש־ יתנו לנו להתייחד.

בתחילה טענו שאם נתחתן — ירשו לנו להתייחד.

לא רציתי לכלוא את עצמי לכל החיים למען התייחדות של פעם אחת.

אסירי־עולם, אין להם כלום: לא חופשות, לא תיקווה, לא כלום. אילו היו נותנים להם להתייחד עם נשותיהם — הם היו מתנהגים לגמרי אחרת, היו רגועים יותר. בלי זה, הם נעשים עצבניים.

ככה, לפחות, יהיה להם למה לחכות. אחרת הם ישנים־קמים־אוכלים.

זה היה מונע גם תופעות אחרות בכלא.

צריכים להגיע לכך שאחת לחודש יהיו מיפגשים בין האסירים לנשו־ תיהם.

כשאנחנו נלחמנו על כך, טענו שאין מיתקני־כליאה מתאימים לכך.

רפי סויסה היה בעדנו. הוא היה מוכן לבנות מיתקן־כליאה מיוחד לשם־כך.

קודם לכל, שיתנו לנו התייחדות פעם אחת. הרצל הוא האבא של הבן שלי. הוא בן־אדם: אדם צריך לאכול, לשתות, צריך לקבל את הפורקן שלו. מדוע לא משאירים אותנו לפחות קצת לבד בביקור?

גם הילד זקוק לכך. הילד זה החיים של הרצל. הוא לא מוכן לבקר אותו בכלא־שטה (שבו מרצה אביטן את עונשו) בתנאים הנוכחיים. אני משתג־ עת לתת לו נשיקה. ואני רואה את כל הסוהרים — כמה סוהרים! — בתוך הפיות שלנו.

אני אמורה להרגיש נפלא כאסירה משוחררת. אבל אני בכלל לא משוח־ ררת. המישטרה עוקבת אחרי. הם מל־ ווים אותי לכל מקום שאני הולכת.

אני רוצה לשנות את התדמית שנוצרה לי. העיתונים הכפישו את שמי, רצחו את האישיות שלי.

הייתי ילדה. כל מה שעשיתי, עשיתי מפני שאהבתי.

עוצרים אותי מהמישטרה בכל פעם, שואלים אין ספור שאלות: „לאן את הולכת? מי זה? לכמה זמן?"

מה, אני חייבת למישהו דוח? אני רוצה להתחיל בחיים חדשים! אני רוצה להיכנס לחברה חדשה, חברה טובה. מישהו נורמלי, שיראה את המישטרה סביבי כל הזמן, יחשוב ודאי לעצמו: „אורית ארביב, בשביל מה אני צריך אותה? השתגעתי?"

במשך שש השנים שישבתי בבית־ הסוהר קיוויתי שתהיה לי התייחדות עם הרצל. כל אסירה יצאה לחופש, ויכולה היתה לקיים שם יחסי־מין. הגבר שלי יושב בבית־סוהר ולכן זה נמנע ממני. כשאסירה מגיעה לנווה־ תירצה, היא מדברת על גברים. אחר־ כך, לאט־לאט, היא מפסיקה, ונוצרים יחסים בין הנשים: או זוגות־זוגות, או יחסים חד־פעמיים.

היה גם מיקרה שסוהרת קיימה יחסים עם אסירה. כשזה התגלה, היא פוטרה.

המדיניות של המנהלת שם היא לנסות ולהפריד בין זוגות קבועים של אסירות. אני מניחה שאילו היו מאפשרים התייחדות בין האסירות לגברים שלהן, או בין האסירים לנשים שלהם — זה היה נראה אחרת.

הרצל ואני קיווינו במשך שנים, פעלנו בכל דרך אפשרית להשיג הת־ ייחדות.

הרצל רוצה להיות בסדר. הוא באמת מנסה, אבל לא נותנים לו. הם (הסו־ הרים) מתגרים בו. אני לא יודעת למה.

קשה לתאר את המתח שנוצר בבית־ סוהר, שלא לדבר על תנאים כאלה. זה מין משהו מבפנים, שרוצה להתפרץ החוצה.

אני מקווה שהדברים שאני כותבת ישפיעו, שמישהו יתעורר ויתחילו להתנהג כלפינו כבני־אדם.

שיתנו לנו את הזכויות המגיעות לנו, ויפסיקו להיות „אנטי".

אסור לשכוח — מדובר על בני־ אדם!

השבוע פנו שלושה שופטים על־ יונים אל מוסדות המדינה בדרישה המקבילה לזו של אורית ארביב: לאפשר לאסירים להתייחד עם נשותיהם וחברותיהם.

בג"ץ החליט השבוע שיש לאפשר לאסירים ולאסירות לקיים חיי־אישות. מה הבעיות הכרוכות בכך? האם יקומו בתי־פגישות בבתי־הסוהר?

התייחדות בכלא

שילטונות הכלא אינם מסתכ־נים במתן זכות התייחדות לאסי־רים עם נשותיהם ללא צו מפורש של בית־המישפט. לעיתים, פונים הנאש־מים, באמצעות סניגוריהם, לבית־ה־מישפט ומבקשים להתיר להם להיפגש עם נשותיהם לצורך הפרייתן.

המדובר בדרך כלל במיקרים בהם בני הזוג נמצאים בטיפול רפואי לפר־יון, ונקבע על־ידי הרופאים מועד מדוייק להפריית האשה. יש שופטים הנעתרים לבקשה כזו ומצווים על שיל־טונות הכלא להוביל את הבעל האסור אל אשתו.

כל צו כזה מעורר בעיות נכרות בשרות בתי־הסוהר. תמיד יש חשש כי האסיר ינצל את ההתייחדות ויברח.

ויליאם ורינה נקש
הפריית מבחנה

מאידך ברור, כי אין מקום לאפשר ל־שוטרים להיכנס לחדר ההתייחדות בשעת המישגל.

כדי להבטיח מפני בריחה, מאלתרים השוטרים אמצעים שונים.

בשבוע שעבר, בבאר־שבע, ביקשו השוטרים לכבול את רגלי הבעל בכב־לים בשעת המישגל. הוא סירב, אמר כי איננו פר־הרבעה ואינו יכול להתייחד בתנאים כאלה עם אשתו. השוטרים נעתרו לו לבסוף, והירשו לו לקיים יח־סים ללא כבלים.

הדרך היחידה שבה יכולה אשת א־סיר להיכנס כיום להריון היא בעזרת הפריית־מבחנה. כמה נשות אסירים קיבלו אישור למיבצע כזה משרות בתי־הסוהר. רינה נקש הרתה בצורה זו.

שילטונות בתי־הסוהר מעדיפים שי־טה זו, מכיוון שאין בה סכנה לבריחת האסיר. האשה באה ביום המיועד וב־שעה המיועדת, ומקבלת מחובש הכלא את המבחנה המלאה זרעו של בעלה, ממהרת לבית־החולים בו היא מטופלת, ומקווה שהפעם זה נקלט. על טיפול זה אפשר לחזור שוב ושוב, על־פי קביעת הרופא המטפל.

לחיים לואיס וייל אין בעיה להפרות את אשתו. לווייל שישה ילדים ו־20 נכדים. מאז כניסתו לכלא, לשלוש שנות מאסר, הוא מתלונן מדי פעם על מחלותיו הרבות ועל יחסם המתנכל של הסוהרים אליו.

הפעם זכה לעשות היסטוריה. הוא הגיש בג"ץ בטענה שעליו להמשיך ב־מיצוות פרו־ורבו, ובית־המישפט העל־יון נעתר לו. אולם מכיוון שבתי־הכלא של מדינת־ישראל אינם מצויידים עד־יין בבתי־פגישות לאסירים, הסביר בית־המישפט לווייל כי קצרה ידו מהו־שיע.

השופטים מנחם אילון, דוב לוין וא־הרון ברק המליצו לשילטונות הכלא לאפשר לכל אוכלוסיית האסירים לק־יים יחסי־אישות.

אם אומנם תקויים המלצת הבג"ץ, יש לשער כי כך יראו הדברים בשנת 2000.

"יאללה, יאללה!" קרא הסוהר ל־ששת האסירים באגף גימל, "היום תורכם להתייחדות!"

הצהלה בתאים לא ידעה גבולות.

ששת המאושרים התרחצו בקפדנות, זילפו על עצמם אפטר־שייב ביד נדיבה וניסו להתעלם מהבדיחות והעקיצות שנשלחו אליהם מכל התאים הקרובים.

"אני רק מקווה שאשתי לא במח־זור!" סינן אחד מהם בין שיניו, "אמרתי לה שאם היא תסדר אותי הפעם — אני הורג אותה!"

חברו חייך אליו ואמר: "מה, לא שמעת על התקנות החדשות? כמו בר־בנות לפני החתונה, האשה צריכה למ־סור לרב הכלא בדיוק מתי היה המחזור האחרון שלה, לפני שקובעים לה התיי־חדות, אז אתה לא צריך לדאוג."

ששת המתייחדים המאושרים הוצע־דו בשורה לעבר הבניין החדיש בפאתי־הכלא, שבפי הסוהרים קרוי "בית־הפ־גישות". לאסירים יש עבורו שם בוטה יותר.

המיבנה הוא ביתן ארוך ומסורג ובו שישה חדרים צמודים.

בכל חדר חיכתה כבר אשתו של האסיר. סוהרות, מכלא הנשים הסמוך, ישבו בחדר־הכניסה, המשמש גם כח־דר־חיפוש. שם ערכו הסוהרות חיפוש גופני יסודי לנשים המבקרות, כדי ל־הבטיח שלא יבריחו משוריות או סמים לבעליהן.

הסוהרים פתחו את הדלתות אחת־אחת, וקראו בקול את שם האסיר ואת שם אשתו.

"אתה זוכר שפעם כמעט הכניסו את הצולע לאשתו של ינוש?" שאל אחד האסירים בצחוק את חברו, כשהוא מת־קדם לעבר הביתן.

הסוהר מתח את השעון הגדול שעל הקיר, ואמר בחיוך ציני לאסיר: "בהצ־לחה, חביבי, בעוד שעה יצלצל השעון, ואני מקווה שלא נצטרך לחלץ אותך!"

ששת האסירים נכנסו לחדריהם.

הסוהר נעל את כל החדרים מבחוץ במנעול גדול, התיישב ליד הסוהרות ופלירטט איתן. "מה דעתך להיכנס אי־תי לאחר החדרים, כשהמניאקים ייצ־או?" שאל את היפה שביניהן, כשהוא מסנן: "מה עוד ימציאו להם? בתי־פגי־שות, נסיעות לחוץ־לארץ, חיים יותר טובים משלנו!"

"תכינו את עגלות הכביסה, כשהם יוצאים מהחדרים שלהם הם צריכים להוציא איתם את הסדינים מהמיטות ולזרוק אותם לעגלת הכביסה המלוכ־לכת. הבאים אחריהם יצטרכו לסדר את המיטות שלהם בעצמם. אני חושבת שהמחזור הבא כבר מתכונן לבוא," אמ־רה הסוהרת לחברותיה.

בבת אחת צילצלו ששת השעונים.

הסוהר קם ודפק ברעש על הדלתות. "אני פותח! תתלבשו!" צעק בצחוק א־דיר.

הסוהר פתח את הדלתות אחת־אחת וכל זוג נפרד בנשיקה ארוכה, כאשר הסוהר דוחק בהם והסוהרת מלווה את האשה לעבר היציאה.

שש נשים חדשות הגיעו, וסוהרות ערכו חיפושים בגופן. "את זוכרת, חנה, איך לפני שבועיים, כאשר עשינו את החיפוש על ה'כלות', גילינו שאחת מהן היא גבר לאללה?" צחקה אחת הסוה־רות.

"מה יש? לקוקסינלים לא מגיע?" שאלה חברתה, "תראי, גם הם יפנו לבג"ץ ויקבלו זכויות התייחדות. אני שומעת שתנועת ההומואים והלסביות כבר עושים הפגנות וצעקות ליד הכנ־סת, שיתנו גם להם להתייחד בכלא."

הסוהר שהביא איתו את ששת הג־ברים החדשים, חזר על הפרוצדורה ונעל את הדלתות. "היה לי עכשיו דבר מאוד מצחיק באגף," סיפר לסוהרות, "ג'ינג'י, שצריך היום להתייחד עם אש־תו, כמעט שלא בא. החבר שלו בכלא מקנא נורא, ולא רוצה שהוא ייפגש עם אשתו. הוא אומר לו שכל הזמן שישהה הג'ינג'י עם אשתו בהתייחדות, הוא יב־כה ויצעק ויבגוד בג'ינג'י עם מישהו אחר באגף.

"הייתן צריכות לראות את הפרצוף של ג'ינג'י כאשר נישק את אשתו כר־גע. יותר אבל משימחה."

"שמעתן שגם הבנות בנווה־תירצה

(המשך בעמוד 36)

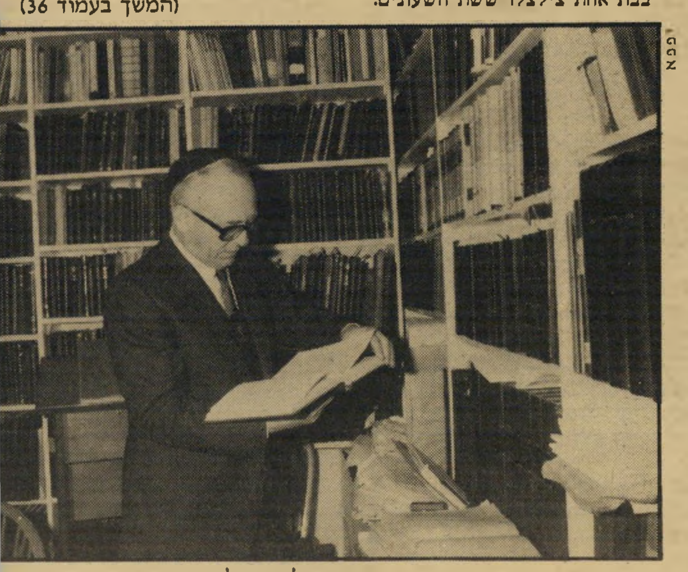

שופט עליון אילון
זה ימנע הומוסקסואליות בכלא!

התייחדות

(המשך מעמוד 35)

עושות צעקות, מפני שטרם קיבלו מקום מיוחד להתייחדות?" אמרה אחת הסוהרות. „אבל מכיוון שיש ביניהן הרבה זונות, הן ביקשו לסדר להן גם מיכרז, ומי שיציע את הסכום הגדול ביותר תמורת התייחדות איתן הוא שיזכה."

הסוהר גיחך ואמר: „נווה־תירצה, גם כן בעיה! אולי שישים אסירות. מה זה מול אלפי האסירים־הגברים שאנחנו צריכים לשרת?

„הפכנו הסרסורים שלהם. אחרי שנקבע שלא רק אשה חוקית יכולה לבוא להתייחדות אלא גם חברה או ארוסה, יש לאסירים כל מיני ארוסות מעניינות מאוד. נדמה לי שלזונות בתל־ברוך יש מסלול עבודה חדש מאז החוק הזה. ראיתי כאן כבר כמה מהמפורסמות בשטח.

„ואין מה לעשות. אם האסיר מצהיר שהן החברות שלו, הוא יכול להיפגש איתן. אחרי שבוע הוא יכול להודיע שיש לו חברה חדשה, ומגיעה גברת אחרת. עוד מעט אלה שאין להם חברות או ארוסות יבקשו ממני שאלך לתל־ברוך ואבחר להם אחת יפה להתייחדות. הם הרי לא יכולים לצאת החוצה לבחור, ולא תמיד המישפחה רוצה להביא להם זונה."

„אתם יודעים שכאשר אני מספרת למישהו מה אני עושה בשרות בתי־הסוהר כולם מתגלגלים מצחוק? שואלים אותי אם זו עבודה חוקית או אולי אני מנהלת בית־פגישות. כל מיני בחורים מבקשים ממני מסאז'ים ושולחים ידיים בלי חשבון, אחרי שהם שומעים על המיקצוע שלי. ואתם יודעים איך מכנים את מנהל בית־הפגישות בחוץ? קוראים לו ,מאדאם'." הסוהר והסוהרות התגלגלו מצחוק.

„בעיניי הכי מוצאת חן המכונה הזאת ששמו בכל חדר, שמכניסים מטבע ויוצא קנדון. יש כבר סיפורים מסמרי־שיער על העניין הזה."

הסוהרת הבלונדית פיהקה והתקרבה לאחת הדלתות, היא קרבה את אוזנה לדלת־החדר והקשיבה. הסוהר ניגש אליה וגרר אותה משם. „את משוגעת? מישהו יראה ואחר־כך יהיו לנו צרות מהאסירים. בשבוע שעבר סיפרו לי שבכלא שאטה, אחד האסירים שם פילפל שחור בחור המנעול, והסוהר שהציץ כמעט התעוור!"

„מה, גם בשאטה כבר יש בית־פגישות?" שאלה אחת הסוהרות. „ואיך את חושבת שיתגברו על כל אוכלוסיית הכלא? הרי על־פי החוק צריך לתת לכולם, ויש כמה אלפים, ואפילו בשמונה שעות רצופות ליום אנחנו יכולים להפגיש רק 48 אסירים עם נשותיהם. זה יקח שנים להפגיש את כולם."

הסוהרת התחילה לפתע לצחוק ואמרה: „אתם יודעים, לפני שבועיים היה כאן אסיר ערבי, הוא בא בשימחה, וכאשר ראה את האשה הוא התחיל לצעוק ולצרוח. מסתבר שיש לו שתי נשים, הוא חיכה לצעירה והגיעה הזקנה. הייתם צריכים לראות קירקס. כמעט הרג אותה במכות. היינו צריכים לפתוח את הדלת באמצע ההתייחדות כדי שלא יפגע בה קשה. הוא אמר שהיא רימתה אותו וגנבה את התור של הצעירה."

הסוהרים התפתלו מצחוק, ואחד אמר: „ואללה, אם הייתי סופר — איזה רומאן הייתי יכול לכתוב על זה!"

■ ■ ■

הפסיכולוג ד"ר דויד רודי מצדד בהצעת השופטים לאפשר לאסירים להתייחד עם נשותיהם או עם חברותיהם. „הזכות הזו לקיים יחסי־מין היא זכות לגיטימית של כל אדם. האפשרות שתינתן לאסירים להתייחד עם נשותיהם יכולה רק להועיל. זה יכול לעזור לטיהור האטמוספרה בבתי־הכלא, זה ישנה את האווירה לטובה. האסירים ירגישו שהחברה לא התכחשה להם, וזה גם יכול להוסיף לחיי־מישפחה תקינים.

„לדעתי, זה גם יעזור לאסירים מבחינה נפשית, זה יוריד את רמת החרדה ויהיה לאסירים יותר שקט פנימי.

„מה יעשה אסיר שאין לו חברה? מה עושה כזה אדם בחוץ? אותו הדבר. מי שאין לו חברה, לא יהיה זכאי לזה. בסך־הכל, למרות החסרונות המעטים שיש בהצעה הזו, היא יכולה רק להועיל."

הוא חייל קרבי. הוא שוחרר מצה"ל. הוא עומד לרדת מן הארץ. הוא מסביר את מניעיו.

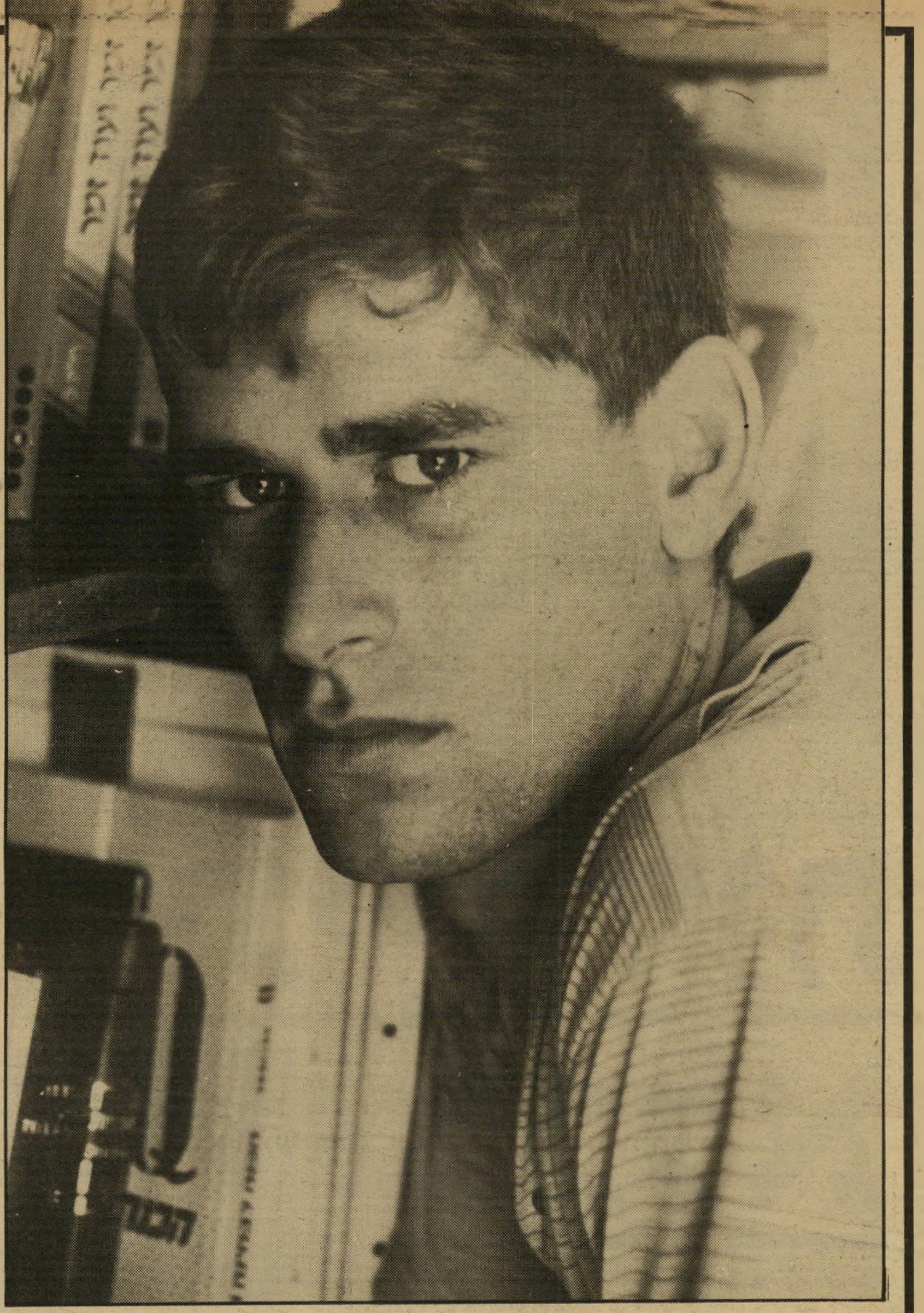

„אדם צריך לחיות איפה שטוב לו... אם הכל כאן חיקוי, למה לא ללכת ישר למקור?... שלוש שנים זו לא תרומה מספקת למדינה?... הדבר היחידי שקיבלתי מהמדינה זה צו־מילואים... אם אהיה עשיר, אשלח תרומות למדינה..."

ביום השני הקרוב יעלה פזי דויטש למטוס אל־על שיטוס לארצות־הברית. הוא יוצא לדרך עם כרטיס לכיוון אחד. „לבדוק אפשרויות," כך הוא קורא לזה. יש מי שיקרא לזה אחרת: ירידה.

פזי בן ה־22 הוא בלונדי, יש לו עיניים כחולות, הוא היה יכול להיות סמל לישראלי היפה: היה חניך ומדריך בתנועת־נוער, שירת שלוש שנים ביחידה קרבית, והיה חניך מצטיין שקיבל על כך אות מהרמטכ"ל.

בעילעול קצר באלבום התמונות שלו אפשר לראות אותו מצוייד בתרמיל ומימיה, מטייל בשבילי הארץ. בתמונה אחת הוא בגליל, ובתמונה אחרת בנגב. גם בזו גם בזו הוא נראה בבלורית שיער שנופלת על המצח, סנדלים, מכנסיים קצרים וחיוך רחב על הפנים.

כשממשיכים לדפדף באלבום אפשר לראות תמונות מהשרות הצבאי, סיום הטירונות, תמונות מלבנון, בסירים בשטח, ובקומזיצים עם החברים ליחידה.

„דווקא השרות הצבאי גרם לי לפתוח את העיניים," הוא אומר בעודו מתבונן בתמונות.

„כמעט כל האידיאלים שהיו לי מתו בלבנון. שם, בין ההריסות והדם, נוכחתי לדעת שחיי־אדם חשובים יותר מהכל, יותר מכל מיני אידיאלים וסיסמאות. זה גם עזר לי לגבש את ההחלטה על העזיבה."

בראייה מפוכחת

הוא שלם עם העזיבה הזו וטוען שאין זו החלטה של רגע. קדמו לה הרבה התלבטויות והירהורים. עתה, כשהתקבלה ההחלטה, הוא מדבר עליה ומסביר אותה בבהירות ובביטחון, כאילו אין ברור ממנה, כאילו אין אמת אחרת.

הוא מחייך כשמעירים לו על כך: „בסופו של דבר, אני צבר. נכון? ככה מדבר צבר."

רק מאוחר יותר הוא מסכים להודות, שההחלטה קשה עליו, שהוא עדיין מנסה לשכנע את עצמו, להיות בטוח שהוא נוהג נכון.

„חיים רק פעם אחת, וגם החיים האלה לא ארוכים כל־כך. יש לי לחיות כאן עוד 60 שנה, ואני רוצה להעביר אותם בצורה הטובה ביותר. מכאן, בעצם, נובע הכל. זה המפתח להכל. אדם צריך לחיות איפה שטוב לו. נקודה.

„ועכשיו — אני מכיר את זה טוב מאוד — יגיע הנאום הקבוע המוכר והשחוק של כל מיני אידיאליסטים מדומים או לא מדומים, שיגידו לי שזה ריקני וגועלי לעזוב את הארץ בגלל הרדיפה אחרי המותרות והחומרניות.

„חשבתי על זה והגעתי למסקנה, שגם בארץ יש הרדיפה הזו, גם כאן הרדיפה אחרי מכונית מפוארת יותר מזו של השכן ובניית חדר נוסף בבית הפכו לנורמה.

„אם כבר חומרניות — אז עד הסוף. אני אלך על כל הקופה בחו"ל. כן, אני יודע כי כל הישראלים שעובדים שם כנהגי־מוניות. אני נוסע בראייה מפוכחת, אין לי חלומות גדולים להיות מיליונר בן לילה. אני בסך הכל הולך לנסות את מזלי.

„יילך לי קלף? עלא כיפאק. לא יילך? אני אחזור לכאן. אם יהיו לי אותם התנאים כאן ושם, אני אחיה כאן. האפשרות הזו של להיות שם, היא רק בתנאי שיהיה לי שם טוב יותר.

„יש כאן דברים רבים שמפריעים לי. למשל? התרבות. זו שאיננה וזו שישנה. אני מתכוון לזה שתרבות ישראלית משלנו אין כאן. בכל שנות קיום המדינה לא השכלנו ליצור לעצמנו תרבות ישראלית שורשית.

„מהצד השני יש תרבות הכיכרות, תרבות הרחוב שמפריעה לי. די להסתכל מה קורה על הכבישים בארץ. נהגים עצבניים, צפירות רמות, עקיפות מצד ימין ונהיגה ברבארית. אז אפשר לומר שאלה הם דברים שוליים ולא חשובים. אפשר גם להתייחס אליהם בהומור, כמו שעושים רבים, אבל לדעתי זה מייצג. מייצג תרבות ברבארית ומוכיח על אופי אגואיסטי, לא מתחשב ועצבני.

„יש בדברים הללו משהו מצחיק? כשמדברים איתי על זיקה לארץ, ואני חושב על העשן העולה מהמנגלים בשבתות ובחגים. עם כל הרצון הטוב, אני לא מרגיש שייך לאלה. שייכות למולדת היא לא רק שייכות לאדמה ולנופים, אלה יש לי בכל מקום בעולם. השייכות צריכה להיות לעם. כאן ב,ארץ האבות', במולדת שאליה נכנספנו, יושב עם מפורד ומסוכסך, ספרדים ואשכנזים, דתיים וחילוניים, שמאל וימין.

„בתור שמאלני, אשכנזי, חילוני, יש לי חלק די קטן של העם שאני שייך אליו... לא, אני מתכוון ברצינות. חוץ מימי־מילחמה, שבהם העם מאוחד, בסתם יום של חול, הספרדי לא אוהב אותי כי אני מקפח אותו, והדתי לא אוהב אותי כי אני כופר, והימני לא אוהב אותי כי אני עוכר ישראל ואש"פיסט. אז לכל אלה ביחד אני מנופף לשלום ונוסע.

„ובעניין האין־תרבות, שדיברתי עליו מקודם, אז כדאי אולי לציין את התרבות הגדולה ביותר שנוצרה אצלנו: תרבות החיקוי.

„כל מה שיוצרים כאן הוא חיקוי לחו"ל. תל־אביב הנוצצת מנסה להיות פאריס או ניו־יורק או כל מה שהוא מערבי, וכך גם האמנים שלה והזמרים והקהל.

„כשאני רואה את הילדו'דס שמדליקים נרות בהופעה של שלום חנוך, אני קצת מרחם עליהם. הם מנסים ורוצים ושואפים להיות חו"ל, גם בבגדים ובהתנהגות. אני שומע את הזמר אדם שמנסה להיות ברוס ספרינגסטין, וכשאני מצרף את כל אלה ביחד אני שואל את עצמי: אם הכל כאן הוא חיקוי, אז למה לא ללכת ישר למקור? המקור אמיתי יותר, נוצץ יותר, טוב יותר."

כשמוזכר בשיחה עניין התרומה למדינה, פזי כועס. „מה יש, שלוש שנים זו לא תרומה מספקת? אולי הייתי צריך ליהרג בלבנון כדי שדורשי ה,תרומה' יבואו על סיפוקם? קיבלתי במדינה 18 שנות ביטחון, והחזרתי את החוב הזה בשלוש שנים מחיי. לפי איך שאני רואה את המצב הפוליטי, אני לא חושב שהבן שלי יחיה אחרת. גם הוא יילחם.

„אני לא מוכן לחיות עם לנצח־תאכל־חרב, אני לא מסכים לזה. אם כאן בארץ זה לא מסתדר לי ואני חייב לחיות עם זה, אני אנסה בחו"ל. אין בעולם שום דבר ששווה מילחמות נצחיות.

„אומרים שפה הכי בטוח ליהודים. אבל אם נקח את מיספר האנשים שנהרגו כאן במילחמות מאז קום

רגע לפני הירידה

המדינה, ונשווה אותו למיספר היהודים שבחו"ל, המאזן לא יהיה לטובת ישראל. אני מעדיף שלא לצאת מהבית בשעות החשיכה, בגלל הפחד מהכורשים, מאשר למות בגיל 19 בצבא."

ליצנים בכנסת

התהליך של קבלת ההחלטה של העזיבה היה אצל פזי ארוך וממושך. ככל שהזמן חלף הלכו ונוספו טיעונים לטובת ההחלטה.

אחד הדברים שהכריעו בסופו של דבר, לדבריו, היה היחס לו זכה כשהשתחרר מצה"ל.

„לפני חצי שנה השתחררתי מהצבא. בחלומות הכי שחורים שלי לא העליתי על הדעת באיזה יחס אזכה. נכון יותר לומר — באיזה חוסר יחס. למי בכלל איכפת שעכשיו גמרתי לתת שלוש שנים למדינה? כמעט ואין הטבות לחייל משוחרר.

„שיסביר לי מישהו מדוע אין בן־אדם רשאי לחיות במקום שבו הכי נוח לו, שבו הכי טוב לו!"

„הנה, דוגמה — פטור ממס. הפטור הזה הוא כל־כך קטן! הרי זו החוצפה בהתגלמותה, לקחת כל־כך הרבה מיסים מחייל משוחרר, גזל כבשת הרש! אבל אצלנו הכל אפשרי.

„במהלך השירות הצבאי נפצעתי. לא משהו רציני, רציתי לבקש מהצבא את מעט הפיצויים שהגיעו לי, אבל כשנודע לי איזו מערכת בירוקרטית קשה ומסובכת אני צריך לעבור, העדפתי לוותר. כיום, אחרי שלוש שנות שרות, הדבר היחידי שאני מקבל מהמדינה זה צו־מילואים."

פזי מספר שבצעירותו היה פעיל פוליטי, מתוך מניעים אידיאליסטים. היום הוא צוחק על כך בצחוק מריר: „אני מסתכל על הפוליטיקאים שלנו, ואז הצחוק והבכי מתערבבים זה בזה.

„הרי הם מעוררי גיחוך, רובם שם, בכנסת. רק השמות שלהם — גרופר ופרץ ואבו־חצירא — מספיקים לעורר כעס וגיחוך.

„יושבים שם בכנסת עדת ליצנים שמחליטים בשבילנו. על הלביא, למשל, הם החליטו? בנו והשקיעו והוציאו הון־עתק, ועד היום אף אחד לא יודע אם צריך אותו או לא.

„אני יכול להתנהג כמו כל ישראלי ממוצע ולשבת בכל יום שישי בסלון ולקטר ולכעוס. ואפשר במקום זה להראות להם מה הם שווים ולעזוב אותם, שירבו עם עצמם.

„למה לא להישאר ולשנות מבפנים? אפשר להגיד את זה אבל גם מי שאומר את זה יודע, שהמאבק אבוד מראש. אם מסתכלים על זה בצורה ריאלית, מבינים שזה לא ישתנה.

„יש גם נקודה נוספת. אני מרגיש עייף. מוזר אולי לשמוע את זה מבחור צעיר בן 22, אבל זו המציאות. אני עייף מלכעוס ומלהתרגז, עייף לשמוע את מיבזקי־החדשות בכל חמש דקות ולחיות במתח.

„זה היתרון הגדול של החיים בחו"ל. גם שם יש בעיות, מריבות וסיכסוכים, אבל שם זה לא נוגע לי. שם אני לא אקח ללב את הבעיות הפוליטיות והחברתיות. כמובן שהיתרון הזה הוא גם חיסרון. ביחד עם ההתנתקות מהנעשה שם, יגיעו בוודאי גם הגעגועים לארץ. אני מוכן להם, ואני יודע שהם יבואו. זה דבר טיבעי ומקובל. גם ילד שנולד באיים הקריביים ירגיש לשם שייכות וגעגועים.

„תהיה חסרה לי בוודאי גם החברה, אבל זה המחיר. בסופו של דבר אני גם אוהב את הארץ, אבל לכל אהבה יש המחיר, ואת המחיר שאני נדרש לשלם על החיים בארץ אני לא מוכן לשלם.

„ודווקא כשמדברים על הגעגועים ועל החברים הוא מדבר בפחות החלטיות, יותר מהוסס, פחות בטוח, ואחר־כך הוא גם מוסיף:

„יכול להיות שזה מה שישבור אותי, שזה מה שיגרום לי לחזור. אני בהחלט רואה אפשרות של חזרה אחרי כמה חודשים."

בנקודה זו חוזר הבטחון העצמי, או מה שהוא הגדיר „האופי הצברי", והוא אומר: „הכל, כמובן, תלוי בהצלחה!"

בהחלטיות לא פחותה הוא מגיב על ביטויים הנשמעים כלפי היורדים.

„נפולת של נמושות" — זה עוד טוב. אני גם שמעתי כאלה שאומרים חלאה וטינופת. אדרבא, שיבוא מישהו וישכנע אותי, שיגיד לי את הביטויים האלה בפנים. שיסביר לי מישהו מדוע אין בן־אדם רשאי לחיות במקום שבו הכי נוח לו, שבו הכי טוב לו.

„אני מבטיח שאם אהיה עשיר, אשלח המון כסף למדינה. אז בטח יכרעו ברך לפניי. טוב, עשירים הם לא נפולת."

את האמירה האחרונה הוא חותם בחיוך.

הוא אינו מוכן לדבר על העתיד ולנסות לצפות מה שיקרה לו. „יש גם סיכוי שבעוד כמה שנים אהיה קיבוצניק בנגב, אם יקבלו אותי אחרי הכתבה הזו..."

ארבעה תצלומים של לוחם: באימונים בארץ, עם חברים ובמילחמת־הלבנון

לפני הפרידה הוא מספר על מיקרה שהיה נוכח לו: „הייתי השבוע בבריכה ושמעתי שתי ילדות קטנות, שרק הכירו זו את זו, משוחחות בינייהן. ,אני מאמריקה,' אמרה האחת לשניה. ,אז מה,' היא ענתה לה, ,אני גרתי שלוש שנים באמריקה.' ואז החלו שתיהן לספר זו לזו ספורים דימיוניים על אמריקה שאף אחת מהן לא ראתה.

„אמריקה היא לגביהן חלום. לי יש האומץ לנסות ולממש את החלום הזה."

באחד מעמודי האלבום, בין התמונות, יש כרטיס־ברכה שכתבו לו החניכים מהתנועה.

מועתק בכרטיס השיר ארץ. „ארץ שנאהב,/ היא לנו אם ואב,/ ארץ של העם,/ ארץ לעולם,/ ארץ בה נולדנו,/ ארץ בה נחיה,/ יהיה מה שיהיה."

פזי מביט בשורות הללו ושר: „ארץ בה נולדנו ארץ בה נחיה..." אבל זה כבר תלוי במידת ההצלחה בחו"ל.

שי כרם ■

תמרורים

צ'קים ללא כיסוי

הודח ♦ ממישרתו, **ג'ון אפסטון**, מי שהיה בשנתיים האחרונות שגריר ארה"ב במדינת־הננס המרכז־אפריקאית רוואנדה (26 אלף קילומטר מרובעים, ארבעה מיליון תושבים), אחר שנחשד בהפצת צ'קים ללא כיסוי ביותר מ־15 אלף דולר. אפסטון, איש־עסקים שמרני, שבעת הרחתו בילה חופשה בצרפת, היה מינוי פוליטי בזכות קשריו למימשל רונלד רגן.

● ● ●

סיסמה עם חיים

נחוג ♦ יום הולדתו ה־75 של **אליהו טל**, מראשוני הפירסומאים בארץ. טל, יליד ברלין, החל את הקריירה שלו כמנהל־הפירסום של מיפעל־השמנים החיפאי שמן. קטע אותה לשנים מיספר על־מנת לשרת בצבא הבריטי של מילחמת־העולם (בו הגיע לדרגת מייג'ור — רב סרן) ובצה"ל (סגן־אלוף), וחידש אותה בראשית שנות ה־50, עת היה לשותף בסוכנות־פירסום מובילה (שעל לקוחותיה נימנו, בין השאר, בנק לאומי לישראל, כרמל־מיזרחי ומיפלגת הציונים הכלליים, קודמיהם של הליברלים בליכוד, עבורם טבע טל באחת ממערכות הבחירות לכנסת את הסיסמה תנו לחיות בארץ הזאת!).

● ● ●

ילדים מן השואה

נפטרה ♦ בגבעתיים, בגיל 77, **לנה קיכלר־זילברמן**, פסיכולוגית ומורה במקצועה, שריכזה, בשלהי מילחמת־העולם השנייה, מבין חורבות הגיטאות וחומות המינזרים (בהם הוחבאו) בפולין עשרות ילדים יהודיים, ריפאה וחינכה אותם ולאחר מכן הבריחה אותם דרך גרמניה וצרפת ארצה, בה פירסמה את קורותיה וקורות ילדיה בצמד ספרים (מאה ילדים שלי והמאה לגבולם) שהפכו לרבי־מכר, תורגמו ל־14 שפות וזיכו את מחברתם, בשנת 1962, בתואר אם השנה מידי נשיא המדינה.

● ● ●

יפהפיה ללא רחמים

נפטרה ♦ בסן־אנטוניו, טכסאס, מגידול במוח, בגיל 88 (ולפי גירסה אחרת בגיל 93), **פולה נגרי**, כוכבת הראינוע (בו הוקרנו סרטים אילמים בלבד) של ראשית המאה. נגרי, ביתו של כנר פולני־צוענית, שנולדה כברברה אפולוניה צ'אלופק, כיכבה ורקדה בסרטים פולניים וגרמניים מגיל צעיר, אך אחרי שהתגרשה מבעלה הראשון (רוזן פולני) והתאלמנה מבעלה השני (נסיך רוסי שנהרג כאשר נפל מסוסו), עברה לארצות־הברית, בה זרח כוכבה ביותר מ־20 סרטים בתפקיד־קבע של יפהפיה תאוותנית המנצלת את הגברים שבחייה ללא רחמים.

● ● ●

מיליונר עם מזומנים

מכר ♦ בפאריס, את כל נכסיו, **סר ג'יימס גודלסמית**, 54, מולטי־מיליונר יהודי ממוצא אנגלי, בקבלו תמורת חברת האחזקה שלו (בעלת יערות להפקת חומר־הגלם לייצור נייר ושרשרת מרכולים בארצות־הברית; בארות־נפט בגואטמלה וקבוצת עיתונים, ביניהם השבועון הפאריסאי ל'אכספרס, בצרפת) כ־1,500 מיליון פרנקים (כ־390 מיליון שקלים) במזומנים. גולדסמית, בנם של אם צרפתיה ואב אנגלי, שהיה ציר הפרלמנט הבריטי לפני שעשה הסבה לניהול מלונות־יוקרה בצרפת, ידוע בדיעותיו הימניות (בין השאר: החזרת החינוך וביטוח הבריאות לידיים פרטיות), אותן ניסה לדחוף גם בבריטניה וגם בצרפת ובחיי המישפחה המסובכים שלו: הוא אב לשיבעה ילדים, שנולדו לו מארבע נשים, האחרונה בהן — צעירה צרפתית החיה בניו־יורק.

שידור

מאחורי המירקע

מדוע לא היתה שביתה

נציגי ועד־העובדים של הטלוויזיה, ונציגי הוועד־הארצי של עיתונאי־ישראל איימו בשבוע שעבר בהשבתה כללית של אמצעי־התיקשורת הממלכתיים.

השביתה אמורה היתה להתחיל במוצאי־השבת אם, כך הודיעו חברי־הוועד להנהלה, תשדר הטלוויזיה את התוכנית ארץ־טרופית־משגעת.

קטעים מאותו מופע, שהכוכב שלו הוא מתי כספי, תוכננו להקלטה לפני שבועיים. זו היתה קו־פרודוקציה של הטלוויזיה ושל המפיק אברהם („פשנל") דשא.

לפי ההסכם אמור היה פשנל לממן את ההפקה ואת העריכה, והטלוויזיה היתה צריכה לתת, מצידה, את הצוות המיקצועי שכלל במאי, מפיק ואת המראיינת **רבקה מיכאלי**.

לפי התיכנון המקורי היתה התוכנית צריכה להימשך 50 דקות, שבמהלכן יצולמו קטעים מן המופע וראיונות שתערוך מיכאלי עם מתי כספי, דידו, שחקן הכדורגל הברזילי של בית"ר ירושלים, ומישפחה ישראלית שאימצה שני ילדים מברזיל.

ביום שבו היו אמורים להקליט את המופע באולפני־הרצליה היתה שביתה כללית ברשות־השידור והצוות לא הגיע לאולפן.

פשנל, שכבר שכר את האולפן ושרותיו המיקצועיים, החליט להקליט את המופע ללא הראיונות המתוכננים.

כששמעו אנשי ועד־העובדים של הטלוויזיה שהמופע הוקלט וכי יש כוונה לשדרו בטלוויזיה, פנו **לחיים יבין**, מנהל הטלוויזיה, והודיעו לו כי שידור המופע ייראה בעיניהם כשבירת־שביתה. יבין אמר להם שהוא נוטה שלא לשדר את המופע.

בינתיים התקרב מועד השידור המתוכנן. פשנל, ששמע על הכוונה שלא לשדר את המופע, ראה בהחלטה זו הפרת חוזה.

בין הטלוויזיה לבין מישרד ההפקות של פשנל היה חוזה חתום.

מוטי לוי, האיש האחראי ברשות־השידור על חתימת חוזים עם גופים חיצוניים, נוהג להכניס לחוזים סעיף המבטיח את הרשות מתביעות במיקרה של אי־שידור מסיבות של „כוח עליון". שביתה נכללת בשפה המישפטית המיקצועית בין המיקרים של „כוח עליון".

בהסכם בין הרשות לפשנל לא היה סעיף כזה. לוי חשב שממילא כל ההוצאות הכספיות חלות על המפיק, ולכן אין הרשות צריכה להבטיח את עצמה בסעיף כזה.

בשבוע שעבר כתב פשנל מיכתב **לאורי פורת**, מנכ"ל הרשות, ובו העמיד אותו על ההוצאות שהיו כרוכות בהקלטת המופע. הוא הודיע לפורת שאם לא ישודר המופע ייאלץ לתבוע את הטלוויזיה בגין הפרת חוזה. הוא דיבר על סכום הוצאות של 93 אלף דולר.

ביום הרביעי שעבר התקיימה במישרדו של פורת ישיבה בינו לבין חברי־הוועד הארצי של העיתונאים. נושא הישיבה היה משא ומתן על השכר. במהלך הישיבה עלה נושא שידור המופע שהוקלט. ועד העיתונאים הודיע לפורת ששידור המופע ייראה בעיניהם כשבירת שביתה ויגרור אחריו השבתה כללית של רשות־השידור, כלומר רדיו וטלוויזיה.

פורת הסביר לעיתונאים שאין מדובר בשבירת שביתה, מכיוון שהמופע שצולם הוא אחר לגמרי מן המופע שתוכנן ולכן אפשר לשדרו.

במהלך אותה הישיבה לא הגיעו הצדדים לפשרה ואיום השביתה נשאר בעינו. הצדדים קבעו ישיבה נוספת ליום השישי בצהריים לדיון באיום ההשבתה.

בינתיים התנהלו ויכוחים בין חברי־ועד העיתונאים לבין עצמם. אנשי הטלוויזיה התעקשו להשבית, בעוד חברי ועד אחרים, בעיקר אנשי קול־ישראל, הציעו להסיר את האיום ולשמור את נשק השביתה לנושא תביעות השכר. ברקע הוויכוח גם עמדה הודעתו של פורת שאם יחליטו העיתונאים להשבית את רשות־השידור הוא לא יפתח אותה מחדש.

לישיבה ביום השישי בצהריים באו פורת, **גידעון לב־ארי**, מנהל הרדיו, **ויוסי צמח**, מנהל חטיבת־התוכניות בטלוויזיה וממלא מקומו של חיים יבין, מנהל הטלוויזיה.

נציגי ועד העיתונאים איחרו לישיבה בחצי

מגיש לונדון
שבח והלל

שעה. כשבאו, לבסוף, היתה בפיהם הודעה קצרה וחד־משמעית: „לא משביתים!"

וכך ניצל עם ישראל מימים רבים של דממת אלחוט ושידורים, ושוב הצליח אורי פורת להטיל את מרותו על העובדים.

שודר למרות הכל

למרות מריבות קולניות ואיומים בבג"ץ, שודרו ביום הראשון בערב בטלוויזיה קטעים מן המחזמר עלובי־החיים. הקטעים שודרו ב־תוכנית מצב־הרוח, שאותה מגיש **ירון לונדון**. במהלך השידור שיבח לונדון והילל את המחזמר.

בתחילה הובטח לתיאטרון הקאמרי המ־עלה את המחזמר, שקטעים מתוכו ישודרו במיסגרת כתבה נרחבת ביומן בליל־השבת.

אחר־כך היתה מריבה בתוך הטלוויזיה בין מחלקת־החדשות למחלקת־התוכניות, על רקע שידור כתבות ביומן, הנוגעות ישירות לחטיבת־התוכניות של הטלוויזיה, וההבטחה שניתנה לקאמרי בוטלה.

בטלוויזיה הוחלט שסיקור המחזמר ייעשה בתוכנית מצב־הרוח של ירון לונדון, שהוא גם מנהל מחלקת־הדראמה בטלוויזיה.

דנה כוגן, מפיקת התוכנית, סיכמה עם עודד פלדמן, מנכ"ל הקאמרי לצלם בעת החזרות. כוגן הבטיחה לפלדמן לאפשר לפיטר ויינטראוב, בימאי־המחזמר, לצפות בקטעים המצולמים לפני השידור ולאשרם.

ביום המיועד לצילומים הגיעו כוגן וציוותה לקאמרי והתחילו בצילומים.

ירון לונדון אמור היה לבוא מאוחר יותר באותו היום, ולראיין את כוכבי המחזמר.

לונדון אכן בא, וכששמע על הסיכום בין פלדמן לכוגן, כעס וסירב לקחת בו חלק. כעסו הגיע לטונים גבוהים מאוד, והוא הקים צעקות בקאמרי וגרם בושה לאנשי צוות־הטלוויזיה.

הוא אמר שאינו מוכן לכבד שום הסכמים, שבהם תהיה לאנשי הקאמרי זכות־וטו על שידור קטעים מן המופע.

בינתיים כבר צולמו באותו היום קטעים, ונלקחו לחדר־העריכה בטלוויזיה.

אנשי הקאמרי איימו בבג"ץ, שיאסור על הטלוויזיה לשדר את הקטעים שצולמו, אם לא יכובד ההסכם בין התיאטרון למפיקת התוכנית מצב־הרוח.

הבעייה העיקרית שהניעה את מנהל התיאטרון הקאמרי לנקוט בצעדים דרסטיים היתה ריבוי הכוכבים המשתתפים במחזמר. אנשים אלה איימו בצורות שונות שאם קטעים שבהם הם מככבים לא ישולבו בכתבה בטלוויזיה, הם יפרשו מן המחזמר.

רק בסרט ההקלטה

לפני אנשי צוות ההפקה בתוכנית הפופולא־רית זהו־זה, המשודרת פעמיים בשבוע בטל־וויזיה החינוכית, עומדת דילמה.

אחד הקטעים הקבועים בתוכנית, והמשודר פעם בשבוע, הוא פרק רפואי. בפינה זו מציג צוות מיוחד בעיה רפואית, שבאה אחר־כך על פיתרונה בצירוף הסבר מפי שני רופאים.

שני הרופאים משמשים גם כשחקנים בקטע המוצג, וגם כרופאים המסבירים את הבעיה.

שני הרופאים הצעירים הם ד"ר **בני דווידזון**, רופא־ילדים, וד"ר **איתן פרידמן**, רופא פנימי.

לפני ימים אחדים נסע ד"ר פרידמן לקנדה להשתלמות לתקופה של ארבע שנים.

בינתיים ממשיך פרידמן להופיע על המירקע, אך רק דמותו המוקלטת נשארה בארץ, בעוד הוא נמצא כבר הרחק בארצות־הים.

במהרה יסתיימו הקטעים שהוקלטו מראש, והמפיקים שוברים לעצמם את הראש כיצד למלא את החסר.

מאחורי המיקרופון

התפטרות עקרונית

עליזה אלון, מנהלת המינהל של קול־ישראל, הודיעה **לגידעון לב־ארי**, מנהל הרדיו, שהיא תתפטר מתפקידה אם הוא יאשר חריגות שהיא סירבה לאשר.

לב־ארי אישר, אלון הגישה התפטרות, ההת־פטרות התקבלה.

הרקע להתפטרות הוא בקשה לאישור מיכסת שעות נוספות לחטיבת־האומר של קול־ישראל. את החטיבה מנהל **יצחק אלון** (לא קרוב של עליזה). מאז נכנס אלון לתפקידו, הוא הפך את המחלקה ושידוריה על פיהם במרץ רב. במיסגרת המהפך הגיש בקשה למיכסה נוספת של שעות נוספות. בין השאר ביקש גם אישור לעצמו ולאנשיו לשהייה בערד, לרגל פסטיבל־הזמר שאמור היה להתקיים שם.

אלון סירבה לאשר את הבקשה. היא הסתמכה על דו"ח של **ראומה אבישי**, מבקרת הרשות, שהתריעה בעבר על חריגות דומות.

לב־ארי עמד בתחילה מאחורי החלטתה, אחר־כך החליט לאשר את הבקשה. אלון לא הסכימה לאישור והתפטרה.

את מקומה ימלא, כנראה, **איתן אלמוג**.

ענת סרגוסטי

המנהל שוב איננו

שיחת־היום במיסדרונות הטלוויזיה בירושלים היא כרגע **חיים יבין**, מנהל הטלוויזיה.

רבים תוהים על העובדה שבכל פעם שיש בלגאנים סביב הטלוויזיה יבין איננו בסביבה.

הפעם הראשונה היתה כשטכנאי הטלוויזיה סגרו את המתג דקות אחדות לפני סיום מישחק הגמר של האן־בי־איי האמריקאי. המישחק התארך אז מעבר לשעה 12 וחצי בלילה, הטכ־נאים חשבו שאינם צריכים לעבוד בשעה כה מאוחרת, ופשוט האפילו את המירקע על דעת עצמם, כשהם משאירים את הצופים בפה פעור מול מירקע שחור.

יבין היה אז בחו"ל.

הפעם השנייה היתה לפני חודשים אחדים, כשביומן ליל שבת שודרה כתבה אחת ארוכה. זו היתה כתבתו של **אורי גולדשטיין** לציון 20 שנה לכיבוש בגדה־המערבית ובעזה.

מנהל יבין (עם המנכ"ל אורי פורת)
פעם שלישית

יבין לא היה ולא צפה בכתבה לפני השידור. במקומו צפו בה אז **יוסי צמח**, מנהל חטיבת־התוכניות ומי שמילא את מקומו של יבין, **ואורי פורת**, מנכ"ל הרשות. השניים קיצצו קטעים מהכתבה, אך למרות הקיצוץ עורר השידור שערוריה בצמרת הפוליטית הימנית ובציבור.

הפעם השלישית היתה השבוע, כשהעיתונאים איימו בשביתה. יבין נתן לוועד עובדי העיתונות בטלוויזיה להבין שהמופע ארץ טרופית משגעת לא ישודר ויצא לחופשה.

את המשא ומתן בהמשך ניהלו שוב יוסי צמח ואורי פורת.

הרדיו סירב, הטלוויזיה נעתרה

גידעון לב־ארי, מנהל קול־ישראל, סירב לשתף פעולה עם הפקה של סרט ישראלי חדש.

הסרט הינשוף, המצולם בימים אלה במקומות שונים בארץ, עוסק ביחסים שבין המוסד לשב"כ.

הסיפור המלא נשמר עדיין בסוד, אך הרקע הוא הפרשות השונות שהתגלו לאחרונה: פולארד, נאפסו ופרשת השב"כ. את הסרט מביים איש־הקולנוע אמנון רובינשטיין (לא השר לש־עבר).

אחת הדמויות המרכזיות בסרט היא כתבת מחלקת־החדשות של קול ישראל. את התפקיד מגלמת השחקנית ליאורה ריבלין.

על־פי התסריט, מתרחשות אחדות מהסצינות בתוך אולפן שידור של הרדיו הממלכתי, כש־הכתבת מכינה כתבה ליומן היום־הזה. ובין השאר יש לכתבת גם עימות עם מנהל הרדיו.

חברת אבא הפקות, המפיקה את הסרט, פנתה למנהל הרדיו בשתי בקשות. האחת, שבה תלו המפיקים יותר תיקוות והתייחסו אליה ביתר רצינות, היתה לאפשר להם לצלם את סצינות האולפן באחד מאולפני קול־ישראל בירושלים, כדי להעניק לסרט אמינות.

הבקשה השניה היתה שלב־ארי עצמו יופיע בסרט בסצינה קצרה בתפקיד מנהל הרדיו.

לב־ארי סירב אוטומטית לשתי הבקשות. הוא לא ביקש אפילו לקרוא את התסריט לפני שסי־רב.

בצר להם פנו אנשי צוות ההפקה לגלי צה"ל כדי שתחנה זו תאפשר את הצילומים באולפן.

אנשי גל"צ דווקא הביעו נכונות עקרונית, אבל הפרוצדורה, שדרשה השגת אישורים מדר־גים שונים בצבא, היתה ארוכה מדי וצילומי הסרט עמדו להתחיל.

באין ברירה החליטו מפיקי הסרט לשחזר אולפן רדיו. הם עשו זאת בדייקנות מירבית באולפני־ההקלטה קולינור בתל־אביב.

את תפקיד מנהל הרדיו בסרט קיבל **ירון לונדון**, שהוא מנהל מחלקת־הדראמה של הטלוויזיה.

סצינה נוספת בסרט מתרחשת באולפן טל־וויזיה. **חיים יבין**, מנהל הטלוויזיה, נתן אישור למפיקי הסרט לצלם את הסצינה באולפן הטלוויזיה בקריה בתל־אביב.

שחקנית ריבלין
אולפן משוחרר

פקודת־מאסר

מה קרה בין הרופא, העולה מרוסיה, ובין העורך הסיפרותי, יליד אלכסנדריה?

מספר הפקודה במשטרה

מ ד י נ ת   י ש ר א ל
לשכת ההוצאה לפועל בירושלים
רח' חשין 1, מיקוד 91999, טל' 246761—02

מספר התיק בהוצאה לפועל

פקודת מאסר עקב אי־תשלום חוב / מזונות *

לכל שוטרי משטרת ישראל באמצעות משטרת
הנכם מצווים בזה לתפוס ולמסור לבית הסוהר את החייב:

שם המשפחה | השם הפרטי | שם האב | ס"ב מספר הזהות | סד

המען המלא: | מיקוד

עקב אי־תשלום חוב / מזונות * בסך ... שקל לזוכה
בלשכת ההוצאה לפועל בירושלים, שומן פרעונו
על פקיד בית הסוהר לקבל את האסיר הנ"ל ולהחזיקו במאסר לתקופה של ... ימים
שתצטבר לכל תקופת מאסר אחרת שהוטלה עליו. אפשר לאסרו בכל שעות היום והלילה.
... אם החייב שילם את החוב או את הסכום שבגללו ניתן צו זה.

ניתן בחתימת ידי היום
השנה החודש היום
סוסס / רשם / ראש ההוצאה לפועל

רחל אבנרי, העולם הזה

פקודת המאסר
„עקב אי תשלום חוב...״

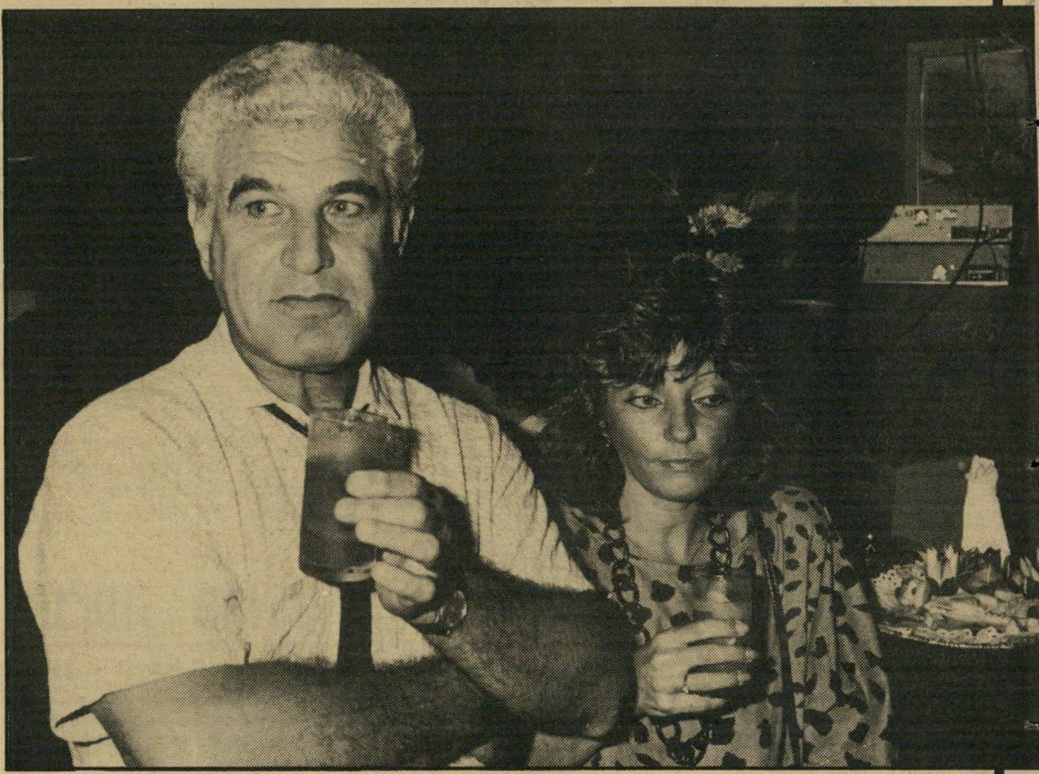

ד״ר נודלמן ואשתו
„בסיביר, מילה זו מילה!״

„השגתי צו־מאסר. ובעוד שאני מהסס אם להפעיל את הצו או לרחם עליו ולהגיע איתו להסדר כלשהו, הוא התקשר איתי וקילל אותי, אמר שיפוצץ את הבית שלי ושאני גמור וקבור. אז החלטתי להפעיל נגדו את פקודת־המאסר!״

הזיעה הלוהטת הקצינה סיכסוך ותיק. בבת־אחת פרץ לכותרות והפך את שני היריבים לשונאים־לעד, שמעתה ועד עולם ייזכרו בציבור כמי שהיכו ורבו וצעקו בקיץ חם אחד.

הסיכסוך ישן־נושן. ויותר משהוא נעוץ בבעלי־הריב, הריהו חלק של ההוויה הישראלית, המשלבת קפדנות מערבית ורשלנות מיזרחית. „יהיה בסדר", שאינו מעוגן בדבר, לעומת הדרישה הדקדקנית לעמוד בכל הת־חייבות.

היריבים: הד״ר יולי נודלמן, רופא, יועץ במרכז ארצי לייעוץ רפואי, עולה מברית־המועצות, מול יוסי קריים, עורך הירחון פרוזה ובעל הוצאת־ספרים, יליד אלכסנדריה שבמצריים.

גירסת הד״ר נודלמן, בעל־החוב: „יוסי קריים חתם איתי על חוזה להוצאת ספרי, הקטל ברפואה. הוא התחייב להוציא אותו בינואר 1985, ולא הוציא. בכל פעם שנפגשתי איתו אמר: 'מחר הספר ייצא. תבוא בעוד שבוע, והספר יהיה מוכן. מה אתה דואג? יהיה בסדר!' וכלום לא קרה.

„אני גדלתי בסיביר. שם מילה זו מילה. הסיבירים נהרגים ורוצחים בגלל מילת־כבוד. וכאן בלגאן גדול. 16 שנים אני בארץ, ועוד לא התרגלתי למצב הזה. מילה זו לא מילה. מבטיחים ולא מקיימים. כל פעם שזה קורה לי, אני מתרגז מחדש. אם זה קורה בין חברים, אני פשוט מנתק את הקשר. עם קריים היה לי הסכם כתוב וחתום. החלטתי שלא לוותר. לא להיכנע למנ־טליות הישראלית!״

אחרי כמה חודשים של לך־ובוא העביר נודלמן את כתב־היד להוצאת הנגב. בפברואר 1986 יצא הספר לאור. במקביל, הגיש תביעה על עוגמת־הנפש, שנגרמה לו, לבית מישפט השלום בירושלים. באפריל 1986 ניתן פסק־הדין: קריים ישלם לנודלמן 12 אלף שקלים חדשים. בינתיים תפח החוב והגיע ל־19.220 ש״ח.

„הוא לא שילם. חודש אחר־כך הוא נעצר על־ידי ההוצאה לפועל. באותו יום הוא שילם לי 3000 שקלים במזומן, ונתן לעורך־הדין שלי צ'ק על 6000 שקלים. הצ'ק חזר. השגתי נגדו צו־מאסר. ובעוד שאני מהסס אם להפעיל את הצו או לרחם עליו ולהגיע איתו להסדר כלשהו, הוא התקשר איתי וקילל אותי, אמר שיפוצץ את הבית שלי ושאני גמור וקבור. אז החלטתי להפעיל את פקודת־המאסר.״

פגישת־בירור

יוסי קריים, נמוך־קומה, שיערותיו עבותות, דמות ידועה בחוגי הבוהמה התל־אביבית. סופרים ומשוררים צעי־רים יותר ופחות משחרים לפתחו, מקווים שיוסי יגיד: „יהיה בסדר.״ והוא אומר. ואחר־כך שוכח.

איש אינו נפגע. כולם ישראלים. גם המו״ל. גם המשוררים. מבינים זה את שפתו של זה. כי הרבה מילים התפזרו כך, בלי שאיש התייחס אליהן ברצי־נות.

„הד״ר נודלמן הגיש נגדי תביעה מישפטית,״ הוא אומר בשמץ של תימהון. „אני לא יודע איפה, ואני לא יודע למה. לא ידעתי שמתנהל נגדי מישפט. לא השתתפתי בישיבות. נראה שזה משהו הקשור בעוגמת־נפש.

„אבל איך יכולתי להוציא את הספר? חיכיתי שהוא יביא לי הוכחות להאשמות הפזורות בספר. הוא לא הביא. לכן עיכבתי את הוצאת הספר. אחר־כך החזרתי לו את כתב־היד. ופיתאום נתבעתי לשלם לו כסף. מה פיתאום? למה אני חייב לו כסף? הסכמתי לשלם לו רק 3000 שקלים. שילמתי, ובאותו זמן הפקדתי צ'ק של 6000 שקל כפיקדון. לתדהמתי הצ'ק הוגש לגבייה. נתתי מייד הוראת־ביטול.

(המשך בעמוד 40)

שרה לייבוביץ ■

רחל אבנרי, העולם הזה

עורך קריים (משמאל: השחקן יעקוב בן־סירה)
„השוטרים לא אוהבים אנשי־בוהמה!״

(המשך מעמוד 39)

„ואז הד"ר נודלמן עיקל את חש־בונות הבנק שלי, והוציא נגדי צו־עיכוב־יציאה מהארץ.

„החלטתי לחסל את העניין הזה, וקבעתי איתו פגישת־בירור. מזה 12 שנים אני מו"ל, ואף־פעם לא קרה לי מיקרה כזה. הייתי בטוח שנשוחח כמו שני בני־אדם תרבותיים, ונסיים את העניין. תחת להגיע לפגישה, כפי שסיכמנו, הוא שלח אליי שוטרים."

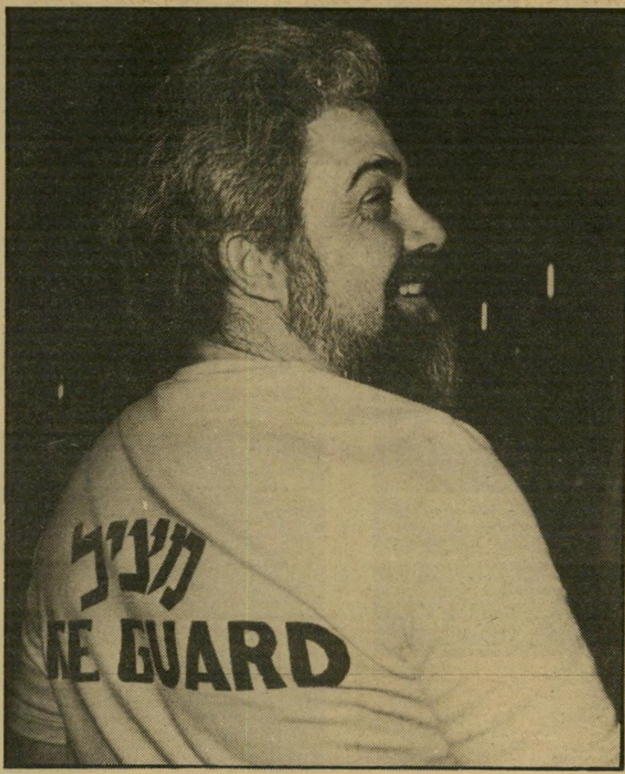

גילה רזין, העולם הזה

קריים
„יהיה בסדר!"

שרט אוזנו

יום חמישי בצהריים. רחוב אחד־העם בתל־אביב. לא רחוק מקפה תמר. שיאו של הסיכסוך. ד"ר נודלמן, בליוויית חוקר פרטי ושני שוטרים, הגיע למישרד פרוזה. חום צורב. זיעה לחה. דביקה. שום דבר שמזכיר את יפאן, מלבד הראשומון.

ד"ר יולי נודלמן: „אני חיכיתי בחוץ. השוטרים נכנסו פנימה. אחרי כמה דקות הם יצאו בחברת קריים. הוא התנפל עליי ועל החוקר. ניסה להכות אותנו. שוטר הפריד בינינו. הוא התנפל על השוטר, ושרט את אוזנו השמאלית. היכה גם את השוטר האחר. אחר־כך זרק את עצמו על המידרכה, ושכב שם כמו ישו."

יוסי קריים: „השוטרים הגיעו למישרדי עם החלטה קבועה מראש להשתמש בכוח. הם התנפלו עליי, היכו אותי בפנים, בצלעות, באף, בגב, תלשו לי שיער, התיזו עליי גאז מדמיע. אני מתכוון לפנות ליועץ המישפטי לממשלה, כדי שיברר אם זו התנהגות ההולמת שוטרים!"

„השוטרים הגיעו עם החלטה קבועה מראש להשתמש בכוח. הם התנפלו עליי, היכו אותי בפנים, בצלעות, באף, בגב, תלשו לי שיער..."

עליזה ציגלר, עורכת בפרוזה: „כשיצאנו החוצה, התנפלו עליו שני השוטרים והיכו אותו באכזריות. כל יושבי קפה תמר יצאו החוצה וצעקו על השוטרים, התחננו שיפסיקו להכות. התמונה האחרונה מהמחזה המביש הזה: יוסי שוכב על המידרכה, כבול באזיקים."

הודעת המישטרה: „קריים ועובדת מישרדו, ילידת 1938, תקפו את בעל־החוב והחוקר הפרטי. קריים התנגד למאסר. השוטרים נאלצו להשתמש בכוח סביר כדי לעצרו. גם שוטרים נפגעו."

דליה אמוץ, עורכת־צילום בפרוזה: על־פי שנת־הלידה, אני יודעת שהו־דעת המשטרה מתייחסת אלי; לא תקפתי אף־אחד. רציתי להיכנס לניי־דת אחרי שיוסי הועלה לתוכה, והשו־טר טרק לי את הדלת.

יוסי קריים נלקח לתחנת־המיש־טרה, שם הוגשה נגדו תלונה על תקיפת אנשי־מישטרה והכשלתם במי־לוי תפקידם. הוא נחקר ושוחרר בער־בות עצמית. צו־המאסר בגין אי־תש־לום־חוב עדיין היה בר־תוקף. קריים התקשר עם אשתו, נעמי, גננת במיק־צועה, וביקש שתמהר להגיע לתחנת־המישטרה.

נעמי הגיעה. „זה היה המיפגש הראשון שלי עם המישטרה," היא אומרת. „הייתי המומה, מבולבלת. פיתאום בצהריים, נודע לי שבעלי עצור. לא הבנתי למה. רציתי לדבר איתו. השוטרים לא הניחו לי להתקרב אליו, לא הירשו לנו לדבר. והוא הרי לא פושע פלילי או נאשם בבגידה ובריגול, שכל מגע שלו עם אדם מבחוץ עלול להזיק לחקירה.

„שאלתי למה לא אוכל לשוחח איתו. שוטרת אמרה: ‚תיזהרי. לא כדאי לך להתחצף אליי. אני מרחמת עליך ורק בגלל זה לא אעצור אותך. אם לא היו לך שלושה ילדים בבית, היית גם את עצורה עכשיו.'

„ושוטר אחר, שרצה בטובתי, נתן לי עצה קטנה. ‚אל תריבי איתם. תורידו קצת את הראש. השוטרים שונאים אמנים ואנשי־בוהמה. הם רק מחכים להזדמנות להתעלל בהם.'

„גורשתי החוצה. רק בזכות חסדים קטנים של שוטר חביב במיוחד הור־שיתי להיכנס לתחנת־המישטרה. עד־יין אינני מבינה מדוע התייחסו אליי כך."

קריים נעצר. למחרת הובא לפני רשם בית־מישפט השלום ושוחרר אחרי ששילם לנודלמן 1500 שקלים, והבטיח לשלם 750 שקלים בכל חודש, החל ב־15 בספטמבר.

כל אחד מהצדדים מבטיח שיהיה המשך. קריים יגיש תביעה נגד נודל־מן. עדיין אינו מוכן לגלות מה פרטיה. נודלמן יגיש תביעה נגד קריים, בעיקבות הצ'ק שחזר.

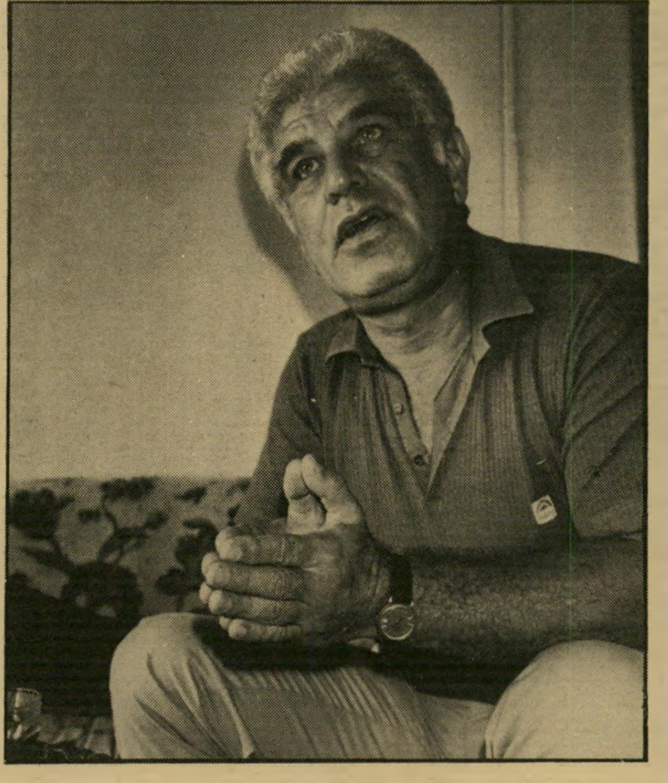

נודלמן
לא בסדר!

ראובן ידידיה ואשתו
וגם „הנהג של אריאל שרון"

הנוכל

ב־13 בנובמבר 1986 נחקר ראובן ידידיה על־ידי מחלקת־החקירות של המע"מ, ובאותו יום עלה לטיסת סבנה לבלגיה והשתקע באנטוורפן, שבה החל פועל קודם לכן.

במשך שנה היה בעיר זו, והספיק להוציא במירמה מאות אלפי דולרים מיהלומנים מקו־מיים, להסתבך בגבייה אלימה, בגניבת תכשיטים ובהצתת חנות לשם קבלת דמי־ביטוח.

הקלות שבה קנה את אמון האנשים, כולם יהודים, מעריצי ישראל וצה"ל, נובעת מכך שהציג את עצמו תמיד כאיש הצנחנים, החבר הכי טוב של אריאל שרון ולוחמים מופלאים.

בידו תמיד כתבת־ענק שפורסמה בידיעות אחרונות שבה הוא מוצג כחבר נאמן שנחלץ לעזור לחבר אחר מן הצנחנים, עמירם לאופר, שהסתבך בחובות ושנמלט לחו"ל. לפי הכתבה, ראובן ידידיה, המכונה פטל, החליט להיחלץ לעזרת ידידו, שנשאר חייב לבנק הבינלאומי כאן 600 אלף דולר (לפני חמש שנים) והוא יצא לעולם הגדול לחפש את עמירם, כדי לעזור לו.

הכתבה והיציאה לחו"ל היו סמוכות מאוד לחקירה במע"מ ולהימלטותו לבלגיה, אולם בעזרת הכתבה, כפי שסיפרו לי השבוע כמה מקורבנותיו שבאו ארצה כדי לחפש עזרה, הצליח לרכוש את אמון היהודים התמימים בבלגיה, המעריצים את גבורת הצנ־חנים ואת פטל, נציגם עלי אדמות.

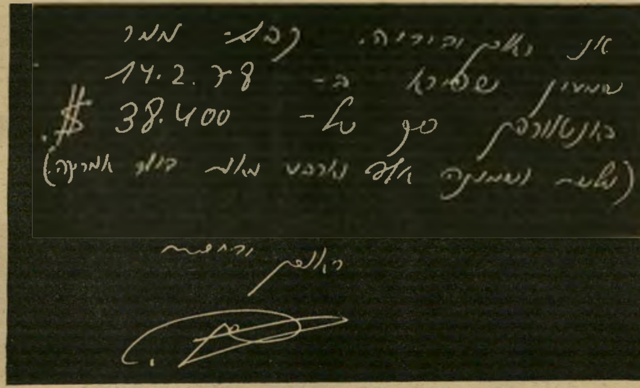

פתק־הלוואה של ראובן ידידיה
ביצים בשוק הסיטונאי

הכסף לא הגיע

את פטל היכרתי לפני שנים כקבלן לעבודות־עפר בהיקף קטן, הגר במושב במרכז הארץ. הוא היה גם שותף בסוכנות לביצים בשוק הסי־טונאי בתל־אביב.

בשנים 1985־1983 פתח עסק גדול למכירת מוצרי־אלקטרוניקה, בשו־תפות עם איש־הכספים אבא יעקב. יעקב, סוחר גרוזי ממולח, היה בעל חברה גדולה למימון, בשם הקו־סאקסו. החברה לוותה כספים ממו־שבים ומקיבוצים, והילוותה אותם בשוק האפור. חלק מן הכספים השקיע בעסקי־יבוא ובמכירת מוצרים אלקט־רוניים, ופטל היה שותפו בתחום זה.

לפני שנתיים נמלט אבא יעקב לחו"ל, ואז התגלה כי הוא חייב לאירגוני המושבים בדרום חמישה מיליון דולר. אלה האשימו את בנק לאומי, שבו פעל אבא יעקב, כי נתן להם מיכתבי־ערבויות לכספים שהילוו, ואז התגלה כי המיכתבים היו מזוייפים על־ידי עובדים בבנק, והוא סירב לפרעם.

המשטרה חוקרת מאז את הפרשה — אולם לא הצליחה לאתר את אבא יעקב או את האשמים בהמצאת מיכ־תבי־הערבות המזוייפים.

פטל עצמו סיפר לי לפני שנה כי הצליח לאתר את אבא יעקב בלוגאנו, והוציא ממנו בחזרה כמה מאות אלפי דולארים, כדי להחזירם לבעלי סוכנות־הביצים בשוק הסיטונאי, שהילוו את הכסף לאבא יעקב.

מאז נפילת עסקי אבא יעקב, לא הצליח פטל לפתוח שום עסק בישראל, אולם נמלט לבלגיה רק כאשר ראה כי חקירת המכס והמישטרה מתהדקת.

הוא ניצל את העובדה שהיה קשור עם קבלן־עבודות־העפר לאופר, שנמ־לט לחו"ל, הצליח להופיע בכתבה בי־דיעות אחרונות שתיארה אותו כמל־

יגאל לביב מספר על עלילותיו של "פטל", גיבור מאושר מן הצנחנים, שסיבך את המושבים במיליונים, ברח לחו"ל והסתבך ברמאות, בהצתה, בגניבת־יהלומים ובגבייה אלימה בעזרת צנחנים אחרים שבאו לעזור לו

אך מן הצנחנים, היוצא לחו"ל כדי לא־תר את לאופר הנמלט ולעזור לו להש־תקם ולחזור לישראל.

ידידיו של לאופר, אגב, נשבעו לי כי הוא נפגש עם פטל, ואף נתן לו כרבע מיליון דולר כדי שישלם חלק מחובותיו בישראל.

הכסף לא הגיע לישראל או לחייבים.

יהודים טובים

ראה כי פטל הגיע לאנטוורפן ביולי 1986 בעצת אבא יעקב, שכן מורה. הוא קבע פגישה עם היימן בקפה גריפיס הידוע, ומצא אותו יושב עם פטל ועור ידיד.

פטל הציג עצמו לפני שפירא כצנחן, הראה לו את הכתבה בעיתון, וסיפר על עסק־הספורט שנסגר, וכי הוא נוסע ללוגאנו בלילה לגייס כסף, כדי לפתוח מחדש את החנות.

מכיוון שלוגאנו היא עיר מלאה בכסף, ושפירא האמין לפטל, ובעיקר לכתבה בעתון, הוא נתן לו אבן בת 15 קאראט, שינסה למכרה בלוגאנו.

אחרי יומיים חזר פטל והחזיר את נות אחרי ששפירא חתם על שטר־ערבות של 60 אלף דולר.

החנות פעלה, אבל הכנסות לא היו, ושפירא שילם כל יום עוד חובות, עד שהגיע להשקעה של מעל 60 אלף דולר, פרט לשטר שחתם עליו.

התכשיטים נעלמו

בינתיים לקח אותו פטל יחד עם ידידו־שותפו הצמוד בבלגיה, יחיאל קזרע מפתח־תיקווה, והשלושה שמעו ממוריס אבוטבול כי הוא יעשה

מן הצנחנים

בעיר זו יש קהילה גרוזית גדולה. באנטוורפן רשם חברה לייבוא ולייצוא בשם אבביג, שבה היו לו מחצית המניות, והיתר היה בידי מישפחה [illegible] סוחרים יהודיים ששמם [illegible] על־ידי איש־[illegible] לאלו.

[illegible] חברה אי־[illegible] חברת [illegible] שפירא, [illegible]

[illegible] שהגיע ארצה בימים אלה [illegible] עם קורבנות נוספים של פטל, סיפר לי כי בינואר 1986 נתן ליהלומן מישראל, בשם יצחק היימן, סחורות ב־45 אלף דולר למכירה, ואחרי־כן שמע עליו דברים לא־טובים והחליט לדרוש בחזרה את הסחורה שלו, או את הת־האבן לשפירא. הוא אמר כי לא הצליח למכרה.

בשיחה סיפר שפירא לפטל על הבעיות שיש לו עם היימן, ופטל הבטיח לטפל בזאת מייד. הוא טילפן לישראל, ואמר כי שני ידידיו מן הצנחנים יטפלו בהיימן. בישראל הגיש היימן תלונה למישטרה נגד השניים על נסיון לגבייה אלימה.

במקביל ביקש פטל משפירא שיי־[illegible]ם כשותף לעסק ויקנה את מחצית [illegible]ברה ב־60 אלף דולר. שפירא התיי־[illegible]ם אשתו, ובדק את סיפרי־החברה, [illegible] כי מצבה איתן, וכי פטל רכש [illegible] את מניותיו, והוא בעל כל [illegible] בחברה.

[illegible]א נתן לו 27 אלף דולר על [illegible]וישב בחנות במשך כמה ימים, [illegible] את היקף העסקים. אחרי [illegible]ה בעזרתו. בעוד שפטל אמר לו [illegible] הפדיון היומי הוא 100 אלף פרנק בלגי, הרי בימים שבהם הוא בדק היה בפדיון רק 7000 פרנק ליום. למרות זאת, ומכיוון שכבר נתן כסף, העביר על שמו את מחצית המניות.

מייד לאחר מכן סיפר לו פטל שיש עוד חובות שיש לשלמם, וכי כדי להגדיל את הפדיון צריך להגדיל את המלאי. פטל לקח את שפירא לידיד שלו, סוחר בטקסטיל בשם מוריס אבוטבול, שהסכים למכור סחורה לח־מסיבת־קוקטייל גדולה לדיפלומטים, שבה יהיו גם שגרירי מרוקו ומצריים. פטל הציע לשפירא כי יתן לאבוטבול תכשיטים, שאותם ימכור לאורחיו במסיבת־הקוקטייל.

שפירא נתן לו תכשיטים ב־120 אלף דולר, והחתימו על פתק. אחרי מסיבת־הקוקטייל טילפן שפירא לאבוטבול לשאול איך הלכו המכירות, וזה החל מחרפו ומגדפו והאשימו כי אירגן עם פטל פריצה למכוניתו, שממנה נגנבו כל התכשיטים.

מסתבר כי אחרי שלקח את התכשיטים, שם אותם באוטו שחנה ברחוב, ואז המכונית נפרצה והתכשיטים נגנבו.

אבוטבול האשים את שפירא בק־נוניה עם פטל.

שפירא החל חושד במלאך מן הצנחנים, והזעיק את לאלו מישראל. לאלו הגיע, ושמע משפירא את כל הסיפור. כאשר סיפר לו שפירא כי קנה את מחצית החברה, התפלץ לאלו וטען כי מעולם לא מכר את חלקו לפטל.

בדיקה בספרי־החברה הרא־תה כי חתימתו זוייפה.

לאלו ושפירא החליטו לשים קץ לסיפור, ופנו למישטרה עם שורה של תלונות על זיוף מכירת המניות ועל פריצה מדומה למכונית וגניבת התכ־שיטים.

עוד הם במישטרה ונודע להם כי פטל נמלט לאמריקה.

דויד לאלו וידידיה פרנק (מרים יד) על יאכטה

אש בחנות

השניים פתחו בחקירה נמרצת, ואז נודע להם כי חודשיים קודם לכן הגיעו לאנטוורפן שני חברים של פטל מן הצנחנים, שאחד מהם הציג את עצמו כנהג של אריאל שרון.

יומיים לאחר בואם פרצה ב־מיקרה שריפה בחנות של אבוטבול, שהגיש תביעה לבי־טוח על 170 אלף דולר.

המישטרה חשדה כי היתה הצתה, וחיפשה את השניים, אך הם כבר חזרו לישראל.

במקביל נודע לשפירא כי סוחר־תכשיטים בעיר הולנדית סמוכה מציע למכירה בזול תכשיטים הדומים לאלה שנעלמו ממכוניתו של אבוטבול. שפירא נסע לסוחר, זיהה את הסחורה שלו, והתלונן במישטרה. הסוחר ההולנדי הציג למישטרה מיסמך חתום על־ידי פטל ויחיאל קזרע, המאשרים כי מסרו לו את הסחורה הזו למכירה.

פתי בכל יום

שפירא חזר לאנטוורפן וניסה למכור את החנות והמלאי שבה, כדי להקטין את הנזק. לחנות מגיעים תכשיטנים יהודים שונים, המציגים פיתקות המאשרות כי הילוו לפטל כספים, וביקשו אותו בחזרה.

אחד מהם הוא אמנון פרלגוט, שהיה אף הוא בצנחנים, וששוכנע מקריאת הכתבה בעיתון לעזור לפטל. הוא נתן לו סכום גדול. פרלגוט סיפר לי השבוע כי לולא העבר הצנחני, לא היה נותן לפטל כלום. הוא העריך כי עוד נושים שונים, שהילוו לו כמה מאות אלפי דולר, מחפשים את פטל.

עוד שפירא ולאלו מנסים לשקם את החנות, והנה הגיע אליה יהלומן יהודי אחר, בשם רמי נער, כשבידיו מפתחות העסק והציג מיסמכים שלפיהם מכר לו פטל את החברה והחנות, ימים אחדים לפני בריחתו ב־60 אלף דולר.

שפירא ונער פנו לערכאות כדי לשים יד על החנות, ואילו המישטרה קיבלה עוד תלונה על זיוף החתימות של בעלי־מניות.

כיום החנות סגורה. כמה עשרות יהלומנים ישראליים ויהודיים מחפשים את פטל כאשר בידיהם פתקאות עליהם חתם כנגד החוב והעתק הכתבה בעיתון. המישטרה מחפשת אותו בכמה נושאים, אבל נראה כי לא תתנגד לכך שפטל יישאר באמריקה וימשיך להציג את עצמו שם כמלאך מן הצנחנים.

אחרי הכל, בכל יום נולד עוד פתי

HEXACO International Ltd.
22, Melchett St., Tel-Aviv 65234, ISRAEL
Tel: 62 40 50, 61 27 99
Telex: 361431 HEXAK IL
ABA JAKOB
PRESIDENT

נייר־המיכתבים של אבא יעקב

ערבויות מזוייפות

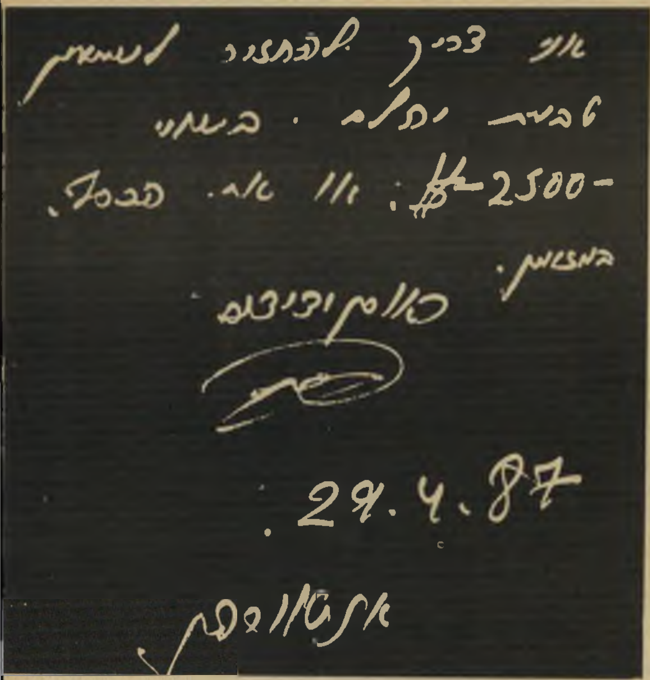

קבלה של ידידיה על יהלום

יהלום בלוגאנו

חתימה מזוייפת של לאלו

פריצה למכונית

חור ברשת

רונית אנטלר

שירזי בבעיה

מעמדו של שלמה שירזי בבית"ר ירושלים מתחיל להתערער. שירזי הפצוע העדיף להישאר בארץ ולא להצטרף למחנה־האימונים של קבוצתו בהולנד.

הנהלת הקבוצה ניסתה לשכנע את שירזי לצאת, למרות הפציעה. הסיבה: בירושלים יודעים ששירזי חשוב מאוד לקבוצה מבחינה מוראלית. הוא נכס חברתי. וחוץ מזה, בכל קבוצה ידוע שמחנה־אימונים שלקראת תחילת ה־עונה הוא כור־היתוך לקבוצה, להנהלה ולמאמן. אבל שירזי בשלו, סירב להפצרות ההנהלה.

וכמו תמיד, כשמישהו מפסיד, הא־חר מרוויח. הפעם היה זה אבי כהן, בל־מה המוכשר של הקבוצה. כהן, שעתידו בבית"ר ירושלים עד לפני כמה שבו־עות היה בספק, והוא כבר החל לחפש לעצמו קבוצות לקראת העונה הבאה — מצא עצמו חותם עם בית"ר לעונה נוספת. הנהלת בית"ר, שחששה לאבד שני בלמים במכה אחת — שירזי הפ־צוע וכהן — מיהרה וחתמה עם אבי כהן.

כשתחזור הקבוצה ממחנה־האימו־נים בהולנד, יחלו המגעים לצירוף ח־לוץ נוסף לקבוצה, במקומו של אלי אוחנה. בבית"ר עדיין מעוניינים בצי־רופו של משה סלקטר ממכבי חיפה, אך מכבי דורשת סכום־עתק עבור סלקטר, וראשי בית"ר כבר הודיעו כי הם יהיו מוכנים לשלם לחלוץ החיפאי 50 אלף דולר בלבד.

אם לא תיפתר בעיית סלקטר עם מכבי חיפה, יאלצו ראשי בית"ר ירו־שלים להתחיל במסע חיפושים אחרי חלוץ.

בלם שירזי (משמאל) בפעולה
עכשיו אבי כהן זוכה

חוזה מעניין

איש־העסקים יעקב שלזינגר, שהחליט לאמץ את הפועל חיפה בכדורסל, התג־לה כסוחר רציני ומפולפל. שלזינגר יודע, כמו אנשי־עסקים רבים אחרים, שב־אמצעות הספורט בישראל אפשר להצליח מצויין בעסקים.

מאז שהוא הודיע על כוונתו לאמץ את הקבוצה החיפאית, הוא זכה לכותרות שמנות בעיתונות. תחילה הוא ניהל שיחות ארוכות ובלתי־מועילות עם דורון ג'מצ'י, מיקי ברקוביץ' ועוד שחקנים בכדורסל הישראלי, אבל בכל זאת היתה לשיחות תועלת: תוכנן התפרסם בעיתונים וסכומי־העתק שהציע שלזינגר לשח־קנים זעקו מכל כותרת.

ברקוביץ' וג'מצ'י דחו אומנם את ההצעות, ונשארו בקבוצת־האם, מכבי תל־אביב. אבל שלזינגר את שלו השיג. היום הציבור יודע עליו.

עכשיו מספרים בחיפה, ששלזינגר חתם חוזה עם הפועל חיפה, ובו הבטיח את עצמו למיקרה שאימוץ הקבוצה לא יעלה בידיו. הוא היתנה את האימוץ בכך שיהיו לו שחקנים כמו אבנר שם־טוב, קיט בנט ולא פחות ולא יותר — אפילו דומיניק וילקינס (כוכב אטלנטה הוקס מהאן־בי־אי).

הפרט המפתיע: ראשי הפועל־חיפה הסכימו לתנאי הזה.

לא מתאמנים!

הפועל לוד היא הקבוצה היחידה ב־ליגה הלאומית בכדורגל שעדיין לא התחילה את אימוניה. זו הפעם הרא־שונה שקבוצה בליגה הלאומית לא

מאמן רוזן
שערוריה בלוד

מתחילה להתאמן למרות שנותרו שלו־שה שבועות בלבד עד לתחילת העונה.

זוהי שערוריה אמיתית.

המאמן, צביקה רוזן, עדיין לא נפגש עם שחקניו. הנהלת הקבוצה עדיין לא חתמה על חוזים עם השחקנים לשנה הקרובה, ושחקנים רבים הודיעו כי אין בכוונתם להתחיל באימונים לפני שהנ־הלת לוד תיישב איתם חובות ישנים. השחקנים מספרים, כי ההנהלה חייבת לרבים מהם כספים עוד מחודש מרס של השנה שעברה, ועד שכספים אלה לא ישולמו, אין בכוונת השחקנים — כולם! — לפתוח באימונים. בקיצור: תוהו ובוהו בלוד.

בעוד שלושה שבועות תפתח הליגה הלאומית בכדורגל. כל הקבוצות כולן, מלבד הפועל לוד, כבר עסוקות באי־מונים מזה שבועות רבים. ההנהלות כבר סגרו עם השחקנים חוזים לעונה הקרובה. המאמנים כבר דיברו פעם, פעמיים ויותר עם כל שחקן באופן אי־שי. ובהפועל לוד? שביתה איטלקית.

איך מתכוונת האגודה להתחיל את העונה? ללודאים הפיתרונים.

שוייצר חוזר

דוביד הוא דוביד, מה יש לדבר. דויד („דוביד") שווייצר, שעבר השנה לאמן את בני־יהודה, לוקח את העניינים בר־צינות. בניגוד לשנה שעברה, שנה מל־את אכזבות וכישלונות, כשאימן את

מאמן שוייצר
רץ וצועק על המיגרש

הפועל תל־אביב, החליט שווייצר לק־חת את בני־יהודה בצורה רצינית יותר.

כשאימן שוייצר את הפועל תל־א־ביב, כמו גם את בית"ר ירושלים לפני כן, היה לצידו עוזרו הנאמן, בני קונ־פורטי. במיקרים רבים התיר שווייצר לקונפורטי להעביר את אימוני הקבו־צה, והיה יושב מן הצד.

בבני־יהודה, החליט שוייצר, העני־יינים יתנהלו אחרת. מי שמרגישים את המהפך הם, כמובן, השחקנים.

שווייצר חזר לימיו הטובים. הוא רץ על המיגרש, צועק ונוזף בשחקנים, מגיב על כל תנועה לא נכונה ובעיטה לא מוצלחת, ומעביד את שחקני־השכונה בפרך.

עדיין לא נס ליחו של מר מאמן.

עדיין מחפשים רכש

קבוצת הצמרת מכבי־תל־אביב־כדורסל נמצאת בימים אלה בלחץ אדיר. הם לא סיימו את הרכש לעונה הבאה.

הפעם הצליחה הקבוצה שמעבר לכביש, הפועל תל־אביב, להקדים את יריבתה הניצחית. בהפועל סיימו את הרכש לעונה הבאה: ארבעה אמריקאים טובים ומוכ־שרים. ג'ונתן דלזל, קרל איימוס, לינטון טאונס והרוי לאסוף יחזקו את הפועל תל־אביב בעונה הקרובה.

כל הרכש כולו עלה לראשי הפועל רבע מיליון דולר בלבד. בעזרת רכש זה מקווים אנשי הפועל להביס השנה, פעם אחת ולתמיד, את מכבי תל־אביב.

ובמכבי עדיין מחפשים שחקן־רכש לחיזוק. מה עושים בקבוצת־צמרת כשמחפ־שים שחקן טוב ואמריקאי? שולחים שני נציגים לאמריקה. עם פינקס־צ'קים פתוח, ואומרים להם: „תביאו לנו כוכב, ומהר!"

בפינקס הפתוח רשאים הנציגים למלא סכום שבין רבע מיליון דולר ל־400 אלף דולר בלבד.

הנציגים המוסמכים, שמואל („שמלוק") מחרובסקי ורוני שטיינמיץ יצאו בש־

הפינ

בוע שעבר לאמריקה.
הכוכב החדש, הנכ
בהנהלת „הכס
המתחרים.
פרט מעניי
מאשר עלו כ
אבל, בקב

מס

בחיפה, כך
טוענים שההשה
בפירסומים האח
ההכנסה.
במכבי חיפה מנסים
להחזיר את השחקנים ל„פורמ
וזאהי ארמלי כבר הודיע כי הוא מו
תר על 6000 דולר ממשכורתו. הסיבה: מצבה הקשה של הקבוצה, בעיקבות פשיטת מס־ההכנסה על מקורותיה ה־כספיים של הקבוצה. בוני גינצבורג בדרך לחיפה, להיבחן ולראות אם יצ־ליח להשתלב בקבוצה, במקומו של אבי רן. ואילו אלי כהן, הבלם המוכשר, הוצב ברשימת ההעברות. עורך־דינו של כהן הודיע להנהלת הקבוצה, כי הוא דורש שההשהיה תהיה לשנתיים, לאור העובדה שמכבי הפרה את החוזה עם כהן.

ובינתיים ממשיכים אנשי מס־ההכ־נסה לחגוג בחיפה. הם עוצרים עסקנים, מעקלים מכוניות, תופסים חשבונות בנק פרטיים של השחקנים ואנשי־ההנ־הלה ומפריעים לסדר התקין של הקבו־צה.

שחקן ארמלי
עוצרים ומעקלים

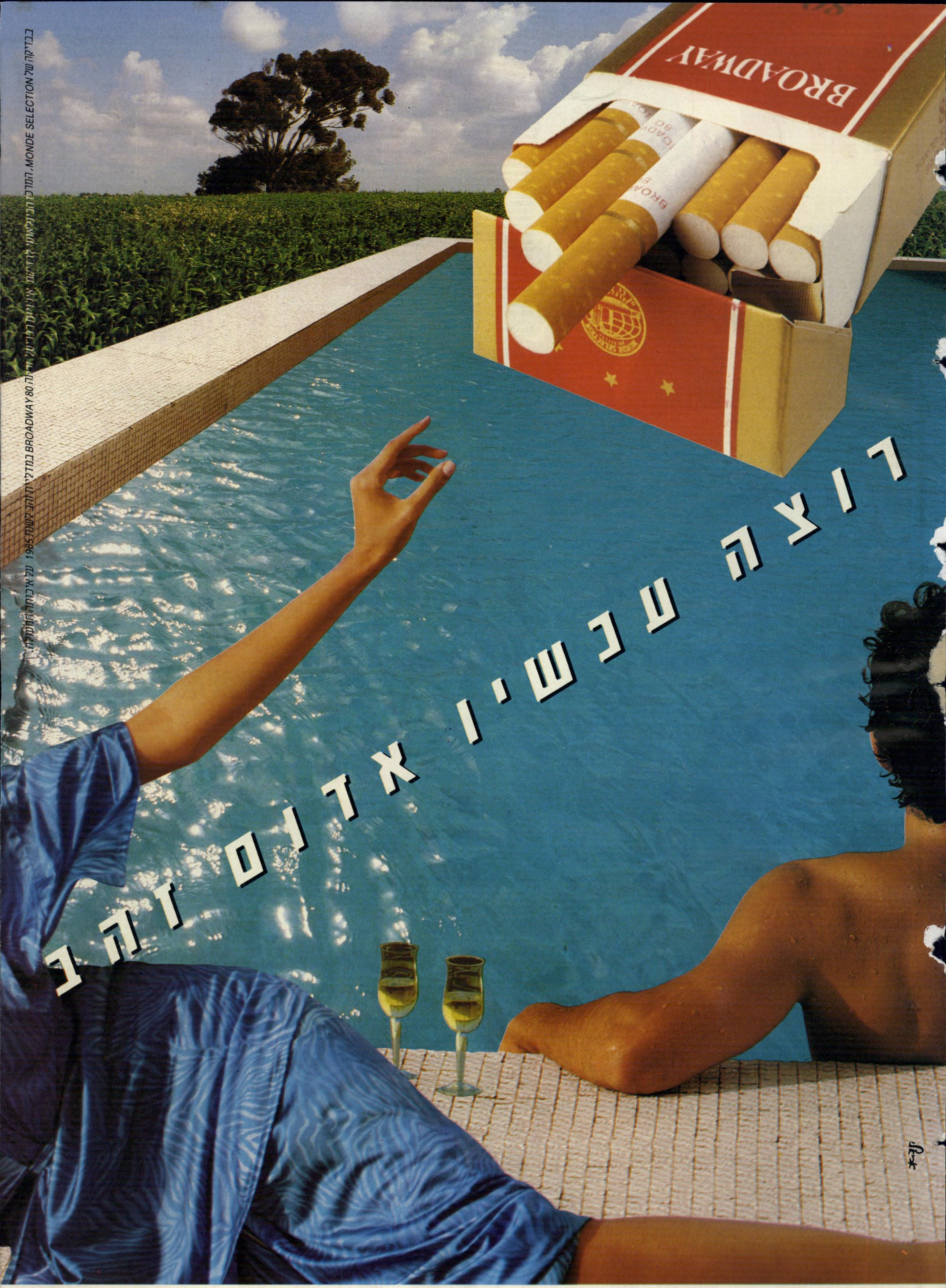

אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

י"ז באב תשמ"ז, 12.8.1987 מיספר 2606 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

אורית ארביב תובעת:

"תנו לי להתייחד עם אהובי בכלא!"

בית המישפט העליון קבע:

יש זכויות מיניות לאסירים